

Icinke-picinke

NÉPMESEK ÓVODÁSOKNAK

VÁLOGATTA ÉS SZERKESZTETTE:
KOVÁCS ÁGNES

TARTALOM

KISCSOPORTOSOK MESÉI

ICINKE-PICINKE
A KIS KAKAS GYÉMÁNT FÉLKRAJCÁRJA
A KÓRÓ ÉS A KIS MADÁR
HOL VOLTÁL, BÁRÁNYKÁM?
A SAJTOT OSZTÓ RÓKA
A SZARVASMARHA BESZÉDE
A KUTYA BESZÉDE
A KACSA BESZÉDE
A DISZNÓK ÉS A LUDAK BESZÉDE
A NYULACSKA HARANGOCSKÁJA
KUTYA-MACSKA BARÁTSÁG
A FARKASTANYA
A KISMALAC ÉS A FARKASOK
EGYSZER VOLT EGY EMBER...
ELSZÖKÖTT A KEMENCE...
HALLGATÓ MESE
A FÜRJEK PALATTYOLÁSA
A VADGALAMB BESZÉDE
A SÁRGARIGÓ BESZÉDE
CSALIMESE

KÖZÉPSŐ CSOPORTOSOK MESÉI

A VARGA, A SZIKRA ÉS A BAB
A HÁROM KISKECSKE, A BAK ÉS A FARKAS
A FÉLIG NYÚZOTT BAKKECSKE
A KAKASKA ÉS A JÉRCIKE
A KECSKEGIDÁK
A MEZEINYÚL ÉS A SÜNDISZNÓ
A KISKUTYA MEG A SZAMÁR
A FURULYAVEVÉS
A FARKAS, A RÓKA MEG A TYÚK
A SZÁRNYASOK KIRÁLYVÁLASZTÁSA
AZ ÖKÖRSZEM ÉS A MEDVE
A CINEGE BESZÉDE
MIT MOND A SÁRGARIGÓ?
A FECSKE BESZÉDE
HOL VOLTÁL, TE KIS NYULACSKA?
A HÁROM KISMALAC
A KIRÁLY NYULAI
A DISZNÓK ÉS A MALACOK BESZÉDE
A SZOMORÚ KIRÁLYKISASSZONY
AZ IREGI KAKASOK
A RÓKA ÉS A FARKAS CSIKÓT VESZ
KÉT KECSKE TALÁLKOZOTT EGY PALLÓN
A RÓKA ÉS A KÁCSÁK
A MEGSZÁMLÁLHATATLAN SOK JUH
A BÁRÁNY MEG A JUH BESZÉDE

A BÉKÁK SZAVA
A MEZEIEGÉR
A HINTA MEG A KÖRTEFA
JAKAB MEG AZ APJA
KIOLVASÓ
A LUDAK A SZŐLŐBEN
A HÁZIÁLLATOK BESZÉDE
KI A LEGELÉBBVALÓ?
AZ ÓRIÁS BURGUNDI RÉPA
A PIPAKUPAK GYEREK
GYŰSZŰ, FÉSŰ, HADD-EL
A KOCSI NYIKORGÁSA
A KUBIKOSTALICSKA NYIKORGÁSA
A FARKAS ÉS A KUTYÁK
A CSIZMADIA DISZNÓJA
A HÁROM SZABÓLEGÉNY
AZ EGÉR FARKINCÁJA

NAGYCSOPORTOSOK MESÉI

KERTEM ALATT...
A RÓKA MEG A SZÜRKE AGÁR
KACOR KIRÁLY
A SZAMÁR MEG AZ OROSZLÁN
SZÓLÓ SZŐLŐ, MOSOLYGÓ ALMA, CSENGŐ BARACK
ÉG A KARÁM!
SZÉLIKE KIRÁLYKISASSZONY
ZÖLD PÉTER
AZ MÁR NEM IGAZ!
EGYSZER EGY IDŐBEN...
A ZACSKÓBA ZÁRT ÉSZ
HA BEMEGYEK A BABLEVES-CSÁRDÁBA...
A PIPA NÓTÁJA
A BÜDÖSBANKA FÉSZKE
AZ AGÁRKUTYA HÁZA
A SZÜRKE LÓ
A KOLBÁSZ, A BÉKA ÉS AZ EGÉR
SZITAKÖTÖGETŐS
A MACSKACICÓ
A CSILLAGSZEMŰ JUHÁSZ
EGYSZEMŰ, KÉTSZEMŰ, HÁROMSZEMŰ
AZ OKOS LEÁNY
A HÉT NAPJAI
A RÓKA MEG A FARKAS A LAKODALOMBAN
A RÓKA MEG A DARU VENDÉGSÉGE
A RÓKA MEG A SAJT
A RÓKA MEG A FARKAS ARATNI MEGY
A SZÁLLÁST KÉRŐ RÓKA
A RÓKA REPÜLÉSE
HINTÁZÓ MONDÓKA
KOLONTOS PALKÓ
A HÁROM KÍVÁNSÁG
AZ ÉGIG ÉRŐ PASZULY
A KIS BUNDA

BOLOND MESE
MIÉRT HARAGSZIK A KUTYA A MACSKÁRA S A MACSKA AZ EGÉRRE?
MIÓTA HARAGSZIK A KUTYA A NYÚLRA?
A SZEGÉNY EMBER ÉS A RÓKA
AZ EMBER A LEGERŐSEBB
A BÉKÁK ÉS A GÓLYA
PIROSMALAC
A SZEGÉNY CSIZMADIA ÉS A SZÉLKIRÁLY
A KEREK KŐ
A HARANGOK SZAVA
A TÖVISDISZNÓ
A KISKUTYA NEVE
A SÓ
TÜLÖKVÁR
A SZORGALMAS ÉS A REST LEÁNY
AZ ÖREGEMBER ÉS A POKRÓC
A SZÉL ÉS A NAP
KINEK KÖSZÖNT A SZEGÉNY EMBER?
A MADARAK BORT TALÁLNAK
A LUDAK A BÚZÁBAN
A FIATAL PÁR ÉS A KOTLÓS
KUTYA SZERETNE LENNI
A REST LEÁNY
A HÁROM SELYP LEÁNY
A KIS GÖMBEC
A PULYKA BESZÉDE
A BIKABORJÚ
A SÜKET, A VAK ÉS A KOPASZ
A SOVÁNY EMBER KÖVÉR MALACA
A PRÜCSÖK KRAJCÁRKÁJA
FEJŐNÓTA
A GYERMEK, A FARKAS ÉS A FAKANÁL
A MÉHEK A VONATON
A KECSKE-KATONASÁG
A SZEGÉNY EMBER SZŐLŐJE
A BOLONDOS LEGÉNY
KÍGYÓS JANCSI
VILÁGSZÉP NÁDSZÁL KISASSZONY
KIRÁLY KIS MIKLÓS
A ZÖLD SZAKÁLLÚ KIRÁLY
RÓZSAKIRÁLYFI
A LAPOS VAS
NÉPMESÉK, ÁLLATHANGUTÁNZÓK, MESEMONDÓKÁK ÓVODÁSOK SZÁMÁRA

Kiscsoportosok meséi

ICINKE-PICINKE

Volt a világon egy icinke-picinke kis asszony, annak az icinke-picinke kis asszonynak volt egy icinke-picinke kis tehene; azt az icinke-picinke kis tehenet megfejte egy icinke-picinke kis sajtárba; abból az icinke-picinke kis sajtárból azt az icinke-picinke kis tejet beleszűrte egy icinke-picinke kis szűrőn egy icinke-picinke kis fazékba; azt az icinke-picinke kis fazekat rátette egy icinke-picinke kis padra, befedte egy icinke-picinke kis fedővel.

Volt annak az icinke-picinke kis asszonynak egy icinke-picinke kis macskája; az az icinke-picinke kis macska odament az icinke-picinke kis fazékhoz, felborította az icinke-picinke kis tejet; ezért nagyon megharagudott az icinke-picinke kis asszony, felkapott egy icinke-picinke kis nyújtófát, úgy megütötte vele azt az icinke-picinke kis macskát, hogy mindjárt fölbukfencezett.

Ha az icinke-picinke kis macska föl nem bukfencezett volna, talán az én icinke-picinke kis mesém is tovább tartott volna.

A KIS KAKAS GYÉMÁNT FÉLKRAJCÁRJA

Volt a világon egy szegény asszony, annak volt egy kis kakasa. Csak ott keresgél, csak ott kapargál a kis kakas a szemétben, egyszer talál egy gyémánt félkrajcárt. Arra megy a török császár. Meglátja a kis kakasnál a gyémánt félkrajcárt, azt mondja neki:

- Kis kakas, add nekem a gyémánt félkrajcárod.
- Nem adom biz én, kell a gazdasszonyomnak.

De a török császár erővel is elvette tőle, hazavitte, betette a kincseskamrájába. A kis kakas megharagudott, felszállt a kerítés tetejére, elkezdett kiabálni:

- Kukuriku, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

A török császár, csak hogy ne hallja, bement a házba, de akkor meg a kis kakas az ablakába repült, onnan kiabálta:

- Kukuriku, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Megharagudott erre a török császár.

- Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kis kakast, hogy ne kiabáljon, vedd bele a kútba.

A szolgáló megfogta, kútba vetette. De a kis kakas csak elkezd a kútban:

- Szídd fel, begyem, a sok vizet, szídd fel, begyem, a sok vizet! - Arra a begye mind felszította a vizet a kútból.

A kis kakas megint felszállt a török császár ablakába.

- Kukuriku, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Megint azt mondja erre a török császár a szolgálójának:

- Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kis kakast, vedd belé az égő kemencébe.

A szolgáló megint megfogta a kis kakast, s az égő kemencébe vetette. De a kis kakas megint csak elkezd:

- Ereszd ki, begyem, a vizet, hadd oltsa el a tüzet! Ereszd ki, begyem, a vizet, hadd oltsa el a tüzet! - Erre a begye mind kieresztette a vizet, eloltotta a tüzet.

Akkor megint csak felszállt az ablakba.

- Kukuriku, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Még nagyobb méregbe jött erre a török császár.

- Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kis kakast, vedd bele a méheskasba, hadd csípiék agyon a darazsak.

A szolgáló belevetette a kis kakast a méheskasba. Ott megint elkezd a kis kakas:

- Szídd fel, begyem, a darázst; szídd fel, begyem, a darázst!

Arra a begye mind felszította a darázst. Akkor megint felszállt a török császár ablakába.

- Kukuriku, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Már a török császár nem tudta, mit csináljon vele.

- Eredj, te szolgáló, hozd ide azt a kis kakast, hadd tegyem ide a bő bugyogóm fenekébe.

Megfogja a szolgáló a kis kakast; a török császár beteszi a bő bugyogója fenekébe.

Akkor a kis kakas megint csak elkezd:

- Ereszd ki, begyem, a darázst, hadd csípje meg a farát; ereszd ki, begyem, a darázst, hadd csípje meg a farát!

A begye mind kieresztette a darázst, azok jól megcsipkedték a török császár farát. Felugrik erre a török császár.

- Jaj, jaj, a fránya egye meg ezt a kis kakast; vigyétek hamar a kincseskamarába, hadd keresse meg a maga gyémánt félkrajcárját!

Bevitték a kis kakast a kincseskamarába, ott megint elkezd a maga nótáját:

- Szídd fel, begyem, a sok pénzt, szídd fel, begyem, a sok pénzt!

Erre a begye mind felszította a török császár három kád pénzét.

A kis kakas hazavitte, odaadta a gazdasszonyának; gazdag asszony lett belőle, máig is él, ha meg nem halt.

A KÓRÓ ÉS A KIS MADÁR

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy kis madár. Ez a kis madár egyszer nagyon megunta magát, rászállt egy kóróra.

- Kis kóró, ringass engemet!

- Nem ringatom biz én senki kis madarát!

A kis madár megharagudott, elrepült onnan. Amint ment, mendegélt, talált egy kecskét.

- Kecske, rágd el a kórót!

Kecske nem ment kóró-rágni, a kóró mégse ringatta a kis madarat.

Megint ment, mendegélt a kis madár, talált egy farkast.

- Farkas, edd meg a kecskét!

Farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégse ringatta a kis madarat.

Megint ment, mendegélt a kis madár, talált egy falut.

- Falu, kergesd el a farkast!

Falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégse ringatta a kis madarat.

Megint ment, mendegélt a kis madár, talált egy tüzet.

- Tűz, égesd meg a falut!

Tűz nem ment falu-égetni, falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégse ringatta a kis madarat.

Megint ment, mendegélt a kis madár, talált egy vizet.

- Víz, oltsd el a tüzet!

Víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu-égetni, falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégse ringatta a kis madarat.

Megint ment, mendegélt a kis madár, talált egy bikát.

- Bika, idd fel a vizet!

Bika nem ment vizet inni, víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu-égetni, falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégse ringatta a kis madarat.

Megint ment, mendegélt a kis madár, talált egy farkót.

- Farkó, üsd agyon a bikát!

Farkó nem ment bika-ütni, bika nem ment vizet inni, víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu-égetni, falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégse ringatta a kis madarat.

Megint ment, mendegélt a kis madár, talált egy férget.

- Féreg, fúrd ki a farkót!

Féreg nem ment furkót fűrni, furkó nem ment bika-ütni, bika nem ment vizet inni, víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu-égetni, falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégse ringatta a kis madarat.

Megint ment, mendegélt a kis madár, talált egy kakast.

- Kakas, kapd fel a férget!

Szalad a kakas, kapja a férget; szalad a féreg, fűrja a furkót; szalad a furkó, üti a bikát; szalad a bika, issza a vizet; szalad a víz, oltja a tüzet; szalad a tűz, égeti a falut; szalad a falu, kergeti a farkast; szalad a farkas, eszi a kecskét; szalad a kecske, rágja a kórót; a kóró bezzeg ringatta a kis madarat.

Ha még akkor se ringatta volna, az én mesém is tovább tartott volna.

HOL VOLTÁL, BÁRÁNYKÁM?

A gazdasszony és a bárány felelget:

- Hol voltál, báránykám?
- Kertek alatt, asszonykám!
- Mit ettél, báránykám?
- Zöld füvecskét, asszonykám!
- Mit ittál, báránykám?
- Friss vizecskét, asszonykám!
- Ki bántott, báránykám?
- Szomszéd fia, asszonykám!
- Ríttál-e, báránykám?
- Ríttam bizony, asszonykám!
- Hogy ríttál, báránykám?
- Me-e, me-e, asszonykám!

A SAJTOT OSZTÓ RÓKA

Mikor a vadászok hintón mentek vadászni, a sajtot elvesztették. A róka és a farkas találta meg. Azt mondja a róka:

- Ketten találtuk meg, úgy illik, hogy igazságosan osztozkodjunk rajta. Ne kapjon az egyik nagyobbat, mint a másik. Majd én kétfelé osztom! - Azután a közepén kezdte kétfelé rágni.

Mikor a túlsó végére ért, látták, hogy nem egyforma nagy.

- Ez nagyobb! - mondta a róka, s lerágott belőle egy darabot. Akkor meg a másik fele volt a nagyobb, abból rágott le egy darabot.

Addig rágta, osztotta kétfelé, hogy semmi sem maradt.

A SZARVASMARHA BESZÉDE

I. változat:

A kis bika, mikor először megy ki a gyepre, azt mondja:

- Gulyás, merre van a járás? A járás?

Az öreg bika azt mondja:

- Majd magam is kiballagok!

II. változat:

Mikor kihajtják a bikát, azt mondja:

- Kié ez a faluuu? Kié ez a faluuu?

A tehén ráfeleli:

- Mi-enk! Mi-enk! Mi-enk!

A KUTYA BESZÉDE

Két kutya ha összetalálkozik, az egyik elkezdi:

- Sógorrr! Mért jöttél?

A másik:

- Csontért, csontért!

- Hány fontért?

- Hat fontért! Hat fontért!

Erre összevesznek:

- Terringette! Terringette!

A KACSA BESZÉDE

Mikor éhes, azt mondja:

- Hat hét óta nem ettem! Hat hét óta nem ettem!

Mikor enni kap:

- Bárcsak zsákom volna!

A DISZNÓK ÉS A LUDAK BESZÉDE

Mikor a disznók a csürhéről mennek haza, s üres vályút találnak, azt mondják a gazdasszonynak:

- Rossz gazdasszony! Rossz gazdasszony!

A ludak meg a disznók körül halkán rámondják:

- Az az az, az az az!

A NYULACSKA HARANGOCSKÁJA

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy nyulacska. Ennek a nyulacskának volt egy szépen szóló harangocskája. Egyszer a nyulacska elment az erdő szélére, lefeküdt egy bokor tövébe, és a bokorra felakasztotta a harangocskáját. Reggel, mikor felébredt, a bokrot sehol sem látta, hanem egy nagy fát látott helyette. Felnézett reá, és látta, hogy a harangocskája a fán van. Kérte a fát, hogy adja vissza a harangocskáját, de a fa nem adta vissza.

Ekkor a nyulacska elment a fejszéhez, és kérte, hogy a fát vágja ki, hogy a fa adja vissza a szépen szóló harangocskát. De a fejsze nem vágta ki a fát.

Most a nyulacska elment a köszörűkőhöz, hogy fenje meg a fejszét, hogy a fejsze vágja ki a fát, hogy a fa adja vissza a harangocskát. De a köszörűkő nem fente meg a fejszét.

Ekkor a nyulacska elment a vízhez, hogy hajtsa a köszörűt, hogy a köszörű fenje meg a fejszét, a fejsze vágja ki a fát, a fa adja vissza a harangocskát. De a víz nem hajtotta a köszörűt.

Ekkor a nyulacska elment a bikához, hogy igya meg a vizet, a víz hajtsa a köszörűt, a köszörű fenje meg a fejszét, a fejsze vágja ki a fát, a fa adja vissza a harangocskát. De a bika nem itta meg a vizet.

Ekkor a nyulacska elment az egérhez, hogy csípje meg a bikát, a bika igya meg a vizet, a víz hajtsa a köszörűt, a köszörű fenje meg a fejszét, a fejsze vágja ki a fát, a fa adja vissza a harangocskát. De az egér nem csípte meg a bikát.

Ekkor a nyulacska elment a macskához, hogy fogja meg az egeret, az egér csípje meg a bikát, a bika igya meg a vizet, a víz hajtsa a köszörűt, a köszörű fenje meg a fejszét, a fejsze vágja ki a fát, a fa adja vissza a harangocskát. A macska azt mondta, hogy ő megfogja, de előbb adjon neki tejecskét.

A nyulacska elment a tehénhez, kért tőle tejecskét.

A tehén azt mondja, hogy ő ad tejecskét, csak vigyen neki füvecskét. A nyulacska elment a kaszáshoz, hogy adjon neki füvecskét.

A kaszás adott is füvecskét, s a nyulacska vitte a tehénnek. A tehén adott neki tejecskét, s a nyulacska vitte a macskának. A macska megfogta az egeret, az egér megcsípte a bikát, a bika megitta a vizet, a víz hajtotta a köszörűkövet, a köszörűkő megfente a fejszét, a fejsze kivágta a fát, a fa visszaadta a szépen szóló harangocskát.

A nyulacska megörvendett, a szépen szóló harangocskát visszaakasztotta a nyakába, és mindig ott tartotta.

Itt a vége, fuss el véle,
ha nem hiszed, járj végére!

KUTYA-MACSKA BARÁTSÁG

Egyszer a kutyák lakodalmat csaptak. Bodri feltette a sok csontot, sütötte-főzte, aztán odahíta a Sajót kóstolni. Sajó megkóstolta a galuskát, de nem volt se íze, se bűze, mert nem volt rajta tejföl. Keresi a kutya a tejfölt, de nem volt a háznál. Hamar menjen valaki a boltba!

De ki menjen? A kutya nem hagyhatta ott a főzést. Meglátja a macskát, küldi a tejfölerért. Szalad a macska a boltba tejfölerért. Mikor kimérték neki, vitte hazafelé. Éhes volt, hát nyalogatott belőle. Gondolta; úgyse tudják meg. Aztán ment tovább. Megint gondolt egyet; megint nyalogatott. Alig maradt az edényben. Már közel volt a kutyákhoz, szégyellte magát, hogy ilyen kevés tejfölt visz, hát a megmaradt tejfölt is megette.

A kutyák futottak eléje, már nagyon várták.

- Hozza a macska a tejfölt!

A macska azt hazudta, hogy nem adott a boltos tejfölt. De az agár meglátta a macska tejfölös bajuszát.

- Hazudik a macska, megette a tejfölünket!

Nekimentek a macskának, a macska meg felszaladt a fára, onnan dörmicélt a kutyákra. Mikor látták, hogy a macska bizony nem nagyon kívánczik le a fáról, bementek a házba, és tejfel nélkül ették meg a galuskát.

Azóta nem nézhet a kutya a macskára.

A FARKASTANYA

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperencián is túl, volt egy tojás. Ez a tojás megindult világra. Görgött, görgött, egyszer előtalált egy rucát. Azt kérdi tőle a ruca:

- Hova mégy, tojás koma?

- Megyek világgá.

- Én is megyek, menjünk együtt.

Mennek, mendegélnek, előtalálnak egy kakast.

- Hova mentek, ruca koma?

- Megyünk világgá.

- Én is megyek, menjünk együtt.

Megint mennek, mendegélnek, előtalálnak egy varrótűt.

- Hova mentek, kakas koma?

- Megyünk világgá.

- Én is megyek, menjünk együtt.

Megint mennek, mendegélnek, előtalálnak egy rákot.

- Hova mentek, tű koma?

- Megyünk világgá.

- Én is megyek, menjünk együtt.

Megint mennek, mendegélnek, előtalálnak egy lovat, végre pedig egy ökröt.

Mentek aztán, mendegéltek, egyszer rájuk esteledett. Ott volt egy kis ház, abba bementek. Ki-ki lefeküdt a maga helyére. A tojás belefeküdt a tüzes hamuba. A ruca meg a kakas felültek a kandalló tetejére. A rák belemászott egy dézsa vízbe. A tű a törülközőbe szűrődött belé. A ló lefeküdt a ház közepébe, az ökör meg a pitvarba.

Egyszer jön ám haza a tizenkét farkas, akiké a kis ház volt. A legöregebb már messziről elkezdett kiabálni:

- Phü-phü, de idegen szagot érzek, ki mer bemenni?!

Volt köztük egy hányaveti, az azt mondta, hogy ő bemegy, ha ezer ördög van is odabent, nem fél ő semmitől.

Be is ment. Hogy az övék volt a ház, egészen tudta a dörgést, mi hol áll. Legelőször is a kandalló tetején kereste a gyújtófát, hogy majd mécset gyújt, de a kakas meg a ruca elkezdtek lármázni; akkor belenyúlt a hamuba, hogy majd parazsat keres, de a tojás elpukkant; szaladt a dézsához mosakodni, ott meg a rák csípte meg ollójával; azután szaladt a törülközőhöz, ott meg a tű szúrta meg; nagy ijedten a ház közepére ugrik, ott a ló rúgja oldalba; amint szaladt kifelé, az ökör is nekiesett, felkapta a szarvára, az udvar közepére lökte.

Erre elkezdett ordítani, mint a fába esett féreg; szaladt a többi farkashoz.

- Jaj, fussunk, fussunk! Égszakadás, földindulás! Valamennyi ördög mind odabent van!

Nyúlok a hamuba,
meglőnek puskával.
Szaladok dézsához,
megvágna ollóval.
Kapkodok kendőhöz,
banya szúr tűjével.
Futok ajtó mellé,
kilöknek lapáttal.
Szaladok pitvarba,
vesznek vasvillára!
Egy kiált: Hep-hep-hep!
Más ordít: Add feljebb!
Akkor nagyot estem,
bezzeg jaj volt nekem!

Akkor nekiindultak, még most is szaladnak, ha meg nem álltak.

A KISMALAC ÉS A FARKASOK

Volt a világon egy kismalac, annak volt egy kis háza egy nagy rengeteg erdő közepén.

Egyszer, amint ebben a kis házban főzögetett magában, odamegy egy nagy ordas farkas, beszél az ajtón:

- Eressz be, kedves malackám, nagyon hideg van idekint, fázom.
- Nem eresztlek biz én, mert megeszel.
- Ereszd be hát legalább az egyik hátulsó lábam.

A kismalac beeresztette az egyik hátulsó lábát. Hanem alattomban odatett egy nagy fazék vizet a tűzhöz.

Kicsi idő múlva megint megszólalt a farkas:

- Ugyan, kedves malackám, ereszd be a másik hátulsó lábam is.

A kismalac beeresztette azt is. De a farkas azzal se érte be, hanem egy kis idő múlva megint beszólt:

- Kedves malackám, ereszd be a két első lábam is.

A kismalac beeresztette a két első lábát is; de a farkasnak az se volt elég, megint megszólalt:

- Édes-kedves kis malackám, eressz be már egészen, majd meglásd, egy ujjal se nyúlok hozzád.

Erre a kismalac egy zsákot szépen odatett a nyíláshoz, hogy amint a farkas jön háttal befelé, egyenesen abba menjen be. Azzal beeresztette.

A farkas csakugyan a zsákba farolt be.

A kismalac se volt rest, hirtelen bekötötte a zsák száját, lekapta a tűzről a nagy fazék forró vizet, leforrázta vele a farkast, azután hirtelen felmászott egy nagy fára.

A farkas egy darabig ordított, mert égette a forró víz, azután addig hányta-vetette magát, míg utoljára kioldózott a zsák szája. Kibújt belőle, szaladt egyenesen segítséget hozni. Vissza is jött nemsokára vagy tizedmagával. Elkezdtek keresni a kismalacot. Addig-addig keresték, míg valamelyik csakugyan meglátta a fa tetején. Odamentek a fa alá, elkezdtek tanakodni, hogy mitévők legyenek. Mi módon fogják meg a kismalacot? Mert egyik se tudott a fára felmászni.

Nagy sokára azt határozták, hogy egymás hátára állnak mindannyian, úgy aztán a legfelső majd csak eléri.

El is kezdtek egymás hátára felmászni. A kopasz maradt legalul, mert félt feljebb menni. Így hát a többi mind az ő hátán volt.

Már olyan magasan voltak, hogy csak egyetlenegy hibázott. Az az egy is elkezdett már mászni.

Akkor a kismalac hirtelen elkiáltotta magát:

- Forró vizet a kopasznak!

A kopasz megijedt, kiugrott a többi alól; a sok farkas mind lepotyogott; kinek lába, kinek nyaka tört ki, a kopasz meg úgy elszaladt, hogy sohase látták többet.

A kismalac szépen leszállt a fáról, hazament, többet felé se mertek menni a háza tájékának a farkasok.

EGYSZER VOLT EGY EMBER...

Egyszer volt egy ember,
szakáll volt kender,
bikfa tarisznyája,
égerfa csizmája.

Közel volt a tenger,
beleesett fejjel,
kiapadt a tenger,
kimászott az ember.

ELSZÖKÖTT A KEMENCE...

Elszökött a kemence,
teli pogácsával,
utána ment a bíró,
üres tarisznyával.

Befutott a kemence,
feneketlen tóba,
utána ment a bíró,
ott is van azóta.

HALLGATÓ MESE

Mikor több gyermek játszik, kettő közülük így beszél:

- Gyere velem!
- Hova?
- Kemencébe.
- Hol a kemence?
- Víz elvitte.
- Hol a víz?
- Ökör megitta.
- Hol az ökör?
- Kölesbe.
- Hol a köles?
- Madár megette.
- Hol a madár?
- Ágon, csögön, bogon, aki egyet szól, mindjárt hazakergetjük!

Erre mindnyájan hallgatnak, míg valamelyik megfeledkezik magáról, s megszólal. Azt nagy lármával hazakergetik.

A FÜRJEK PALATTYOLÁSA

A fürjek így palattyolnak a vetésben tavasszal:

A hím:

Pitypalatty,
pitypalatty,
pitypalatty.

A nőtény kérdi a hímet hívó szavára:

Mit keressz?
Mit keressz?
Mit keressz?

Feleli a hím reá:

Hat lovat,
hat lovat,
hat lovat.

Kérdi a nőtény újból:

Micsodást?
Micsodást?
Micsodást?

Feleli rá a hím:

Szürkést,
szürkést,
szürkést!

A VADGALAMB BESZÉDE

Kata, süss kukut (tojást),
nekem kettőt,
neked hármat,
kisgyerekeknek semmit.

A SÁRGARIGÓ BESZÉDE

Cseresnye, meggy, dió,
mogyoró, de jó!

CSALIMESE

(Mikor a gyerekek nagyon ráesnek valakire, hogy meséljen, s annak éppen kedve van tréfálni velük, efféle mesékkal csalja meg a kezdettől kíváncsivá tett és sokat váró gyerekeket.)

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, a Szent-Gellért hegyén innen volt, volt is, nem is, de csak mégis meg kellett annak lenni, volt a világon egy szegény asszony, annak volt egy tojása. Ezt a tojást felvitte egy hegyre, meg legördítette... A hegyre felvitte meg legördítette... a hegyre felvitte meg legördítette... a hegyre felvitte meg legördítette...

Középső csoportosok meséi

A VARGA, A SZIKRA ÉS A BAB

Egyszer volt a világon egy varga, egy szikra és egy bab, ezek mind a hárman elmentek utazni. Útközben egy víz mellé értek, de nem tudtak rajta átmenni, mert csak egy szalmaszálból volt a híd.

Tanakodtak egy darabig, egyszer azt mondja a bab:

- Eredj, te varga, próbáld meg, át lehet-e menni.
- Én nem próbálhatom, mert nehéz ember vagyok, s beleesem; eredj átal te, bab!
- Hiszen én sem mehetek, mert én is nehéz vagyok; menj átal te, szikra, te úgyis könnyű legény vagy!

A szikrának nem kellett sok biztatás, felugrik a szalmahídra, de alig halad egypár lépést, meggyullad a szalmahíd, elég, s a szikra belepottyan a vízbe. Amint ezt a bab meglátta, akkorát kacagott, hogy menten kettérepedt. Nosza, a varga kapja a tűt s az árat, összevarrja, s egy nagy fekete foltot vet a babra. Aki nem hiszi, nézze meg, máig is ott van rajta a fekete folt!

A HÁROM KISKECSKE, A BAK ÉS A FARKAS

Volt egyszer egy kecskecsalád: egy bakkecske, három kiskecske meg egy anyakecske. Elindultak az erdőre friss rügyeket szedni. Mikor az első ment, meglátta egy farkas.

- Hova mész, te kiskecske? (vastag hangon)
- Megyek az ágra. (vékony hangon)
- Hát nem félsz, hogy megeszlek? (vastag hangon)
- Jaj, félek! (vékony hangon)
- Hát miért beszélsz olyan vékony hangon? (vastag hangon)
- Mert félek. Edd meg a másikat, mert az kövérebb. (vékony hangon)

Akkor jött a közbelső.

- Hova mész, te kiskecske? (vastag hangon)
- Megyek az ágra. (vékony hangon)
- Hát nem félsz, hogy megeszlek? (vastag hangon)
- Jaj, félek! (vékony hangon)
- Hát miért beszélsz olyan vékony hangon? (vastag hangon)
- Mert félek. Edd meg a másikat, mert az kövérebb. (vékony hangon)

Akkor jött a legnagyobb.

- Hova mész, te kiskecske? (vastag hangon)
- Megyek az ágra. (vékony hangon)
- Hát nem félsz, hogy megeszlek? (vastag hangon)
- Jaj, félek! (vékony hangon)
- Hát miért beszélsz olyan vékony hangon? (vastag hangon)
- Mert félek. Edd meg, amelyik utánam jön, mert az bak. (vékony hangon)

Akkor jött a bakkecske.

- Hova mész, te bakkecske? (vastag hangon)
- Megyek az ágra. (vastag, erős hangon)
- Hát nem félsz, hogy megeszlek? (vastag hangon)
- Nem félek, mert két pár pisztoly fejem felett, poros zacskó lábam között. Elfuss, ha az életed kedves! (vastag, erős hangon, kiáltva)

Hó, có, megijedt a farkas, s elfutott! Még ma is fut, ha eddig meg nem állott. Itt a vége, fuss el véle!

A FÉLIG NYÚZOTT BAKKECSKE

Volt egyszer egy öregember meg egy öregasszony, s azoknak volt három gyermekük meg egy kecskéjük. Azt a kecskét el kellett vinni legeltetni. Az öregember elküldte a legnagyobb gyermeket - Feri volt a neve -, hogy legeltesse meg a kecskét. A gyermek meglegeltette, hazavitte. Az öregember kérdezte:

- Ettél-e, kecske, ittál-e?

A kecske azt mondta:

- Se nem ettem, se nem ittam.

Akkor az ember elküldte a középső gyereket - Gyuri volt a neve -, hogy etesse meg, itassa meg a kecskét. Az is elvitte, megetette, megitatta jól, és hazavitte.

Megint kérdi az öreg:

- Ettél-e, kecske, ittál-e?

A kecske megint azt felelte:

- Se nem ettem, se nem ittam.

Akkor az ember elküldte a harmadik gyereket, Pistát, hogy megetesse a kecskét.

Megetette, megitatta jól, és hazavitte. Megint kérdi az öreg:

- Ettél-e, kecske, ittál-e?

A kecske megint azt felelte:

- Se nem ettem, se nem ittam.

Akkor elküldte az öregasszonyt, hogy legeltesse meg azt a kecskét. Az is elvitte, megetette, megitatta jól, és hazavitte. Megint kérdezte az öreg:

- Ettél-e, kecske, ittál-e?

A kecske megint azt felelte:

- Se nem ettem, se nem ittam.

Akkor az öreg megharagudott.

- Megállj, kecske, én is elviszlek, megetetlek, megitatlak, lássuk, nekem is így felelsz-e, hogy se nem ettem, se nem ittam!

Akkor az öreg megetette, megitatta és hazavitte. Kérdezte otthon:

- No, ettél-e, kecske, ittál-e?

De a kecske neki is azt felelte:

- Se nem ettem, se nem ittam.

Az öreg vett egy kötelet, s megkötötte egy fához a kecskét, és féligre megnyúzta. Akkor elengedte a kecskét, hogy menjen világgá. A kecske mendegélt, kiért egy erdőbe. Talált egy borzházat, és bement abba.

Mikor a borz hazament, kérdezte, ki van benn a házban. Akkor a kecske azt felelte:

- Én vagyok, a féligre nyúzott bakkecske.

A borz nem tudta, hogy mit csináljon, hogyan csalogassa ki a kecskét, hogy ő tudjon bemenni.

Akkor elment, s elhívta a farkas komáját, és így szólt neki:

- Gyere, komám, segíts, csalogassuk ki valahogy azt a kecskét a házamból.

A farkas elment, de az se bírta a házból kicsalogatni a kecskét. Akkor a borz elment a róka komához, s azt mondta:

- Gyere, komám, csalogassuk ki valahogy azt a kecskét a házamból.

Elment a róka, de az se bírta kicsalogatni. Akkor összetanakodtak, hogy még kit hívjanak oda segítségnek. A róka körülnézett, felnézett a fára, és meglátott egy szúnyogot a fa tetején. Így szólt neki:

- Gyere, szúnyog komám, hogy csalogassuk ki a féligre nyúzott bakkecskét a borz koma házából.

Akkor azt mondta a szúnyog:

- Csak csendbe legyetek, én mindjárt odaszállok.

A szúnyog beszállott a borz házába, és belecsípett a kecske hátába. Mindjárt kiment a házból a kecske. Úgy elszaladt, hogy még máig is szalad, ha meg nem állott.

Ha a kecske el nem szaladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A KAKASKA ÉS A JÉRCIKE

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy kis kakaska meg egy jércike. Amint ott kapargáltak a szemétdombon, megtalált a jércike egy szem kökényt, el akarta nyelni, megakadt a torkán, elkezdett fulladozni, kérte a kakaskát:

- Eredj, kakaskám, hozz a kútról vizet, mert mindjárt megfúlok a kökénytől.

Elment a kakaska a kúthoz.

- Kút, adjál nekem vizet, vizet viszem pityikének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

- Nem adok biz én, míg nekem a fától zöld gallyat nem hozol.

Elment a kakaska a fához.

- Fa, adjál nekem zöld gallyat, zöld gallyat adom kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pityikének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

- Bizony nem adok én - felel neki a fa -, míg nekem a szép leánytól koszorút nem hozol.

Elment a kakaska a szép leányhoz.

- Szép leány, adjál nekem koszorút, koszorút adom fának, fa ad nekem zöld ágat, zöld ágat elviszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pityikének, pityike mindjárt megfullad a kökénytől.

- Bizony nem adok én, míg nekem a vargától cipőt nem hozol.

Elment a kakaska a vargához.

- Varga, adjál nekem cipőt, cipőt viszem szép leánynak, szép leány ad érte koszorút, koszorút adom fának, fa ad érte ágat, ágat viszem kútnak, kút ad érte vizet, vizet viszem pityikének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

- Bizony nem adok én, míg nekem a molnártól csirizt nem hozol.

Elment a kakaska a molnárhoz.

- Molnár, adjál nekem csirizt, csirizt adom vargának, varga ad nekem cipőt, cipőt adom szép leánynak, szép lány ad nekem koszorút, koszorút adom fának, fa ad nekem ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pityikének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

- Nem adok addig, míg nekem a disznótól hájat nem hozol.

Elment a kakaska a disznóhoz.

- Disznó, adjál nekem hájat, hájat viszem molnárnak, molnár ad nekem csirizt, csirizt viszem vargának, varga ad nekem cipőt, cipőt viszem szép leánynak, szép leány ad nekem koszorút, koszorút viszem fának, fa ad érte ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pityikének, pityike mindjárt megfullad a kökénytől.

- Nem adok biz én, míg a szolgától moslékot nem hozol.

Elment a kakaska a szolgálóhoz.

- Szolgáló, adjál nekem moslékot, moslékot viszem disznónak, disznó ad érte hájat, hájat viszem molnárnak, molnár ad érte csirizt, csirizt viszem vargának, varga ad érte cipőt, cipőt viszem szép leánynak, szép leány ad érte koszorút, koszorút viszem fának, fa ad érte ágat, ágat

viszem kútnak, kút ad érte vizet, vizet viszem pityikének, pityike mindjárt megfullad a kökénytől.

A szolgáló megszánta, adott neki moslékot, moslékot vitte disznónak, disznó adott neki hájat, hájat vitte molnárnak, molnár adott neki csirizt, csirizt vitte vargának, varga adott neki cipőt, cipőt vitte szép leánynak, szép leány adott neki koszorút, koszorút vitte fának, fa adott neki ágat, ágat vitte kútnak, kút adott neki vizet, vizet vitte pityikének, de a pityike már akkorra megfulladt a kökénytől.

Ha a pityike meg nem fulladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A KECSKEGIDÁK

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy kecske. Annak a kecskének volt hét kicsi gidája. Egyszer azt mondta az öreg kecske:

- Vigyázzatok, s maradjatok itthon, mert én megyek ki a mezőre, hogy hozzak nektek friss füvecskét.

- Jól van, szót fogadunk - mondták a kis kecskefiak.

Az öreg kecske elment ki a mezőre, de még visszakiáltott:

- Be ne engedjete senkit, mert én nem jövök haza csak estére!

Hát egy ordas farkas ott hallgatózott a ház mellett.

„No - gondolta magában -, itt majd csak lesz valami!”

Alig telt el egy-két óra, odament az ablakhoz, s beszólt a kis kecskékhez:

- Kedves kis fiacskáim, nyissátok ki az ajtót, mert hoztam nektek friss füvecskét.

Jót nevettek a kiskecskék.

- Hiszen a mi anyánk csak estére jön haza, s a hangja sem ilyen vastag, mint a tied.

Megbosszankodott a farkas, elfutott ki a rétre. Ott látott egy nagy tábla répát. Kihúzott egy jó nagyot, megette, hogy jó vékony legyen a hangja. Visszaszaladt az ablakhoz, s mondja a kiskecskéknek:

- Nyissátok ki az ajtót, mert hoztam nektek friss füvecskét.

Már éppen ki akarták nyitni az ajtót, mikor a legnagyobbik kinéz az ablakon, s látja, hogy milyen fekete a lába. Rákiált a többire:

- Ki ne nyissátok az ajtót, hiszen a mi anyáknak fehér a lába, nem fekete!

Szörnyen mérgelődött a farkas, hogy nem sikerül semmi. Gondolja magában, bemegy a városba, s szalad egyenesen a pékhez. Mondja, hogy hamar egy zsák lisztet vegyen elő. A pék éppen dagasztott, s kérte a farkast, hogy várjon. De a farkas nagyon türelmetlen volt, nem várhatott tovább, és belemászott a nagy teknő tésztába. Örült magában: „Most már eszem gidóhúst!” - s ment visszafele.

Már jó délutánra járt az idő. Feltette a farkas a lábát az ablakpárkányra, hadd gondolják a gidók, hogy az anyjuk jött haza. A hangja is vékony volt, a lába is fehér, a kisgidók csakugyan azt gondolták, hogy az anyjuk jött haza. Bekiált az ajtón:

- Kedves kis fiacskáim, eresszete be, hoztam friss füvecskét!

A kisgidók nagyon örültek a friss fünek, s kinyitották az ajtót. Hát, uram teremtem, lett ordítás, mikor belépett a farkas! Egyik bújt a pad alá, a másik a szuszékba, a harmadik a hamulyukba, a negyedik az óratokba. A másik három úgy megijedt, hogy a szoba közepén maradt, nem tudott elfutni. A farkas rögtön bekapta őket, de még mindig nem volt megelégedve. Kihúzta a padból is, a szuszékból is, a hamulyukból is, akit előtalált, de az óraluk olyan kicsi volt, hogy nem fért be a farkasnak a szája. A hetedik ijedtében úgy összehúzódott, hogy a farkas nem is törődött vele.

- Jaj de jóllaktam - kenegette a hasát -, jó lesz kimenni a rétre, s aludni egy jót egy fa alatt.

Kiment a farkas, lefeküdt egy nagy eperfa alá, s ott elaludt.

Estére jön haza az öreg kecske a mezőről. Szinte meghalt ijedtében, mikor meglátta, hogy nyitva az ajtó, és sehol senki. Kiabálni kezdett:

- Gidili, midili, gyertek elő!

A kicsi még akkor is úgy meg volt ijedve, hogy meg se mert szólalni. Az öreg kecske elkezdett keservesen sírni, hogy hova lettek az ő gyermekei. Hát amint ott siránczik magában, egyszer csak megszólal valaki:

- Ne sírjon, drága jó anyám, mert itt vagyok én!

Előjött a kisgidó, nagyon örült az anyjának, de még jobban a friss füvecskének, amit hozott, mert bizony olyan éhes volt szegény, csak úgy korgott a gyomra.

- Hát a többi testvérkéd hol van? - kérdezte az anyja nagy szomorúan.

Elpanaszolta a kicsi, hogyan csapta be őket a nagy ordas farkas.

- Jaj - azt mondja az öreg -, akkor azt láttam, amint a kertben alszik. Olyan nagy a hasa! Hamar keress elő tűt, cérnát, ollót - mondja a fiának.

Amíg a fia keresett tűt, cérnát, ollót, addig az öreg kecske egy kicsit kipihente magát, mert bizony aki öreg, az hamar elfárad.

Aztán elindultak ki a kertbe. Látják, hogy a farkas még mindig mélyen alszik. Azt mondja a kecske a kisfiának:

- Eredj hamar, szedd tele a kötényedet kavicssal.

Addig az öreg kecske végigvágta a farkas hasát. A kicsi kecskefiúk mind kiugráltak belőle. Örömben elkezdtek ugrálni, tapsolni és kiabálni.

- Elég legyen a játékból - mondta az öreg kecske -, gyorsan kavicsot hozzatok, amíg fel nem ébred a farkas.

Egy pillanat alatt ott volt a sok kavics. Megtöltötték a farkas hasát, s az öreg kecske kezdte varrni. Akkor jut eszébe, hogy a gyűszűjét otthon felejtette, s az egyik ujjá meg van kelve. Hamar a legkisebbiket elszalasztotta a gyűszűje után, s bevarrta vele a farkas hasát. Azután ráparancsolt a gyermekeire, hogy takarodjanak haza, míg föl nem ébred a farkas, mert akkor jaj lesz nekik.

Haza is mentek, s az ablakból nézték, hogy mikor ébred a farkas.

Egyszer felébred a farkas, nagyon meg volt szomjazva. Gondolja magában: „Jó lesz lemenni a patakra, mert ez a hat gidó nagyon kívánja a vizet a gyomromban.”

Hát amint feláll, megzördül a kavics a gyomrában. Csak úgy mosolyog magában, hogy zörög, elindul, s elkezd mondani:

Hahaha, mi zörög a hasamba?
Olyan mintha kavics volna,
pedig hat gidó van benne.

Mikor leérkezett a patakhoz, hát, jó nagy víz folyt ott. Odaáll a patak partjára, s behajol a vízbe, hogy igyék. Amint behajolt, a kavics mind előresuvadt benne, s bizony az öreg farkas komát besuvasztotta a patakba, s vitte le a víz a patakon. Éppen a kecskének a háza előtt folyt a patak. A kisgidók jót nevettek rajta, hogy az öreg farkas ott úszik. Ha a farkas bele nem fulladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A MEZEINYÚL ÉS A SÜNDISZNÓ

Egyszer egy szép nyári napon künn a mezőn találkozott egy mezeinyúl egy sündisznóval. A mezeinyúl bosszantani kezdte a sündisznót. Azt mondja neki:

- Te sündisznó, ezekkel a horgas lábakkal hogy mersz te megindulni, hogy is tudsz te menni?

A sündisznó nem hagyta magát, visszavágott szóval:

- Én ezekkel a horgas lábaimmal jobban tudok futni, mint te azokkal az egyenesekkel!

Azt mondja a nyúl:

- Én azt nem hiszem.

- Na, ha nem hiszed, akkor fogadjuk le.

Hamar lefogadták. Csináltak egy nagy fogadást ketten. Mikor kész volt a fogadás, akkor azt kérdi a nyúl a sündisznótól:

- Na, mikor futunk?

Azt mondja a sündisznó:

- Holnap reggel, mikor a nyolcórás vonat megy.

Azt mondja a nyúl:

- Miért nem most?

- Azért, mert haza kell mennem, hogy egyek. Holnap reggel nyolc órakor ebbe a pontos helybe legyünk mind a ketten.

Na, a sündisznó hazament. Otthon a felesége várta az étellel. Miután megvacsoráztak, hát elmesélte a feleségének, ami történt.

- Ni te, én fogadtam a nyúllal, hogy én jobban tudok futni, mint ő.

Azt mondja a felesége neki:

- Ne számárkodj, hát hogy tudnál te jobban futni, mint a nyúl?

- Hagyd csak el te, majd kiokoskodjuk!

Másnap reggel felkeltek, megreggeliztek, s kimentek a mezőre. De nem arra a föld végére mentek, ahol kellett hogy találkozzanak a nyúllal, hanem a másik végére; ott a feleségét a sündisznó beállította az egyik barázdába. Azt mondta neki:

- Amikor a nyúl a másik barázdán ideér, akkor te jó előre kiálts „Én már itt vagyok!”

Akkor a sündisznó elment a földnek a másik végére, s találkozott a nyúllal.

- Szervusz, nyúl koma!

- Szervusz, sündisznó koma!

- Eljöttél?

- Eljöttem!

- Na, hát futunk?

- Futunk.

- Na de hogy futunk, hogy jobb legyen? - kérdezte a mezeinyúl.

Azt mondta a sündisznó:

- Én futok az egyik barázdában s te a másikban, hogy ne akadályozza egyik a másikat a futásban.

- Helyes, jól van.

A nyúl megállott az egyik barázdában, a sündisznó a másikban. Akkor a sündisznó azt mondta a nyúlnak:

- Én számolok egy-kettő-hármat, s mikor a hármat mondom, elrugaszodom.

S a sündisznó olvasott:

- Egy, kettő, három.

Akkor mind a ketten nekirugaszkodtak, de a sündisznó csak kettőt ugrott, s lebújt a barázdába (mutatja). De a másik sündisznó ott volt a másik végében a földnek, s mikor a nyúl odaért, akkor rákiáltott:

- Én már itt vagyok!

Akkor azt mondja a nyúl:

- Nem volt jól, még egyszer futunk!

Akkor visszafordultak, s kezdtek visszafele futni, de az a sündisznó is csak kettőt ugrott, s lebújt. A nyúl tőle telhetőleg futott, úgy, hogy annál jobban még nem futott soha. Mikor a föld végéhez érkezett, a másik sündisznó azt kiáltja:

- Én már itt vagyok!

- Nincs jól, még egyszer futunk!

Visszafele is megfutamodtak. A sündisznó lebújt, a nyúl pedig futott tőle telhetőleg. Mikor érkezett a másik végére a földnek, a másik sündisznó szintén kiáltja:

- Én már itt vagyok!

- Nincs jól - mondja a nyúl -, még egyszer futunk, negyedszer.

Na de a nagy futásban megreszketősült a nyúl lába, és a föld közepénél elesett, nem bírt továbbmenni. A sündisznók pedig lekacagták a nyulat, övék volt a nyereség. Hazamentek nagy kacagva, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

A KISKUTYA MEG A SZAMÁR

A szamár megirigyelte a kiskutya jó módját, hogy neki szabad a legszebb szobába is bemenni, a legszebb vánkosra is ráfeküdni, egész nap csak sétál, nem dolgozik semmit, mégis mindennek a lángját, a javát kapja, neki meg csak a kóró meg a tüske jut. Meg is kérdezte a kutyától:

- Mért szeret téged úgy a gazdasszony?

- Mert tudok farkat csóválni és két lábon szolgálni - felelte a kutya.

- Na, ez nem nehéz dolog - felelte a szamár -, majd én is meg próbálom.

Mikor nyitva volt a konyha, besomfordált. Két lábra állt, a farkát billegette, a lábát nyújtogatta, hogy tenyerest adjon. A gazdasszony megijedt, s a porolópálcával kiverte. A szegény szamár máig is töri a fejét azon, hogy miért kapott ő verést azért, amiért a kutya dicséretet.

A FURULYAVEVÉS

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egy gazdag, büszke, ágáló ember. Egyszer elküldte a két kisfiát a szomszéd faluba a vásárba, hogy vásároljanak maguknak egy-egy furulyát. Az ember tudta, hogy egy-egy furulyának az ára négy-öt forint, de a gyerekeknek adott nyolc-nyolc forintot, hogy vegyenek maguknak valami nyalánkságot is.

Ment a két fiú nagy büszkén, hogy nekik milyen sok pénzük van, s találkoztak másokkal, szegényebbekkel, akiknek csak egy vagy két forintjuk volt, vagy éppenséggel egy sem, csak mentek a vásárba nézelődni. Nagyon nagyra volt vele a két fiú, hogy önekik milyen sok pénzük van.

Mikor odaértek a vásárba, megtalálták a furulyaáruló embert. Azt kérdi a nagyobbik fiú:

- Mit kér egy ilyen furulyáért?

Hát az ember adta volna négyért is, de gondolta, hogy ötöt kér, s aztán egyet elenged. Öt forintot kért.

A fiú nézegette egy kicsit a furulyát, s azt kérdezte az embertől:

- Ideadja nyolcért?

Az ember nagyot nézett, de gyorsan rámondta:

- Add ide a pénzt!

- Az öcsémnek is ad egyet nyolc forintért?

- Add ide a pénzt!

Odaadták, megkapták érte a furulyákat, s elkezdtek fújni. Odamentek a többi gyerekhez, s dicsekedve mondták:

- Lám, hogy becsaptam az embert - azt mondja -, öt forintot kért, s én elcsaltam nyolcért!

Így aztán a hír eljutott haza az apjukhoz is. Az lesütötte a fejét, s szégyellte magát, hogy neki milyen buta fiai vannak. Máig is élnek, ha meg nem haltak.

A FARKAS, A RÓKA MEG A TYÚK

Egyszer a farkas tyúkot hozott a szájában. Meglátja a róka. Kérdezi tőle:

- Honnan hozod ezt a tyúkot?

Azt mondja a farkas:

- Gadányból.

Ahogy kitátotta a száját, a tyúk elrepült.

Egy idő múlva a farkas is látja, hogy a róka is hoz egy tyúkot a szájában. Kérdezi:

- Hát te honnan hozod azt a tyúkot?

A róka jól összeszorította a fogát, úgy mondta:

- Görcsönyből!

A tyúk az ő szájából nem repült el.

A SZÁRNYASOK KIRÁLYVÁLASZTÁSA

A szárnyasok összegyűltek, hogy királyt válasszanak. A sas elgondolta, hogy majd ő lesz a király, de a többiek azt mondták, hogy az legyen a király, aki a legmagasabbra felszáll.

Az ökörszem a sas szárnya alá bújt. Mikor aztán a nagy madarak felszálltak annyira, hogy már nem bírtak feljebb szállni, akkor az ökörszem kiszállt a sas szárnya alól, és fölszállt a legmagasabbra, ő lett a király.

Mikor megtudták a madarak, hogyan nyert az ökörszem, elkezdték zavarni, hogy majd agyonütik a hamisságáért: szégyellték, hogy a legkisebb állat a király.

Addig kergették, amíg az ökörszem talált egy rózsabokrot. Amilyen kicsi volt, be tudott bújni a tövisek közé. Oda a többiek nem bírták követni. Azt mondták:

- Elég lesz, ha csak egy lesi. Ha meglátja, hogy kijön, fogja meg, vagy adjon hírt a többinek!

Odaállították a legnagyobb szeműt, a baglyot.

A bagoly örködött is egy jó darabig, de azután nagyokat pislantott, s elmerészkedett onnan. Mikor az ökörszem kiszállt, nem látta meg.

Most meg már a baglyot akarták megverni, mert elszalasztotta az ökörszemet. A bagoly elbújt, s azóta nem mer nappal járni, mert ha a többi madár meglátja, megveri.

AZ ÖKÖRSZEM ÉS A MEDVE

Egyszer egy nyáron a farkas és a medve sétálni ment az erdőbe. A medve valami nagyon szép éneket hallott, és megkérdezte a farkast:

- Miféle madár az, amelyik olyan szépen énekel?
- Az a madarak királya - mondta a farkas, pedig az ökörszem volt.
- Na, jól van, de szeretném látni azt a királyi palotát, ahol az a király lakik.
- Az nem olyan könnyű - mondta a farkas. - Meg kell várjuk, amíg a királyné hazajön.

Nemsokára jött is a király és a királyné eledellel a csőrükben, hogy megetessék a fiókáikat. A medve szeretett volna rögtön odamenni, de a farkas visszatartotta.

- Várd meg, amíg megint elmennek.

Megjegyezték, hogy hol van a fészek, és továbbmentek. De a medvének nem volt nyugta, mindenképpen szeretne volna látni a kastélyt, s nemsokára megint odacammogott. A király és a királyné éppen akkor repültek ki. A medve bekukucskált a fészekbe, és vagy hat fiókát látott benne.

- Hát ez a királyi kastély? - kérdezte nagy mérgesen. - Hiszen ez egy nyomorúságos viskó! És ti királyi gyermekek vagytok? Közönséges kölykek!

Meghallották ezt az ökörszemfiókák, és rettenetesen kiabálni kezdtek:

- Mi nem vagyunk közönséges kölykek! Ezért meglakolsz, medve koma!

A medve megszeppent, és visszament a barlangjába.

Nemsokára hazajött megint a király és a királyné, eleséget hoztak a fiókáknak, de azok nem nyúltak az étel után. Azt mondták, hogy még csak egy légycombocskához sem nyúlnak, ha éhen halnak, akkor sem, amíg be nem bizonyítják a medvének, hogy ők nem közönséges kölykek. És elmondták, hogy mit mondott a medve nekik.

Azt mondta az édesanyjuk:

- Ne búsuljatok, fiókáim! Majd eligazítjuk mi a dolgot, és megtanítjuk móresre medve komát!

Elmentek a medve barlangja elé, és bekiabálták:

- Vén dörmögő, miért szidalmaztad a gyermekeinket? Ezért meglakolsz, véres háborút indítunk ellened!

És megizenték a medvének a háborút.

A medve azonnal hadba szólította az összes négylábú állatot az ökröt, a szamarat, a nyulat, az őzet és mindent, ami a földön élt.

Az ökörszem pedig hadba szólította az összes repülőt, nemcsak a madarakat, hanem minden bogarat, legyet, szúnyogot, méhet és darazsat.

Köztük legravaszabb volt a szúnyog. Ide-oda surrogott az erdőben, s végül letelepedett egy fa levelére, ami alatt éppen a vezérkar tanácskozott.

A medve maga elé hívatta a rókát, és azt mondta:

- Mivel az állatok között te vagy a legravaszabb, légy te a vezér, és vezess minket.

- Jól van - szólt a róka -, de milyen jelben állapotodjunk meg?

Erre nem mondott senki semmit. Végre a róka azt mondta:

- Az én farkam jó hosszú, lompos. Mikor a farkamat magasra emelem, azt jelenti, hogy minden jól van, és akkor nyomuljatok előre. De ha behúzom, akkor baj van, szaladjatok, amerre láttok.

Ahogy a szúnyog ezt meghallotta, visszarepült, és mindent elmondott az ökörszemnek.

Mikor felvirradt a csata napja, a négylábúak rettenetes robajjal törtettek elő az erdőben, hogy a föld is rengett bele. Az ökörszem a seregével szembe repült velük, hogy csak úgy surrogott-csattogott a levegő. Egymásnak rohant a két sereg. Az ökörszem elsőnek a darazsat küldte, hogy szálljon a róka farka alá, és jól szurkálja össze.

Úgy is történt. A róka az első szúrást vitézül tűrte, és még magasabbra emelte a farkát, de a második szúrásnál megijedt, és egy kicsit lehúzta. A harmadik szúrást már nem bírta, üvölteni kezdett, és a farkát a lába közé kapta.

Mikor az állatok ezt meglátták, azt hitték, hogy minden elveszett, és szaladni kezdtek, mindegyik a maga odújába. A madarak megnyerték a csatát.

Az ökörszem és a felesége hazarepültek, és már messziről kiabálták a gyermekeiknek, hogy örüljenek, mert megnyerték a csatát. De a fiókák azt mondták, hogy ők addig nem örülnek, amíg a medve oda nem jön, és bocsánatot nem kér.

Az ökörszem erre a medve barlangjához repült, és bekiáltott:

- Dirmegő-dörmögő vén mackó, gyere, és kérj bocsánatot a gyermekeimtől, mert különben összetörlek!

A medve szépen odacammogott, és nagy alázatosan bocsánatot kért. Most már az ökörszem-fiókák is meg voltak elégedve. Vígán ettek-ittak, reggelig vigadoztak.

Így volt, vége volt, mese volt!

A CINEGE BESZÉDE

Mikor a tél a kis barátcinegét az erdőből a gyümölcsösbe szorítja, a kis madár ernyedetlen szorgalommal keresgéli eledelét ott, az ágak hónaljában, a kéreg repedéseiben: csupa alvó bogárság az, amely fának, virágnak, gyümölcsnek kártékony ellensége. Ekkor a kis cinege keresgélés közben így szól:

- Nincs, nincs, itt sincs!

Mikor pedig mégiscsak talál valami icipici alvó hernyócskát, petét vagy mást, akkor ezt mondja:

- Kicsit ér, kicsit ér!

De azért csupa szorgalom.

MIT MOND A SÁRGARIGÓ?

Jó későre, mikor már kitavaszodott az erdő, és a kert fái kilombosodtak, megjön távoli téli tanyájáról az aranysárga, feketével vegyes színű málinkó, néhol sárgarigó is a neve. Nagyon szépen szól, akár a furulya méla hangja. És hát mit mond? A fiúnak, aki a fészket kerülgeti, azt mondogatja:

- Kell-e dió, fiú?

A fiú azt mondja:

- Kell hát! És követi a madarat, aki messzire elcsalja a fészke tájáról, aztán otthagyja.

A FECSKE BESZÉDE

I. változat:

Tavasszal ezt csicsergi (gyorsan kell mondani):

Hagytam hat asztagot,
Teli pajtát - semmi sincs!

II. változat:

Mit mond a fecske a fiainak?

Kicsinek kicsit,
nagynak nagyot,
mert ha kicsike, kéred a nagyot,
kitekerintem a nyakadot!

HOL VOLTÁL, TE KIS NYULACSKA?

- Hol voltál, te kis nyulacska?
Atatuti tára tuti az erdőben.
- Minek voltál az erdőben?
Atatuti tára tuti vesszőcskéért.
- Minek neked az a vessző?
Atatuti tára tuti kertecskémnek.
- Minek neked az a kis kert?
Atatuti tára tuti virágoknak.
- Minek neked az a virág?
Atatuti tára tuti bokrétának.
- Minek neked a bokréta?
Atatuti tára tuti legényeknek,
Atatuti tára tuti legényeknek.

A HÁROM KISMALAC

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, volt három malacka. Azok egy kicsi szénaboglyában éltek. Egy éjszaka rájuk talált a farkas, majd bekapta a legkisebb malacot, de mind a hárman elszaladtak.

Mentek, mentek, egyszer csak találkoztak egy emberrel. Vitt egy kocsi fát. Azt mondja a középső malacka:

- Bácsi, adna nekünk egy kis fát, hogy csináljunk egy kis házacskát?

- Én adok.

Csináltak egy kis házat, és egyszer jön a farkas.

- Eresszetek be, malackáim, mert nagyon fádom.

- Nem engedünk be.

- Eresszetek be, mert ha nem, felmegyek a ház tetejére, s berontom.

Akkor sem engedték be. Felment a farkas a ház tetejére, és addig fészkelődött, amíg be nem rontott. Mikor berontott, a három malac mind elszaladt.

Mentek, mentek, addig mentek, amíg megint nem találkoztak egy emberrel. Vitt egy kocsi téglát. Azt mondja a legnagyobb malacka:

- Bácsi, nem adna nekem egy kicsi téglát, hogy csináljak egy kis házat?

Azt mondja az ember:

- Én adok.

Adott is; és a legnagyobb malacka csinált egy kis házikót. Egyszer csak jön a farkas. Azt mondja:

- Eresszetek be, kis malackák!

Azt mondja a legnagyobb malac:

- Nem eresztelek.

- Eressz be, kis malacka, mert felmegyek a ház tetejére, s berontom.

Fel is ment, de nem tudott berontani. Azt mondja:

- Ha nem engedsz be, akkor gyere el holnap reggel hét órakor, mert én tudok egy olyan kertet, amiben gyümölcs annyi van, dió, szilva, körte, szedünk belőle.

Azt mondja a legnagyobb malacka:

- Jó, elmegyek.

A malacka felkelt reggel hat órakor, hamarabb elment, mint a farkas, és jól megpakolta magát. Ő maga is evett és hazasietett. Egyszer csak jön a farkas.

- Malacka, felkeltél-e, jössz-e?

Azt mondja:

- Hahaha, én már előbb ott voltam, mint te! Hoztam is haza.

A farkas megint valamit kieszelt, hogy holnap reggel hat órakor megint jöjjön el abba a kertbe, van ott gyümölcs, szőlő, minden.

Azt mondja a malacka:

- Jó. - De a malacka megint előbb felkelt, öt órakor elment, jól megpakolta magát, és hozott is haza a többieknek.

Egyszer csak megint jön a farkas. Azt mondja:

- Malacka, nem jössz?

- Ó, én már ott voltam. Haza is hoztam, meg én is jóllaktam.

Hát a farkas nagyon mérges lett. Akkor azt mondja:

- Gyere el, tudok bort, egy hordó bort. Kelj fel öt órakor, s menjünk el.

Azt mondja a malacka:

- Jó!

A malacka felkelt reggel négy órakor, elbújtatta a két kicsit, és elment. A bort megitta, és belebújt a hordóba. Egyszer csak jön a farkas. Nyitva volt az ajtó, gondolta, elmentek a malackák. Nagyon megörült, hogy most kinn a határban éri a malackákat, és megeszi mind a hármat. Futott. Észrevette a legnagyobb malacka, hogy jön a farkas, és mindig gurult elébe. Mindig jobban és jobban kergette a farkast, addig kergette, amíg a farkas el nem szaladt. Ő meg kibújt a hordóból, és hazament. Bezárta az ajtót. Egyszer csak jön a farkas.

- Jössz-e, malacka?

Azt mondja:

- Hát én már ott voltam, még téged is megkergettelek.

Azt mondja a farkas:

- Ha te voltál az, engedj be.

Azt mondja:

- Nem engedlek.

- Legalább csak egyik lábamat engedd be.

Azt beengedte. Akkor azt mondja a farkas:

- A másik lábamat is engedd be.

- A másikat nem engedem be. Várj egy cseppet, majd egészen beengedlek.

Akkor azt mondja a farkas:

- Engedj be, mert különben rátok rontom a házat.

Akkor a malacka azt mondja:

- Nem félünk mi attól!

A legnagyobb malacka feltett egy nagy üstöt vízzel, s rakott jó nagy tüzet, hogy forrjon a víz. Felment a farkas a ház tetejére, kaparta a kéményt. A malacka a kémény alá tette az üstöt a vízzel, hogy mikor a farkas beesik, akkor essék bele a vízbe. Kapart, kapart, addig kapart, hogy bele is esett. Akkor a malacka ráborított egy nagy pokrócot, lekötötte és megforrázta jól. Akkor aztán megsütötték, és olyan lakomát csaptak, hogy a fülük is kétfele állt.

Ha a három malacka a farkast meg nem ette volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A KIRÁLY NYULAI

Hol volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl, volt egyszer egy szegény asszony s ennek három fia. Olyan szegények voltak, mint a templom egere, vízzel főztek, s bottal rántották be, úgy éltek egyik napról a másikra. A legények megelégtették ezt a keserves életet, s rászánták a fejüket, hogy már csak valamerre kimozdulnak hazulról, mert így nem lehet, míg a világ s még két nap.

Azt mondja egyszer a legidősebb az anyjának:

- Édesanyám, süssön nekem egy hamuba sült pogácsát, mert én elindulok szerencsét próbálni.

Süt is a szegény asszony, s a legény elindult világgá. Megy, mendegél ország-világ ellen, hegyen-völgyön át, s egy aranyos kúthoz ér. Letelepszik melléje, előveszi a hamuba sült pogácsát, s falatozni kezd belőle. Amint ott eddegélne, csak elejbe szökik egy kis egérke, s azt mondja:

- Hallod-e, te legény, adj egy falást abból a pogácsából, éppen hét napja, hogy egy befaló falást sem ettem!

- Nem bánom én - mondja a legény -, ha hetvenhét napja nem ettem is, bár nekem elég legyen.

Csak elcincog nagy szomorúan az egérke, bebújt egy likba, a legény pedig továbbmendegélt. Addig ment, addig ment, hogy éppen a király városába ért. Egyenesen a király palotájának tartott, leült a kapu elejbe, s ott várta a jó szerencsét. Hát egyszer csak kijő a király maga, meglátja a legényt, még köszön is neki, s meg kérdezi:

- Mi járatban vagy, te szegény legény?

- Én bizony, felséges királyom, életem-halálom kezébe ajánlom, szolgálatot keresek, ha valahol találnék.

Azt mondja a király:

- Gyere csak be, te legény, van az udvaromban száz darab nyúl, ezeket rád bízom. Hajtsd ki a mezőre, de úgy őrizd, hogy el ne találjon veszni egy is, mert aztán a nyulak s a fejed!...

Másnap reggel kihajtja a legény a száz darab nyulat, de bizony ahogy kiérték a mezőre, százfelé futottak. Haj, megszontyolodik a legény, még nézni sem mert a király palotája felé, megfutamodott s hazáig meg sem állott. Elbeszéli otthon, hol járt, merre járt, mi minden történt vele. Előáll erre a második legény, hogy most már ő próbál szerencsét, s erősen köpte a tenyerét, hogy ő - tudom, istenem - megőrzi azt a száz nyulat, ha addig él is. Hanem az is úgy járt kivilágos világra, mint a legidősebb. Az aranyos kútnál ő is leült falatozni, az egérke tőle is kért egy falást a hamuba sült pogácsából, de ő bizony nem adott. Aztán addig ment, míg a király városába nem ért, beszegődött a királyhoz, de ahogy első reggel kicsapta a nyulakat a mezőre, a száz nyúl éppen százfelé futott.

Hazament ez is nagy szomorúan, s most már a legkisebb legény cihelődött neki: hátha neki jobban vált a szerencse. Süt az anyja egy hamuba sült pogácsát, akkorát, mint egy jó taliga-kerék, s azzal elindul világgá. Megy, mendegél, s elérkezik az aranyos kúthoz. Amint ott eddegélne, csak elejbe fut az egérke, s igen szépen kéri, hogy adjon neki egy falás pogácsát, mert éppen tizennégy napja, hogy nem evett.

- Jó szívvel, te kicsi egérke - mondta a legény -, úgyis talán nem kell sokáig ebből a pogácsából élnem.

Megköszöni az egérke, s azt mondja:

- No, te szegény legény, jótett helyébe jót várj. Két bátyádtól kértem már, egyik sem adott, de nem is volt szerencséje egyiknek sem.

Azzal befutott a likba, s egy kicsi kürtöt hozott magával.

- Ezt a kürtöt neked adom - mondta az egérke -, tedd el, még hasznát veheted.

- Ugyan bizony mit tudnék én ezzel csinálni? - kérdi a legény.

- Csak vidd el - mondta az egérke -, s akármi veszedelemben légy, fuvintsd meg, s minden rossz jóra fordul.

„No - gondolta magában a szegény legény -, ha nem használ, nem is árt, elviszem magammal”
- s bedugta a tarisznyájába, továbbindult, s meg sem állott a király városáig s abban is a király palotájának kapujáig.

Megérkezik, letelepszik a kapuban, s hát egyszer jön a király.

- Mit keresel itt, te szegény legény? - kérdezi a király.

Elmondja, hogy miben fáradozik: szeretne valami jó helyen szolgálatba állni.

- Éppen jó helyen jársz - mondta a király -, van száz nyulam, ezeknek egy ügyes pásztor kéne, mert eddig még nem akadt kedvem szerint való.

Egyszeribe kezet adnak, de a király ugyancsak lelkére köti a legénynek, hogy el ne vesszen a nyulakból egy is, mert aztán a nyulak s a feje...

Jól van. A legény másnap reggel kimegy a mezőre a száz darab nyúlal, de még meg sem szagolják ezek a füvet, ahány, annyifelé iramodik.

- Haj, haj! Álljatok meg, hé! - kiált a legény. - Mit csináljak most már? - Eszébe jut a kürt, előrántja, belefuvint, s hát, a száz darab nyúl egyszerre megfordul, s úgy összefut, mint megannyi juh.

Látta ezt a király a palota tornácából, megcsavargatta a fejét, semmiképpen el nem tudta gondolni, hogy miféle ördögös praktikával gyűjtötte össze a legény azokat a nyulakat.

„No megállj! - gondolta magában. - Azért ma mégis hiányzik majd legalább egy a százból. Ha nem egyéb, próbára teszek.”

Mindjárt megparancsolja egy szolgálonak, hogy menjen ki a mezőre egy zsákkal, s kérjen a pásztortól egy nyulat a király nevében.

Kimegy a leány, kéri a nyulat, de a legény azt mondja, hogy ő bizony nem ad, mert neki a feje drága.

De így s de úgy - mondja a leány -, vendégség lesz a háznál, s a király mindkettőjüknek fejét véteti, ha nem lesz nyúl az asztalon.

Amint így huzakodnának, honnét, honnét nem, csak ott terem a kicsi egérke, s odasuttint a legénynek:

- Csak adj oda egyet, ne félj, a többi bíz reám!

A legény hallgat az egérke szavára, fülénél fog egy nyulat nagy hirtelen, bedugja a zsákba, s a leány elindul vele. Abban a minutában csak felszökik az egérke a zsákra, s míg a leány százat lépne, kirágja a zsák végét, a nyúl kiugrik belőle, s úgy visszafut a többihez, mintha szemét

vették volna. Az egérke pedig leszökött a zsákról, hirtelen felkapott egy nagy darab tehén-trágyát, s beledugta a zsákba a nyúl helyett.

Megy este a legény haza, betereli a száz nyulat a nagy kapun. Hát jó elejbe a király, dúl-fúl, hogy reng belé az udvar.

- Gyere csak, gyere, te kötélrevaló, mit küldtél te nekem a zsákban?!

Felel a legény:

- Én egy nyulat, felséges királyom.

Hívják a szolgálót.

- Mit adott neked a pásztor, te leány?

- Nekem, felséges királyom, életem-halálom kezedbe ajánlom, igazán nyulat adott.

- Hm - mondja a király -, még ilyet nem ettem világéletemben, hát most már hol a nyúl?

Számlálják a nyulakat egyszer, kétszer, háromszor, de csak mindig száz jön ki.

- No, hallod-e, te szegény legény - mondta a király -, még ilyen pásztorom sem volt, hogy küldjön is nyulat, s ne is hiányozzék a százból. Hát mit kívánsz?

- Csak egy zsák pénzt, felséges királyom, mert nagy a szegénység otthon.

A király tüstént méretett egy istenes nagy zsák pénzt, hogy a legény tizenkét ökörrel húzatta haza. De bezzeg olyan erősen meggazdagodtak, hogy csudájára jártak messze földről.

Ma is élnek, ha meg nem haltak.

A DISZNÓK ÉS A MALACOK BESZÉDE

I. változat:

Mikor a disznókat hazakergeti a zivataros idő, az anyakoca így zsémbel:

- Hogyha én ezt tudtam volna, köpönyeget hoztam volna! Hogyha én ezt tudtam volna, köpönyeget hoztam volna!

Mire az apraja síró hangon mondja:

- De ha nincs! De ha nincs!

II. változat:

Este, mikor éhesen rohannak hazafelé a mezőről, ezt visítják:

- Áprillillis, áprillillillis, áprillillillis!

Mire a másik rámondja:

- Fázook, fázook, fázook!

A kis malacok így visítoznak:

- Én is, én is, én is!

III. változat:

A malacok azt mondják:

- Kocsit, kocsit a kanásznak, kocsit, kocsit, kocsiit!

Az öreg disznó ráröfög:

- Taliga is jólesik! Taliga is jólesik!

A SZOMORÚ KIRÁLYKISASSZONY

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy király, annak volt egy gyönyörűséges szép lánya, aki soha el nem mosolyodott, mindig szomorú volt, senki se tudta megnevetetni.

A király nagyon szomorkodott azon, hogy az ő gyönyörű szép lánya úgy búnak adta magát; kihirdette az országban, hogy aki az ő lányát megneveteti, annak adja feleségül fele királyságával együtt.

Élt abban az időben egy pásztor, annak volt egy kis aranyszőrű báránkája, ennek az a tulajdonsága volt, hogy aki hozzányúlt, úgy odaragadt, mintha csak belőle lett volna kinőve.

Egyszer a pásztor kihajtotta legelni; amint legelteti, arra megy egy eladó lány; megsimogatta a bárányt, mindjárt odaragadt. Elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránkám, szöröd szálán a nagylány.

Hajtotta tovább a báránykát, arra ment egy pap, ráütött botjával a lányra.

- Ej, te nagy bolond, mit töltöd itt az időt?

Mindjárt odaragadt.

Megint elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránkám, szöröd szálán a nagylány, nagylány hátán pálca, pálca végén a pap.

Azután arra ment egy asszony egy sütőlapáttal a kezében. Ráütött a sütőlapáttal a pap farára.

- Ugyan, tiszteletes uram, minek bántja azt a szegény lányt?!

Ez is odaragadt.

Megint elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránkám, szöröd szálán a nagylány, nagylány hátán a pálca, a pálca végén a pap, pap farán a lapát, lapát végén az asszony.

Jött arra megint egy katona, vezetett egy paripát; megfogta az asszony karját csintalanságból: mindjárt odaragadt.

Megint elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránkám, szöröd szálán a nagylány, nagylány hátán a pálca, pálca végén pap, pap farán a lapát, lapát végén az asszony, asszony karján katona, katona kezében kantárszár, kantárszáron paripa.

Megint jött egy takács egy csomó vászonnal, rávágott a paripa farára.

- Ejnye, be szép paripa ez!

Azzal ez is odaragadt.

Elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránkám, szöröd szálán a nagylány, nagylány hátán a pálca, pálca végén a pap, pap farán lapát, lapát végén asszony, asszony karján katona, katona kezében kantárszár, kantárszáron paripa, paripa farán vászon, vászon végén takács.

Megint jött egy varga, hozott egy csomó kaptát, rávágott a takácsra.

- Mit bámul itt, komám uram?

Ez is odaragadt.

Csak elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránycám, szőröd szálán a nagylány, nagylány hátán a pálca, pálca végén a pap, pap farán lapát, lapát végén asszony, asszony karján katona, katona kezében kantárszár, kantárszáron a paripa, paripa farán vászon, vászon végén takács, takács hátán kapta, kapta végén varga.

Amint így terelgette őket előre, arra ment a király a szomorú lányával. A királykisasszony, amint ezt a furcsaságot meglátta, olyan jóízűt nevetett, hogy majd eldőlt bele.

A király is, amint meglátta, magához hívatta a pásztort, nekiadta fele királyságát meg a szép lányát; megesküdtek, nagy lakodalmat csaptak, még ma is élnek, ha meg nem haltak.

AZ IREGI KAKASOK

Hol volt, hol nem volt, Üregen innen, Dorogon túl, volt egyszer egy bíró Iregen. Az iregi bírónak volt egy kisleány meg egy kiskakas.

Hogy, hogy nem, ez a kiskakas talált egyszer a szemétdombon egy fületlen gombot. Felállott a domb tetejére, és elkezdett kukorékolni:

- Kukuriku, kukuriku, itt a gomb, a fületlen!

Meghallotta a bíró fia, hogy mit kukorékol a kiskakas. Kergetni kezdte, sarokba szorította, megfogta, és elvette tőle a fületlen gombot.

Nagyon megharagudott ezért a kiskakas, megint felállt a domb tetejére, és kukorékolni kezdett:

- Kukuriku, kukuriku, jöjjen ide a falu minden kakasa!

Össze is gyűltek a falu kakasai, mire a bíró kiskakasa elpanaszolta nekik a nagy bánatát:

- Kukuriku, kukuriku, a bíró fia elvette tőlem a fületlen gombomat!

Megharagudtak a falu kakasai, s egyikük, amelyik a legokosabb volt, azt tanácsolta:

- Ha ez így van, akkor mi többet hajnalban ne kukorékoljunk. Ha nem kukorékolunk, akkor nem kel föl a nap, s a falu mindig éjszakai sötétségben marad!

A bíró kiskakasa örvendett, hogy a társai így összetartanak, s azt mondta:

- Aki pedig megszegi határozatunkat, annak semmi keresnivalója a faluban.

Úgy is történt. A kakasok aznap egyet sem kukorékoltak többé, s a falura ráborult az éjszaka. Még javában aludt mindenki, amikor hajnalban az egyik ébredő kakas megfélemedezett az egyezségről, és elkukorékolta magát. Lett is belőle nagy galiba: a többiek rögtön elűzték a faluból.

Igen ám, de sorra a többi kakas is így járt: minden reggel megfélemedezett valamelyik magáról, mire a többiek elűzték a faluból. S elkövetkezett az a nap, amikor egyedül a kiskakas maradt a faluban.

Na, egész éjszaka ott ült a padlás szájában, le nem hunyta a szemét egy pillanatra sem. Vigyázott, hogy ő is meg ne feledkezzék magáról, s kukorékolásával nehogy felkeltse a napot Iregen.

Telt-múlt az idő, közeledett a hajnal, de a kiskakas nem nyitotta ki a száját. Hát, amint ott üldögél, észreveszi, hogy keleten pirkad az ég, világosodik, s egyszerre csak felbukkan a látóhatár szélén a ragyogó nap.

A kiskakas úgy felbosszankodott, amiért a nap az ő kukorékolása nélkül is felkelt, hogy mérgében elszédült, kiesett a padlás ajtaján, és nyakát szegte.

Azóta nincs Iregen egy kakas sem, s azóta nem esznek az iregi gyerekek kakastejjel sült kenyeret.

A RÓKA ÉS A FARKAS CSIKÓT VESZ

Elindult a róka csikót venni a farkas komájával. Látják, hogy ott legel a ló a fiával a réten. Kérdi a róka a kancalótól:

- Eladó ez a csikó?

Azt mondja a ló:

- Eladó, hanem a hátulsó jobb lábam patkójára van az ára írva.

Azt mondja a róka:

- Én nem tudok olvasni, de farkas komám tud, az majd elolvassa, hogy mi az ára.

A ló felemelte a hátsó lábát, odament a farkas, el akarta olvasni, de a kancaló jól orron rúgta, hogy gombolyagba tekerődött. A róka meg elszaladt, csak messziről nevette. Mikor a farkas feljőzanodott, odament a rókához. Kérdi tőle a róka:

- Na, komám, ízlett-e a csikóhús?

A farkas nem tudott semmit se szólni erre, csak elólálkodott.

KÉT KECSKE TALÁLKOZOTT EGY PALLÓN

Egyszer volt, hol nem volt, valahol egy folyó mellett volt egy kecskecsorda. A kecskék elszéledtek, a víznek az innenső felén is ették a fűzfabokrokat s a víznek a túlsó felén is. Azok a kecskék, amelyek ezen az oldalon legeltek, azt gondolták, hogy a túlsó oldalon jobb étel van, a túlsó oldalbeliek meg azt, hogy itt van a jobb füvecske.

Gondolkoztak a kecskék, hogyan tudjanak ezek odajönni, azok meg idejönni. Meglátta egy kecske, hogy egy ügyes palló van keresztül a vízen. Kapta magát, s hamar felmászott a pallóra. Amikor meglátta túlfelől egy másik kecske, hogy ez felmászott, akkor ő is sietve felmászott a másik végén a pallónak.

Amelyik kecske hamarabb mászott fel, az fiatalabb kecske volt, amelyik később, az öregebb. Összetalálkoztak ketten éppen a palló közepén. Azt mondja az egyik kecske a másiknak:

- Miért jöttél fel a pallóra, ha láttad, hogy én fent vagyok?

- Azért, mert én öregebb vagyok - mondja az idősebb. - Térjél vissza.

Azt mondja a fiatalabb kecske:

- Én aztán nem térek vissza! Az enyém az elsőbbség, mert én másztam fel hamarabb a pallóra.

A másik is csak mondja a magáét:

- De én öregebb vagyok, mint te, s a fiatal engedelmeskedjék!

A fiatal nem akart engedni, az öreg meg csak tartotta az igazát. Összeverekedtek ketten a palló közepén, s mind a ketten beleestek a folyóba, s elvitte őket a víz.

Vége a mesének, s most az egyszer nem mondhatom, hogy ma is élnek, ha meg nem haltak.

A RÓKA ÉS A KÁCSÁK

Egyszer a róka séta közben a tópartra ért. A tóban kacsák úszkáltak. Amint meglátta a róka a kacsákat, mindjárt kacsapecsenyére fájt a foga. Gondolkozott, hogy foghatna meg csak egyet is. Tudta, hogy a kacsák nagyon kíváncsiak, bekiáltott nekik:

- Gyertek csak közelebb, majd szép mesét mondok!

- Halljuk mi innen is - felelték a kacsák -, csak mondd!

- De messze vagytok ám, nem tudok akkorát kiáltani. Jöjjön ki közületek egy, annak majd a fülébe súgom, az azután elmondja a többinek. De okos jöjjön ám ki, mert a számár elfelejti!

A kacsák mind kijöttek a partra, mert mind okosnak tartotta magát, a róka azután, amelyik legközelebb volt hozzá, megfogta, a többi pedig szétrebbent.

A MEGSZÁMLÁLHATATLAN SOK JUH

Volt egyszer, hol nem volt, volt a világon egy ember, annak volt egy nagy juhnyája, ezt a juhnyáját át kellett neki hajtani egy keskeny hídon.

Hajtotta, hajtotta, hajtotta, de a juh nagyon sok volt, a híd meg igen keskeny volt, biz azt még mostanig se hajtotta keresztül.

Várjuk meg, míg áthajtja, akkor majd tovább mondom.

A BÁRÁNY MEG A JUH BESZÉDE

Télen, mikor már alig van mit enni, azt mondja a bárány az anyjának (vékony hangon):

- Édesanyám, mikor lesz nyár?

Az anyja azt mondja rá (vastag hangon):

- Majd ha meleg lesz!

A bárány:

- Eperlevele-e-et!

Az anyja:

- Kórója is jó volna!

Nyáron, mikor a tilos lucernásban van, örül is, meg iparkodik is, s azt mondja:

- Be-e-e jó levele-e-es!

A BÉKÁK SZAVA

I. változat:

Az öreg béka így szól:

- Mit varrsz? Mit varrsz?

Mire a kis béka így felel:

- Papucsot-csot-csot, pa-pu-cso-cso-csot.

Az öreg megint kérdi:

- Kinek? Kinek?

A kis béka felel:

- Az urak-nak-nak-nak, az urak-nak-nak-nak.

II. változat:

Egyik: Mit varrsz, mit varrsz?

Másik: Piros papucsot.

Egyik: Kinek, kinek?

Másik: Kalára néninek.

III. változat:

Öreg béka: Mit varrsz? Mit varrsz?

Fiatal béka: Nadrágot-got-got-got, nadrágot-got-got-got.

Öreg béka: Kinek, kinek?

Fiatal béka: Uraknak-nak-nak-nak, uraknak-nak-nak-nak.

Öreg béka: De kár! De kár! De kár!

A MEZEIEGÉR

A szegény mezeieger megunta a mezőn lakást.

„Hej - sóhajtozott magában -, mennyivel jobb dolga van a házi egérnek. Eső, szél, hideg nem sanyargatja, nem is éhezik, mindig kap valami morzsalékot, hulladékot a szobában.”

Addig-addig sóhajtozott, kesergett, hogy egyszer rászánta magát a nagy utazásra, s meg sem állott, míg a faluba nem ért; ottan betért egy házhoz, s nagy hirtelen beszaladt a padka alá. A házi egér éppen szundikált a jó melegségben.

- Adjon isten jó napot, házi egér!

- Adj' isten, mezeieger! Hát te minek jöttél ide?

- Annak, hogy adj szállást. Keserves az élet a mezőn, sokat kell ázni-fázni, sanyarogni.

- Elhiszem neked, mezeieger, de ne hidd, hogy olyan jó dolgom van. Sokat éhezem én is.

- Mégiscsak úri dolgod van az enyémhez képest - mondta a mezeieger. - Ha istent ismersz, szoríts egy kis helyet nekem.

- Nem lehet, lelkem atyámfia, bizony nem lehet. Hanem eredj fel a padkára, ott lakik a herceg, talán az ad szállást.

Felmegy a mezeieger a padkára, s hát csakugyan ott volt a herceg, mármint - a macska. A hasával a tűznek volt fordulva, s úgy aludt, mint a bunda.

Leszól a mezeieger a házi egérhez:

- Nem merem megszólítani, alszik a herceg.

- Ne is szólítsd, hanem dugd a farkincádat az orrába, s mindjárt felébred.

No, a boldogtalan mezeieger megfogadta a házi egér tanácsát, a farkincáját bedugta a herceg orrába. De bezzeg felébredt a herceg, s ahogy meglátta az egeret, egyet mordult, s - hamm! - be kapta.

A házi egér nagyot kacagott a padka alatt.

- Úgy kell neked, te oktondi! Minek jöttél ide, ha nem tudsz bánni a herceggel?!

Híre ment ennek a szomorú esetnek a mezeiegerek országában, s azóta egy mezeieger se jön be a házba, tovább sanyarognak a mezőn...

A HINTA MEG A KÖRTEFA

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy öreg gazdaember. Annak az öreg gazdaembernek a kertjében volt egy körtefa, s azon a körtefán szép nagy körték termettek. A szomszédjának keskeny udvara volt, az istálló jó hátul volt, éppen a körtefa iránt.

Annak a szomszéd embernek volt egy olyan nyolcévesforma huncut fia. Annak a gyerekek mindig valami komisszágon járt az esze. Legjobban szúrta a szemét, hogy mennyi körte van az öregember körtefáján. Egyszer, amikor átlesett a kerítésen a gyerek, látta, hogy az öregember ott fekszik a körtefa alatt hanyatt, a kalapja a szemére van téve, s a pálcája, amivel sétálgatott, mellette.

Csábította a körte nagyon a gyereket, nem nyughatott. Gondolkozott, töprenkedett, hogyan juthasson ő oda, hogy azokból a körtékből egyék. Végül is kitalálta. Elment, megkereste a kenderkötelet, amelyikkel az apja kötötte le a szénát a szekéren, s a csűrgerendára felkötötte a kötelet, úgy csinált hintát magának.

A hinta olyan hosszú volt, s az udvar olyan keskeny volt, hogy ha ő felült a hintára, és hajtotta magát, akkor a hinta éppen odaért a körtefához. Ahányszor odaérkezett, leszakított egy körtét, s amíg visszament, beletette a zsebébe. Megint hajtotta, mikor odaért, leszakított egyet, visszament, betette a zsebébe. Két jó nagy zsebe volt. Addig mind hajtotta a gyerek a hintát, amíg megtöltötte a zsebét körtékkel.

Na de a kötél vásott volt, s a gyerek is megnehezedett a sok körtétől. Mikor legközelebb meghajtotta magát, s éppen odaérkezett a körtefához, hát elszakadt a kötél, s - zsuppsz! - a gyerek leesett. Éppen rá az öregemberre.

Az öregember felszökött, s látta, hogy a gyerekek tele a zsebe körtével. Fogta a pálcáját, s jól rávert a gyerek fenekére.

A gyerek így elszabadult az öregember kezéből, kifutott az utcára. Hát az utcán éppen vásár volt. Megállott a hídon, tapogatta a fenekét, s ezt gondolta:

„Hát megnövök én még, s akkor visszaadom annak a kapzsi öregnek, amit kaptam.” S ki tudja, még miket gondolt.

Ahogy ott tűnődik a gyerek, hát éppen arra járogatott egy ember léggömbökkel. Sok léggömb volt összekötve, úgy vitte őket az ember, s árulgatta.

Közben odaérkezett a kocsmá elé az ember, ott volt egy karfa. Gondolta, megköti a léggömböket a karfához, s bemegy, hogy igyék egy deci pálinkát. A gyerek látta, hogy az ember megkötötte a léggömböket, s azt is látta, hogy bement a fogadóba. Hamar odafutott, s eloldta a léggömböket.

Az ember, mikor a szájához tette a kocsmában a decist, hogy megigya a pálinkát, hát csak a felét tudta meginni, mert akkor látta, hogy egy gyerek eloldja a léggömböket. Úgy a kezében a decissel futott ki, nem itta meg egészen a pálinkát, mert tudta, hogy olyan erősek a léggömbök, hogy a gyereket, ha eloldja őket, elrepítik.

Mire odaérkezett az ember, hát a gyerek már a levegőben volt, mert eloldotta a léggömböket. Utána kapott az ember, de nem érte el a gyerek lábát. Elvitték a léggömbök a huncutját.

A szegény gyerek megijedve tartotta, tartotta egy darabig a léggömböket, de hamar elfáradt a keze, s eleresztette. Szerencséjére egy asszony a hídon egy nagy kosár tojást árult, s éppen arra a kosár tojásra esett a gyerek. Az összes tojás pocskéká ment, de neki magának nem történt

semmi baja. Megfogta az asszony, jól megdöngölte a gyereket, s addig nem eresztette el, amíg oda nem jött az apja s az anyja, s meg kellett hogy fizessék a tojásokat. Jött a léggömbös ember, az is tartotta a tenyerét, meg kellett hogy fizessék a léggömböket is.

Hát a szülei megszidták a gyereket alaposan, de magukban örültek, hogy se keze, se lába nem törött, semmi nagyobb baja nem történt. Kifizették az asszonynak a tojásokat s az embernek a léggömböket, az öregnek a körtéket, aztán elégedéltek tovább, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

JAKAB MEG AZ APJA

Ülök a deresre,
megyek a peredre,
megyek a mesék elejbe,
ott vannak a jászolhoz kötve.
Megláttak, elkezdtek szaladni,
volt köztük egy sánta,
megfogtam, hopp, majd téged elmondalak!

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy ember, annak volt egy fia, Jakabnak hívták.

Egyszer az apja kiküldte Jakabot, hogy arassa le a zabot. De Jakab nem aratta le a zabot. Akkor az apja kiküldte a botot, hogy verje meg Jakabot, mert nem aratta le a zabot. De a bot nem verte meg Jakabot, hát kiküldte az apja a tüzet, hogy égesse meg a botot, mert nem verte meg Jakabot. De a tűz nem égette meg a botot. Akkor kiküldte az apja a vizet, hogy oltsa el a tüzet, mert nem égette el a botot. A víz nem oltotta el a tüzet. Kiküldte a bikát, hogy igya meg a vizet, mert nem oltja el a tüzet. A bika nem itta meg a vizet. Kiküldte a mészáros, hogy vágja le a bikát, mert nem issza meg a vizet. A mészáros nem vágta le a bikát. Akkor kiküldte az egeret, hogy rágja el a mészáros gatyamadzagját, mert nem vágta le a bikát. Az egér nem rágta el a mészáros gatyamadzagját, hát kiküldte a macskát, hogy fogja meg az egeret, mert nem rágta el a mészáros gatyamadzagját.

A macska kiment, megfogta az egeret, az egér elrágta a mészáros gatyamadzagját, a mészáros levágta a bikát, a bika megitta a vizet, a víz eloltotta a tüzet, a tűz megégette a botot, a bot megverte Jakabot, Jakab meg learatta a zabot.

KIOLVASÓ

Balaton mellett nyargaltam,
egy szál vasat találtam,
kovácsomnak adtam,
fejszét adott érte.
Fejszét adtam favágómnak,
fát adott érte.
Fát adtam kemencének,
cipót adott érte.
Cipót adtam kaszásomnak,
szénát adott érte.
Szénát adtam kis ökrömnek,
ganaját adott érte.
Ganaját adtam kis földemnek,
árpát adott érte.
Árpát adtam kis disznómnak,
háját adott érte.
Háját adtam suszteromnak,
csizmát adott érte.
Dir-dur, én vagyok egy kandúr,
úgy megütöm a kutyát,
végigfutja az utcát.

A LUDAK A SZŐLŐBEN

Mikor egyszer a ludak a szőlőbe mentek, egy sánta közülük az ároktól nem tudott bejutni. Fel-alá járkál az árok mentén, s azt kiabálja:

- Kata te, Kata te, hol mentetek be?

De jön ám a csősz, s megostorozza a ludakat. Akkor a sánta szárnyra kel, s azt kiabálja a többihez:

- Tudtam, hogy így jártok!

- Tudtam, hogy így jártok!

A HÁZIÁLLATOK BESZÉDE

Kimegy a gazda az udvarra, s rögtön körülveszik a háziállatai.

- Mi kéne, na mi kéne? - kérdi tőlük.

A macska a lábához dörgölődik.

- Máááj! Máááj!

A kutya a farkát csóválja s ugat:

- Csont, csont, csont! - Egyet még ásít is. - HUUUUÚS!

A réce a vizesvályú mellől hápogja:

- Hát-hát-kása! Hát-hát-kása!

A galamb a dúcból burukkolja:

- Ku-ú-kurica! Ku-ú-kurica!

A ló kiröhög az istállóból:

- He-he-he-here! He-he-he-here!

A tehén is kihümmög:

- Mmm-málé! Mmm-málé!

A disznó kiröfög az ólból:

- Dara, dara, dara!

KI A LEGELÉBBVALÓ?

Volt a világon egy öregember, az egyszer kinn járt a mezőn. Mikor jött hazafelé, fogott egy egeret. Mikor hazaért, látja, hogy kislány lett az egerből.

Nőtt a kislány, nagylány lett belőle, azt mondta:

- Én csak akkor megyek férjhez, ha olyan férjet találok, aki a legelébbvaló.

Az öregember elment keresni olyan férjet, ki a legelébbvaló. Elment a Naphoz. A Napnak a szolgálja azt mondta, hogy várakozzon estig, mert a Nap úr most éppen oda van a földet megvilágítani.

Estefelé hazajött a Nap úr lovakon. Azt mondja neki az öregember, hogy vegye el az ő lányát, mert ő a legelébbvaló.

Azt mondta a Nap:

- Én nem vagyok a legelébbvaló, nálam erősebb a felhő, mert az engem eltakar.

Elment az öregember a felhőhöz, kérte, hogy vegye el az ő lányát, mert ő a legelébbvaló.

Azt mondta a felhő:

- Én nem vagyok a legelébbvaló, nálam előbbre való a szél, mert az engem ide s tova hajkurász.

Elment az öreg a szélhez. Azt mondta a szél:

- Én nem vagyok a legelébbvaló, nálam elébb való a vén Máttra hegye, mert azt én nem bírom megmozdítani.

Elment az öreg a Máttra hegyhez, s kérte, vegye el a lányát, mert ő a legelébbvaló.

Azt mondta a Máttra hegy:

- Én nem vagyok a legelébbvaló, énnám erősebbek azok a kis egerek itt a tövemben, mert én még azokat nem bírtam össze nyomni.

Az öreg elment az egerek királyához, hogy vegye el az ő lányát feleségül, mert ő a legelébbvaló.

Az egerek királya befogott sok egeret egy hintóba, elment a lányért. A lány visszaváltozott egernek, összeházasodtak, ma is élnek, ha meg nem haltak.

AZ ÓRIÁS BURGUNDI RÉPA

Egyszer volt egy egy lábú ember, elindult szerencsét próbálni. Amint ment az úton, egyszer csak talált egy óriási nagy burgundit. Hozzáfogott kihúzni, de nem bírta. Arra ment egy kétlábú ember, kérdezi az egy lábú embert:

- Mit csinálsz te itt?

Mondja az egy lábú:

- A burgundit akarom kihúzni, de nem bírom.

Odament a kétlábú ember is, húzták, de nem bírták. Arra ment egy háromlábú ember, kérdezi a két embert:

- Mit csináltok?

Azt mondja az egy lábú ember:

- Gyere ide, segíts. A burgundit akarjuk kihúzni, de nem bírjuk.

Odament a háromlábú ember is, húzták a burgundit, de nem bírták. Arra ment egy négylábú ember, kérdezi:

- Mit csináltok?

Azt mondja az egy lábú ember:

- A burgundit akarjuk kihúzni, de nem bírjuk.

Odament a négylábú ember is, húzták a burgundit, de nem bírták. Arra ment egy ötlábú ember, s azt kérdezte:

- Mit csináltok?

Azt mondja az egy lábú ember:

- A burgundit akarjuk kihúzni, de nem bírjuk.

Odament az ötlábú ember is, hogy öten majd csak kihúzzák a burgundit, de öten se bírták. Arra ment egy hatlábú ember, kérdezi:

- Mit csináltok?

Azt mondja az egy lábú ember:

- A burgundit akarjuk kihúzni, de nem bírjuk.

Odament a hatlábú ember is, húzták hatan a burgundit, de hatan se bírták kihúzni. Arra ment egy hétlábú ember, kérdezi:

- Mit csináltok?

Azt mondja az egy lábú ember:

- A burgundit akarjuk kihúzni, de nem bírjuk.

Odament a hétlábú ember is, húzták heten, de heten se bírták kihúzni az óriási nagy burgundit. Arra ment egy nyolclábú ember, kérdezi:

- Mit csináltok?

Azt mondja az egy lábú ember:

- A burgundit akarjuk kihúzni, de nem bírjuk.

Odament a nyolclábú ember is, húzták nyolcan, de nem bírták kihúzni az óriási nagy burgundit. Arra ment egy kilenclábú ember, kérdezi:

- Mit csináltok?

Azt mondja az egylábú ember:

- A burgundit akarjuk kihúzni, de nem bírjuk.

Odament a kilenclábú ember is, de bizony kilencen se bírták kihúzni. Arra ment egy tízlábú ember is, kérdezi:

- Mivel kínlódtok ott annyian?

Azt mondja az egylábú ember:

- Gyere ide te is, akkor majd megtudod, hogy mivel kínlódunk!

Odament a tízlábú ember is, húzták tízen, de nem bírták még tízen se kihúzni a nagy burgundit. Arra ment egy tizenegy lábú ember is, húzták tizenegyen, éppen csak hogy egy kicsikét megmozdították a földben a burgundit. Leültek, megpihentek. Addig, amíg pihentek, arra ment egy tizenkét lábú ember is. Felkérdezi őket:

- Mivel kínlódtok itt ennyien?

Azt mondja az egylábú ember:

- Gyere ide te is!

Odament a tizenkét lábú ember, akkor azt mondta az egylábú ember:

- Nosza, pajtások, húzzuk hát ki ezt a burgundit, most már tizenketten vagyunk.

Megfogták. Azt mondja a tizenkét lábú ember:

- Rajta!

Mikor elkiáltotta magát a tizenkét lábú ember, hogy rajta, akkor megrántották a burgundit, és mind hanyatt estek, mert kihúzták a burgundit. Akkor aztán elosztottak rajta, majd összeverekedtek, mert úgy osztották, hogy akinek ahány lába volt, annyi kocsi burgundit kapott. Így az egylábú csak egy kocsi burgundit kapott, pedig ő húzta legtöbbször. Aki nem hiszi, járjon utána!

A PIPAKUPAK GYEREK

Volt egyszer ezen a széles világon egy ember meg egy asszony, gyereük nem volt, csak úgy kettecskén éldegéltek ők a maguk szegénységében.

Volt ennek az embernek egy garasos, kupakos pipája. Egyszer hogy, hogy nem, a pipa leesik, összetörik. Az ember elkáromkodja magát, félrerúgja a cserepet, de az asszony titokban felveszi a pipakupakot, zsebre dugja, hátha még valamikor hasznát is veheti.

Egy reggel az ember kenyeret, szalonnát tesz a tarisznyájába, kimegy a rétre kaszálni. Kaszálgat ő úgy délig, az asszony meg ezalatt ebédet főzött otthon az urának. Ahogy ott tesz-vesz a kemence padkáján, egyszer csak felsóhajt:

- Én istenem, csak legalább egy akkora gyerekem volna, mint a pipakupak, aki az ételt kivinné!

Arra a pipakupak elkezd az asszony zsebében kiabálni:

- Édesanyám, édesanyám!

- Ki az? - kérdezi az asszony nagy ijedten.

- Én vagyok a Pipakupak gyerek! - Avval kiugrott a zsebéből, de csak akkurát olyan nagy volt, mint a pipakupak.

- No, ha kívánt édesanyám, hát itt vagyok. Majd elviszem én az ételt, csak kösse a hátamra a tarisznyát, az ételt meg adja a kezembe.

Az asszony úgy is tett, Pipakupak pedig elindult az étellel az apja után.

A szegény ember a nagy kaszálásban ugyan megehült, pedig a delet még el se harangozták a faluban, egyre csak azt nézegette, hogy jön-e már az asszony az étellel. Hogy senkit se látott, gondolta, van egy kis szalonnája, kenyerre, megesszi ő azt ebédre.

Bement hát a konyhába. Ahogy belép, ott lát a földön egy fazék kolompérlevest meg egy tál túrós galuskát. Még azon mód szerint gőzölgött mind a kettő.

Szörnyen elcsodálkozik:

- Hát ezt ki hozta ide?

- Én hoztam, édesapám! - mondja Pipakupak a fazék mellől.

- Hát te ki vagy? - kérdi a szegény ember.

- Én a Pipakupak gyerek vagyok, aki a kigyelmed törött pipájából lett.

- No, ha az vagy, fiam, hát ülj ide mellém a földre, egyél te is.

- Nem vagyok én éhes, édesapám - mondja Pipakupak -, de hol a kaszája? Addig, amíg kigyelmed eszik, én majd kaszálok.

No jó, az öreg beleegyezett, Pipakupak meg elment kaszálni.

Kaszál... kaszál... füttyög a kasza a rétben nagyba, de a gyereket nem látja senki.

Arra megy egy úr a hintóján. Ahogy észreveszi, csak nézi, nézi, hogy mi az isten csudája lehet. Szól a kasza a rétbe, vágja a fűvet: fütty... fütty! - de senki sincs mellette. Odaszól a kocsisának:

- Hé, kocsis, állj meg, hadd nézzem meg, van-e valaki abban a górékonyhóban!

A kocsis megáll, az úr bemegy a konyhába, hát ott eszik az öreg nagy vígan. Sodrotta befelé a túrós galuskát, már alig volt belőle itt-ott a tálban.

- Adjon isten, öreg.

- Adjon isten, uram!

- Hát mondja csak, öreg, kendé az a kasza, aki ott füttyög a réten magában?

- Az enyém, uram, de nincs az magában... A fiam kaszál vele.

- A fia? Nincs ott egy teremtetten lélek se!

- Ej, dehogy nincs! Hé, fiam, Pipakupak, gyere csak ide!

Arra Pipakupak ott terem, az úr meg csak ámul-bámul arra a kis inci-finci gyerekekre.

- Öreg, nem adná el nekem ezt a gyereket?

- Odaadom száz forintért.

No jó, megalkudtak, az úr kifizette az öregnek a száz forintot,

Pipakupak gyereket zsebre dugta, azzal hazahajtott.

Ahogy hazaérnek, hát az udvaron ott etetik a sok disznót, az úr meg odaáll, nézi. Hát ahogy nézi őket az úr, Pipakupak hogy, hogy nem, kiesett a zsebéből, az egyik hízó meg egybe bekapta a kukoricával együtt, lenyelte.

Keresi az úr a gyereket, merre-hova tűnhetett el? Kondás, béres tűvé teszik az udvart, de hiába! Egyszer csak meghallják, hogy Pipakupak az egyik nagy disznóból kiabál kifele:

- Itt vagyok, gazdám, itt vagyok!

Mit volt mit tenni, az úr egyből leölette a disznót, kettéhasították, a belét kivették, de hogy ím, a sok kutya ott volt körülötte, az egyik hamm, bekapta Pipakupakot, s elszaladt. Pipakupak most már a kutyából kiabált kifele:

- Itt vagyok, gazdám, itt vagyok!

Arra aztán a sok kondás, béres, mindenes mind a kutya után eredt, hogy majd elfogják, de a kutya ment árkon-bokron keresztül, mint akit puskából kilőttek.

Ahogy fut az erdőn keresztül, megtámadják a farkasok, széttépik. Az egyik farkas a kutya belével együtt bekapta Pipakupakot is.

Pipakupak most már a farkasból kiáltozott kifele:

- Itt vagyok, emberek, itt vagyok!

A sok kondás, béres, juhász most már a farkas után vetette magát. Kergették három nap, három éjjel szakadatlanul, annyira, hogy már a farkas is megsokallta, s azt mondja mérgében a gyerekeknek:

- Eredj már ki énbőlőlem, mert maholnap éhen döglök miattad!

- Jól van, farkas koma - mondja neki Pipakupak -, elmegyek, csak vigyél haza.

Beleegyezett a farkas, hogyne egyezett volna. Arra Pipakupak kiugrott belőle, ráült a hátára, s hazamentek.

Odahaza Pipakupak nagy hangon bekiált a kapun:

- Édesapám, farkast hoztam!

Az apja, ahogy ezt meghallotta, fejszét kapott, kiugrott a pitvarajtón, a farkast agyonütötte, megnyúzta, s a bőrit jó pénzen eladta.

Pipakupak, az apja s az anyja ma is élnek, ha meg nem haltak.

GYŰSZŰ, FÉSŰ, HADD-EL

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, ahol a kurta farkú malac túr, volt egyszer egy ember. Annak volt három fia. A legidősebbet hívták Gyűszűnek, a középsőt Fésűnek, a legkisebbet Hadd-elnek.

Mondja egyszer a szegény ember Gyűszűnek:

- Eredj, fiam, menj el országot-világot látni, tanulj valamit.

Elment Gyűszű, oda volt egy álló esztendeig, bejárt országot-világot, sok mindent látott, de hogy mit látott, mit nem látott, arról én nem mesélek. Elég az hozzá, hogy egy esztendő múlva visszakerült az apja házához. Amikor Gyűszű hazajött, mondja az ember a középső fiának:

- No, édes fiam, Fésű, most már menj el te is, láss országot-világot, ne maradj hátrább a bátyádnál.

Elment Fésű is, bejárt országot-világot, jártában-keltében sok mindent látott. De hogy mit látott, mit nem látott, arról semmit sem mesélt, én sem mesélek nektek. Elég az hozzá, hogy egy esztendő múlva visszakerült, s akkor az ember mondta a legkisebb fiának, annak a... hogy is hívják, no... ejnye, nem jut eszembe a neve...

(Valaki a hallgatók közül közbeszól: Hadd-el!)

- No jó, hát akkor elhagyom.

A KOCSI NYIKORGÁSA

A baranyai gazda kocsija hegynek fel azt nyikorogja (lassan):

- Jézusom, segíts meg! Jézusom, segíts meg!

Völgynek lefele vígan mondja (frissen):

- Ha segítsz is, ha nem is, lemegyek én magam is!

A KUBIKOSTALICSKA NYIKORGÁSA

Ha lassan tolják, azt csikorogja:

- Firól fira, firól fira!

Ha gyorsan tolják, akkor meg azt:

- Holtig, holtig!

A FARKAS ÉS A KUTYÁK

A farkas rákezd a falu végén:

- Adós nekem ez a faluuu!

A nagy kutya rámondja:

- Nem adós! Nem adós!

De a kis kutya félénkebb:

- Meg kell adni, meg, meg, meg, meg!

A CSIZMADIA DISZNÓJA

Volt egy csizmadia, akit Györgynek hívtak. Ennek a csizmadiának volt egy disznója, amelyik a csordába járt. Amikor a csordából jött haza, mindig azt mondta:

- Gyuriii... Gyuriii... Gyuriii!...

A csizmadia ezt sehogy sem szenvedhette, s mondta a feleségének: ő meg fogja tanítani a disznót, hogy az ő becsületes neve György.

Megbújik egy este a kapu megett, s mikor a disznó jött be a kapun, egy nagy darab fával úgy fejbe kólintotta, hogy abban a helyben felfordult, csak kettőt nyögött:

- György... György...

Mondta is a csizmadia:

- No, ugye, hogy megtanultad a becsületes nevemet!

De amikor látta, hogy vége a disznónak, kezdett búslakodni, milyen bolondot csinált. Mit volt mit tenni, elmentek a vásárba, s vettek egy másik disznót. Ma is élnek, ha meg nem haltak.

A HÁROM SZABÓLEGÉNY

Három szabólegények, mek-mek-mek,
elindultak szegények, mek-mek-mek.
Hárman ültek egy kecskére,
úgy vágtattak el Bicskére, mek-mek-mek.

Amint Bicskére értek, mek-mek-mek,
egy kocsmába betértek, mek-mek-mek.
Hárman ittak egy deci bort,
hogymossa az úti port, mek-mek-mek.

Ahogy a bort megitták, mek-mek-mek,
kifizetni nem tudták, mek-mek-mek.
Az ablakhoz somfordáltak,
rajta szépen kiugráltak, mek-mek-mek.

Az ablaknál a kecske, mek-mek-mek,
őket már rég ott leste, mek-mek-mek.
Gyorsan rája felugráltak,
s még gyorsabban elvágattak, mek-mek-mek.

AZ EGÉR FARKINCÁJA

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, ahol a kurta farkú malac túr, volt egyszer egy szegény ember. Ez a szegény ember kiment a fiával a földre szántani, s amint egyet fordul, egyszerre csak elkiáltja magát a fiú:

- Nézze, apámuram, nézze, egy kulcsot találtam!

- Az ám, egy kulcs - mondja a szegény ember -, jó volna, ha egy ládát is találnál hozzá!

Na, ez annyiba maradt.

Tovább szántanak, kettőt-hármat térülnek-fordulnak, megint elkiáltja magát a fiú:

- Nézze, édesapám, megtaláltam a ládát is!

Próbálják a kulcsot, hát jól beletalál a zárba. Kinyitják a ládát, felemelik a fedelét, nézik, mi van benne; hát abban bizony nem volt egyéb, csak egy kurta farkú egerecske.

Ha az egérnek a farka hosszú lett volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Hát jól van, na, mondok hozzá egy versecskét:

Mese, mese, mátká,
fekete madárka,
úri bunda, kopasz egér,
ugorjon a nyakadba!
Mese, mese, fakakas,
bújj a lyukba, ott hallgass,
Kata, Kata, két garas,
neked adom, csak hallgass!

Nagycsoportosok meséi

KERTEM ALATT...

Kertem alatt,
kertem alatt,
három varjú kaszál,
három varjú kaszál.

Serke gyűjti,
serke gyűjti,
tetű kévét köti,
tetű kévét köti.

Bolha izog, ugrál,
bolha izog, ugrál,
szekérre kévét hány,
szekérre kévét hány.

Mén a szekér,
mén a szekér,
majd a malomba ér,
majd a malomba ér.

A malomba,
a malomba,
három tarka macska,
három tarka macska.

Egyik szital,
másik rostál,
a harmadik követ vág,
a harmadik követ vág.

Tehén dagaszt,
tehén dagaszt,
fehér ló vizet hoz,
fehér ló vizet hoz.

Medve várja,
medve várja,
kisült-e a cipó,
kisült-e a cipó.

Medve eszik,
medve eszik,
hangya morzsát szedi,
hangya morzsát szedi.

A RÓKA MEG A SZÜRKE AGÁR

Volt egyszer réges-régen egy kis madárka, s annak volt két szép fia. Hiába építette ez a madárka a fészket egy magas cserfára, a gonosz róka észrevette, s rögtön a fa alá telepedett. Felkiáltott a madárkának:

- Hallod-e, madárka, dobd le nekem a legszebb fiadat, mert ha nem, rögtön kifűrészelem a fát!

De a madárka nem ijedt meg, és nem dobta le egyik fiát sem. Erre a róka nekiállt, hogy a farkával kifűrészelje a fát. Megijedt a kis madár, s könnyörgésre fogta a dolgot, hogy inkább odaadja az egyik fiát, csak bocsásson meg neki a róka. Ráállott a róka az alkura, ő megkapta a fiókát, de megígérte, hogy visszajön a másik fiókéért is.

A madárka erősen kesergett, és sehogy sem tudott megvigasztalódni. Arra vetődött egy szürke agár, s azt kérdi a madárkától:

- Hát te miért sírsz, kicsi madárka?

- Hogyne sírnék, mikor elvitte a róka a legszebb fiamat, s a másikért is visszajön nemsokára!

- No, azért ne sírj, ez még nem olyan nagy baj. Ha megint idejön a róka, mondd azt neki: „Nem dobom le, nem én!” S ha ki akarja a fát fűrészelni, ne félj, én itt leszek!

Ezzel az agár elrejtőzött egy bokorba, s várta a rókát. El is jött a róka egykettőre, s kérte a fiókát.

- Nem adom, dehogy adom! - mondta a madárka.

A róka erősen csóválta a fejét. Nem tudott hova lenni a csodálkozástól.

- Hm, biztosan a kutya tanította a madarat - mormogta, s fűrészelni kezdte a fát.

Előrontott erre a szürke agár. Megijedt a róka koma, elkezdett szaladni, ahogy csak bírta szusszal. Éppen az utolsó pillanatban, mikor az agár meg akarta csípni, beugrott a rókalyukba.

Búsult szegény agár, hogy ilyen jó zsákmánytól elesett, s elhatározta, hogy kiéhezteti a rókát. Rátette a fülét a likra, s aludni akart, de egyszerre beszélgetést hall odabenn. Kérdi a róka:

- Hát te, lábam, mit csináltál, mikor az agár kergetett?

- Én bizony futottam, ahogy csak tudtam.

- Hát te, szemem, mit csináltál?

- Én a likat néztem, hogy egykettőre bebújhassak.

- Hát te, fülem, mit csináltál?

- Én hegyeztem magam, hogy az agár nem fog-e el.

- Hát te, farkam, mit csináltál?

- Én bizony mind az agár orránál himbálóztam, hogy fogjon el.

- Hű, te semmirevaló! - kiáltott nagy haraggal a róka. - Kitakarodj a likamból!

Az agár csak ezt várta, s mikor kinn volt a róka farka, megfogta, kirántotta a rókát, s - hamm!

- bekapta.

Itt a vége, fuss el véle!

KACOR KIRÁLY

Volt egyszer egy szegény özvegyasszony, s annak volt egy macskája. Ez a macska olyan kajtár, olyan falánk volt, hogy minden fazékba, minden lábasba beleütötte az orrát. A szegény asszony megelégtelte a macska kajtárságát, s egyszer, mikor a macska a tejeslábast egészen kiürítette, fogta a seprűt, jól megverte, s mondta neki:

- Kitakarodj a házamból, fel is út, le is út, többet ide be ne tedd a lábadat!

No, szegény macska mehetett világgá. Elindult nagy búsan, kiment a faluból, bódorgott erre-arra, mindenfelé, aztán egy hídhöz ért, ott leült, s dorombolt magában nagy búsan. Amint ott üldögélne, látja, hogy ott üldögél egy róka is. Szépen odasettenkedik, s elkezd a róka farkával játszani. Megijed a róka, visszafordul, nézi a macskát, nem tudja elgondolni, mi az isten teremtménye lehet, ilyen állatot még nem látott. Visszahőköl egy kicsit, de vissza a macska is, mert még ő sem látott rókát világon való életében. Mind a kettő megijedt a másiktól.

No, hanem mégis a róka szólalt meg először. Kérdi a macskától nagy szepegeve:

- Ki légyen az úr?

„Ahá! - gondolja magában a macska. - Úgy látszik, fél tőlem.”

Mindjárt nekibátorodott, s mondotta is nagy büszkén:

- Mit, hát te nem ismeresz engem? Tudd meg, hogy én Kacor király vagyok. Nincs az az állat, aki ne félne éntőlem.

- Ejnye, ejnye - mondotta a róka -, igazán szégyellem, hogy még a híredet sem hallottam.

Egyszeribe meghívta nagy tisztelettel Kacor királyt: legyen szerencséje, látogassa meg az ő szegény házában, lesz tyúkhús, récehús, lúdhús vacsorára, s minden, ami kitelik tőle.

- Jól van - mondotta Kacor király -, hát elmegyek veled.

Elmennek a róka házába, de bezzeg a róka sürgött-forgott, felvetette a konyhát, sültött mindenféle pompás pecsenyét, kínálta Kacor királyt:

- Egyék felséged, egyék, ne éhezzék, mint otthon.

Mikor aztán az ebédnek vége volt, ágyat vetett Kacor királynak, puha ágyat, s Kacor király meghagyta, hogy csend legyen a háznál, nehogy valaki megháborítsa az ő nyugodalmában. Kiment a róka a háza elé, ott járt fel s alá, vigyázott, nehogy valaki bemenjen, de még a háza felé se közelítsen.

Egyszer jön arra egy nyúl, s a róka már messziről rákiáltott:

- Szaladj innét, te szerencsétlen, nem tudod, hogy nálam alszik Kacor király? Ha felébreszted, vége az életednek!

Hiszen egyéb sem kellett a nyúlnak, uccu neki, szaladt árkon-bokron által, mintha szemét vették volna. Amint szaladt, szembejő vele egy medve, s kérdi:

- Hát te hova szaladsz, talán bizony a kopók kergetnek?

- Jaj, ne is kérdezze, medve bátyámuram! A róka koma háza előtt jöttem el, s azt mondta róka koma, hogy szaladjak, mert Kacor király van nála szálláson, s ha felébresztem, vége az életemnek.

- Hm, hm - mondja a medve -, na hallod-e, öcsém, sok országot s világot bejártam, de Kacor királynak még a színét sem láttam, de még a hírét sem hallottam. No, csak azért is meglátogatom róka komát, hadd lám, ki az a Kacor király!

Elmegy a medve róka komához, s hát, róka koma még mindig ott jár-kei a háza előtt, s amint meglátja a medvét, kiált neki:

- Jaj, lelkem medve komám, ne jöjjön erre, mert ha Kacor királyt felébreszti, vége az életének, vége az enyimnek is!

De bezzeg megijedt a medve is, megfordult, s futott keresztül az erdőn, mintha szemét vették volna, meg sem állott, míg a nyulat utol nem érte. Hát mire odaért, ott voltak a nyúl körül mindenféle állatok, szárnyasok és szárnyatlanok. A nyúl beszélt nekik Kacor királyról, s az állatok rémüldöztek.

- Jaj, Istenem, mi lesz velünk, ha Kacor király felébred, s elindul az erdőben?!

Volt ott mindenféle állat: farkas, szarvas, őz, varjú, sas, holló, s mind szörnyen meg voltak ijedve, nem tudták, hogy mit csináljanak. Azt mondta egyszer a nyúl:

- Mondok én valamit. Álljunk össze, ahányan vagyunk, csináljunk nagy vacsorát, s hívjuk meg Kacor királyt; ha róka komához eljött vacsorára, eljön mihozzánk is.

- Biz az jó lesz - mondotta a varjú -, én, ha megbíztok bennem, elmegyek róka komához, s meghívom Kacor király öfelségét.

Bezzeg hogy megbízták, hogyne bízták volna, hadd menjen a varjú. Elmegy a varjú róka komához, köszön illendőképpen, mondja, hogy mi jóban jár.

- Jól van - mondja róka koma -, mindjárt bemegyek, megnézem, hogy felébredt-e, s elémondok a kívánságokat.

Bemegy róka koma, s hát éppen akkor dörzsöli a szemét Kacor király, nagyokat nyújtózkodik, hogy ropog belé a csontja.

- No, mi hír, barátom? - kérdi Kacor király.

- Felséges királyom - mondja róka koma -, itt van egy varjú. Minden rendű és rangbéli állatok küldték ide, hogy meghívják felségedet vacsorára.

Kacor király megpödrölte bajuszát, s mondta róka komának:

- Jól van, mehetsz. Mondd a varjúnak, hogy elmegyek.

Visszarepül a varjú nagy örömmel a többi állathoz, s jelenti Kacor király üzenetét. Hej, uram teremtőm, egyszeribe nagy tüzet raknak az erdő közepén! A medve hozott ökörhúst, a farkas lóhúst, a sas mindenféle apró madarat; a nyúl felcsapott szakácsnénak, forgatta a nyársat, sütötte a drága pecsenyéket; a többiek körülállták a tüzet, úgy várták Kacor király öfelségét.

Aközben Kacor király is nekikészülődött, jó hegyesre kipödrölte a bajuszát, s elindult róka komával a vendégségbe. Elejükbe jött a varjú, s úgy mutatta az utat, de a világ minden kincséért sem mert volna leszállni a földre, hanem repült egyik fa tetejéről a másikra, s úgy károgtat:

- Erre, erre!

Egyszer meglátják Kacor királyt, amint jó róka komával. Hát, uram teremtőm, ahány állat ott volt, mindannyinak inába szállt a bátorsága!

- Jaj, jaj - kiabált a nyúl -, ott jó Kacor király, még felszúr a bajuszára!

- Szaladjon, ki merre tud! - kiáltott a medve, s azzal nekiiramodtak, szaladtak, ahányan voltak, annyifelé.

Hogyha azok a bolond állatok el nem szaladtak volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A SZAMÁR MEG AZ OROSLÁN

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, de még az üveghegyeken is túl, ahol a kis kurta farkú malac túr - volt egyszer egy szamár. Ez a szamár elindult, hogy lásson országot-világot. Amint megy, mendegél, találkozik egy oroszlánnal. Megnézi az oroszlán erősen a szamarat, mert még ilyen nagy fülű állatot nem látott világon való életében, s kérdi tőle:

- Hát te ki vagy s mi vagy, te füles?

Azt mondja a szamár:

- Já! Já! Én a bárányok királya vagyok.

- No bizony, ha a bárányok királya vagy, hadd lássuk, melyik erősebb! Itt van egy fa, ni! Húzd le annak a tetejét a földre.

- Húzd le előbb te - mondotta a szamár -, aztán én is lehúdom.

Az oroszlán nagyot ugrott, derékon kapta a fát, s lehajlította a földre.

- Hisz ennél én többet tudok - mondta a szamár, s mikor éppen az oroszlán el akarta eresztetni a fa tetejét, megfogta, belekapaszkodott, de abban a pillanatban fel is lódította a fa, s úgy eldobta a szamarat, hogy a fától egy puska lövésnyire esett le.

Éppen egy bokor tövébe esett a szamár; ott guggolt egy nyulacska, azt estében agyonütötte. Felkapta a nyulat a szamár, vitte az oroszlánhoz, s mutatta nagy diadallal.

- Látod-e? Ilyen erős vagyok én!

Az oroszlán egy kicsit elszégyellte magát, de mégis azt mondta:

- No, próbáljunk még egyet!

- Én nem bánom - mondta a szamár -, de azt előre megmondom neked, hogy ha a fél fületem hátracsapom, akkor még csak fél haragban vagyok, de mikor a másik fületem is hátracsapom, akkor szaladj, amerre látsz, mert különben vége az életednek.

„Hej - gondolta az oroszlán -, ennek fele sem tréfa!” Azzal uccu, nekirugaszkodott az erdőnek, szaladt, ahogy tudott.

Amint szalad, jön szembe vele egy farkas.

- Hát te hová szaladsz, oroszlán?

- Jaj, ne is kérdezd! Találkoztam a bárányok királyával, s azt mondta nekem, ha a fél fületem hátracsapja, akkor csak fél haragban van, de ha a másikat is hátracsapja, vége az életemnek.

- De már én szeretném látni azt az állatot - mondotta a farkas. - Gyerünk vissza, ketten csak elbírunk vele.

- Nem megyek én - mondta az oroszlán.

- Ne félj, csak gyere. Csinálok egy nyírfagúzszt, abba beletesszük a nyakunkat, együtt élünk, együtt halunk, ne félj!

No, ebbe bele is nyugszik az oroszlán. A farkas hamarosan nyírfagúzszt csinál, beledugják a nyakukat, mennek, mendegélnek, s egyszer csak meglátják a szamarat. A szamár is meglátja őket, s hátracsapja az egyik fülét.

- Látod-e - mondja az oroszlán -, az egyik fülét már hátracsapta, forduljunk vissza, amíg csak fél haragban van.

- Gyere csak, gyere - biztatta a farkas -, ne félj tőle!

Egyet-kettőt lép az oroszlán nagy nehezen, de mikor a szamár a másik fülét is hátracsapta, hirtelen megfordult, akart, nem akart a farkas, vitte őt is magával, szaladt esze nélkül.

Egyszer csak a farkas földhöz vágja magát. Úgy megszorította a gúzs a nyakát, hogy felfordult.

Megáll az oroszlán, nézi a farkast, hogy mi történt vele. A farkasnak ki volt tátva a szája, s az oroszlán azt hitte, hogy rávigyorog, nevet az ő gyávaságán.

Mondta az oroszlán:

- Hiszen neked nevetség, de nekem ijedség!

Azzal otthagya a farkast, hátra sem mert nézni, világgá szaladt.

Ha az oroszlán el nem szaladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

SZÓLÓ SZŐLŐ, MOSOLYGÓ ALMA, CSENGŐ BARACK

Volt egyszer egy király s annak három szép lánya. Ez a király egyszer, mikor a vásárra ment, kérdezte a lányaitól:

- No, lányok, mit hozzak nektek a vásárról?

Azt mondta a legidősebb:

- Hozz nekem, édesapám, aranyruhát.

Azt mondta a középső:

- Nekem pedig ezüstruhát.

- Hát neked mit hozzak? - kérdezte a legkisebbiket.

- Nekem, édesapám - mondta a legkisebb királykisasszony -, szőlő szőlőt, mosolygó almát s csengő barackot.

- Hm - csóváltatta fejét a király -, még ezt sem hallottam, de ha van ilyen a világon, majd hozok én neked, lányom.

Elment a király a vásárra, s vett is mindjárt aranyruhát a legidősebb lányának, ezüstöt a középsőnek, de szőlő szőlőt, mosolygó almát s csengő barackot nem talált, pedig végigjárt minden boltot.

Búsult a király, hogy éppen a legkedvesebb lányának nem teljesítheti a kívánságát. „No - gondolta magában -, csak érjek haza, kihirdettem az országban, hogy akinek van szőlő szőlője, mosolygó almája, csengő barackja, csak hozza az udvaromba, annyi aranyat adok érte, hogy holtig úr lesz abból.”

Ahogy ezt éppen így elgondolná, nagyot zökken a hintaja, s úgy megragad a sárban (mert nagy sár volt ám), hogy a paripák meg sem tudtak mozdulni. Eleget rittyegtetett, pattogatott, káromkodott a kocsis, de a paripák úgy állottak egy helyben, mintha odacövekelték volna őket.

Mérgelődött a király, de nagyon. Hogyisne mérgelődött volna, mikor a paripái máskor kis híja volt, hogy lerúgják a csillagot az égről, s most ezt a könnyű hintót sem tudták megmozdítani. Nosza, emberekért küldött a faluba. Szaladt is a falu népe lovastul, ökröstül, kutyástul, macskástul annak a hírére, hogy elakadt a király hintaja. De bizony hiába csődült össze a falu, meg sem tudták mozdítani a hintót.

Egyszer csak, amint ott kínlódnának, odasompolyodik egy disznó, s mondja a királynak:

- Rőf-rőf-rőf, felséges királyom, add nekem a legkisebb lányodat, s egyszeribe kiszabadítlak lovastul, hintóstul, mindenestül.

Szeme-szája elállt a királynak a nagy álmélkodástól: hát ez aztán mi az isten csodája!

De mit gondolt, mit nem, azt mondta a disznónak:

- Jól van, hadd lám, mit tudsz. Itt a kezem, nem disznólab, ha kiszabadítasz, neked adom a legkisebb lányomat.

A disznónak sem kellett több, az orrát bedugta a kerékfentők közé, egyet lódított a keréken, s azzal - hopp! - csak úgy kirepült a kocsi a sárból, nekiiramodtak a paripák, s egy pillantásra hazaröpítették a királyt.

Ahogy hazaért a király, előszedte az aranyruhát, ezüstruhát, s átaladta a két idősebb lányának. A legkisebb lánynak azt mondta nagy búsan:

- Látod, látod, lányom, miért nem kívántál te is ruhát, mert szőlő szőlőt, mosolygó almát s csengő barackot nem találtam az egész vásárban.

De még jó kereken ki sem mondhatta, hallja, hogy jön a disznó nagy rőfögéssel. Kinéz az ablakon nagy ijedten, s hát látja, hogy az csakugyan az a disznó, amelyiknek a legkisebb lányát ígérte. S a beste állatja még taligát is hozott magával, bizonyosan azon akarja elvinni az ő legkedvesebb lányát.

Az ám, fel is rőfögött az ablakba mindjárt:

- Rőf-rőf-rőf, felséges királyom, eljöttem a lányodért. Rőf-rőf-rőf, küldd le, hadd viszem a taligámon.

„Megállj - gondolta magában a király -, majd küldök én neked lányt!” Nagy hirtelen felöltöztettek egy parasztlányt szép aranyos ruhába, s leküldték a disznóhoz. De hiszen nem volt ez olyan feje lágyára esett disznó! Felrőfögött a királynak:

- Rőf-rőf-rőf, felséges királyom, ez nem a te lányod!

Hej, még csak most bánta meg igazán a király, hogy olyan nagy bolondot csinált, s még kezét is adott egy koszos disznónak!

Hát még a kicsi királykisasszony! Úgy sírt, úgy jajgatott, hogy zengett belé a palota, s azt mondta, inkább itt pusztul el menten, semhogy disznónak legyen a felesége.

De hiába sírt, hiába jajgatott, a földhöz is hiába vágta magát, a király azt mondta keserves könnyhullatás közt:

- Már hiába, édes lányom, neki ígételek, menned kell.

Hanem közben megint gondolt egyet a király: felöltöztette a lányát rongyos, piszkos ruhába, s úgy küldte le. Hátha így majd nem tetszik a disznónak.

No hiszen, ezt ugyan rosszul gondolta! A disznó, mikor meglátta a királykisasszonyt, majd kiugrott a bőréből nagy örömeiben. Felkapta a lányt, szépen a taligára ültette, s vitte nagy rőfögéssel:

- Rőf-rőf-rőf, ne sírj, királykisasszony, jó dolgod lesz nálam.

Sírt a királykisasszony keservesen, de a disznó csak rőfögött:

- Rőf-rőf-rőf, ne sírj, királykisasszony, mindjárt otthon leszünk.

De még csak akkor vette elő a sírás igazán a királykisasszonyt, mikor a disznó megállt egy ól előtt, abba bevezette, ott a piszkos szalmára leültette.

- Rőf-rőf-rőf, ez az én házam, királykisasszony!

Aztán megkínálta kukoricával:

- Rőf-rőf-rőf, egyél, királykisasszony!

A királykisasszony csak sírt, sírt, míg az álom el nem nyomta.

- Rőf-rőf-rőf - mondta a disznó -, csak aludjál, királykisasszony, holnap a bánatod örömmé változik.

Aludt, aludt a királykisasszony, s másnap délig fel sem ébredett. Déli harangszóra kinyitja a szemét, s hát - láss csodát! - majd megvakul a szertelen ragyogástól! Disznóólban feküdt le, s

ihol, palotában ébredett föl. Szalmára feküdt, s ihol, most selyem derékaljon fekszik. És ahogy kinyitotta a szemét, egy sereg lány szaladt az ágyhoz, és kérdezték nagy szívességgel:

- Mit parancsol, felséges kisasszony?

Egyszeribe hoztak neki szebbnél szebb ruhákat, csak úgy csillogtak ezüستől, aranytól, gyémánttól, s felöltöztették módisan. Aztán bevezették a szomszéd szobába. Hát ott ül a terített asztalnál egy dali szép ifjú, szalad elébe, a kezét megfogja, s asztalhoz vezeti. És mondja neki a dali szép ifjú:

- Ül le ide bátran, szép királykisasszony. Tied itten minden, amit a szemed lát. Tied vagyok én is, ha meg nem vetsz engem.

- Hát te ki vagy s mi vagy? - kérdezte a lány.

Mondta erre az ifjú:

- Majd elmondom neked, szépségem. Gyere most a kertbe.

Szépen a karjára vette a királykisasszonyt, s lementek a kertbe. S hát, amint lemennek, elejébe hajlik egy kis szőlőtőke, s szólnak a fűrtjei:

- Szakíts le, szakíts le, szép királykisasszony!

- Ez a szőlő szőlő! - mondta az ifjú.

Mentek tovább, s hát egy almafáról olyan szépen mosolyognak le rá a pici piros almák.

- Látod, itt van a mosolygó alma - mondta az ifjú.

Továbbmentek, s csak megcsendül egyszerre az egész kert! Néz a királykisasszony erre-arra, s kérdi:

- Mi cseng olyan szépen?

- Nézd - mondja az ifjú -, ott az a barackfa. Csengő barack terem rajta!

Hej, édes istenem, örült a királykisasszony, azt sem tudta, sírjon-e, nevéssen-e nagy örömében.

- Látod - mondta az ifjú -, van az én kertemben szőlő szőlő, mosolygó alma, csengő barack, amit te kívántál. Itt maradsz-e mostan, leszel-e a feleségem?

Nem kérette magát a királykisasszony, nyakába borult a szép ifjúnak, és azt mondta:

- Itt maradok biz én, ásó, kapa s a nagyharang válasszon el tőled.

Az ifjú aztán elbeszélte neki, hogy ő királyfi volt, de egy gonosz tündér disznónak varázsolta, s azzal átkozta meg, hogy mindaddig az maradjon, míg nem akad egy lány, aki szőlő szőlőt, mosolygó almát és csengő barackot kíván.

Még aznap hírül adták a királykisasszony apjának, hogy csak jöjjön egész udvarával a lakodalomra. De bezzeg csaptak is hét országra szőlő lakodalmat.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

ÉG A KARÁM!

Belecsapott a villám a karámba, és felgyújtotta. Mikor már kezdett nagyon meleg lenni odabenn, megszólalnak a vén juhok (mély hangon):

- Mele-eg van!

Mikor már a lángok égetni kezdenek, jajgatni kezdenek a bárányok (éles fejhangon):

- Megé-égünk!

Mikor már egyáltalán nem lehet tréfára venni a dolgot, elbődül a szamár is (csuklással ejtve az első szótagot):

- U-utánam!

S menekül, ki merre lát.

SZÉLIKE KIRÁLYKISASSZONY

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyen is túl, hol a kis kurta farkú malac túr, volt egy király, annak egy fia, János.

Azt mondja egyszer a király a fiának, aki serdülő legényecske volt:

- Eredj, fiam, láss országot-világot, hadd pallérozódjál. Úgy lesz belőled derék ember.

Kétszer sem mondatta ezt János királyfi, tarisznyát vetett a nyakába, botot a kezébe, elbúcsúzott apjától, anyjától, s ment hetedhét ország ellen. Amint megy, mendegél, találkozik az úton egy rettentő hosszú, vékony emberrel. Köszönti a királyfi, a hosszú ember fogadja. Aztán nézte, nézte János királyfi a hosszú embert, s szeme-szája tátva maradt a nagy erős csodálkozástól, mert ő még ilyen hosszú embert nem látott. Kérdezte:

- Ki vagy te, mi vagy te, mi a mesterséged?

Felelte a hosszú, vékony ember:

- Az én nevem: Villámgyors. Olyan sebesen futok, mint a villámlás, még annál is sebesebben.

- No, azt szeretném látni - mondja a királyfi.

Még jóformán ki sem mondja, előugrik a bokrok közül egy szarvas. Uccu, utána Villámgyors, egyet szökik, kettőt ugrik, s utoléri a szarvast. Mondja a királyfi:

- Mármost csakugyan elhiszem, hogy oly sebesen tudsz futni, mint a villámlás. Gyere velem, legyünk kenyeres pajtások, bizony nem bánod meg.

Kezet csapnak, barátságot fogadnak, mennek ketten tovább.

Amint mennek, mendegélnek, látják, hogy egy rettentő széles vállú ember alája feküdt egy nagy hegynek, s azt emelgeti. Odamennek, köszönti a királyfi, s kérdi a széles vállú embert:

- Hát te ki vagy, s mi vagy, atyafi?

Feleli a széles vállú ember:

- Én Hegyhordó vagyok. Nincs az a nagy hegy, hogy a vállamon el ne vigyem.

Mindjárt fel is kapta azt a hegyet, s vitte a vállán, mintha csak egy zsák búza lett volna.

- Ejnye, atyafi - mondja a királyfi -, nem csapnál fel közénk kenyeres pajtásnak?

- Jó szívvel - mondotta Hegyhordó.

Azzal kezet csapnak, s mennek tovább hárman. Mentek, mendegéltek, s beértek egy rengeteg erdőbe. Hát ott egy rengeteg széles mellű ember csak ráfúj a fákra, rettentő szél kerekedik, s a fák szörnyű nagy recsegéssel-ropogással döndülnek a földre.

Megállanak a kenyeres pajtások, szemük-szájuk tátva marad a nagy csodálkozástól, még ilyet nem láttak világéletükben. Kérdi a királyfi:

- Hát te ki vagy, s mi vagy? Mi a mesterséged?

Mondja a széles mellű ember:

- Én Fúvó vagyok, s egy fuvintásomra a legnagyobb ház is összedől, s a legnagyobb fákat is pozdorjává töröm.

- Ejnye - mondja a királyfi -, éppen nekünk való ember vagy, állj közénk kenyeres pajtásnak.

Mindjárt kezet csapnak, nagy barátságot fogadnak, s mennek tovább. Most már voltak négyen. Mennek, mendegélnek, s találkoznak az úton egy nyilas emberrel.

Köszönti a királyfi, s kérdi tőle:

- Hát te ki vagy, mi vagy, mi a mesterséged?

Mondja a nyilas ember:

- Én Jólaláló vagyok, a borsószemet úgy ellövöm akárkinek a tenyeréről, hogy a tenyerének semmi baja nem lesz.

- Próbáljuk meg! - mondja a királyfi.

Volt a nyilas embernél egy szem borsó, azt a királyfi a tenyerén kitartotta, s a nyilas ember csakugyan úgy ellőtte, hogy a királyfi tenyerét a nyíl még csak nem is súrolta.

Na, kezet csap a királyfi Jólalálóval is, és mennek tovább öten. Amint mennek, mendegélnek, találkoznak egy kicsi, zömök emberrel. Köszönti a királyfi, s kérdi:

- Hová-merre, földi? Ki s mi vagy, mi a mesterséged?

Felelt a kicsi, zömök ember:

- Az én nevem Péter, s ha a fejemet a földre teszem, mindent tudok, amit az emberek gondolnak és cselekszenek, akármilyen messze vagyok tőlük.

Megörvend a királyfi Péternek, erősen megbarátkoznak, s ment Péter is velük. Most már voltak hatan, mind kenyeres pajtások. Mentek, mendegéltek hetedhét ország ellen, s addig mentek, mendegéltek, amíg éppen Tündérországba nem értek.

Volt Tündérorság királyának egy gyönyörűséges szép lánya, akinél szebbet a világ nem látott, s aki olyan sebesen tudott szaladni, mint a szél. Nem is volt más az ő neve: Szélike királykisasszony.

Egyszer kihirdetteti a király az országában, még azon is túl, hogy annak adja lányát, aki a futásban elhagyja; de úgy próbáljon szerencsét akárki, hogy ha lányát el nem tudja hagyni, karóba kerül a feje.

Hiszen próbáltak szerencsét királyfik, hercegek, grófok, bárók s válogatott cigánylegények, de karóba is került a feje valamennyinek.

Hallják ezt a kenyeres pajtások, fölmennek mind a királyhoz, s ott előretaszigálják Villámgyorsat, hogy hát ez a pajtásuk szerencsét próbálja.

- Jól van - mondja a király -, csak próbálj, kilencvenkilenc legénynek karóban a feje, a tied lesz a századik.

Tenger nép gyűlt a király udvarába, hadd lássák, melyik tud jobban futni: Szélike-e vagy az a hosszú, langaléta ember?

Megfutamodik Szélike, utána Villámgyors, egyet ugrik, kettőt szökik, s úgy elhagyja Szélikét, hogy az nagy erős szégyenében keservesen sírni kezdett.

Azt mondja a király Villámgyorsnak:

- Hiszen sebesebben futottál, az igaz, de bizonyosan valami baja van a lányomnak. Tegyük még egy próbát.

Futnak másodszor is, de Villámgyors most is úgy elhagyta Szélikét, hogy Szélike még nyomába sem ért. Hej, szégyellette magát a királykisasszony erősen, sírva szaladt a palotába!

- No, fiam - mondja a király Villámgyorsnak -, látom, hogy most is jobban futottál, mint a lányom, de három az igazság, fussatok harmadszor is.

Ezalatt Szélike királykisasszony egyet gondolt, s Villámgyorsnak egy gyönyörű szép gyémánt-gyűrűt küldött ajándékba. Örült Villámgyors az ajándéknak, mert nem tudta, hogy miféle gyűrű az. Afféle gyűrű volt az, hogy aki az ujjára húzta, mikor menni akart, a földbe gyökerezett a lába. No, ha Villámgyors nem tudta ezt, bezzeg tudta Péter, mert ő a földhöz nyomta a fejét, s megtudta, hogy min járt a Szélike esze. Mindjárt szólott Jóltalálónak, hogy mikor Villámgyors kiáll futásra, löje el a gyűrű fejét, mert abban van a varázs.

Na, elkövetkezik a harmadik nap. Kiáll Szélike s Villámgyors egymás mellé. Megfutamodik Szélike, futna Villámgyors is, de nem tud. Állott egy helyben, mintha odacövekelték volna.

Abban a szempillantásban Jóltaláló megcélozza a gyűrű fejét, ellövi, s hát indul Villámgyors, szalad, mint a villámlás, és harmadszor is elhagyta a királykisasszonyt.

Sírt a királykisasszony, majd fölvetette a méreg s a bosszúság. Hogy az a hosszú, vékony ember így csúffá tegye! Most már akár akar, akár nem, hozzá kell mennie feleségül. Pedig úgy láttam, mint ma, a királykisasszonynak János királyfin akadt meg a szeme. Bizony nem bánta volna, ha ez hagyja el a futásban.

Bezzeg megörült, mikor a kenyeres pajtások fölmentek a királyhoz, s azt mondotta Villámgyors, hogy nem kell neki a királykisasszony, csak annyi aranyat és ezüstöt adjon neki, amennyit Hegyhordó elbír vinni.

- Adok én jószívvel - mondotta a király -, nem annyit, de többet, mint amennyit egy ember elbír.

Megtöltetett hat szekeret arannyal-ezüsttel szíinig.

- Itt van, vigyed, ha elbírod!

Fölkapja Hegyhordó a hat szekér aranyat és ezüstöt, de annyi volt neki, mint másnak hat zacskó arany. Hozatott a király még hat szekér aranyat és ezüstöt: meg se kottyant Hegyhordónak.

No, már ennél több aranya és ezüstje a királynak sem volt. Akkor összeszedték, ami csak drágaság volt a palotában. Aranytalakat, -tányérokat, -késeket, -villákat, -kanalakat s mindent. Mikor mind felszedte Hegyhordó, mondta:

- No, most elég!

Elmentek a kenyeres pajtások, de alig mentek el, a király erősen megbánta, hogy ezeknek a jöttment embereknek azt a rengeteg sok kincset odaadta. Gondolkozott, okoskodott, törte a fejét, hogy tudná valamiként visszaszerezni. Egyet gondol, utánuk szalasztja Szélikét, hadd menjen velük, mintha elrabolták volna, akkor aztán utánuk küld egy regement katonát, s Szélikét meg a tenger kincset is visszahozatja.

Hiszen Szélikének sem kellett egyéb! Bezzeg szaladott örömmel utánuk. Hipp-hopp! - egy szempillantásra utolérte őket, s mindjárt János királyfihoz szegődött, mellőle el sem maradott.

Mennek, mendegélnek, egyszer Péter lehajtja fejét a földre, s azt mondja pajtásainak:

- No, most mindjárt csúf dolgunk lesz. A király egy regement katonát indított utánunk, minket elpusztítanak, s Szélikét meg a kincset visszaviszik.

- Úgy-e - mondja Fúvó -, hát csak jöjjenek! A többit bízzátok rám.

Jött is a regement. Mikor egy puskalövésnyire volt, vissza fordult Fúvó, megfújja magát, kerekedik rettentő nagy forgószelel, s elfújta a katonákat lovastul, mindenestül, talán még a világ végén is túl.

Most már mehettek békességben. Szépen hazaértek a János királyfi udvarába. Ott a temérdek kincset öten elosztották egymás között, János királyfinak maradt Szélike királykisasszony.

Mindjárt nagy lakodalmat laktak, üstre főztek, teknőre tálaltak. Csak lé volt kilencféle. Én is ott voltam ebédre. Ettem-ittam, jól mulattam, s aztán szépen elkullogtam.

Itt a vége, fuss el véle!

ZÖLD PÉTER

Volt egyszer hetedhét országon is túl, még azon is túl, ahol a kurta farkú malac túr, volt egy nagy tanya. Abban a tanyában éldegélt egy család, a szülők meg a két gyerek, egy kisfiú és egy kislány. Ezért amikor az asszony meghalt, az ember megnősült újból, hogy legyen, aki a gyerekeket nevelje. De az új asszony nem állhatta a két gyereket, s mérget tett az ételükbe. Amikor a gyerekek odaültek ebédelni, egy fehér galamb leszállott az ablakra, és azt mondta:

- Gyerekek, ne egyetek ebből a levesből, mert mérge van benne, hanem menjetek, amerre láttok a szemetekkel.

Akkor a gyerekek sírni kezdtek, és éhen elindultak. Ment Zöld Péter meg a húga, mendegéltek, egyszer csak hallják, hogy valaki kiabál:

- Zöld Péter, Zöld Péter, gyere ide!

Hát egy halacska kinn maradt a tengerből a szárazon, és már egészen elveszett.

- Végy fel, Zöld Péter, vessél a tengerbe, s jótettedért jót várj.

A legényke nagyon szívesen megtette. Ment, mendegélt. Hát egyszer megint hallja, hogy valaki kiabál:

- Zöld Péter, Zöld Péter, gyere ide!

Egy kis madár hívta Zöld Pétert. Elszakadt a többi madártól, könyörgött neki:

- Zöld Péter, tégy fel az ágra, hogy reppenjek tovább a többi madárral!

Zöld Péter feltette az ágra, s azt mondta neki a kis madár:

- Köszönöm, jótettedért jót várj.

Akkor megint ment tovább. Ment, mendegélt, s megint csak hall valami kiabálást:

- Zöld Péter, Zöld Péter, gyere ide!

Akkor egy rózsabokor hívta. Már egészen kiszáradt. Megkérte szépen, hogy locsolja meg, meg is locsolta.

- Na, Zöld Péter, jótettedért jót várj.

Hát akkor Zöld Péter elindult, ment megint, betért egy városba. Mikor odaért a királyi kapu elébe, akkor már mondták neki:

- Gyere, Zöld Péter, gyere, mert kilencvenkilenc fej a karóban, a tied lesz a századik!

Megijedt Zöld Péter, de úgy is bement. Megtudta, hogy a királyleány akart volna férjhez menni, de olyan fiúhoz, aki úgy elbújik előle, hogy ő meg nem látja soha. Bement Zöld Péter, megvacsorázott, és megparancsolták neki, hogy három reggel bújjon el úgy, hogy a királylány meg ne lássa, mert ha nem, fejét veszik. De ha nem látja meg, akkor az övé a királylány és a fele királyság.

Hát az első reggelt megérte Zöld Péter, elindult. Sírt, sírdogált és gondolta, hogy istenem, éppen csak hogy elszökött a mostohájától, és most mégis mire akadt! Hova bújjon ő el?

Hát elébe jött a hal.

- Miért sírsz, te Zöld Péter?

- Azért sírok - mondja -, mert a király azt mondta, hogy ha három reggel el nem bújok úgy, hogy az ő lánya ne lásson meg, akkor fejemet veszi.

Kitátotta a száját a hal, és azt mondta Zöld Péternek:

- Bújj be ide, Zöld Péter.

Zöld Péter bebújt, és a halacska lebújt a tengernek a fenekére, még oda is a homokba beásódott.

A királylány kiállott a folyosóra, megtörölte a szemét, és azt mondta:

- Gyere elő, Zöld Péter, a hálnak a szájából, a tengernek a fenekéről, a homokból beásódva.

Meglátta.

Hát Zöld Péter előjött, kijött a partra, és kiszállt a hálnak a hasából nagy búsán, és elment a királyi palotába.

Másnap reggel megint csak elindult nagy bánatosan, s azt mondja:

- Hova bújjak én, hova bújjak én?

Elébe állott a kis madár.

- Miért sírsz, Zöld Péter?

- Hogyne sírnék, ha még holnap reggel is el nem bújok, hogy meg ne lásson a király leánya, akkor fejemet veszik.

Hát a kis madárka kiterítette a szárnyát, s azt mondta:

- Bújj a szárnyam alá.

Felreppent a napnak a háta mögé.

És a királyleány kijött a folyosóra, megtörölte a szemét, és már meg is látta.

- Gyere elő, Zöld Péter, a napnak a háta mögül, a madárnak a szárnya alól.

Leszállott a madár, és a szárnya alól előengedte Zöld Pétert. Hazament Zöld Péter megint bánatosan, s másnap reggel megint elindult. De már akkor nagyon sírt:

- Hát elbújtam én ezen a két reggel valahogy, de most már nem bírok elbújni. Jaj, jaj, jaj, mi lesz velem?!

Elébe jött a rózsabokor.

- Miért sírsz, Zöld Péter? Ne búsulj egyet se, majd én jól el duglak.

Elmentek a királyi palota elé, éppen a folyosó elé, ahol jön ki a királyleány, oda letelepedett a rózsabokor, s azt mondta Zöld Péternek:

- Bújj a közepembe - és úgy kinyílt, hogy fényesebb volt a napnál.

Kijön a királyleány reggel, törüli a szemét, és vigyázkodik tengereken, országokon, egekben, sehol sem látja Zöld Pétert.

- Hát, édesapám, úgy elbújt Zöld Péter, hogy sehol sem látom.

- Töröld meg a szemedet, te leány - azt mondja a király -, szeretnél, ugye, férjhez menni?

Megint csak néz a királyleány, törüli a szemét, vigyázkodik, de hiába. Egyszer csak megunta nézni, nem látta sehol, kezdte kiabálni:

- Gyere elő, Zöld Péter, gyere elő, akárhol vagy, nem látlak sehol.

S akkor végre kijött a rózsabokorból Zöld Péter, és mindjárt megtartották a lakodalmat. A fele királyságot is megkapta, és három napig tartott a lakodalom. Én is ott voltam, jót mulattam, egy nagy csontot kaptam, a laskalé majdnem elütött.

AZ MÁR NEM IGAZ!

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egy szegény ember; volt annak három fia.

Egyszer a király kihirdetteti az egész országban, hogy annak adja a lányát, aki előtte olyant tud mondani, amit ő el nem hisz.

Meghallja ezt a szegény ember legidősebb fia, akit Péternek hívtak, kapja-fogja, elmegy a királyhoz; megmondja egy szolgának, hogy ő beszélni akar a királlyal.

A király mindjárt gondolta, hogy mit akar a legény, de nem mondta senkinek, csak azt parancsolta, hogy eresszék be tüstént. Pedig akkor már annyi királyfi meg isten tudja, micsoda nagyúr megfordult a király előtt, mint csillag az égen, mint fűszál a réten, s mindegyik a királykisasszonyt akarta volna elvenni, de egy se tudott olyant mondani, amit a király el ne hitt volna.

Bemegy hát Péter a királyhoz, s köszön neki:

- Jónapot adjon isten, király uram!

- Adjon isten neked is, fiam! Hát mi járatban vagy?

- Én bizony házasodni akarok, uram király!

- Jól van, fiam, de hát aztán mire vinnéd az asszonyt?

- Tudja az isten! Majd csak eltartanám valahogy... Az apámnak van egy háza meg egy kis földje is.

- Elhiszem, fiam - mondja a király.

- Aztán meg van három darab marhánk is.

- Azt is elhiszem.

- Most nemrégiben a trágya annyira meggyúlt az udvarunkon, hogy már nem is fértünk tőle.

- Elhiszem.

- Egyszer azt mondja az apánk: „Fiaim! Hordjátok ki ezt a trágyát arra a kis földre, majd talán használ neki valamit.”

- Elhiszem.

- Mi aztán kihordtuk a trágyát három hét alatt két kocsin.

- Elhiszem.

- Hanem tévedésből a szomszéd földjére hordtuk mind egy szálig.

- Elhiszem.

- Mikor már ez is megvolt, hazamentem, és megmondtam az apámnak.

- Elhiszem.

- Akkor aztán én, az édesapám meg a két kisebb testvérem, úgy négyecskén kimentünk a földünkre.

- Elhiszem.

- Azután megfogtuk a szomszédunk földjének a négy sarkát, felemeltük, mint az abroszt szokás, és a trágyát róla a mi földünkre fordítottuk.
- Elhiszem.
- Aztán a földünket teleszórtuk fűmaggal.
- Elhiszem.
- A fűmagból olyan sűrű erdő nőtt, hogy ki látott olyant, ki nem!
- Elhiszem.
- Az apám sajnálta kivágnia azokat a gyönyörű fákat: hát vett egy farka disznót.
- Elhiszem.
- Aztán a fölséged öregapját megfogadta kanásznak!...
- Hazudsz! Akaszt... - Hanem a királynak hirtelen eszébe jutott a fogadása, rögtön papot hívatott, a szegény ember fiával összeadatta a lányát, csaptak akkora lakodalmat, hogy hét országra szólt a híre, még az árva gyermeknek is akkora kalácsot adtak a kezébe, mint a karom! Volt lé meg lé, hát még a sok hús nélkül való lé!

Gallér híján köpönyeg,
hazudtam, mert volt kinek!

EGYSZER EGY IDŐBEN...

Egyszer egy időben,
szilági erdőben,
a madarak marakodtak,
a verebek verekedtek,
szúnyogok pöröltek.
Ezt a szarka meghallotta,
szalmakardját kirántotta,
szúnyog fejét levágta.
Bagolyt küldtek doktorért,
míg a bagoly ballagott,
addig szúnyog elpatkolt.

A ZACSKÓBA ZÁRT ÉSZ

Péter bátya a szakállát
fél vállra vetette,
ami kicsiny esze volt,
zacskóba kötötte,
a zacskó zsíros volt,
a kutya megette,
szegény Péter bátyának
oda lett az esze.

HA BEMEGYEK A BABLEVES-CSÁRDÁBA...

Ha bemegyek a bableves-csárdába,
krumplileves ott mulatgat magába,
lencseleves elhúzza a nótáját,
céklaleves összeüti bokáját.
Tejbekása lipity-lotty,
tökkáposzta, kapaszkodj,
paprikás hús a legjobb a világon!

A PIPA NÓTÁJA

Elvesztettem pipa-dohány-zacskóm,
a csutorám, acél-kova-taplóm,
a csillagok taligára ültek,
egész éjjel mindig jöttek-mentek,
mégse találták a dohányzacskót,
a csutorát, acélt-kovát-taplót.
Három hétre mind előkerültek,
negyedikre vendégséget tettek,
akkor aztán jól megtáncoltatták,
a csutorát, taplót-acélt-kovát.

A BÜDÖSBANKA FÉSZKE

Egyszer volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl, volt egy szép tarka madár. Annak a neve volt, de még ma is az: büdösbanka. Amint repdesett jobbra-balra, erre-arra, hát látott egy helyen egy gyönyörű, ügyes fészket. Megnézegette alaposan, s elkezdte kérdezni a többi madártól:

- Ez a fészkek milyen madaré? Ki csinálta ezt? Milyen ügyesen meg van csinálva!

Azt mondta neki a többi madár:

- Ez a szarka fészke, ő csinálta ezt, a szarka.

Na, hát akkor a büdösbanka addig ment, amíg találkozott a szarkával, s megkérdezte tőle:

- Maga csinálta ezt a fészket?

Azt mondta rá a szarka:

- Én.

- Legyen szíves - azt mondja neki a büdösbanka -, segítsen nekem, csináljunk nekem is egy olyan ügyes fészket. Tanítson meg engem is, megfizetem jól.

A szarka hajlandó volt.

- No - azt mondja -, gyere, menjünk, gyűjtsünk anyagot.

Elmentek, s hordtak oda tövist, ágakat, szalmát, s ami kellett, mindenfélét. Mikor mindent összehordtak, akkor keresett egy alkalmas helyet a szarka, ahova a fészket rakja. Azt mondta a büdös bankának:

- Na, nézz ide!

Elvett egy ágat.

- Ezt tedd csak így is s csak úgy is.

Akkor azt mondta a büdösbanka:

- Tudom, tudom.

Akkor vett egy másik ágat.

- Na, csak így, csak úgy.

A banka megint azt mondta:

- Tudom, tudom.

A harmadik ágat is vette.

- Csak így, csak úgy.

- Tudom, tudom.

A harmadiknál, a negyediknél már kezdett feltűnni a szarkának: „Ni te, ez mindenre csak azt mondja, hogy tudom, tudom!”

Ötször, hatszor, hétszer, nyolcszor mind mondogatta a büdösbanka, s mikor meggyűlt a szarkában a méreg - még csak az alja volt meg a fészkeknek, még csak ilyen alakú volt, mint nekem a tenyerem -, megharagudott a szarka, s azt mondja a büdösbankának:

- Na, ha tudod, akkor csináld magad!

Elrepült a szarka, s a bűdösbanka ott maradt. Ma is, ha valaki valahol lát egy bűdösbanka-fészket, csak ennyi (mutatja a tenyerét), még le is hengergőznek a tojások róla. Amikor kikölti a kicsi madarakat, így kell odafigózzanak a fészek fenekére (begörbített ujjakkal mutatja) nehogy lehengeredjenek, mert amelyik lehengeredik, az visszamászni többet nem tud.

A bűdösbankának hát úgy maradt a fészke, ahogy hagyta a szarka, mikor megharagudott. Azóta is úgy él, éldegél, ahogy lehet.

AZ AGÁRKUTYA HÁZA

Egyszer volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl volt, volt egy agárkutya egy gazdánál. Annak az agárkutyának pedig nem volt háza. Elérkezett a téli idő, összekucorodott az agárkutya, csak ekkora kicsi, kurta lett belőle (mutatja). Csak úgy reszketett, kocogott minden foga. Azt gondolta magában:

„Ha én egyszer megérem a nyarat, akkor én csinállok magamnak egy kis házikót, mert ni csak, mekkora házikó kell, milyen rövid vagyok!”

Eljött a tél után a nyár. Mikor kimelegedett az idő, az agárkutya is lefeküdt a melegre. Kinyújtózott jól, s három, négy, öt - olyan hosszú lett belőle, mint télen volt. Végignézett magán, s kezdte mondogatni:

- Ekkora házat ki tud csinálni? Nem is fogok neki, hogy ekkora házat csináljak, mert úgysem tudom bevégezni.

S eltöltötte a nyarat járkálva jobbra-balra. De hamarosan eljött a másik tél. Mikor eljöttek azok a nagy hidegek, akkor megint összekucorodott, úgy, mint tavaly, s megint kezdte mondogatni magában:

- Ejnye, milyen könnyelmű voltam, ni, milyen kicsi házban elférnék én most. De nem baj, mert élek én még egy darabig, s csinállok én magamnak házat. De különben nem töröm a fejem tovább, végét hagyom mindennek, hiszen mikor eljön a nyár, akkor megint kinyújtózom, s megint restellek nekifogni a házépítésnek.

S így fázódott az agárkutya örökké, s ma is így fázódik, sohase csinál magának házat. Csak úgy éldegél lassan, ahogy lehet.

A SZÜRKE LÓ

Egyszer volt egy szegény ember, akinek a világon semmi egyebe nem volt, csak egy szürke lova. Azzal kereste a mindennapi kenyerét, hogy eljárt a szürke lovával örölni; éjjel-nappal mindig örölt rajta.

A szürke ló nagyon megunta ezt a dolgot, mert látta, hogy a más ember lova mindig párjával öröl, neki meg magának kellett húzni a malmot.

Azt mondja hát a gazdájának:

- Édes gazdám, mi dolog az, hogy más ember mindig két lóval öröl, te meg engem csak magamat fárasztasz itt a malomban?
- Biz annak az az oka, kedves lovam, hogy egy árva bogaram sincs, akit melléd foghatnék.
- Ha csak ez a baj, eressz el engem, majd kerítek én magamnak egy társat.

A szegény ember mindjárt kifogta a malomból, és eleresztette.

Elindult hát a szürke ló, hogy társat kerítsen magának; megy, mendegél hetedhét ország ellen, egyszer meglát egy rókalyukat. Kapja magát, ráfekszik a lyukra, mintha meghótt volna, s már a farkát se tudná mozdítani.

Odabent a rókalyukban egy öreg róka lakott három fiával.

Egyszer a legkisebb fia ki akar menni, meglátja a szürke lovat; azt gondolta a fehérségéről, hogy hó van. Visszamegy az anyjához.

- Jaj, anyám, nem lehet most kimenni, nagy hó van odakint!
- Már hogy volna - feleli az öreg róka -, hiszen éppen nyár közepe van most. Eredj ki te, fiam - mondja a középső fiának -, te öregebb vagy, többet tudsz, nézd meg, mi az.

Kimegy a középső fia is, az is meglátja a szürke lovat a lyuk száján, az is visszamegy.

- Jaj, anyám, csakugyan nem lehet most kimenni, hó van!
- Már hogy volna most hó, hiszen éppen nyár közepe van. Eredj te, legöregebb fiam, te legtöbbször láttál már a világon, nézd meg, mi van ott.

Kimegy a legöregebb fia is, de az is csak azzal megy vissza:

- De bizony csakugyan hó van, akárhogy van a dolog, semmit se láttam, csak a nagy fehérséget.
- Nem lehet most hó, hisz éppen nyár közepe van - mondja az öreg róka, azzal maga ment ki.

Hát látja, hogy nem hó, hanem szürke ló. Gondolkodóba esik, hogy kellene azt elhúzni onnan; ha ott marad, még csak ki se tudnak járni tőle. Próbálták elhúzni a három fiával, de meg se tudták mozdítani. Elmegy hát a farkas komájához.

- Kedves komám, ugyancsak jó pecsenyére tettem szert, már oda is vittem a lyukam szájához, de sehogy se fér bele, pedig ha kívül marad, mind kikezdi a varjak. Ezért hát azt gondoltam, húzzuk el a te barlangodhoz, abba talán befér, majd rájárhatunk ketten is.

A farkas megörült a jó pecsenyének, gondolta magában: csak egyszer az ő barlangjában legyen, nem eszik abból a róka egy fél falatot se.

Mindjárt visszamentek a róka lyukához; még akkor is ott feküdt a szürke ló, mintha meghótt volna. Mikor odaértek, elkezd a farkas tanakodni:

- Hogy kellene ezt az én barlangomhoz elvinni, koma?

- Hát csak úgy - felel a róka -, ahogy én idáig hoztam: a farkamat a farkához kötöttem, úgy hoztam árkon-bokron keresztül, még csak nehéz sem volt. Most hát kössük a te farkadhoz a farkát, úgy a legszebben elviheted.

A farkas mindjárt ráállott: az bizony jó lesz! Már előre fente a fogát a jó pecsenyére.

A róka meg jó erősen összekötötte a farkas farkát a szürke ló farkával.

- Húzhatod már, koma!

Húzza a farkas, de meg se bírja mozdítani.

Amint legjobban erőlködik, hirtelen felugrik a szürke ló, elkezd szaladni, húzza ám a farkast farkánál fogva maga után árkon-bokron keresztül. Vitte egyenesen a gazdájához.

- No, gazdám, hoztam magamnak társat.

A szegény ember mindjárt agyonverte a farkast, a bőrét eladta jó pénzért, azon vett egy másik lovat, attól fogva sohasem örölt magában a szürke ló.

Ha magában örölt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A KOLBÁSZ, A BÉKA ÉS AZ EGÉR

Egyszer volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl, volt egy béka. A béka összetalálkozott az egérrel és a kolbással. Hárman kezdtek beszélgetni, s elhatározták, hogy ők örökös barátok lesznek.

Az egeret betették sepregetőnek, a békát beszerzőnek és a kolbászt szakácsnak. Így mentek a dolgok egy hónapig. A béka beszerzett, mert ő jól tudott ugrani, hamar tudott menni s jönni, az egér kisépregette a szobát, s hozott be fát meg vizet, a kolbász meg szakácskodott.

Hát olyan jó ételeket csinált a kolbász, hogy örökké csak nyalogatták a szájukat. Akármennyit ettek, nem tudtak jóllakni, mert nagyon jó volt az étel. Mikor letelt a hónap, azt mondja a kolbász:

- Na, hát a dolog az rendre jár, melyiketek lesz a szakács?

- Hát legyen a béka.

Megtették a békát szakácsnak. Nekifogott a béka, így is szakácskodott, úgy is szakácskodott, főzött illet, főzött olyat, de olyat nem tudott főzni, hogy a többieknek jólessék. Főzött vagy három-négy nap, s akkor felmondtak a szakácsnak. Azt mondták, hogy:

- Nem vagy jó szakács.

Megszégyellte magát a béka.

- Nahát akkor ki főzzön?

Azt mondja a kolbász:

- Az egeret tesszük oda.

Odatették az egeret. Ő is főzött vagy két-három nap, de ő se tudott jól főzni. Rászorították a kolbászt:

- Csak te főzzél!

A kolbász váltig mondta:

- Én az én hónapomat lefőztem, s hogyha nem akartok ti főzni, akkor inkább felmondjuk a barátságot.

Valahogy csak megkérlelték a kolbászt, mégis elvállalta, hogy még egy vagy két nap ő főz. A béka gondolta, addig ő megtanulja, hogyan főz a kolbász. Nekifogott, hogy meglesse, mit csinál.

Hát amikor a lé meg volt főve, egy darab idő múlva a kolbász, mikor látta, hogy nincsen sehol senki, beledobta magát a lébe. Megforgatta magát benne ügyesen, s akkor kijött.

„Hopp - gondolta a béka -, most már én is tudom, hogy kell csinálni! Azért olyan jó a leves, mert beledobta magát.”

Akkor ajánlkozott:

- Na, most már én leszek a szakács, most már én is tudok főzni!

Nekifogott, odatett egy jó nagy fazék vizet a tűzhöz. Jó tüzet csinált, s főzte, főzte. Mikor már úgy gondolta, hogy meg van főve az a mindenféle, ami bele volt téve, nem várta meg, hogy egy kicsit meghűljön a lé, hanem mikor a legforróbb volt, belészökött.

Hát alig tudott kiszökni, mind összeforrázódott, összefutott a hátán a bőr. Azóta van varasbéka.

Félreállott a főzésből, alig tudott mozogni, úgy összeégette a forró lé. A kolbász meg az egér, mikor megmondta nekik, hogyan járt, kikacagták.

Felbomlott a barátság, s attól fogva mindenki külön élt. Máig is élnek, ha meg nem haltak.

SZITAKÖTÖGETŐS

Gólya, gólya, gilice,
mit viszel a szádban?
- Szőröcskét, szőröcskét!
Minek az a szőröske?
- Szitát kötögetni.
Minek az a szita?
- Korpát szitálgatni.
Minek az a korpa?
- Disznót hízlalgatni.
Minek az a disznó?
- Hájacskát csinálni.
Minek az a hájacska?
- Kocsit kenegetni.
Minek az a kocsi?
- Szálfát hordogatni.
Minek az a szálfá?
- Deszkákat csinálni.
Minek az a deszka?
- Kis házat csinálni.
Minek az a kis ház?
- Legényeket, leányokat
bele hívogatni,
abban táncolgatni.
Hol van az a kis ház?
- A nagy fűben.
Hol van az a nagy fű?
- Lefogta a nagy kasza.
Hol van az a nagy kasza?
- Kis kertre van akasztva.
Hol van az a kis kert?
- Elégette a nagy tűz.
Hol van az a nagy tűz?
- Eloltotta a nagy víz.
Hol van az a nagy víz?
- Felitta az ökörbika.
Hol az az ökörbika?
- Lencse-borsó szántani.
Hol a lencse-borsó?
- Fölette a kis madár.
Hol van az a kis madár?
- Fölrepült a nagy fára.
Hol van az a nagy fa?
- Lefogta a nagy fejsze.
Hol van az a nagy fejsze?
- Kuckóban a helye,
kezedben a nyele.

A MACSKACICÓ

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. Ennek a királynak volt három fia. Hát ezek a fiúk már mind házasodnivalók voltak.

Azt mondta az apjuk, hogy házasodjanak meg. Fellökött a levegőbe három pálcát, minden fiúnak a részére egyet, és azt mondta, kinek amerre esik a pálcája, arra kell menni nősülni.

A nagyobbik fiúnak a grófkisasszonyok felé hullott a pálcája, a középső fiúnak a bárókisasszonyok felé, a legkisebb fiúé pedig egy sűrű erdő felé hullott.

El is indultak a fiúk, de a kisebbik nagyon búsult. Azon gondolkozott, hogyan tud ő menyasszonyt kapni az erdőben.

Ahogy ment, mendegélt az erdőben, talált egy kis macskacicót. A macskacicó folyton nyávogott utána. Azt mondja a királyfi:

- Felséges királyapám azt tanácsolta, hogy errefelé jöjjenek házasodni, de én itt nem találok leányt.

Azt mondja a macskacicó:

- Ne búsulj, én elmegyek tehozzád!

Addig nem tudott a királyfi hazamenni, amíg meg nem ígérte, hogy feleségül veszi a cicát.

A másik két testvére már otthon volt. Azok örültek, mert szép menyasszonyt kaptak. Az apjuk kérdezte sorra, hogy kinek milyen a menyasszonya. A legnagyobbik mondta, hogy az övé grófkisasszony, a közbelső mondta, hogy az övé bárókisasszony, a legkisebb azt mondta, hogy majd meglátják.

Na, akkor a király azt parancsolta, hogy menjen el minden vőlegény a menyasszonyához, és hozzon egy szép virágcsokrot.

A két nagyobbik fiú örömmel ment a menyasszonyához, de a kisebbik nagyon búsult.

Mikor odaérkezett az erdő szélére, a cicó már várta. Láttá, hogy nagyon búsul. Azt mondja neki:

- Édes kicsi mátkám, csak azt a szomorú arcodat ne látnám! Mondd meg, miért búsulsz?

- Hogyne búsulnék, mikor felséges királyapám azt parancsolta, hogy mindenik vőlegény vigyen a menyasszonyától egy virágcsokrot. Hát én a macskacicótól hogy vigyek?

- Ne búsulj, csak feküdj le és aludj - mondta a cicó.

Akkor megkapart egy nagy odvas fát, és sok kis macskacicó jött elő. Egyik cicó ezüstvirágot hozott, a másik aranyvirágot, a harmadik gyémántvirágot, s a menyasszony összeillesztgette mind egy csokorba.

A másik két királyfi már otthon volt, a kicsi későre ért haza. A király azt mondta, hogy nagyon szép a csokor, mindeniké nagyon szép, de a legkisebbé a legszebb.

Kérdezték, hogy mondja meg már, ki a menyasszonya, de csak azt felelte, hogy majd meglátják.

Telt-múlt az idő, egy hét múlva újra azt parancsolta a király, hogy menjen mindenik a menyasszonyához, és hozzon egy kendőt.

Elmentek a királyfiak, a két nagyobb nagy örömmel, de a kisebbik csak nagyon búsult. Mikor odaért az erdő szélére, a cicó már várta. Azt mondja:

- Édes kicsi mátkám, csak azt a szomorú arcodat ne látnám! Mondd meg, miért búsulsz?
- Hogyne búsulnék, mikor most kendőt kell vigyek a menyasszonyomtól. Hát a cicó nem tud szőni.
- Ne búsulj, csak feküdj le és aludj.

Megint megkaparta az odvas fát, előjöttek a kis cicók. Egyik aranyszálat, a másik ezüstszálat, a harmadik gyémántszálat hozott. A menyasszony megszötte.

Amikor hazaértek, a király megnézte a kendőt. A két nagyobbik fiúnak azt mondta, hogy hát szép, szép a kendő, amit hoztak, de a legkisebbnek azt mondta, hogy ez nagyon szép.

- Mondd meg: ki a menyasszonyod?
- Majd meglátjátok!

Megint telt az idő. Nemsokára a király azt mondta, hogy most már hozza el mindenik a menyasszonyát. A két nagyobbik örvendezve ment a menyasszonyáért, de a legkisebb most már igazán nagyon búsult. Arra gondolt: hogyan vigye ő a macskacicot haza? Még eddig minden megvolt, ami szükséges, de most már nincs mit tenni, csak be kell mutatni.

A macskacicó ott várta az erdőszélen.

Megint azt mondja neki:

- Édes kicsi mátkám, csak azt a szomorú arcodat ne látnám! Mondd, miért búsulsz?
- Hogyne búsulnék, mikor felséges királyapám azt parancsolta, hogy mindenik vigye haza a menyasszonyát. Én téged, cicót, hogy vigyelek?
- Ne búsulj, csak feküdj le és aludj!

A királyfi gondolta, hogy most nem alszik el, de csak nem tudott magának parancsolni, és csak elaludt.

Amikor felébredt, egy gyönyörű szép királyi palotában ébredt fel, és egy nagyon szép királykisasszony volt mellette. Azt se tudta, hogy mit csináljon! Nagyon meg volt ijedve. De a királykisasszony azt mondta neki, hogy ne búsuljon, mert ő az, akit macskacicó képében megkért, de ő el volt átkozva, hogy addig mindig macskacicó legyen, amíg valaki meg nem kéri macskacicó képében.

- Macskacicó voltam, most te megkértél, és visszaváltoztam királykisasszonynak.

Voltak ott a királyi palotában inasok; kocsisok, szobalányok, gyönyörű szép hintó, lovak. Beült a királyfi a királykisasszonnyal a hintóba, tizenkét ló húzta. Így mentek hazafelé.

Mikor hazaértek, már odahaza állott a lakodalom a legjavában. Mikor észrevették az örök, hogy jönnek, a királynak hírt adtak, hogy jön más országból a király vendégségbe.

Mikor odaértek, akkor látta a király, hogy az az ő fia és a menyasszonya. Nagyon csodálkoztak, hogy soha nem mondta meg, hogy az ő menyasszonya kicsoda. De ez a menyasszony volt a legeslegszebb.

Megtartották a lakodalmat. Incidától Boncidáig ért a vége. Itt a mese vége!

A CSILLAGSZEMŰ JUHÁSZ

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. Ez a király olyan hatalmas volt, hogy ha eltüsszentette magát, az egész ország népének rá kellett mondani: adj' isten egészségére! Hogyha náthás volt, nem is lehetett más szót hallani az országban, mint: „Adj' isten egészségére!” Minden ember mondta, csak a csillagszemű juhász nem akarta sohase mondani.

Megtudta ezt a király, nagyon megharagudott, s maga elé hívatta a juhászt.

Elmegy a juhász, s megáll a király előtt, aki éppen a trónusán ült, és nagyon mérges volt.

- Mondd mindjárt: adj' isten egészségemre! - kiáltott rá.

- Adj' isten egészségemre - mondta a csillagszemű juhász.

- Nekem, nekem, te gazember! - kiabált a király.

- Nekem, nekem, felséges uram - válaszolt a juhász.

- De nekem, énnekem! - ordított magából kikelve a király. - Mondd azt tüstént, hogy adj' isten egészségére, felséges királyom!

- Nem mondom biz én addig, amíg a királykisasszonyt hozzám nem adják feleségül.

A királykisasszony is ott ült a szobában egy kisebb trónuson. Nagyon megtetszett neki a bátor legény, s egy szóval sem mondta, hogy nem megy hozzá.

De bezzeg a király kékült-zöldült dühében, s nyomban megparancsolta, hogy vessék a juhászt a fehér medve tömlőcébe.

Megfogták a darabontok, s belevetették. De mikor a medve meglátta a csillagszemét, a tömlőc legtávolabbi szögletébe kucorodott, s dehogyis merete volna bántani.

Jön reggel a hopmester, hogy összeszedje a juhász csontjait, hát látja, hogy biz annak kutya baja.

Felvezette a királyhoz.

- No, te gazember, most közel voltál a halálhoz, mondod-e nyomban, hogy adj' isten egészségemre?

De a juhász csak azt mondta:

- Nem félek én tíz haláltól sem! Csak akkor mondom, ha a királykisasszonyt nekem adják feleségül.

- Eredj hát tíz halálba! És a király megparancsolta, hogy vessék a juhászt az óriás sündisznók tömlőcébe. Be is vetették a darabontok egy szóra, de amikor betették utána az ajtót, a juhász elővette a szűre ujjából a furulyáját, s olyan szépen fújta, hogy a sündisznók egymásba kapaszkodtak, s táncra perdültek.

Reggel, mikor a hopmester eljött megnézni, hogy maradt-e valami a juhász csontjaiból, még javában fújta, s a sündisznók még mindig járták.

Mit volt mit tenni, felvezette a juhászt a királyhoz, s az azt mondta:

- No, gazember, most közel voltál a tíz halálhoz, mondod-e már, hogy adj' isten egészségemre?

De a juhász csak azt mondta:

- Nem félek én száz haláltól sem, csak akkor mondom, ha a királykisasszonyt nekem adják feleségül.

- Eredj hát száz halálba! - kiáltott nagy haraggal a király, s megparancsolta, hogy vessék a juhászt a kaszásverembe.

El is vitték a darabontok, de mielőtt bevetették volna, arra kérte a juhász őket, menjenek ki egy kicsit, míg ő belenéz a verembe, talán még meggondolja magát.

A darabontok kimentek, ő pedig felállította a verem mellé a fokosát, ráakasztotta a szűrét, a tetejébe tette kalapját, s kikiáltott a darabontoknak, hogy nem gondolta meg magát.

Bejöttek a darabontok, s be is vetették szerencsésen a szűrt meg a kalapot, s észre sem vették, hogy a juhász maga ott maradt az egyik szögletben a sötétben.

Másnap jön a hopmester a lámpással, hát majd hanyatt esett, mikor meglátta a juhászt. Felvezette a királyhoz, aki már akkor még sokkal mérgesebb volt, de azért mégis megkérdezte:

- No, most már száz halálban voltál, mondod-e már, hogy adj' isten egészségemre?

De a juhász csak azt felelte:

- Nem mondom én addig, amíg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül.

Látta a király, hogy elpusztítani nem tudja, befogatott a királyi hintóba, maga mellé ültette a juhászt, s elhajtattott az ezüsterdőbe. Ott azt mondta neki:

- Látod ezt az ezüsterdőt? Neked adom, ha azt mondod, adj' isten egészségemre!

De a juhász most is csak azt mondta:

- Nem mondom én addig, amíg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül.

A király elhajtattott az aranyvárhoz. Ott azt mondta:

- Látod ezt az aranyvárat? Neked adom az ezüsterdőt, aranyvárat, csak mondd azt nekem, adj' isten egészségére!

De a juhász itt is csak azt mondta:

- Nem, nem mondom addig, amíg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül!

Odébb hajtottak a gyémánttóhoz. Ott a király azt mondta:

- Látod ezt a gyémánttavat? Neked adom az ezüsterdőt, aranyvárat, gyémánttavat, csak mondd azt nekem: adj' isten egészségére!

De a juhász itt is csak azt mondta:

- Nem, nem, nem mondom addig, amíg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül!

Látta már a király, hogy semmiképpen nem boldogul vele, nagyot sóhajtott, s azt mondta:

- Isten neki, hozzád adom a lányomat, de akkor aztán mondd nekem igazán, hogy adj' isten egészségére!

- Mondom én, persze hogy mondom, miért ne mondanám!

A király ennek nagyon megörült, s kihirdette, hogy örüljön az egész ország népe, mert a leánya férjhez megy. De legjobban örült a szépséges szép királykisasszony, aki annyi királyfit kikoszorazott, s aki a csillagszemű juhászt igazán megszerette.

Tartottak aztán olyan lakodalmat, hogy az egész országban mindenki evett, ivott, táncolt. De a király házában volt a legnagyobb vigasság, a legjobb banda ott húzta, a legjobb ételeket ott főzték. Hát amint a vőfély felhossa a torma disznófejet, s a király maga elé vette a tálat, hogy mindenkinek a részét kiosssa, egyszerre csak nagyot tüszentett az erős tormától.

- Adj' isten egészségére! - kiáltott a juhász legelőször, s a király ezen úgy megörült, hogy menten lefordult a székről.

Akkor a csillagszemű juhász lett a király. Igen jó király lett belőle, sohasem terhelte a népét azzal, hogy kedvük ellenére jót kívánjanak neki, mégis jót kívántak neki minden parancsolat nélkül, mert jó király volt, s igen szerették.

EGYSZEMŰ, KÉTSZEMŰ, HÁROMSZEMŰ

Volt egyszer, hol nem volt egy asszony, s annak volt három leánya. A legnagyobbiknak volt három szeme, a közbelsőnek egy, a legkisebbiknek kettő.

Egyszer az asszony elhatározta, hogy férjhez adja a leányait. Jött is egy kérő, de az a legkisebbiket szerette volna elvenni, akinek két szeme volt, az asszony pedig legelőször a legnagyobb leányt szerette volna férjhez adni. Az asszony meg a két nagyobb leány nagyon megharagudott a legkisebbre. Volt egy kecskéjük, mindennap csak azt őriztették vele kinn a réten, mert ha otthon volt, a legény csak vele beszélgetett.

Nagyon búsult a kisleány, hogy ő nem oka semminek, mégis hogy haragusznak rá a testvérei, enni sem adnak neki, csak száraz kenyérhéjat. Amint ott búsul, egyszer csak kérdi tőle a kiskecske:

- Miért búsulsz, te kisleány?

- Hogyne búsulnék, mikor úgy haragusznak rám a testvéreim, hogy nem hagyják még azt sem, hogy otthon üljek, s ebédre is csak száraz kenyéret tesznek.

- Sose búsulj azon - mondta a kiskecske -, majd én segítek rajtad. Mikor megéhezel, csak hívjál oda engem, s mondd nekem:

Kedves kecském, jer ide,
teríts asztalt ízibe.

S én odamegyek, s lesz mindenféle jó étel és ital. Mikor megebédelsz, ne felejtse el, hogy rögtön mondd:

Kedves kecském, jer ide,
vidd az asztalt ízibe.

Úgy is tett a kisleány mindig, s nem bánta, ha otthon nem is tesznek semmit. Minden reggel ment ki vígan a kiskecskével a mezőre. Egyszer gondolják otthon: „Vajon miért nem kér ez a leány ennivalót? Vajon mi van vele? Utána kellene nézni a dolognak, meg kellene lesni!” Elhatározták, hogy első nap kimegy az egyszemű leány, s megleszi, hogy mit eszik a testvére.

Úgy ment oda, mintha ő is ott akarna maradni szórakozni a testvérével. Leültek a szép zöld gyepre, s elkezdtek beszélgetni. Amint ott beszélgetnek, azt mondja Kétszemű:

- Hajtsd ide a fejedet az ölembe.

S amint Egyszemű lehajtotta a fejét, Kétszemű elkezdte mondogatni:

- Ébren vagy-e, Egyszemű, aluszol-e, Egyszemű?

S ezt addig mondogatta, amíg Egyszemű elaludt. Akkor rögtön mondta Kétszemű:

Kedves kecském, jer ide,
teríts asztalt ízibe.

Mire felébredt Egyszemű, a kecske már el is pakolta az asztalt, Egyszemű nem látott semmit. Felkelt, hazament, s azt mondta, hogy nem látott semmit. Másnap úgy határoztak, menjen ki Háromszemű, hogy meglesse. Kimegy Háromszemű, leülnek a fűbe, s elkezdenek beszélgetni. Azt mondja Kétszemű:

- Hajtsd ide a fejedet az ölembe.

Gondolta, elaltatja ezt is, s megebédél. Lehajtotta Háromszemű is a fejét az ölébe, s Kétszemű elkezdte mondogatni:

- Ébren vagy-e, Háromszemű, aluszol-e, Háromszemű?

Mikor két szemét behunyta, gondolta, hogy elaludt. Nem vette észre, hogy a harmadik szeme nyitva van, s mindjárt mondta:

Kedves kecském, jer ide,
teríts asztalt ízibe.

A kecske odament, megterítette az asztalt, s a leány elkezdett ebédelni. Háromszemű tette magát, hogy alszik. Mikor megebédelt, Kétszemű hívta a kecskét:

Kedves kecském, jer ide,
vidd az asztalt ízibe.

Mire elpakolta, Háromszemű felébredt, s tette magát, mintha nem tudott volna semmiről semmit. Hazament, és elmondott otthon az anyjának és a testvérének mindent. Elhatározták, hogy megölik a kecskét. Hazament a kisleány és megmondták neki is, hogy mit határoztak. Nagyon búsult a kisleány, hogy neki most már nem lesz senkije.

Éjjel, amint elaludt, azt álmodta, hogy odament hozzá egy öregember, s azt mondta neki: kérje el a kecskének a körmét és a szarvát, s azt ültesse el az ajtó mögé, de úgy, hogy ne lássa senki.

El is ültette a leány, hát reggelre lett belőle egy szép aranyalmafa, de arról senki nem tudott leszedni egy darabot sem, csak Kétszemű. Mikor jött a legény, kérte Háromszeműt, hogy vegyen le neki egy aranyalmát. De akármennyire nyúlt, az ágak mindig másfele hajlottak, nem tudott levenni egyet sem. A kétszemű leányt mindig benn tartották az ágy alatt, nem volt szabad előjöjjön, amíg a legény ott volt. Hát egyszer, ahogy kérte, kigurított egy aranyalmát az ágy alól. Kérdi a legény:

- Hát ez honnan gurult ki? Ki gurította ki? Jöjjön elő!

Azt mondta a két testvére:

- Egy kis mocskos, nem érdemes rá se nézni.

A legény benézett az ágy alá, s meglátta, hogy ott van Kétszemű, akit ő szeretett. Szépen kézen fogta, s mondta, hogy ő lesz a felesége, senki más. El is mentek, s a két nagyobb otthon maradt. Ha a két leány vénlány nem maradt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

AZ OKOS LEÁNY

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy molnárnak egy takaros, okos lánya, aki olyan okos volt, hogy hetedhét országra elment a híre. Meghallja ezt a király. Odaizent, hogy van neki a padlásán százesztendős kendere, fonja meg azt selyemcérnának.

A leány erre visszaizen, hogy van nekik egy százesztendős sövénykerítésük, csináltasson a király abból aranyorsót, akkor szívesen megfonja az aranyfonalat, mert azt csak nem kívánhatja a király, hogy a drága aranyfonalat haszontalan faorsón fonja meg.

Tetszett a királynak a felelet. Megint izen a leánynak, hogy van neki a padláson egy lyukas korsója, foldozza meg, ha tudja.

Megint visszaizen a leány, hogy fordíttassa ki a király a korsót, mert az öregapja se hallott olyat, hogy a színéről foldoztak volna meg valamit. Ez a felelet még jobban megtetszett a királynak. Most meg már azt izente, hogy menjen el a leány őhózzá, de menjen is meg ne is; köszönjön is meg ne is, s vigyen is ajándékot meg ne is.

Erre a leány elkérte az apjától a szamarát, felült a hátára, s úgy ment a király elébe. Otthon egy galambot megfogott, két szita közé tette, és elvitte magával.

Mikor aztán a király elébe ért, egy szót sem szólt, hanem meghajtotta magát, aztán a galambot a szita közül elrepítette. Így aztán ment is, nem is; köszönt is, nem is; vitt is ajándékot, nem is.

A király úgy megszerette az okos leányt, hogy mindjárt elvette feleségül.

A HÉT NAPJAI

Hétfőn heverünk,
kedden keverünk,
szerdán szedret eszünk,
csütörtökön csürközünk,
pénteken pitét sütünk,
szombaton szappant főzünk,
vasárnap tisztát veszünk.

A RÓKA MEG A FARKAS A LAKODALOMBAN

Egyszer lakodalom volt a faluban. A róka megérezte a szagot, s gondolta, jó volna belopózni oda. Rábeszélte a farkast, hogy menjenek el ők is a lakodalomba.

- Menjünk - azt mondja a farkas -, de attól félek, hogy megbánjuk.

- Ne félj semmit, csak gyere velem.

Bementek az udvarba. A vendégek mind bent ültek a szobában. Azt mondja a róka:

- Te csak húzódj meg itt, farkas koma, s szimatold ki, hogy hova menjünk.

A róka bement a tornácra. Gondolja magában:

„Előbb bemegyek a kamrába!”

Megnyitja a kamraajtót, hát látja, hogy nincs ott senki, s ott a sok bor meg a sok pálinka, a sok sütemény. Volt ott sok kürtőskalács, pánkó (fánk), minden. Gondolja a róka:

„Ide jó lesz behúzódni!”

Hívja a farkas komáját is. Akkor veszi észre a róka, hogy van egy jó fazék töltött káposzta is. Gondolja magában:

„Ezt lesz jó megkóstolni legelőbb!”

Nekiestek a káposztának, s eszik. Aztán ették a kalácsot, a kürtőst, a pánkót. Azt mondja a farkas:

- Hallod-e, róka koma, jó lenne valamit inni is.

Csapra ütöttek egy nagy hordót, s nekifogtak az ivásnak. Hát mikor már sokat ittak, berúgtak, nekikezdték dudorászni. Egyik jobban ordított, mint a másik. De a rókának mégis volt annyi esze, ha be is volt rúgva, hogy a küszöb alatt vájjon egy lyukat, hogy ott ki tudjon bújni, ha veszedelembbe jut.

Benn a vendégek a levest megették. Megy a szakácsné, hogy tálalja a káposztát. Szinte meghalt ijedtében, mikor benyit a kamrába. Szalad be a vendégekhez, hogy milyen nagy baj van. Azok nem akartak neki hinni, de mégis egypáran kimentek. Mire kimentek, a róka már kibújt a lyukon, s elfutott, de a farkast úgy elverték, hogy csak úgy zörgött a csontja. Alig tudott kívánszorogni a kamrából.

A róka szaladt, szaladt, éppen a faluvégre, lefeküdt egy csomó pozdorjára, s elaludt. Egyszer arra ébred, hogy nagyon lökdösi valami. Felnyitja a szemét nagy álmosan, nézi, hogy ki az. Hát a komája volt. De alig tudott menni, úgy helybenhagyták.

Könyörög a farkas a rókának, hogy vegye fel a hátára.

- Hogy vegyelek fel, mikor az én csontom, ládd, kívül lóg a bőrömön - azzal rámutatott a pozdorjára -, vegyél inkább te fel, s vigyél.

A bolond farkasnak csak ennyi esze volt, hogy felvette. Elindult, s vitte a hátán. A róka csak vigyorgott magában. Elkezdte mondogatni:

- Vert viszen veretlent, vert viszen veretlent.

Azt mondja a farkas:

- Mit pusmogsz, te róka koma?

- Jaj, kedves komám, azt mondom, hogy veretlen viszen vertet, veretlen viszen vertet.

- Na, jól van, azt hittem, hogy egyebet beszélsz.

A róka megint csak elkezdi:

- Vert viszen veretlent, vert viszen veretlent.

A farkas most már megértette, hogy mit mond a róka, de már akkor jó messzire elvitte. Megharagudott, ledobta a hátáról. A róka meg nekiiramodott s hazaszaladt. Ha a róka el nem szaladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A RÓKA MEG A DARU VENDÉGSÉGE

Találkozik a róka a daruval, s kérdi:

- Hol jártál, daru koma?

- A tónál voltam, hogy élelmet keressek, halat fogjak magamnak. Hát te, róka koma, merre jártál?

- Én is voltam vadászni, a faluban tyúkászni. De tudod, hogy az ételről mi jutott az eszembe? Rendezzünk egy jó vendégséget.

- Jól van, róka koma, kinél rendezzük?

- Előbb nálam, azután pedig nálad. Holnap délben gyere hozzám ebédre.

- Megyek, de nekem hosszú nyakú edényben add az ételt, mert én a csőrömmel tányérból nem tudok enni.

Szerzett a róka másnapra egy kövér tyúkot, és sütni-főzni kezdte. Az ételt azonban úgy osztotta el, hogy a jó falatok mind a tányérba kerültek, a hosszú nyakú edénybe pedig csak egy kis gyenge maradék jutott.

Látta a daru, hogy kinek milyen az étele, de semmit sem szólt, hanem ebéd után ő is meghívta a rókát.

- Na, róka koma, holnap délben te gyere hozzám ebédre.

- Megyek, de nekem tányérban add az ételt, mert én a szájjammal hosszú nyakú edényből enni nem tudok.

Szerzett a daru másnapra néhány szép halat, és sütni-főzni kezdte. Az ételt azonban úgy osztotta el, hogy a jó falatok mind a hosszú nyakú edénybe kerültek, a tányérba pedig csak egy kis gyenge maradék jutott.

Látta a róka, hogy kinek milyen az étele, s mérgelődni kezdett. Kérdi a daru:

- Talán haragszol, róka koma?

- Hát már hogyan haragudnék, daru koma, amikor te finom ételt eszel, s nekem csak a rossz jutott!

Felelte a daru:

- Ugyan, édes róka koma, én csak azt tettem veled, amit te tettél velem. Kölsönkenyér visszajár.

A RÓKA MEG A SAJT

Egyszer volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl volt, volt egyszer egy róka. Ez a róka egyszer egy szép holdvilágos éjjelen beszökött egy gazdasági udvarra valami ételmet keresni magának. Összevissza járta a tyúkketreceket, disznóólakat, mindenféle melléképületeket, de ennivalót magának nem talált.

Ki akart volna már menni az udvarról, de meglátta az udvar közepén a kutat. Odament a kúthoz, felállott két lábra a kút mellé, s belenézett a kút vizébe. S akkor a tükrében meglátta a holdvilágot. Azt gondolta a róka, hogy az egy nagy sajt.

Gondolkozott, hogyan mehetne ő oda be, hogy azt a sajtot megegye. Hamar ki is találta. Felmászott a kút tetejére, s ott a két vödör közül az egyikbe belelépett. A vödör nehezebb lett, mint a másik, s leszaladt a vízre.

Mikor leérkezett a róka, észrevette magát, hogy az nem sajt, hanem csak a holdvilág. Akkor már bánta, hogy miért ment be, de onnan kijönni már nem lehetett.

Gondolkozott, búsult, hogy mi lesz belőle! Hát egyszer egy farkas is bevergődött az udvarra, hogy az is keressen valami ennivalót. Az is összejárta a tyúkólakat, disznóólakat, jobbra-balra, erre-arra, de nem talált semmi ennivalót. Mikor már ki akart volna menni, ő is meglátta a kutat, s odament. Felállott két lábra a kút gárgyája mellé, s benézett a kútba. Látja, hogy a vödörben ott van egy róka s mellette egy nagy sajt. Azt mondja:

- Ejnye, te róka koma, de jól van neked dolgod ott! Nem adnál nekem is abból a sajtból egy kicsit? - Dehogynem, farkas koma, adok biza - válaszolt gyorsan a róka.

- Na de hogy lehet oda bemenni?

Azt mondja a róka:

- Másszál csak fel a fedelre e kútnak, és ülj bele abba az üres vödörbe, s az téged szépen behoz ide. - Mert a róka tudta, hogy a farkas nehezebb, mint ő, s mikor az bemegy, ő kijön.

Be is ült a farkas a vödörbe, és indult lefele, a róka meg kifele. Egymás mellett jöttek el, hát jó étvágyat kívánt a farkasnak a róka, s mikor kiérkezett, kiszökött a vödörből, s elfutott.

A farkas látta, hogy be van csapódva, mert nem sajt, csak a holdvilág, de nem volt mit tenni. Ott kellett üljön reggelig, amíg megvirradt, s a gazda ment, hogy húzzon a marháknak vizet. Hát látja, hogy a vödörben egy farkas. Összekiabálta a szomszédokat, s azok jó kézbeliakkal odakerekedtek, kihúzták a vödröt, a farkast agyonverték, s a bőrét eladták jó pénzért.

Így volt, vége volt, mese volt!

A RÓKA MEG A FARKAS ARATNI MEGY

Volt egyszer egy róka meg egy farkas. Elmentek aratni. Amint mentek az erdőn keresztül, találtak egy tőkében mézet. A farkas meg akarta enni, de a róka azt mondta:

- Jó lesz aratás után lakomára!

A farkas beleegyezett, mentek aratni. A rókának nagyon fájt a foga a mézre. Mindig szomorúbb lett. Kérdi tőle a farkas:

- Miért vagy olyan szomorú?

- Azért - mondja a róka -, mert komának hívnak.

- Hát menj el! - mondta a farkas.

A róka elment egyenesen az erdőbe, és jóllakott mézzel, aztán visszament. Kérdi tőle a farkas:

- Mi a neve a gyerekeknek?

- Megkezdtem! - mondja a róka.

Később megint szomorkodik a róka. Kérdi ismét a farkas, hogy mi baja. Megint azt mondta, hogy komának hívták, s a farkas megint elküldte a keresztelőbe. A róka másodszor is egyenesen az erdőbe ment, s jóllakott mézzel. Azután visszament. Kérdi a farkas:

- Mi a neve a gyerekeknek?

- Féligkinyaltam! - mondja a róka.

Harmadszor is mutatja a róka, hogy ő szomorkodik. Harmadszor is kérdi a farkas, hogy mi baja. Harmadszor is azt mondta, hogy komának hívták. A farkas harmadszor is elküldte a rókát keresztelőre, csak ne szomorkodjék. A róka csak az erdőbe ment mézet enni, azután visszament. Kérdi tőle a farkas:

- Mi a neve a gyerekeknek?

- Tisztárakinyaltam! - mondja a róka.

Elmennek aratás után az erdőbe, hát látja a farkas, hogy nincs méz. Akkor jut eszébe a gyermekek neve: Megkezdtem, Féligkinyaltam és Tisztárakinyaltam. Azt mondja a rókának:

- Hívjunk segítséget, és verekedjünk meg!

A róka hívta a récét, a kan pulykát, a kakast és a macskát, a farkas a medvét, az oroszlánt és az elefántot.

A macska, a kan pulyka és a kakas felment a fára, a réce meg lenn maradt. Mikor látták, hogy jönnek azok a nagy fenevadak, elkezdtek lármázni, és azok úgy megijedtek, hogy elszaladtak. Így aztán a róka nyert.

A SZÁLLÁST KÉRŐ RÓKA

Egyszer egy vén róka nagyon megéhezett egy kis pecsenyére. Fogott hát egy üres zsákot, a hóna alá csapta, és elindult vele világgá.

Ment, mendegélt, míg estére egy gazdaember házához nem ért.

Bekopogott, és amikor megkérdezték, hogy ki az, hát így felelt:

- Szegény utasember vagyok, s éjjeli szállást kérnék, hogyha megszánának.

Jószívű ember volt a gazda is meg a felesége is. Megszánták a szegény utast, beengedték, vacsorával is megkínálták. A róka megköszönte, szerényen a padra kuporodott, a zsákját pedig a pad alá tette.

Mielőtt lefeküdtek, azt mondja a gazdának:

- Jaj, gazduram, nem jár itt a ház körül valami tolvaj? Ebben a zsákban egy szép nagy kakas van, nem szeretném, ha elveszne!

- Sose búsulj; róka koma, az én házamból még nem vészett el semmi! Csak aludj nyugodtan! - biztatta a gazda, s még mosolygott is, hogy a róka félti a kakasát.

Persze hogy a zsákban semmi sem volt! Hanem azért mikor felébredtek, a róka jajgatni kezdett:

- Jaj, jaj, jaj, valaki ellopta az én drága kakasomat!

Csitították, hogy dehogy lopták el, már ugyan ki lophatta volna el? Talán elbújt a szobában valahova. Keresték mindenfelé, de sehol sem találták. Szörnyen szégyellte magát a gazda, hogy éppen az ő házában tűnt el a rókának valamije, de meg sajnálta is szegényt, hogy olyan keservesen siránkozott. Mi mást tehetett volna, adott egy szép nagy kakast a rókának, hogy ne sírjon úgy, s most már menjen tovább békével.

El is ment a róka nagy örömmel.

Ment a kakassal egész nap, este pedig megint bekopogtatott valahova.

Itt is jó emberek laktak, akik szívesen látták. Amikor le akartak feküdni, a róka ismét körülnézett a szobában, mintha tolvajok után kutatna, majd így szólt a gazdához:

- Tudja meg, gazduram, hogy egy szép kövér lúd van a zsákomban. Jaj, ha azt ellopná valaki!

- Nem lopja azt el nálam senki. Csak feküdj le, és aludj nyugodtan - mondotta a gazda.

Hanem hát a róka csak azt várta, hogy mind elaludjanak. Akkor szépen kivette a zsákból... No, ugyan mi is volt a zsákban? Hát bizony a kakas volt, semmi más. Kivette a kakast, és úgy megette, hogy még egy tolla sem maradt. Hej, de aztán reggel rá is kezdett megint a siránkozásra:

- Jaj, jaj, jaj, valaki ellopta az én drága szép ludamat!

Keresték ezt is mindenfelé, s mikor végül nem találták sehol, a gazda adott neki egy jó kövér ludat, csak ne sírjon és ne panaszkodjon, hogy nála elveszett valamije.

Ment tovább a róka a kövér lúddal, és úgy örült, hogy majd kiugrott a bőréből. Az úton tízszer is kibontotta a zsákot, hogy megnézzze, benne van-e még a lúd. Így ment, mendegélt, míg estére ismét egy házhoz ért. Itt is kopogtatott, beeresztették, de mielőtt lefeküdtek, megint így szólt a gazdához:

- Idettem a zsákom a pad alá, mégsem merek nyugodtan aludni, mert tudja meg, gazduram, hogy egy szép kövér malacom van benne!

- Csak aludj nyugodtan - biztatta a gazda -, akármilyen is van a zsákodban. Az én házámban nem lesz semmi baja!

Hát a gazda ugyan nem jól gondolta, mert alighogy elaludtak, a róka úgy felfalta a kövér ludat, hogy se tolla, se csontja, se egy darabkája nem maradt. Hanem rá is kezdte már hajnalban a nagy siránkozást:

- Jaj, jaj, jaj, valaki ellopta az én drága szép malacomat!

Hiába csitították, hiába vigasztalták, s hiába is keresték a malacot mindenfelé. Itt sem maradt más hátra, a gazda végül is adott a rókának egy szép kövér malacot.

No, most volt csak nagy örömben a róka, mikor kiért az országútra, s a zsákot kibontotta! Sohasem látott még ilyen szép malacot. Ebből lesz ám csak jóízű pecsenye!

Ment, mendegélt egész nap, s estére megint csak bekopogtatott egy gazda házához. Beeresztették, s itt is ugyanazt mondta, mielőtt lefeküdtek:

- Gazduram, jól vigyázzon ám éjjel a tolvajokra, hogy el ne lophassák az én szép kövér disznómat, ami ebben a zsákban van!

Odanéz a gazda, hát látja, hogy a zsákban nem férne el egy kövér disznó, de meg hallotta is, hogy csak kismalac visít ki belőle. No de azért nem szólt semmit, csak elaludt szépen.

De nem aludt ám el a róka! Megette a malacot szőröstül-bőröstül, s alighogy pítymallott, már el is kezdte a jajgatást:

- Jaj, jaj, jaj, valaki ellopta az én drága szép disznómat!

A gazda mindjárt rájött a turpisságra, de azért tette magát, mintha sajnálkoznék. Így szólt a rókához:

- Jaj, csak ne búsulj, és ne kiabáld tele a falut, inkább kettőt adok az egy kövér disznód helyett. Add ide a zsákot, hogy odakinn tegyem bele őket.

Kiment a gazda a róka zsákjával. Volt neki két mérges kopókutyája, éppen jó éhesek voltak. Ezeket bedugta a róka zsákjába, jól be is kötötte, azután a rókának adta, hogy igyekezzék a faluból kifelé.

Nem kellett a rókának kétszer sem mondani, most vitte csak nagy örömmel a zsákot, s már előre nyalta a száját a jó zsíros lakomára! Alig várta, hogy kijusson a faluból az országútra.

Kibontotta a zsákot, hogy megnézzék a két disznót, hát amint bontja, ugyan mi ugrik ki belőle? A kopókutyák! Nosza, szaladóra fogta róka koma a dolgot! Nem kellett már neki disznó-pecsenye, csak a bőrét megmenthesse!

Hanem hiába szaladt, mert a két kopókutya utolérte és szét szaggatta.

Ha a rókát a kutyák szét nem tépték volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A RÓKA REPÜLÉSE

Egyszer volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl, volt egy ravasz, büszke róka. Az a róka, ahogy ott járogatott künn a mezőn s az erdő mellett, meglátott egy sasmadarat, hogy az hogy repül. Elnézte untig, untig, amíg a sas leereszkedett. Mikor megközelítette a rókát, hát a róka megszólította:

- Te sas koma, mit fizessek neked, hogy taníts meg engem is repülni?

Hát a sas is furfangos volt. Leszállott közel hozzá, s azt mondja neki:

- Nem kell fizess semmit - azt mondja -, ha olyan kíváncsi vagy, én ingyen is megtanítalak repülni.

- Hát az igazán nagyon jó lesz.

- Na, ha annyira meg akarsz tanulni repülni, akkor fogózzál bele a farkamba!

A róka ügyesen belefogózott a farkába, s megindult vele a sas felfelé. Repült, repült, repült, s mikor elbágyadt, azt kérdi a rókától:

- Te róka koma, látod-e még a földet?

Lenézett a róka, s azt mondja:

- Még látom.

- Na, akkor tartsd a farkamat, akkor még ne ereszd el.

Még repült a rókával felfelé, felfelé, felfelé. Egy darab idő múlva kérdi megint:

- Nahát, most látod a földet?

Azt mondja a róka:

- Még most is látom.

Hát a róka nehéz volt, a sas csak nehezen tudott repülni. De azért csak nekirugaszkodott, s repült, repült, repült. Harmadszor is megkérdezte:

- Na, róka koma, hát még most is látod a földet?

Azt mondja a róka:

- Most már nem látom.

- Na, ha nem látod, akkor ereszd el a farkamat!

S akkor a róka eleresztette a sasnak a farkát, s akkor jött lefele, amilyen nehéz volt a róka, olyan sebességgel. Mikor már ért le, örvendezett a róka:

- Hogy tudok én repülni!

Mikor már látta a földet, hát látta, hogy a földön egy szenescsutak van. Azt mondja neki nagy büszkén:

- Állj félre, te szenescsutak, mert reád esem s agyonütlek!

Hát a csutak hogy álljon félre? Nem tud az félreállni. S a róka reá esett, s ott is maradt abban a helyben. A sas leszállott, s jól kikacagta a rókát. Azután felszállott s elrepült, s máig is él, ha meg nem halt.

HINTÁZÓ MONDÓKA

(Egyik felül a hintára, a másik pedig megfogja a kötelet, és lökdösi. Minden lökésnél mond egy sort. Mikor vége a mondókának, cserélnek.)

Egy
- most érik a meggy.
Kettő
- csipkebokorvessző.
Három
- nincsen semmi károm.
Négy
- Rozi, hova mégy?
Öt
- érik a tök.
Hat
- hasad a pad.
Hét
- most süt a kis pék.
Nyolc
- üres a polc.
Kilenc
- Kis Ferenc.
Tíz
- tekenőbe tiszta víz.
Tíz, tíz
- tiszta víz!
Minek az a tiszta víz?
- A kertet öntözni.
Mire az a kert?
- Tököt bele vetni.
Mire az a tök?
- A disznónak adni.
Mire az a disznó?
- A háját kivenni.
Minek az a háj?
- Kocsit kenegetni.
Mire az a kocsí?
- Kisasszonyt hordozni.
Mire a kisasszony?
- Pulyát felnevelni.
Mire az a pulya?
- Kenyér vesztegetni.
Mire az a kenyér?
- A levesbe hánni.
Mire az a leves?
- Meg fele enni.
Hajtsd fel ángyó, hajtsd fel

a kakasülőre,
még annál is magasabbra,
a torontetőre,
még annál is magasabbra,
a csillagos égre.

KOLONTOS PALKÓ

Volt egyszer egy legényke. Egy napon befogta a kis szamarát, s ment végig egy nagy rengeteg erdőn. Amint ment, találkozott egyszer egy öregasszonnyal. Valami száraz gallyat szedegetett össze, hogy vigye haza. Amint odaérkezett Palkó, kérte az öregasszony, hogy segítsen neki, mert nehéz a gally, kötözzé fel a hátára. Palkó azt mondta:

- Én segítek, csak álljon ide a fa mellé, öreganyám.

Az öregasszony a fa mellé odaállt, s Palkó jól odakötözte a gallyal együtt. Mikor az öregasszony állott volna fel, hát nem tudott. Nagyon haragudott, azt mondta:

- Megállj, Palkó, megátkozlak ezért a tettedért!

Akkor az öregasszony átváltozott fekete macskának, kibújt a kötél alól, s azt mondta:

- Azzal átkozlak meg, hogy a szamarad mindig azt mondja, amit te.

Palkó jót kacagott rajta.

- No hiszen, ez nem nagy átok.

Indulni akart tovább, de a szamara nem indult. Azt mondta a számárnak:

- Gyí, te csacsi!

Akkor a szamár is visszamondta:

- Gyí, te csacsi!

Sokáig vesződtek. Hiába ütötte Palkó a csacsit, a csacsi csak nem indult. De úgy megharagudott, hogy oldalba rúgta Palkót, az meg belebukott egy nagy pocsolyába. Elkezdett kiabálni:

- Segítség, segítség!

Hogy a szamara hallotta, az is rákezdte:

- Segítség, segítség!

Ahogy ott jajgat, arra mentek favágóemberek, megsajnálták, s kihúzták Palkót a pocsolyából. Kérdik, hogy ki volt az a másik ember, aki úgy kiabált, hogy segítség, segítség. Palkó nevetett, s azt mondta:

- Abizony a szamaram volt.

Megharagudtak az emberek, s azt mondták, hogy viszik Palkót egyenesen a király elé, hogy ítélje el.

El is vitték, s a király kimondta a halálos ítéletet Palkóra. Azt mondja Palkó, ő nem bánja, ha meghal is, csak vigyék oda a szamarát, hogy búcsúzzon el tőle. Mikor odavitték a szamarát, Palkó letérdelt a király elé, s elkezdte mondani:

- Kegyelmezz árva fejemnek, királyom, mert igazán ártatlan vagyok.

Hogy a szamár meghallotta, mit mond Palkó, az is letérdelt s elmondta:

- Kegyelmezz árva fejemnek, királyom, mert igazán ártatlan vagyok.

A király nagyot nevetett rá, s Palkót szabadon bocsátotta, s a szamarával együtt ott tartotta udvari bolondnak.

A HÁROM KÍVÁNSÁG

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egy szegény ember s a felesége. Fiatalok voltak mind a ketten, szerették is egymást, de a nagy szegénység miatt sokszor összeperlekedtek.

Egyszer egy este az asszony tüzet rak. Gondolja magában, mire az ura hazajön, főz valami vacsorát. Még a víz jóformán fel sem forrott, jön haza az ember, s mondja az asszonynak nagy örömmel:

- Hej, feleség, ha tudnád, mi történt! Vége a nagy szegénységnek, lesz ezután mindenünk, amit szemünk-szánk kíván.

- Ugyan ne tréfáljon kend - mondta az asszony -, talán bizony kincset talált?

- Meghiszem azt! Hallgass csak ide. Amint jövök ki az erdőből, mit látok az út közepén? Belerekedt a sárba egy kis aranyos kocsi, a kocsi előtt négy szép fekete kutya befogva. A kocsiban olyan szép asszony ült, amelyet világéletemben nem láttam. Biztosan tündér lehetett. Mondja nekem: „Te jó ember, segíts ki a sárból, bizony nem bánod meg.” Gondoltam magamban, hogy bizony jólesnék, ha segítene a szegénységünkön, és segítettem, hogy a kutyák kihúzzák a sárból. Kérdi az asszony, hogy házas vagyok-e. Mondom neki, hogy igen. Kérdi, hogy gazdagok vagyunk-e. Mondom neki, hogy bizony szegények vagyunk, mint a templom egere. Azt mondja: „No, ezen segíthetünk. Mondd meg a feleségednek, hogy kívánjon három dolgot, teljesülni fog a kívánsága.” Azzal elment, mint a szél.

- Ugyan rászedte kendet!

- Majd meglátjuk. Próbálj csak valamit kívánni, édes feleségem!

Erre az asszony hamarjában kimondta:

- Bárcsak volna egy kolbászuk. Ezen a jó parázson hamar megsülne.

Alig mondta ki, már le is szállt a kéményből egy lábas, benne akkora kolbász, hogy akár kertet lehetett volna keríteni vele.

- Látod, hogy igazam volt - mondta a szegény ember -, hanem most már valami okosabbat kívánjunk. Két tinót, két lovat, egy malacot...

Közben a szegény ember elővette a pipáját, volt még egy kicsi dohányja, megtömte. Benyúl a tűzbe, hogy parazsat tegyen a pipájára, de olyan ügyetlenül talált benyúlni, hogy a lábast a kolbásszal feldöntötte.

- Az istenért, a kolbász! Mit csinál kend? Bár az orrára nőtt volna kendnek! - kiáltott ijedten a felesége, s ki akarta kapni a kolbászt a tűzből, de bizony az akkor már az ember orrán lógott le egészen a lába ujjáig.

- Látod, bolond, oda a második kívánság. Vegyük le!

Próbálja az asszony, de bizony a kolbász egészen odanőtt.

- Hát bizony ezt le kell vágni. Egy kicsit az orrából is lecsippentünk, nem olyan nagy baj az!

- De azt nem engedem!

- Bizony ha nem, élete végéig így fog sétálni a kolbásszal.

- Dehogy fogok, a világ minden kincséért sem! Tudod mit, asszony, van még hátra egy kívánság, kívánd, hogy a kolbász menjen vissza a lábósba.
- Hát a tinó meg a ló meg a malac akkor hol marad?
- Már hiába, feleség, én ilyen bajusszal nem járok. Kívánd hamar, hogy a kolbász menjen vissza a lábósba.

Mit volt mit tenni, a szegény asszonynak csak azt kellett kívánni, hogy a kolbász essék le az ura orráról. Megmosták, megsütötték, s jóízűen az utolsó falatig megették. Evés közben szépen megbékültek, s elhatározták, hogy többet nem pörölnek, hanem inkább dolgoznak szorgalmasan. Jobban is ment dolguk, idővel tinót is, lovat is, malacot is szereztek, mert szorgalmasak és takarékosak voltak.

AZ ÉGIG ÉRŐ PASZULY

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy szegény asszony. Annak volt egy fia meg egy kis tehénkéje. Egyszer úgy elfogyott az ennivalójuk, hogy el kellett a kis tehénkét hajtsák a vásárra, hogy eladják. Mondja az anyja a kisfiúnak:

- Eredj, fiam, reggel hajtsd el. De vigyázz ám, hogyan adod el, nehogy károsak legyünk benne.

El is hajtotta a fiú a vásárra, hát mindjárt akadt is vevője. Meg is csinálta a vásárt a fiú, elcserélte a tehenet egy szem paszullyal.

Vitte haza a paszulyt a kisfiú, mutatja az anyjának, mit kapott. Az anyja sírt keservesen, hogy a tehénkét ennyiért adta oda. De a fiú vigasztalta:

- Ne búsuljon, édesanyám, azt mondta az öregember, aki megvette a tehenet, hogy még most, este ültessem el, s meglátom, hogy mi lesz belőle.

Elültette a kisfiú az ablak alá a kis kertbe a paszulyt, de még vacsorázni sem tudott, úgy várta, hogy mi lesz vele. Csak lefeküdt.

Hát reggel, mikor felébredt, látta, hogy kikelt a paszuly. Kinéz az ablakon, de nem is látta a tetejét. Gondolta, kimegy, megnézi kívülről.

Kiment s megnézte, de bizony őkegyelme hiába bámulta, nem látta a tetejét. Mondja az anyjának:

- Na látja, édesanyám, mennyit ér a paszuly. Megyek, felmászom a tetejére.

Az anyja mind kérte, hogy ne menjen, de mégis elment. Délfele elindult, s ment felfelé a paszulyon. Addig ment, mendegélt, már olyan magasságban volt, hogy szinte szédült. Akkor egyszer csak elérte az égboltot.

Hát ott az égbolton volt egy kis nyílás. Bekukucskál a fiú, s lát ott valami világosságot. Azt gondolja magában:

„A paszulynak elértem a tetejét, de most már szeretném megnézni, mi van ott benn.”

Összeszedte a bátorságát, s belépett az ajtón. Hát látja, hogy ott nem is messze van egy kis házikó. Gondolja magában:

„Most már úgyis éjjel van, itt szállást kérek, s reggel megyek haza.”

Hát ahogy benyit, ott talál egy asszonyt. Felkérdi az asszony:

- Hol jársz itt, te kisfiú, mikor az én uram a hétfejű sárkány? Ha meglát téged, rögtön megesz!

Jaj, könyörgött a kisfiú, hogy bújtsa el, mert ő úgy fél a sárkánytól.

Kérdi az asszony:

- Éhes vagy te, kisfiú?

- Jaj, bizony éhes én - felelte a kisfiú -, még tegnap se ettem semmit.

Az asszony adott vacsorát a kisfiúnak, a kisfiú megköszönte szépen a szívésséget.

- Namármost gyere, rögtön bújjál el, mert jön haza az uram, s ha meglátja, hogy itt vagy, mind a kettőnket megöl. De hová? - gondolkozik az asszony. Hova bújtsa el a kisfiút? Gondolja magában, behozza a dagasztóteknőt, beteszi az ágy alá, s aláborítja a kisfiút.

Álmos volt a kisfiú, de úgy meg volt ijedve, hogy nem mert elaludni. Hát mikor üti az óra a tizenkettőt, támad nagy dörömbölés, zúgás. Jön haza a hétfejű sárkány, hoz egy fekete tyúkot a hóna alatt. Leteszi az asztalra, s mondja:

- Tojj egyet!

Hát rögtön tojt a tyúk egy aranytojást. A sárkány megint rákiáltott.

- Tojj még egyet!

Ameddig mondta a sárkány, addig mindig tojt a tyúk. De a sárkány nagyon éhes volt.

- Asszony, vacsorát ide! - kiabálta.

Ad az asszony vacsorát, vacsorázik a sárkány. Mikor megvacsorázott, azt mondta a feleségének, hogy adja oda a muzsikáját. Amint ott muzsikál, egyszer csak elkezd szaglálni.

- Te asszony, miféle idegen szag van ebben a házban?

- Csak nyugodjék, lelkem, muzsikáljon, nincs itt semmiféle idegen.

- Dehogy nincs. Nekem rögtön add elő, mert különben téged is széjjeltéplek.

Az asszony addig csitította, amíg belenyugodott, s amint ott muzsikált, egyszer csak elérte az álmot, s ahogy ott ült a karszékekben, szép csendesen elaludt. Még nem is horkolt. Gondolta magában az asszony, jó lesz neki is lefeküdni, mert mindjárt megvirrad, s még nem is aludt.

A kisfiú, mikor észrevette, hogy mind a ketten elaludtak, kibújt a teknő alól, hóna alá fogta a fekete tyúkot, a másik kezébe a muzsikát, s gyerünk, szaladt vele ki a házból. Szaladt. Mikor jött volna be a lyukon, ahol felment, gondolja magában, visszanéz, vajon nem jön-e a sárkány a tyúk után. Hát úgy megijedt, mert a nagy sárkány egészen a nyomában volt már, úgy szaladt.

A kisfiú gyorsan leeresztette magát a szál paszulyon, a szekerce éppen künn volt a karfán, vette, s hamar kivágta a szál paszulyt vele. A sárkány lebucskázott, keze-lába kitörött, s a kisfiú agyonütötte s elégette. Többet nem kell féljen tőle senki.

Akkor bement az anyjához, aki nagyon búsult miatta, hogy hova lett.

- Ne búsulj, anyám, lesz ezután mit együnk, lesz pénzünk, aranyunk elég!

- Jaj, honnan lenne, fiacskám? - kérdi az anyja. - Mikor a tehenet elhajtottad, nem adtak érte csak egy szem paszulyt; ha a tyúkot eladjuk, azért nem kapsz csak egy felet.

- Jaj, dehogy adom én el ezt a tyúkot - mondja a kisfiú.

Bevitte a házba, felállította az asztalra, megsimogatta, s mondta neki:

- Tojj egyet!

Hát a kis tyúk rögtön tojt egy aranytojást a kisfiúnak is. Az anyjának tátva maradt szeme-szája a nagy csodálkozástól. Addig tojatták, amíg meggazdagodtak. Csináltak szép házat, csúrt, vettek sok szép jószágot a pajtába, s vettek sok szép ruhát maguknak. A kisfiú egész nap csak muzsikált, az anyja meg csak hallgatta.

Aki nem hiszi, járjon a végére.

A KIS BUNDA

Volt egyszer egy lány, azt a szomszéd Jancsi feleségül akarta venni. Elmentek megkérteni. Ahogy ott üldögélnek, azt mondja az apja a lánynak, hogy menjen le a pincébe, és hozzon fel a kérőknek egy korsó bort.

Lemegy a leány a korsó borért, aztán ahogy ment a pincébe, hát ott volt egy káposztáskő a pince grádicsán.

Leér a leány a pincébe, és elkezd nagyon sírni, annyira, hogy csak úgy zokog. Várják, várják, hogy hozza a korsó bort, de nem jön. Mondja az asszonynak az ura, hogy menjen le azért a lányért, nézze meg, hogy miért nem jön azzal a borral.

Amint megy az asszony, hát látja, hogy már egészen odavan a lánya. Kérdi, hogy mit talált itt a pincében, amiért annyira sír.

- Hühühü, hogy miért? Azért, mert hogyha elmegyek a szomszéd Jancsihoz férjhez, aztán majd lesz egy kis Jancsi, annak veszünk egy kis bundát, aztán lejön ide a pincébe, akkor ráesik az a káposztáskő, és kire marad a kis bunda!

Az asszony is fogja magát, leül a lánya mellé, és elkezd ő is ott jajgatni, sírni.

Fenn a házban meg lesik, várják, hogy hozzák már a bort. Kapja magát az ember, ő is lemegy, hogy lássa, hol vannak, miért nem hozzák már azt a bort.

- Hát ti - kérdi -, mit bőgtök itt?

Már mind a ketten fáradtra sírták magukat.

- Hát bizony, apjuk, itt nagy baj van!

- Micsoda?

- Hát ha ez a szomszéd Jancsi elveszi a mi lányunkat, aztán majd lesz egy kis Jancsi, aztán annak veszünk egy kis bundát, aztán lejön ide a pincébe a kis Jancsi, akkor ráesik ez a káposztáskő, aztán meghal, akkor kire marad a kis bunda?

Az ember is elgondolja, hogy hát csakugyan ez így van. Ő is odaült melléjük, s elkezdtek ríni mind a hárman.

Várják őket fenn, de nem jönnek. Lemennek a kérők megnézni, hogy mit csinálnak ott lenn. Kérdik, hogy miért sírnak olyan nagyon mind a hárman. Elmondja az ember, hogy milyen nagy baj van itt. Azt mondja:

- A szomszéd Jancsi elveszi a mi lányunkat, aztán akkor lesz egy kis Jancsi, annak veszünk egy kis bundát. Aztán ha lejön a kis Jancsi ide a pincébe, ráesik ez a káposztáskő, akkor kire marad a kis bunda?

Azt mondja a vőlegény:

- No, én nem veszem el a kendtek lányát, ha ilyen buták mind a hárman. Majd csak akkor veszem el, ha még ilyen három butát találok, mint maguk.

Fogta magát a szomszéd Jancsi, és elment, hogy még keres három ilyen butát. Megy, megy, hát egyszer lát egy embert, látja, hogy kifut egy házból meg befut egy teknővel. Odamegy, hogy megkérdezze, mit futkos azzal a teknővel hol ki, hol be a házba.

Azt mondja az ember:

- Édes fiam, én most csináltam ezt a házat, de ebben olyan sötétség van, hogy még. Már reggel óta futkosok, hordom teknőszámra a világosságot, még sincs világosság. Ha valaki telehordaná, háromszáz forintot adnék neki.

Azt mondja Jancsi, hogy ő telehordja.

- Nohát, akkor kapsz háromszáz forintot.

Fogta magát Jancsi, vágott a házra két nagy ablakot, mindjárt világosság lett a szobában. Kapott érte háromszáz forintot.

Ment tovább, hát látja, hogy egy ember a diót vaslapáttal dobálja fel a padlásra. Olyan kis zsúpos ház volt, a pitvarból dobálta fel. Odamegy Jancsi, azt mondja:

- Mit csinál urambátyám itten?

- Hát, édes fiam, ezt a diót reggel óta szórom erre a padlásra, aztán még egy szem sincs fenn. Ha nekem valaki felszórna, háromszáz forintot adnék neki.

Azt mondja Jancsi, hogy ő felszórja.

Mindjárt fogott egy kosarat, és felhordta a diót. Kapott háromszáz forintot, aztán ment tovább.

Amint megy, lát egy asszonyt, aki a birkát felkötötte a rokkára, s úgy akarta lefonni a gyapját. De a birka nem állt meg, mindig húzta-vonta a rokkát. Odamegy hozzá Jancsi, s megkérdi:

- Mit csinál nénémasszony itten?

Azt mondja az öregasszony:

- Ezt a kis birkagyapjút akarom lefonni, de már reggel elkezdtem, s még semmit se fontam. Nem áll meg. Ha valaki lefonná, adnék neki háromszáz forintot.

Hát Jancsi megfogta a birkát, összekötözte a lábát, lenyírta a gyapját, felkötötte a rokkára, és lefonta. Kapott ott is háromszáz forintot. Volt már Jancsinak kilencszáz forintja, belevarrta egy zacskóba, és elment haza.

Mivelhogy talált három bolondot, hát elvette a szomszédék lányát. De azt a pénzt a zacskóval eldugta előle, nehogy meglássa, mert elkölti. Mikor kérdezte tőle, hogy mi van a zacskóban, azt mondta neki, hogy tökmag.

Egyszer jön a fazekas az áruval. Az edényt kukoricáért, búzáért, rozsért árulta. Kimegy az asszony is, mikor meghallotta, hogy jön, s kérdi, ad-e neki edényt tökmagért. Azt mondja az árus, hogy ad.

Fogja az asszony - az ura feje alatt szokott lenni a pénz -, kihúzza onnan, s kiviszi az edényesnek. Hát mikor az edényes látta, hogy mennyi pénz van benne, ami edénye volt a kocsin, mind lepakolta, aztán elment.

Hát az asszony kezdi az edényeket behordogatni. Először a nagyokat hozta, és felrakta a polcra. Telerakta a nagy stelázsit nagy cserépfazekakkal. Azután hozta be a kicsiket, de azok már nem fértek sehogyan se. Fogott egy furkósbotot, jól oldalba vágta a nagy fazekakat, hogy miért nem adnak helyet az apróknak.

Jön haza este az ura, nézi, hogy honnan ez a sok cserépedénydarab. Akkor az asszony elmondta neki, hogy itt volt az edényes, s amennyi edénye volt, mind odaadta azért a tökmagért, ami az ura feje alatt volt.

- Ezek a nagy fazekak nem engedték ide a kicsikéket, én megharagudtam rájuk, oldalba vertem őket - mondja.

Haragudott az ember nagyon, hogy minden pénzük odavan, fogta, elverte az asszonyt. Az asszony felült a kemence tetejére, és elkezdett sírni.

Hát jönnek haza a marhák, a tehenük megállott a kapu előtt, s ott elbődült. Be akart menni. Az asszony kiles, hogy ki csúfalkodik ővele. Fogja a nagy fejszét, kiszalad, fejbe vágja a tehenet. Abban a minutában megdőglött.

Jön az ember, látja, hogy a tehen meg van dögölve.

- Mi lelte ezt a tehenet? - kérdi a feleségétől.

Azt mondja az asszony:

- Hát tudja, ember, mikor maga megvert, felültem a kemence tetejére, és ott óbégattam. Ez az átkozott tehen meg odaállt a kapuba, ott csúfalkodott. Megharagudtam, kivittem a nagy fejszét, és fejbe ütöttem.

Nagyot sóhajtott az ember.

- Hát ha már így van, felpucolom, legalább lesz jó vacsora.

Az asszony csinált a húsból egy nagy lábas pörköltet, az ember a többi belerakta egy nagy, hosszú tekenőbe, s azt mondta:

- Na, ez jó lesz majd a káposztára.

Hallja az asszony, hogy mit mond az ura, s másnap, mikor elment ki a mezőre, fogta a húst, belerakta egy kis teknőbe, s elvitte ki a káposztaföldre. Minden káposztafejre tett egy darab húst.

Jön haza este az ember, az asszony ott ül a konyhaküszöbön, már várja. Mondja neki az ember:

- Na, asszony, hát főztél-e ma jó vacsorát?

- Hát mit főztem volna, mikor semmi sincs a háznál?

- Már hogyne volna! Hát egy jó lábas húst csak csináltál?

Azt mondja az asszony:

- Dehogyn csináltam. Azt mondta, jó lesz a hús a káposztára. Elhordtam, ami volt, a káposztaföldre.

Hát akkor már igazán megharagudott az ember. Látta, hogy nem tud vele boldogulni, annyira buta, hogy mindent elpazarol. Elzavarta haza, csak menjen az anyjához, aki felnevelte.

Elment a menyecske haza, színét sem látta többet az ember. Ott élt magában, amíg meg nem halt.

BOLOND MESE

Egyszer volt, hol nem volt,
felnyergeltem a fakót,
kimentem a kerek erdőbe.
Ott volt jó tűz, jó víz,
jót ittam, jót melegedtem.
Lefeküdtem.

Fejem alá tettem a fakót,
kipányváztam a nyeret.
Éjfél tájban felébredtem.
- Uccu fakó, hol a nyereg,
talán a farkas ette meg?

Odamentem a csipkebokorhoz,
megráztam az eperfát,
úgy hullott róla a dió,
majd agyonvert a mogyoró.
Odajött egy vén anyó:

- Nem azért vettem a retket, répát, csicsókát,
hogy más egye le az ugorkát!
Úgy hozzám vágott egy tököt,
hogy még most is csereg-csattog a hátam a fejszefoktól.

Nyúltam a zsebembe,
kivettem egy mogyorót,
kétfelé haraptam.
Egyikből lett evező,
másikból hajó.
Áteveztem a Tiszán,
kilenc orsókarikán.

Tisza partján volt egy kis ház,
ott főzték a jó juh-húsos káposztát,
úgy jóltartottak,
hogy még a hasam is kicsucorodott.

Jöttem visszafelé, hát
papok, rácok, nagylábú diákok
felszántották a Tiszát,
vetettek bele
rókakutya tamburát.

Tamburásnak volt egy lánya,
annak volt egy cipellője,
cipellője számbőrből,
hetven gombra meg kettőre.

Aki ezt egy hallásból elmondja,
egy akó bor a díja.

MIÉRT HARAGSZIK A KUTYA A MACSKÁRA S A MACSKA AZ EGÉRRE?

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt egy kutya. Ezt a kutyát besorozták katonának, el kellett menjen három évre. Volt neki egy kicsi ügyes háza, s nem volt, akire hagyja. Ott törte a fejét, ott búsult, hogy már most mi is lesz abból, ha ő elmegy katonának. Ha ő nem lesz otthon három évig, addig leromlik a háza, elrontólódik, vagy ki tudja, mi baj éri!

Hát mit gondolt ki a kutya? Kigondolta, hogy ő eladja a házát, s aztán mikor hazajön a katonaságból, csinál abból a pénzből, amit kap érte, egy másikat.

Kezdte hirdetni, hogy eladó a háza, de nem került rá vevő. Egyszer nagy későre került egy, de csak olyan, akinek nem volt elég pénze, csak adóslevélre tudta megvenni a házat.

Azt gondolta a kutya, hogy úgy is jobb, mint ha otthagyja magára, mert mikor hazajön, akkor megadja az ember azt a pénzt neki, s csak fel tudja építeni magának a házat.

Megcsinálták ügyesen az adóslevelet, átadta a kutyának az ember, s elfoglalta a házát.

Eljött az idő, kellett menjen a kutya katonának. Most már azon kezdte törni a fejét, hogy mit csináljon ő az adóslevéllel. Hogyha elviszi a katonaságba, elvesz vagy elrongyolódik, nem lesz az jó, hogy magával vigye!

Hát mit talált ki a kutya? Neki addig a macska volt a legjobb barátja, elment a macskához, s azt mondta neki:

- Te komám, nézz ide, eladtam a házamat, de csak adóslevélért tudtam eladni. Gondolkoztam rajta, hogy mit csináljak az adóslevéllel, s eszembe jutottál te. Tudom, hogy téged nem visznek el katonának, itthon maradsz, megőrzöd-e nekem ezt az adóslevelet?

- Meg - mondja a macska.

- Na, ha meg, hát itt van - mondja a kutya -, tedd el jól, vigyázz rá, hogy amikor én hazajövök, elő tudd nekem adni.

A régi falusi házak akkoriban deszkával voltak lepadolva, s a gerenda és a deszka között volt egy kis hely. A macska a kutya előtt összehajtottá ügyesen az íratot, s a falon felmászott, s azt mondta a kutyának:

- Látod, komám, olyan helyre teszem, ahova senki sem tud még csak lépni sem. - Azzal bedugta oda a gerenda s a deszka közé.

A kutya ügyesen elment katonának. Nyugodt volt, hogy ő jó kézben hagyta az adóslevelet, biztos helyen van.

Letelt a három esztendő, nem történt semmi baj, s a katonaságból is hazajött jó egészségben. Mikor hazajött, egyenesen a macskához ment.

- Na, komám, megjöttem - azt mondja -, légy szíves, az adósleveletem add ide, hogy menjek, és kérjem el a pénzt, csináljak magamnak házat.

Akkor a macska nagy büszkén felkapaszkodott a falra, onnan a gerendára, s az első lábát bedugta abba a hézagba. Hát ahogy bedugta, érezte, hogy csupa por lett az egész papír. Egy egér odakapott, s három év alatt ellakmározta az egész adóslevelet.

Akkor a macska kihúzta a port, s azt mondja:

- Hát, ide nézz, komám, mi lett belőle!

Akkor a kutya megharagudott.

- Ejnye - azt mondja -, de jó kézbe adtam!

- Mit csináljak? Hát nem én vagyok a hibás!

- Hát dehogynem vagy te a hibás! Miért nem őrizted egy kicsit, miért nem vigyáztál rá jobban?

Úgy összeveszett akkor a kutya a macskával, hogy többet azótától soha-soha nem tudnak megbékülni.

Na de akkor azt gondolta a macska: „No, hadd el, egér! Ha te nekem ekkora bosszúságot csináltál, elbánok én veled úgy, hogy megemlegeti az egész nemzetséged!”

Azótától fogva, ahol lát egy macska egy egeret, nem hagy neki békét, kergeti, megfogja, megeszi.

A kutya szegény elment az emberhez adóslevél nélkül, s kérte a pénzt a házáért.

Azt mondja az ember:

- Hol az adóslevél?

Hát a szegény kutya bevallotta, hogy mi történt, az adóslevelet a macskának adta, az egér megrágta, most nincs sehol.

Az az ember pedig rosszféle volt, s azt mondta erre:

- Hát akkor nem is igaz, hogy megvettem a házat, hisz nem is volt a tiéd! Le is út, fel is út!

Ott maradt szegény kutya ház nélkül, s azóta egy-egy kicsi szalmával, egy-egy kicsi ronggyal, ezzel-azzal kell beérnie.

Azótától fogva nincsen a kutyának háza, s emiatt a kutya a macskával s a macska az egérrel halálos haragban vannak.

De azért máig is élnek, ha meg nem haltak.

MIÓTA HARAGSZIK A KUTYA A NYÚLRA?

A kutya meg a nyúl elmentek erdőt irtani. Hideg tél volt, csináltak nagy tüzet, odaültek melegedni. A nyúl, ahogy melegedtek, belelökte a kutyát a tűzbe, leégett a talpáról a szőr. Uccu, a kutya se volt rest, kapja a fejszét; látja, hogy a nyúl szaladásnak indul, utána vágja a fejszét, elvágta a farkát. Azóta nincs a kutya talpán szőr, s azóta nincs a nyúlnak farka, és azóta haragusznak egymásra. Azért kiabálja a kutya a nyúlnak:

- Zsák, zsák!

Az ember meg azt kiabálja vissza:

- Tarisznya is jó volna!

A SZEGÉNY EMBER ÉS A RÓKA

Volt egyszer egy szegény ember. Ennek a szegény embernek két ökröskéje s egy kicsi szántóföldje volt minden gazdagsága. Ez a föld is messze, kint az erdő szélén volt; mikor termett gabonát, mikor nem. Elmegy egyszer a szegény ember szántani, s amint szántogat, valami szörnyű ordítást meg keserves vinnyogást hall. Beszalad az erdőbe, hadd lássa, mi van ott. Hát, Uram teremtem, még ilyet se látott világon való életében: egy lompos medve verekedett egy kicsi nyulacskával.

Nagyot kacagott a szegény ember, akkorát, hogy kacagásától zengett az erdő.

- No - mondta a szegény ember -, kenyérem javát megettem, de ilyet sem láttam, hogy a medve a nyúlal verekedjék.

Hej, szörnyű haragra lobbant a medve. Azt mondta a szegény embernek:

- Megállj, te hitvány féreg, azért, hogy kikacagtál, elpusztítom mind a két ökrödet, de elpusztítalak téged is!

Bezzeg a szegény embernek elment a kedve a kacagástól. Könyörgött a medvének, csak estig ne bántsa, estére megszántja a földjét, beveti búzával, legalább maradjon valami a gyermekeinek.

- Jól van - mondta a medve -, meghagyom az életedet estig, csak eredj szántani.

Visszament a szegény ember az ekéhez, de majd felvetette a nagy búbanat, szomorú volt, mint a háromnapos esős idő. Történetesen arra vetődik egy róka, köszön s kérdi:

- Miért búsulsz, földi?

- Haj, ne is kérdezd, róka koma, nagy az én bánatom! Mikor a szántást elvégzem, idejön a medve, s elpusztít engem is, az ökreimet is.

Mondja a róka:

- No, azért ne ereszd búnak a fejedet, majd segítek én rajtad, hanem aztán mit fizetsz?

- Hát én mit tudjak fizetni - kesergett a szegény ember -, mikor semmim sincs az égvilágán.

- Na de mégiscsak van valamid - mondja a róka -, ahol van ökör, van ott tyúk is, kakas is.

„Az ám - gondolja magában a szegény ember -, van a feleségemnek kilenc tyúkja s egy kakasa, azt a rókának ígérem.”

Egyszeriben kezét csapnak, megegyeznek, hogy a szegény ember kilenc tyúkot s egy kakast ad a rókának, hogyha az megmenti az életét.

Azt mondta a róka:

- Hallgass ide, szegény ember. Én elbújok egy bokor mögé, s mikor jön a medve, kürtölök. A medve megijed, azt hiszi, hogy vadászok jönnek, még ő kér téged, hogy rejtss el valahová. De míg estére kerekednék az idő, hozok én neked egy szeneszákot a szénégetőktől, s abba a medvét belebújtatod. Akkor én előjövök a bokor mögül, kérdelek tőled:

„Mi van abban a zsákban, te szegény ember?” Mondjad te, hogy szenestőke. „De azt már nem hiszem” - mondom én. „No, ha nem hiszed, mindjárt elhiszed” - mondjad te, s vágj a fejszeddel, ahogy csak tudsz, olyan erővel a medve fejéhez.

Azzal a róka elszaladt, s egy óra sem telt belé, hozott egy szeneszsákot a szegény embernek, aztán elbújt a bokor mögé s várta a medvét.

Hát amikor a szegény ember elvégezte a szántást, jött csakugyan a medve, s messziről mormogta:

- No, szegény ember, most vége az életednek!

De bezzeg egyszeribe inába szállott a bátorsága, mert a róka a bokor mögött elkezdett kürtölni.

- Jaj, jaj, szegény ember, nem bántlak, csak bújtasd el valahová!

- Én nem tudom - mondja a szegény ember -, hová bújtasd el, hacsak ebbe a szeneszsákba be nem bújsz.

- Ó, de jó - mondotta a medve -, itt nem találhatnak meg a vadászok!

Hirtelen belebújt a szeneszsákba, a szegény ember bekötötte a zsák száját; akkor jött a róka, s úgy, ahogy megegyeztek, kérdezte, mi van a zsákban. A róka nem hitte, a szegény ember pedig fogta a fejszéjét, úgy rácsapott a szeneszőkére, akarom mondani a medve fejére, hogy az egyszeribe szörnyethalt.

- No, te szegény ember - mondotta a róka -, megmentettem az életedet, ne felejtsd el, hogy mit ígértél. Holnap elmegyek a kilenc tyúkért meg a kakasért.

- Csak gyere, róka koma, gyere - mondotta a szegény ember. Gondolta magában: „Hiszen ha neked van eszed, van nekem is, tanultam tőled valamit.”

Hazamegy a szegény ember, vacsorázik, lefekszik, de jó hajnalban, mikor a kakas elkezd kukorékolni, már jött a róka, kopogtatott az ajtón.

- Itt vagyok, szegény ember, eljöttem a kilenc tyúkért s egy kakasért.

- Várj csak, komám, várj - kiáltott a szegény ember -, egyszeribe felöltözöm!

De eszében se volt, hogy felöltözzék, hevert tovább az ágyban, s egyszerre csak elkezdett csaholni, mint egy kopó. Bekiált a róka:

- Talán bizony kopó van nálad, szegény ember?

- Jaj, lelkem komám, én nem tudom, honnét, honnét nem, két kopó az este besompolygott a szobába, s most nem bírok velük, megszagoltak téged, s rád akarnak törni.

Megijedt a róka, bekiáltott:

- Csak addig tartsd vissza, míg elszaladok!

Bezzeg nem kellett neki sem tyúk, sem kakas, szaladott, mintha szemét vették volna, árkon-bokron keresztül. Még talán most is szalad.

Itt a vége, fuss el véle!

AZ EMBER A LEGERŐSEBB

Szomorúan kullogott a farkas az erdőben, fülét-farkát leeresztette, s mind csak a földet nézte. Észre sem vette, hogy szembejön a medve; csak akkor nézett fel ijedten, mikor a medve köszönt:

- Jó reggelt, farkas koma.
- Adjon isten, medve koma - fogadta búsan a farkas.
- Hát neked mi bajod? Olyan szomorú vagy, mint a háromnapos esős idő!
- Hagyd el, medve koma, ne is kérdezd! Nem látod: fejem, nyakam, oldalam csupa vér!
- Az ám, farkas koma! Talán bizony verekedtél valamelyik atyádfiával?
- Dehogy azzal; dehogy azzal. Az emberrel akadtam össze, de meg is jártam. Cudarul megtépázott.

A medve nagyot kacagott.

- Szégyelld magad, farkas koma! Hát még az ember is valami? No, nekem a fél fogamra sem volna elég.

Mondta a farkas:

- Ne bízd el magad, medve koma. Bizony mondom neked, hogy az ember a legerősebb állat a világon. Én tudom, mert én próbáltam.

- Hogyhogy?

- Hát úgy, hogy bementem a faluba, hátha akadna egy kis báránypecsenye. Az ám, csak hogy a kutya észrevett, s ámbátor atyafiságban volnánk, elárult a gazdájának, az embernek. Az ugatásra kijött a gazda, s valami fokossal vagy mivel úgy eldöngetett, hogy alig tudtam elvándorolni.

- Már én mégiscsak azt mondom - erősködött a medve -, hogy fél fogamra sem elég az ember.

- Én meg azt mondom, hogy az ember a legerősebb állat.

- Szeretném látni!

- Azt ugyan megláthatod!

Fogta erre a medve, kitépett egy bokrot, s miszlikbe tépte-szagatta.

- Nézd, farkas koma, így tépném össze az embert.
- Meghiszem azt, komám, csak hogy az ember nem hagyja magát, mint a bokor.
- Hiszen ne hagyja, úgy is összeszaggatom.
- Nem hiszem, komám.
- Nem-e? Fogadjunk!
- Itt a kezem, nem disznóláb!
- Itt a talpam, ez sem disznóláb!

Fogadtak egy nyúlba, s azzal meghúzódtak egy bokor mögé, úgy várták, hogy jön-e arrafelé ember.

Amint ott vártak, várakoztak, leskelődtek, arra jött egy gyermek.

Kérdi a medve:

- Ember-e ez, farkas koma?

- Nem.

- Hát mi?

- Ez még csak *lesz* ember.

Tovább vártak, várakoztak, leskelődtek, s ím, arra jött egy öreg koldus.

- Hát ez ember-e?

- Nem.

- Mi hát, ha nem ember?

- Ez csak *volt* ember - mondta a farkas.

Tovább vártak, várakoztak, leskelődtek, s ím, egyszerre csak jő egy huszár a lován.

- Hát ez mi? Ez csak ember?

- Ez már ember! - mondotta a farkas.

A medvének sem kellett több, kiugrott a bokor mögül, s útját állotta a huszárnak.

- Ejnye, aki áldója van! - rikkantott a huszár. - Félre az utamból! Király katonája vagyok!

A medvének ugyan mondhatta, nem állott az félre. Bizony, ha nem állott, a huszár előrántotta kétsövű pisztolyát a nyeregkapájából, s - piff puff! - kétszer a medvére lőtt. Találta is mind a kétszer, de ez a medvének csak annyi volt, mintha vackorral dobták volna meg, el se mozdult a helyéből, csak egy kicsit megrázta a bundáját.

- Hiszen megállj - rikkantott a huszár -, majd megberetvállak én!

Azzal kihúzta a kardját, s rácsapott jó éles kardjával.

A medvének ez éppen elég volt, szörnyű bögéssel, ordítással megfutamodott, nem nézett árkot-bokrot, futott az erdön át, mintha szemét vették volna, s meg sem állott, míg a barlangjáig nem ért.

Sok-sok idő telt el, míg megint talpra állt, s kimozdult a barlangjából.

Amint ment, mendegélt, hát először is kivel találkozik? Bezzeg hogy a farkassal.

- No, komám - mondta a farkas -, megnyertem a fogadást!

- Megnyerted, koma, meg; ne félj, amint erőre kapok, megadom a nyulat.

- No, ugye, hogy az ember a legerősebb állat?

- Igazad van, farkas koma, az ember a legerősebb állat. Azt már csakugyan nem hittem volna, hogy csúffá tegyen. Mire észrevettem volna magamat, kétszer a szemem közé köpött. No hiszen, ettől még nem ijedtem meg, de mikor kirántotta azt a fényes nyelvét, s azzal elkezdett nyalogatni - már ennek fele sem volt tréfa. Szégyen a futás, de hasznos, elszaladtam biz én!

A BÉKÁK ÉS A GÓLYA

A békák, ha elvisz közülük egyet a gólya, kidugják a vízből a fejüket, és így kuruttyolnak:

Nagy béka kérdi:

- Itt volt-e az úr?

Kis békák felelik reá:

- Itt, itt, itt.

Nagy béka kérdi ismét:

- Vitt-e el valakit?

Kis békák felelik:

- Vitt, vitt, vitt.

Nagy béka kérdi ismét:

- Kit, kit, kit?

Kis békák felelik:

- Zsófit, Zsófit, Zsófit.

Nagy béka mondja szánakozva:

- Sirassuk.

Kis békák mindannyian:

- Ü, ü, ü, üm, üm, üm.

PIROSMALAC

Egyszer volt, hol nem volt, volt az egyik faluban egy olyan asszony, akinek sohase volt gyermeke.

Egyszer aztán elszólta magát az asszony, hogy nem bánná már, ha a jóisten egy kutyakölyköt adna neki, azt is felnevelné, csak legyen, akiben öröme teljék.

Telt-múlt az idő, egyszer csak született neki egy gyermeke, de az nem gyerek volt, hanem egy kismalac. Akkor jutott csak eszébe az asszonynak, hogy ő egyszer elszólta magát. De hát mit csináljon, ha már megvan, csak fel kell nevelje!

Már iskolába jártak a hatéves gyermekek. A kismalac is odafejlődött, hogy már egy korba került velük. Összeültek az asszonyok, ahogy szoktak, beszélgetni. Pirosmalac mindig ott ült az anyja mellett, mindig ott kuncogott.

- Hallja-e, komámasszony, ez a kismalac azért visít, mert menne az iskolába a többi gyerek után.

- Hát ne üzzenek már énbőlölem csúfságot! - mondta a Pirosmalac anyja. Nagyon szégyellte, hogy neki csak egy ilyen gyereke van.

No de a többi asszony addig beszélt neki, amíg csak elküldte Pirosmalacot az iskolába. Ott meg visított a tanító úrra. A tanító, hogy elhallgattassa, odalökött neki egy könyvet. Mindjárt elhallgatott Pirosmalac. A kis orra járt betűről betűre. Tanult olvasni.

Egyszer a gyerekek elindultak, hogy mennek földiepret szedni. A kismalac is menni akart, de az anyja nem akarta engedni. Hanem a szomszédasszonyok addig beszéltek, hogy csak elengedte. A többi gyermek kosarat vitt, a kismalacnak is kellett. A kis orrára tették, s azzal elindultak.

A szomszédban volt egy kisfiú, éppen annyi idős, mint Pirosmalac. Az anyja a lelkére kötötte, hogy nagyon vigyázzon a kismalacra. A fiú meg is fogadta a szavát.

Május hónap volt, mikor ért a földieper. Kimentek mind együtt az erdőre. A kismalac elmaradt a többitől, levetette a malacbőrt. Hát mikor levetette, hetedhét országon olyan szép teremtés nem volt sem Dunán innen, sem Tiszán túl. Hamar teleszedte a kosarát, akkor aztán újra felvette a malacbőrt, s ment a többi után. A szomszéd fiú ezt mind látta, de egy szót sem szólt.

- Hát, Pirosmalac csúffá tett bennünket! - mondták a gyerekek, mert sokkal több epret szedett, mint ők.

Mentek hazafelé. A szülők már sokallották, hogy a gyermekek oda vannak, kiállottak az útra.

- Nézzétek csak, Pirosmalac is hoz földiepret! Ki szedte tele a kosarát?

- Pirosmalac! - mondta a fiú, de egy árva szót sem szólt arról, hogy ő mit látott.

Mikor kikerültek az iskolából, eljártak a fiúk a lányokhoz estézni. A fiú elment estézni Pirosmalacékhoz. Az apja meg az anyja csak nézték s sopánkodtak, hogy vajon mit akarhat ez a szegény fiú ettől az oktan állattól. De a fiú nem tagított, csakis oda járt.

Egyszer eljött az ideje, hogy a legény megházasodjon.

- Kit veszel el, fiam?

- A szomszédban való Pirosmalacot.

- Ne hozz szégyent a fejünkre, fiam! Ládd, tisztességben megvénültünk, most akarsz hírbe tenni bennünket?

De a fiú kötötte magát, hogy ő csakis Pirosmalacot veszi el. Összeszedte a komáit, elmentek kérőbe. Azt mondja az apja, mikor odaértek:

- Az én fiam soha meg nem házasodik, ha Pirosmalacot hozzá nem adják.

Pirosmalacot is megkérdezték, az meg mozgatta a fejét, hogy igen.

Jegyben jártak aztán addig-ameddig. A lakodalomban ott volt az egész falu, de még a szomszéd falu is; ha eddig nem láttak csodát, hát lássanak most. Pirosmalac ott ült a legény mellett a menyegzőn. Akinek kedve volt, az mulatott, akinek nem, csak nézte.

A vacsoránál a vőlegény elfoglalta a főhelyet, hozzáfogtak vacsorázni. Mikor megvacsoráltak, a fiatalok felmentek a padlásra, mert akkoriban az volt a szokás. A vőlegény az anyjának elmondott mindent. Azt is megmondta, hogy mikor ő lelöki a malacbőrt, az anyja égesse el. Csináltatott titokban menyasszonyi ruhát is, olyat, hogy gyönyörűség volt nézni.

Bandaszónál mentek fel, avval jöttek le. Volt bánat, amilyen volt, de lett olyan öröm, hogy ki se lehet mondani. Mindenkinek tetszett, mindenki csodálkozott, mert még senki se látott olyan szép menyasszonyt, mint amilyen Pirosmalacból lett!

Volt a faluban egy öreg legény, Szakács János. Azt mondja az anyjának:

- Anyám, én megházasodok.

- Kit vennél el, fiam?

- A szomszédban van egy koca, azt.

Hát az idős legény öt-hat embert megkért, hogy menjenek el vele megkérni a szomszéd kocáját. Eleget erősködött a szomszéd:

- Oktalan állat az, nem Pirosmalac. Szaporára tartjuk mi azt, nem férjhez adni.

De a kérők csak mondták a magukét. Mennek az ólba, a koca ugrott az ajtóra. A hordókötelet előkerítették. A négy lábát összekötötték, de kegyetlenül visított. Amikor a legény meg akarta csókolni, hát, uramfia, majd leharapta az orrát!

No, lett is nevetés a faluban. Mindenki tudta, hogy Pirosmalac nincs több. Eddig volt, mese volt.

A SZEGÉNY CSIZMADIA ÉS A SZÉLKIRÁLY

Annyi gyermeke volt egy csizmadiának, mint a rosta lyuka, még eggyel több. A szegény ember éjet és napot eggyé tett, úgy dolgozott, hogy ezt a sok gyermeket eltarthassa.

Történt egyszer, hogy egy gazdag ember sok munkája után néki egy véka lisztet adott. Ahogy megy haza a szegény csizmadia a liszttel, kapja magát a szél, utána megy, s mind elviszi a vékából, ami benne volt, úgyhogy mikor hazaért, csak az üres vékéval állított az éhes gyermekek elé.

- Hát ez már mégiscsak sok - azt mondja a szegény ember keservében -, én elmegyek, megkeresem azt a Szélkirályt, hogy volt szíve elvenni az én kevés lisztemet!

Elindul, s megy hegyen-völgyön, erdőn-mezőn keresztül. Elmegyen hetedhét országon is túl, míg végre elérkezik egy szép mezőségre, s ahogy ezen a mezőségen néz ide s tova, meglát feléje közeledni egy forgószelet, mely dühösen sodorja az út porát a magasba. Megretten a szegény csizmadia, lekapja a kalapját, s leborul a földre, hogy ha lehet, megmeneküljön a forgószél dühétől.

- Köszönd meg - szólalt meg a szél -, hogy megismertél, és tiszteletedet nekem mint Szélkirálynak megtetted, mert különben pórul jártál volna. Hol jársz s mit keresel itt?

- Uram - mondta magához térve a szegény ember -, éppen felségedhez jöttem elégtételt kérni. A minap nagy munkámmal egy véka lisztet szereztem, s amint vittem haza, valami szélúrfi csúfságból mind széthordta, s most a családom otthon éheznek.

- Hagyd el, majd meglakol a gonosz kölyök érte, de addig is téged sem hagyhatlak kárral. Gyere el hozzám.

Elvezette a szegény embert a kastélyába, jól megvendégelte, s megajándékozta egy báránnyal. Azt mondta:

- Ha hazaérkezel, monddad neki: „Rázd meg magad, te berbécs!” - és egy egész hónapra való pénzt ráz le magáról. De jól vigyázz, hogy amíg haza nem érkezel, ki ne próbáld.

Búcsút vesz a szegény ember a Szélkirálytól, s hazaindul. De a kíváncsiság nem engedte, hogy a báránykát hazáig ki ne próbálja. Alig mondja ki a parancsszót, a bárány körül a föld telides-teli lesz arannyal. Nemsokára elérkezik szállására - egy régi ismerőshöz, aki neki komája is volt -, s megkéri, nehogy a báránynak azt találják mondani: „Rázd meg magad, te berbécs!”

Alig alszik el a szegény csizmadia, a házigazda és a felesége nyomban ráparancsol a báránykára:

- Rázd meg magad, te berbécs!

Hát mikor látják, hogy a föld telides-teli van arannyal, fogják a szegény jószágot, s kicserélik a magukéból egy hasonlóval.

Felébred másnap reggel a szegény ember, de nem vette észre a cserét, megköszönte a szállást, s jó reménységgel elment haza. Azt mondja a báránynak, mikor hazaért:

- Rázd meg magad, te berbécs!

Elmondja a parancsszót tízszer, hússzor, de az a bárány csak nézett a szeme közé, s nem rázta meg magát.

Ismét útra kel a szegény csizmadia nagy haraggal, hogy felkeresse újból a Szélkirályt. Elmegy egyenesen a kastélyba, bejelenti magát, s elpanaszolja a sorsát. Azt mondja rá a Szélkirály:

- Ugye, nem fogadtad meg a szavam, te szegény ember, s nem várahoztál a parancsszóval, amíg hazaérkezel? Nesze, most adok egy abroszt. Ennek csak azt kell mondani: „Terülj meg, te abrosz!” - s egyből tele lesz a legjobb ételekkel. De vigyázz, hazáig meg ne próbáld!

De bizony a szegény ember most sem állotta meg, s az abroszt is megpróbálta. Estére kelve az idő, megint a komájához szállt be, s most is azt mondta neki:

- Nehogy azt mondjátok az abrosznak: „Terülj meg, te abrosz!”

A komája és a felesége alig várták, hogy elaludjon, egyből kiadták a parancsszót, s mikor meggyőződtek, hogy milyen értékes abroszt szerzett a szegény ember, ezt is kicserélték.

Másnap hazaérkezik a szegény ember, s hát a csuda majd megölte, mert ahogy letette az abroszt az asztalra, azon mód maradt.

Hiába mondta tízszer is, százszor is: „Terülj meg, te abrosz!”

Mit volt mit tenni, csak ráhatározta magát, hogy elmegy még egyszer a Szélkirályhoz. A király már várta, s ahogy megérkezett, megajándékozta egy botocskával. De kikötötte, hogy amíg haza nem érkezik, nehogy a botocskának azt parancsolja: „Kerekedjél, te botocska, de ugyan jól forgolódjál!”

Vagy volt kíváncsi a szegény ember, vagy nem a másik két ajándék csudálatos tulajdonságaira, de most alig várta, hogy megtudhassa, mi haszna lehet annak a botocskának. Amint tehát egy hegyen túlhaladott, azt mondja a botocskának:

- Kerekedjél, te botocska, de ugyan jól forgolódjál!

De ugyan megesett neki, mert felpattant a botocska, s elkezdti összevissza verni, de úgy, hogy a szegény ember a sok verés miatt már alig állott a lábán. Hát amint a botocska javában forgolódik körülötte, legnagyobb ijedelmére még egy bika is nekifut. Elkiáltja magát a szegény ember ijedtében:

- Hők! - S hát a botocska nem üti többet.

Így tudta meg a szegény ember az ő botocskájának a hasznát.

Újból a drága komájánál szállott meg éjszakára, s ugyan a lelkükre kötötte, nehogy a botocskának azt találják mondani: „Kerekedjél, te botocska, de ugyan jól forgolódjál!” - mert csúful járnak.

A kománé asszony semmi rosszat nem gyanított. Éjfél tájban felköltötte az emberét.

- Józs! - azt mondja -, jöjjön, próbáljuk meg a botocskát, s ha valami jó lesz, elcseréljük ezt is.

Beviszik a botocskát a szobába, bezárkóznak, s maga az asszony mondja neki:

- Kerekedjél, édes botocskám, de ugyan jól forgolódjál! Egyszer nekem, másszor az uramnak!

Felpattan erre a botocska, egyszer az egyiket, másszor a másikat püfölni kezdi agyba-főbe. Úgyhogy mire a szegény ember a nagy jajgatásra felébredt, már alig-alig volt élet bennük. Betöri az ajtót a szegény ember, s azt mondja:

- Ugye, megmondtam, hogy ne próbálkozzanak a botocskámmal, mert a büntetés pálcáját kérik magukra. Mármost tudom, hogy a bárányomat és az abroszomat is kendtek sikkasztották el. Hát csak üsse kigyelmeteket az a botocska!

- Jaj - azt mondja az asszony -, édes komámuram, ne hagyja, hogy többet verjen, visszaadjuk a bárányt is, az abroszt is!

Akkor aztán a szegény ember azt mondta a botocskának:

- Hők!

De bezzeg a komámuramék nem várták meg, hogy újból verekedni kezdjen, visszaadták a szegény embernek a bárányát is, az abroszát is. Hazavitte a szegény csizmadia a családjának, s azóta nem látnak szükségét. Ha meg nem haltak, máig is élnek.

A KEREK KŐ

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon innen, az Óperenciás-tengeren túl, ahol a kurta farkú malacka túr, volt egy szegény halászember. Ennek a szegény embernek nagyon sok gyermeke volt. Bizony, mikor volt kenyér az asztalfiában, mikor nem. Hiába kelt a szegény halász kakasszóval, hiába feküdt le késő éjjel, hiába hordozta a hálóját reggeltől estig folyóvízről folyóvízre, betelt rajta a mondás: halász, vadász, madarász, üres tarisznijában kotorász - kevés isten áldása volt a munkáján.

Hanem amilyen ágrólszakadt szegény volt a halász, éppen olyan gazdag ember volt a bátyja. Ennek meg egy gyermeke sem volt.

Mikor aztán a szegény halász házában egy falat nem sok, annyi sem volt, mindig csak a bátyjához küldött: adjon isten nevében bár egy vacsorára való puliszkalisztet. De ahhoz ugyan küldhetett, azt üzente vissza mindig: ád szívesen egy vékát is, ha cserébe nekiadja valamelyik fiát.

- Azt már nem teszem - mondta a szegény halász -, ahány gyermekem van, mind egyformán kedves énnekem, egytől sem tudnék megválni.

Egyszer, amikor már vagy egy hétig alig volt betevő falatjuk, elment a halász, s azt mondta a feleségének, hogy addig vissza sem jön, amíg egy jó tarisznia halat nem fog. Leült jókor reggel a víz partjára; hol betette, hol kivette a hálóját, de csak akkora hal sem akadt belé, mint a kisujjam. Már be is esteledett, s került a szerencse, mintha csak félt volna tőle.

„Látom - mondta magában a halász -, hogy mégis hal nélkül kell hazamennem. Istenem, istenem, mit vacsorálnak ártatlan gyermekeim!”

Megemelintette nagy búsán a hálót, s hát, olyan nehéz, mintha csak egy nagy kő akadt volna belé. Hiszen nem is volt egyéb. Kő volt az, egy kerek kő. Visszafordította nagy haraggal a követ, belenyomta ismét a hálót, s hát, amikor kiemelintené, megint csak az a kerek kő van benne. Most már kivette a követ a hálóból, s jó messzire bedobta a vízbe, hogy többet a hálóba ne kerülhessen.

De hiába dobta messzire, az Isten úgy akarta, hogy ez a kő harmadszor is a hálóba kerüljön.

Hej, mérgelődött a szegény halász, de nem dobta vissza a követ a vízbe, hanem ledobta a víz partjára, s aztán nagy búsán elindult hazafelé. Hanem alig lépett egyet-kettőt, meggondolta magát: ha már halat nem vihet, hazaviszi azt a kerek követ, hadd karikázzanak vele a gyerekek.

Fölvette a követ, betette a tarisznijába, s hazaballagott. Elébe szaladtak a gyerekek, közrefogták, s kérdezték:

- Mit hozott, édesapám?

- Egy kerek követ, fiaim, semmi egyéb. Nesztek, játsszatok vele, s felejtsetek a vacsorát.

A szegény halász már lefeküdt, le a felesége is, de a gyerekek nem tudtak lefeküdni, úgy belemelegedtek a karikázásba. Gurították a kerek követ föl és le a szobában, s nagyokat sikoltottak örömben, mert a kő mind fényesebb, fényesebb lett. De ezt a halász nem látta, mert a falnak volt fordulva, s úgy sóhajtozott. Egyszer mégiscsak megfordult, s rászólt a gyerekekre: fekjének le, már elég volt a játékból. Hanem amint kifordult a szoba földje felé, hirtelen be is hunyta a szemét, mert olyan erősen fénylett, ragyogott a kerek kő, hogy majd megvakult a nagy ragyogástól. Aztán megint felnyitotta a szemét, nézte, nézte a követ, szólítja a feleségét is:

- Nézd, asszony, valami csudakő, úgy ragyog, mint a gyémánt.

- Jaj, lelkem uram - csapta össze a kezét az asszony -, ez igazán gyémánt!

Mindjárt megegyeztek, hogy másnap az asszony elviszi a királyhoz magához a követ, hátha megvenné jó pénzen. Felkelt pitymallatkor az asszony, kendőbe takargatta a kerek követ, s ment a király színe elé. Köszön a szegény asszony illendőképpen:

- Adjon isten jó napot, felséges királyom.

- Adjon isten, szegény asszony, mi szél vetett hozzám?

Előveszi az asszony a kerek követ, s mutatja a királynak.

- Hát ezt te hol találtad, szegény asszony? - kérdi a király nagy álmélkodással.

Mondja az asszony, hogy az ura találta a vízben.

- No, te szegény asszony, add nekem ezt a követ, adok érte ezer pengő forintot. Mert úgy tudd meg, hogy igaz gyémántkő ez.

A szegény asszony nem szólt semmit, csak köhintett. Azt hitte a király, hogy nem elég neki az ezer pengő forint. Szavát sem várta, mondta a király:

- Ha nem elég ezer pengő, adok kétezeret.

A szegény asszony megint csak köhintett, úgy meg volt zavarodva, hogy egy szót sem tudott szólni. Dehogyan keveselli az ezer pengőt! Hanem a király megint azt hitte, hogy keveselli, azt mondta hát a szegény asszonynak:

- Hallod-e, te szegény asszony, nem sokallok én ezért a kőért három zsák aranyat sem. Adod-e ennyiért?

Akkor már az asszony sem köhintett, hanem biccentett a fejével.

A király egyszeribe töltetett három zsák aranyat, még szekeret, lovat is adott az asszonynak, hogy hazavigye az aranyat.

Hazamegy az asszony nagy örömmel, de bezzeg volt öröm a háznál is! Most már gazdagok voltak, nem éheztek többet.

- Hanem hallod-e, feleség - mondja a halász -, meg kéne mérnünk az aranyat: hány véka lehet?

- Igaza van kendnek, meg kellene mérnünk.

Az ám, de véka nem volt a háznál. Nosza, átszalasztanak egy fiút a gazdag bácsihoz vékáért.

- Hát nektek ugyan mire kell a véka? - kérdi a gazdag ember csúfondárosan.

- Az édesapám pénzt akar mérni - mondta a fiú.

Hej, de nagyot kacagott a gazdag ember!

- Nesze, fiam, itt a véka, majd utánad megyek én is, hadd látom azt a pénzmérést.

Megy a gazdag ember az öccséhez, s hát csak szeme-szája tátva maradt a nagy álmélkodástól. Ennyi pénzt még ő sem látott egy csomóban. Kérdi az öccsét:

- Hol kaptad ezt a rengeteg aranyat, édes öcsém?

Bezzeg most édes öcsémnek szólította. „Megállj - gondolta magában a halász -, most meg-tréfállak.”

- Hm - mondja a halász -, ezt nekem a király adta három macskáért.

- Hát az hogy lehet, édes öcsém?

- Az bizony úgy, édes bátyám, hogy a király palotájában temérdek sok egér van, de annyi, hogy a király s felséges családja nem tud tőlük sem ebédelni, sem vacsorálni. Meghallottam ezt én jártomban-keltemben, s három macskát elvittem a királynak ajándékba.

Hej, ha látta volna kegyelmed, de megörült a király! Mindjárt szólította a hofmestert, s megparancsolta, hogy ennek a derék embernek három zsák aranyat adjon a három macskáért.

Ahogy ezt hallotta a gazdag ember, nem volt maradása, ment haza, s mondja a feleségének, hogy mit hallott.

- No bizony - mondta az asszony -, ha az az ágrólszakadt három macskát vitt a királynak, viszünk mi három zsákkal.

- Én is amondó vagyok, feleség.

Azzal uccu neki, végigjárták a falut, de még a szomszéd falukat is, s ami macskát találtak, mind megvették jó drága pénzen. Amikor három zsákra valót összeszedtek, befogatott a gazdag ember négy lovat, a három zsák macskát feltette a szekérre, s nagy ostopattogatással elindult a király városába.

Megérkezik a városba, ottan is a király palotája elé, megállítja a lovakat, a kocsist otthagyja, maga pedig felmegy a királyhoz. Bevezetik a király színe elé, s köszön illendőséggel:

- Adjon isten jó napot, felséges királyom.

- Adjon isten, gazdag ember, hát téged mi szél vetett ide?

Mondja a gazdag ember:

- Egy kevés ajándékot hoztam, felséges királyom. Hallottam, hogy az öcsémnek, a halásznak a felesége is hozott, s jó szívvel fogadta felséged.

- Jól van, te gazdag ember, de hol van, amit hoztál?

- Mindjárt felhozom, felséges királyom. Ott áll a szekere a kapu előtt.

Lemegy a gazdag ember, hátára veszi a három zsák macskát, s viszi fel a palotába. Eközben a király is összegyűjtötte egész háza népét, hadd lássanak csudát.

No, jött is a gazdag ember, s ahogy belépett az ajtón, abban a szempillantásban kioldotta mind a három zsákot.

Hej, uram istenem, mi lesz most! Az a tenger sok macska ellepte a palotát, ahány, annyifelé szaladt, nekiugrottak a földig érő tükröknek, ablakoknak, fel az almáriumokra, onnan leverték a drága aranyos poharakat, tányérokat, összetörték azok mindent. Kiabált a király, sikoltozott a királyné, de még jobban a királykisasszonykák, s egy szempillantásra becsődültek a katonák, hogy lássák, mi történt.

- Fogjátok meg! - kiáltott a király.

A katonák azt hitték, hogy a macskákat kell megfogni, pedig a király a gazdag embert értette. Hanem a gazdag ember sem tátotta el a száját, kapott a jó alkalmon, futott le a palotából, s szaladt világgá.

Holnap, ha hozzátok szalad, legyen a ti vendégetek!

A HARANGOK SZAVA

I. változat:

A füzesabonyi templom harangja azt mondja:

- Tiszta búza, jó kenyér! Tiszta búza, jó kenyér!

A dormándi pedig ezt:

- Akárminő, csak legyék! Akárminő, csak legyék!

II. változat:

A régi időben így szólt a szentesi nagyharang:

- Suba-bunda, suba-bunda, suba-bunda! (Ez volt a gazdagok öltözéke.)

A kicsi pedig így szólt (gyorsan):

- Ing-gatya, ing-gatya, ing-gatya! (Ez volt a szegények gúnyája.)

A TÖVISDISZNÓ

Egyszer volt egy szegény ember meg egy szegény asszony, de nem volt egy csepp gyermekük sem. Azt mondja az ember:

- Hallod-e, feleség, menj el a templomba az egyik úton, majd én megyek a másik úton, s amit kapsz, kutyát, macskát vagy bármit, hozd haza, hogy legyen nekünk is gyermekünk.

Elindulnak a két úton, s a vénember talál egy tövisdisznót egy agyaglyukban. Hazaviszi.

- Na, vénasszony, kaptál valamit? Mert én kaptam ni, egy tövisdisznót. Most már van nekünk is gyerekünk.

Megszólal a tövisdisznó:

- Apám s anyám, vegyenek disznókat, legyünk disznópásztorok.

- Ó, édes fiam - azt mondja a vénember -, ládd, mi öregek vagyunk, ki hajtja ki a disznókat?

- Kihajtom én - mondja a tövisdisznó.

Hát jól van, vett a vénember disznókat.

- Vett, édesapám?

- Vettem, fiam.

- Jól van, apám, ha vett, vegyen még egy fehér kakast, egy veres kakast és egy fekete kakast.

Vett az öregember, s a tövisdisznó mind ellátta a kakasokat, vitt nekik, hogy egyenek s igyanak.

Telt-múlt az idő, tavasz lett, s a disznókat ki kellett hajtsák.

- Hát ki kürtöl? - kérdi a vénember.

- Kürtölök én, csak adja ide, édesapám.

Felül a tövisdisznó a ház tetejére, s kürtöl, aztán ráül a fekete kakasra, s kihajtja a csordát. Mikor kiértek az erdőbe, belegombolyodik egy útilapuba, s a kakast megköti.

Éppen a fekete király utazott abban az erdőben, s ott érte a sötétség. Elküldi a kocsisát, hogy keressen valakit, aki kivezesse az erdőből.

Megy a kocsis, és találkozik a tövisdisznóval.

- Ügyelj, te - azt mondja a kocsisnak -, nehogy rám lépj, mert úgy váglak pofon, hogy egyik szemed a másikat veri!

A kocsis néz széjjel, hogy honnan beszélnek, s meglátja az úton a tövisdisznót.

- Ki- s miféle vagy, te tövisdisznó? Nem tudnád kivezetni a fekete királyt ebből az erdőből?

- Vagy ki biz én, miért ne? Csak adja ide a fekete király a lányát feleségül s a fele királyságát.

- Na, csak szaporán, odaadja, hogyne adná!

- Előbb csináljunk írást, akkor majd kivezetem, de addig nem.

Elmegy a kocsis vissza. Kérdi a király:

- Na kaptál valakit?

- Kaptam egy tövisdisznót, de ezt meg ezt kéri.
- Csak mondd neki, hogy megkapja. - Csinál írást a király, a kocsis elviszi a tövisdisznónak.
- Nekem efféle írás nem kell - azt mondja -, kötlevelet adjon, hogy a lányát s a fele királyságát nekem adja.

Mit volt mit csináljon, adott kötlevelet, s a tövisdisznó kivezette az erdőből. Este hazahajtja a csordát, s azt mondja az apjának:

- Édesapám, holnap adjon enni a veres kakasnak, hogy menjek avval.

Másnap felült a veres kakas hátára, kürtölt, s kihajtotta a disznókat az erdőbe. A kakast megkötötte, s ő maga belegombolyodik a lapuba.

Akkor meg a veres király utazott arra, s a sötétség az erdőben érte, s eltévelyedett. Elküldi a kocsist, hogy keressen valakit, aki kivezeti az erdőből. Megy a kocsis, s megkapja a tövisdisznót, de először nem látta meg a lapuban.

- Ügyelj, te - mondja a kocsisnak a tövisdisznó -, nehogy rám lépj, mert úgy váglak pofon, hogy egyik szemed a másikat veri!

- Hát te, kis tövisdisznó, téged nem is láttalak! A veres király eltévedt az erdőben, s most nem talál ki, nem tudnád-e kivezetni?

- Vagy ki, csak adja nekem a lányát s fele királyságát! De írást csináljon, mert különben nem mozdulok!

Visszamegy a kocsis, s elmondja, hogy kivel találkozott, s az mit kér, s a király ad neki egy kicsi írást.

Azt mondja a tövisdisznó:

- Nekem nem kell efféle írás, nekem kötlevél kell!

Mit csináljon a király? Küldött kötlevelet, akkor a tövisdisznó kivezette az erdőből. Az erdőszélen ráugrik a kakasra, s hazahajt.

- Édesapám, adjon annak a fehér kakasnak is enni, hogy menjek vele is.

Az öreg adott, s reggel kapja magát a tövisdisznó, felszökik a fehér kakasra, kürtöl, s kihajtja a csordát az erdőre. A kakast megköti, s belegombolyodik a lapuba.

Hát a fehér király éppen akkor utazott arra a lányával, s besötétedett az erdőben. Elküldi az inasát.

- Menj - mondja -, keríts valakit, hogy vezessen ki az erdőből.

Az inas elmegy, hogy keressen valakit, rátalált a tövisdisznóra, de a sötétben nem látta meg mindjárt.

- Ügyelj, te, nehogy rám lépj, mert úgy váglak pofon, hogy egyik szemed a másikat veri! Ki- s miféle vagy, s mi járásod vagyon erre?

- Én a fehér király inasa vagyok, az én uram így és így járt, nem tudnád kivezetni az erdőből?

- Vagy ki, csak hozz egy írást, hogy a lányát s fele királyságát nekem adja.

Elmegy az inas vissza, s a király kérdi:

- Kaptál?

- Kapni kaptam egy tövisdisznót, de mit kíván: hogy felséges király a lányodat add neki s a fele királyságot.

- Odaadom, mit tehessek egyebet!

- De nem úgy van az, hanem írást kér a dologról.

Kérdi a lányát a fehér király:

- Na, lányom, elmész utána?

- Elmegyek, édesapám!

A király megadta az írást, s a tövisdisznó kivezette az erdőből.

Azután nekifogott, felkapott a fehér kakasra, s elhajtotta a csordát haza.

Mikor hazaértek, azt mondja:

- Na látja, édesapám, hogy megőriztem a csordát. Most már eltelt az esztendő - akkoriban három napból állott az esztendő -, vegyék fel a fizetést. Nekem pedig keressenek szekeret, hogy menjek és házasodjam meg.

- Ó, fiam - mondja az anyja -, ki jönne teutánad?

De azért csak hoztak vagy öt szekeret másnap reggelre. A tövisdisznó felkapott a fekete kakasra, s elment legelőszőr is a fekete király udvarába. Hát ott beszegezték a kaput, de a tövisdisznó megsarkantyúzta a paripáját, s berepült.

- Na né, én vezettem ki az erdőből, s most ugyan szépen várnak a vőlegényre! Még az sem jó, aki a lovamat elvegye! Nem azért jöttem, hogy itt üljek! Van nekem egy vén apám s anyám, azokra kell ügyeljek.

Kérdi a fekete király:

- Itt esküsztek meg vagy otthon?

- Otthon, apám házánál.

Felpakol a fekete király egy láda gúnyát, pénzt s a lányát, s útnak indultak. Az első szekéren ült a menyasszony, a tövisdisznó pedig a fekete kakason. Odarúgtat a mátkájához.

- Szeretsz-e engem, lelkem? - kérdi a lányt.

- Ó, menj el, isten csúfja, ne is lássalak!

Megharagszik a tövisdisznó, visszakergeti a lányt az apjához, a szekereket pedig a sok drágasággal elvitte haza. Mikor hazaértek, azt mondja:

- Na, apám, most már van pénz, csak asszony kell. Holnap reggelre hozzanak négy-öt szekeret, hogy menjek a veres király lányáért.

- Ó, fiam, fiam - azt mondja az anyja -, hogy tudnád te azt elhozni? - De azért a szekereket csak elhozták.

Reggel felült a tövisdisznó a veres kakas hátára, s mennek a veres király országába. Hát a kaput ott is beszegezték, nem tudtak be menni.

A tövisdisznó fogta magát, s berepült a kakassal.

- No né, én vezettem ki őket az erdőből, s most ugyan szépen várnak a vőlegényre, még az se jó, aki a lovamat elvegye! Nem azért jöttem, hogy itt üljek, van nekem egy vén apám s anyám, azokra kell ügyeljek.

Kérdi a veres király:

- Itt esküsztek vagy otthon?

- Otthon, az apám házábanál.

A veres király felpakol egy láda gúnyát, pénzt s a lányát, s útnak bocsátja őket. Az útnan, ahogy mennek, odarúgtat a tövisdisznó a királylányhoz, s kérdi:

- Szeretsz-e, lelkem?

- Hordd el magad, ne is lássalak! - kiabált a menyasszony.

Megharagszik a tövisdisznó, s egyszeribe visszakergeti a lányt az apjához. A szekereket a sok drágasággal elvitte haza.

- Na, édesapám, most már van, amiből éljenek. Nekem meg csináljanak egy olyan házat, mint a fehér királyé, mert én most a fehér király lányáért megyek, hogy mire megjövök, készen legyen.

Hozzanak még kétannyi szekeret, mint az előbb, s édesapám adjon enni a fehér kakasnak.

Hozott az apja másnap tizenkét szekeret, s a tövisdisznó rászökött a fehér kakasra, s kommandéroztta őket, hogy merre menjenek.

Hát a fehér király palotájában nyitott kapuval várták, s mindent készítettek a vendégségre. Mindjárt elvették a lovát, s bevitték a hombárba, hogy egyék. De a tövisdisznó azt mondja:

- Nem azért jöttem, hogy itt üljek, mert van nekem öreg apám s anyám, azokra kell ügyeljek. Én a fehér király lánya után jöttem.

- Na ne siess, édes fiam - mondja a király -, ülj egy cseppet nálunk is. Itt esküsztek meg?

- Itt esküszünk, felséges királyi apám! - S nagy vendégséget csináltak.

A vendégség után felpakoltak sok mindent a tizenkét szekérre, de még diskuráltak. Éppen aznap telt be a hét esztendő, ameddig a tövisdisznó el volt átkozva. Mikor hazaértek, már akkor kész volt a szép ház, éppen olyan, mint a fehér királyé. Azt mondja a tövisdisznó:

- Édesapámék feküdjenek ebbe a régi házba, mi majd a másik házba megyünk.

Mikor bementek, elővesz a tövisdisznó egy nagy kést, s azt mondja:

- Szívem szerelme, mikor pont tizenkét óra lesz, szúrj belém, hogy egy csepp vér jöjjön, de ne feledkezzél meg, mert akkor még hét esztendőt kell hogy ebben a formában legyek.

Aludt a tövisdisznó, s a királyleány sajnálta, de azért pontban tizenkét órakor beleszúrta a nagy kést. Egyszeriben kihullott egy csepp vére, s abban a pillanatban királyfi lett belőle.

Reggel sír az apja, sír az anyja, hogy hova lett az ő drága tövisdisznójuk. Hiába mondta a királyfi:

- Én vagyok a fiuk, el voltam átkozva - mégiscsak siratták az ő drága tövisdisznó fiukat.

A királyfi írt az apósának, hogy jöjjön el, s nézze meg, milyen boldogságban vannak. El is jött az öreg király, s örvendett, hogy ilyen jó vége lett a dolognak.

Meghallotta a fekete s a veres király is, hogy mi lett a tövisdisznóból, s eleget bánták, hogy nem az ő lányuk lett a felesége.

A KISKUTYA NEVE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer az Óperenciás-tengeren túl egy nagy fa, annak volt háromszázhatvanhat ága, minden ágán háromszázhatvanhat kányafiú. Aki az én mesémet meg nem hallgatja, csípje meg mind az éjszaka.

Volt egyszer egy királyfi, az elment a szomszéd király házához látogatóba. Ennek a királynak volt három lánya. A legkisebbiknek volt egy szép kiskutyája. Ez a kiskutya olyan nagyon szép volt, hogy a királyfi nagyon megszerette. Meg is mondta a lányoknak, hogy sokért nem adná, ha a kiskutya az övé lehetne, de azok meg azt mondták, hogy ők is annyira szeretik, hogy semmiért oda nem adják.

De a királyfi a legkisebb királykisasszonnyal összebeszél, s az odaadta neki a kiskutyát. Mikor már jó messzire volt a várostól, akkor jutott eszébe, hogy nem kérdezte meg, mi a kutya neve. Ő maga nem mert visszamenni, hogy megkérdezze, hanem a kocsist küldte.

Azt mondja neki:

- Eredj vissza, de okosan beszélj, mert mind a három királylány együtt lesz.

Visszamegy a kocsis, s azt mondja a legkisebbik királykisasszonynak:

- Felséges királykisasszony, azt üzenté az, tudod már, ki, mi a neve annak, tudod már, kinek?

Azt mondja erre a királylány:

- Ahogyan vagy te, úgy vagyok én! Az a neve annak, tudod már, minek. Mondd meg ezt annak, tudod már, kinek!

A kocsis visszament a gazdájához, és megmondta, mit üzent a királylány. A királyfi ebből megértette, hogy Félsz a kutya neve, mert a lányok előtt se a kocsis, se a legkisebbik lány nem mert világosan szólni.

A SÓ

Volt egyszer egy öreg király s annak három szép leánya. A fél lába már koporsóban volt a királynak, szeretne volna mind a három lányát férjhez adni. Hiszen ez nem is lett volna nehéz, mert három országa volt, mind a három leányára jutott hát egy-egy ország.

Hanem amiképpen nincs három egyforma alma, azonképpen a három ország sem volt egyforma. Azt mondta hát a király a leányainak, hogy annak adja a legszebbik országát, amelyik őt legjobban szereti. Sorba kérdezte a leányokat, kezdte a legidősebbiken:

- Felelj nekem, édes lányom: hogy szeretsz engem?

- Mint a galamb a tiszta búzát - mondta a leány.

- Hát te, édes lányom? - kérdezte a középsőt.

- Én úgy, édesapám, mint forró nyárban a szellőt.

- No, most téged kérdezlek - fordult a legkisebbikhez -, mondjad: hogy szeretsz?

- Úgy, édesapám, mint az emberek a sót! - felelt a kicsi királykisasszony.

- Mit beszélsz, te haszontalan - förmedt rá a király -, kitakarodj az udvaromból, de még az országomból is! Ne is lássalak, ha csak ennyire szeretsz!

Hiába sírt, könyörgött a királykisasszony, hiába magyarázta, hogy az emberek így meg úgy szeretik a sót, nem volt kegyelem, világgá kellett mennie.

Elindult keserves sírás közt a kicsi királykisasszony, s betévedt egy rengeteg erdőbe. Onnan nem is tudott kivergődni, szállást vert egy odvas fában, s ki-kijárt az erdőbe, szedett epret, málnát, mogyorót s amit csak talált, úgy éldegélt egymagában.

Egyszer, mikor már egy esztendő is eltelt volna, arra vetődött a szomszéd királyfi, s megpillantotta a királykisasszonyt a málnabokrok között. De a királykisasszony is észrevette a királyfit, s nagy ijedten beszaladt a fa odvába.

Utána megy a királyfi, s beszél:

- Ki van itt?

A királykisasszony meghúzódott az odúban, reszketett, mint a nyárfalevél, s egy szó nem sok, annyit sem szólt. Újra kérdi a királyfi:

- Hé, ki van itt? Ember-e vagy ördög? Ha ember: jöjjön ki; ha ördög: menjen a pokol fenekére!

A királykisasszony most se mert szólni.

Harmadszor is kérdi a királyfi:

- Hé, ki van itt? Szóljon, ember-e vagy ördög, mert mindjárt lövök!

De már erre megijedt szörnyen a királykisasszony, s kibújt a fa odvából nagy szipogvaszepegeve. Rongyos, piszkos volt a ruhája, szégyellte magát erősen, s keserves könnyhullatás között mondta el a királyfinak, hogy ki s mi ő. Megtetszett a királyfinak a királykisasszony, mert akármilyen rongyos, akármilyen piszkos volt a ruhája, szép volt, kellemetes az arca. Szép gyöngén megfogta a kezét, hazavezette a palotájába, ott felöltöztette aranyos-gyémántos ruhába, s két hetet sem várt, de még egyet sem, azt gondolom, hogy még egy napot sem, de

talán még egy órát sem, vendégeket hívtak, megesküdtek, s csaptak akkora lakodalmat, hogy no... ki tudná azt megmondani, hogy mekkorát.

Telt-múlt az idő, a fiatal pár nagy békességben élt, úgy szerették egymást, mint két galamb. Mondta egyszer a király:

- No, feleség, én akkor, mikor először megláttalak, nem is igen firtattam, hogy miért kergetett el az apád. Mondd meg nekem a tiszta valóságot.

- Lelkem uram - mondta a királyné -, én másként most sem mondhatom. Azt kérdezte az édesapám, hogyan szeretem őt, s én azt feleltem, mint az emberek a sót.

- Jól van - mondta a király -, majd csinálok én valamit, tudom, visszafordul édesapád szíve.

Hogy s mint fordítja vissza, arról semmit sem szólt a feleségének, hanem csak befordult a másik szobába, levelet írt az öreg királynak, s abban meghívta délebedre. Hát el is ment a levél másnap, s harmadnap jött az öreg király hatlovas hintón. Fölvezette a fiatal király az öreg királyt a palotába, a palotának a legszebb szobájába, ott már meg volt terítve az asztal két személyre. Leülnek az asztalhoz, hordják az inasok a finomnál finomabb ételeket; de hogy a szavamat össze ne keverjem, a fiatal király megparancsolta volt, hogy az öreg király számára minden ételt külön főzzenek-süssenek, s abba sót ne tegyenek.

No, ez volt csak az ebéd! Megkóstolja az öreg király a levest, merít belőle egy kanállal, kettővel, de le is tette mindjárt a kanalat, nem tudta megenni a levest, olyan sótalan volt. Gondolta magában az öreg király, ebből bizony kifelejtették a sót, de a sóba főttben, a főtt marhahúsban majd csak lesz. Nem volt abban annyi sem, mint egy mákszem. Hordták a pecsenyéket szép sorjában, de vissza is vihették, mert a vén király csak megnyalintotta, s bele sem harapott, olyan cudar sótalan, ízetlen volt mind a sok drága pecsenye.

De már ezt nem állhatta meg szó nélkül az öreg király:

- Hallod-e, öcsém, hát miféle szakácsod van neked, hogy só nélkül süt-főz?

- Sóval süt-főz az máskor mindig, felséges bátyámuram, de én azt hallottam, hogy bátyámuram nem szereti a sót, megparancsoltam hát, hogy fejét vétetem, ha egy mákszem sót is tesz az ételekbe.

- No, öcsém, ezt ugyancsak rosszul tetted, mert én erősen szeretem a sót. Kitől hallottad, hogy nem szeretem?

- Én bizony éppen a kigyelmed leányától, felséges bátyámuram - mondta a fiatal király.

Abban a szempillantásban megnyílik az ajtó, belép a királyné, az öreg király legkisebbik leánya.

Hej, istenem, megörült az öreg király, mert még akkor megbánta volt szívéből, hogy elkergette a leányát, s azóta ország-világ kerestette mindenfelé. Bezzeg hogy most a legkisebbik leányának adta a legnagyobbik országát. A fiatal király mindjárt kezére vette ezt az országot is, s még ma is élnek, ha meg nem haltak.

TÜLÖKVÁR

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, az üveghegyeken is túl, még azon is túl, ahol a kis kurta farkú disznó túr, túlannon-túl, innenen-innen élt egy igen-igen gazdag király.

Egyszer ez a király, amint ott ült unatkozva a palotájában, elgondolkozott, hogy mije nincs még neki.

Számlálgatni kezdte hát az ujján először is azt, hogy mije van. Hát volt aranyvára, ezüstvára, rézvára, vasvára, kővára...

- Hohó - kiált fel egyszer örömében -, még nincs tülökváram!

Nosza, maga elé parancsolja minden szolgáját, és meghagyja nekik erősen, hogy járják be az országot Hencidától Boncidáig, parancsolják meg a lakosoknak, hogy a világ minden részén levő tülköt hordják a vár udvarára.

Mihelyt a szolgálai ezt az erős parancsot kihirdették, az országban lakó emberek szélteben-hosszában, ki kocsin, ki szekéren hozták a temérdek sok tülköt; néhány nap alatt annyira szaporodott a tülökasztag, hogy a sok tülök a vár udvarát még a toronynál is magasabban elborította.

Ekkor aztán a király azt a töménytelen sok-sok tülköt mind behányatta a Tiszába... Majd ha egytől egyig megázik: tovább mondom!

A SZORGALMAS ÉS A REST LEÁNY

Volt egyszer egy öregember és egy öregasszony. Az öregasszonynak az előbbeni urától volt egy leánya, s a bácsinak is volt egy leánya az előbbeni feleségétől. De az öregasszony haragudott a férjének a lányára. Nem szívelte egyáltalán. Annyira jutottak, hogy a leányt elhajtotta, hogy menjen el szolgálni. Azt mondta az öreg ember:

- No, ha nem szíveled az én leányomat, akkor süss neki hamuba sült pogácsát, s menjen el, amerre a szeme lát.

Elindult a lány, s ment, ment egy darabig. Egyszer elért egy körtefát. Azt mondja a körtefa neki:

- Hova mész, te leányocska?

- Megyek szolgálni.

- Leányocska, gyere, tisztíts le engem a száraz ágaktól. Hogyha engemet megtisztogatsz, jótettedért jót kaphatsz.

Odament a leányocska, a körtefát szépen letakarította s továbbment. Elért egy szőlőbokrot. A szőlőbokról is azt mondta neki:

- Hova mész, te leányocska?

- Megyek szolgálatra.

Akkor azt mondta a szőlőbokról is neki:

- Gyere, tisztíts meg a száraz vesszőktől, metsszél meg s kapálj meg, mikor visszafordulsz, meglásd, jótettedért jót kapsz.

A leányocska szépen megmetszette, megkapálta s továbbment.

Ment, ment, amíg elért egy kemencét. Az a kemence összevissza volt omladozva, olyan rossz volt.

Azt mondta neki:

- Gyere ide, leányocska, sikálj meg engem, meglásd, mikor visszafordulsz, jótettedért jót kapsz.

Akkor a leányocska mindjárt földet gyúrt, megsikálta és továbbment. Elért egy forrást, egy kutacskát, egy kicsike kutacskát. De az a kutacska rendetlen, elhanyagolt volt. Azt mondja a kutacska neki:

- Hova mész, te leányocska?

- Megyek hosszú útra, szolgálatra.

- Gyere ide, takaríts ki engem szépen, meglásd, mikor hazatérsz, jótettedért jót kapsz.

Akkor a leány szépen kitakarította, kimerte az állott vizet belőle, és továbbment. Ment, ment, s ahogy ment, találkozott egy kiskutyával. Azt mondja az a kutya neki:

- Hova mész, te leányocska?

- Megyek szolgálni.

- Gyere, takaríts meg engem, s nyírj meg, s mikor visszafordulsz, akkor jótettedért jót kapsz.

Akkor a leányocska megnyírta, szépen megtakarította. A kutya megköszönte, s a leányocska továbbment. Ment, ment, s egyszer csak elért egy szép házat. Tündérek laktak benne. Kérdezik, hogy milyen útban van. Azt mondja nekik is, hogy megy szolgálatot keresni. Azt mondja az egyik neki:

- Maradj meg itt nálunk. Itt van hét szoba. Hatot seperj ki, de a hetedikbe be ne menj.

A leányocska ott maradt, és ott szolgált egy esztendeig. Meghallgatta az öregasszonyt, és úgy csinált mindent, ahogy ő mondta. Mikor az esztendőnek vége lett, így szólt az öregasszonyhoz:

- Most már haza akarok menni, hogy megmutassam apámnak s anyámnak, hogy mit szolgáltam.

Akkor azt mondja az öregasszony:

- Na, most gyere velem, meghallgattál szépen, és most meg is kapod, ami jár neked.

Akkor az öregasszony benyitott a hetedik szobába. Ott volt egy rakás ezüstpénz s egy rakás aranypénz. Azt mondja az öregasszony a leánynak:

- Most hengergőzz meg ebben az ezüstpénzben, ami reád ragad, az a tied.

Mikor a leányocska felállott, akkor megint azt mondta:

- No, most hengergőzz meg szépen az aranyban.

Akkor meghengergőzött a leányocska abban is, azután felállott s elbúcsúzott. Jött az úton visszafele, elérte a kutyát. A kutya olyan szépen táncolt, olyan öröme volt, mikor odaért hozzá, s azt mondta:

- No, leányocska, most gyere ide hozzám, s innen rólam vegyél, ami neked tetszik, s amit te szeretsz. A jótettedért most visszajár!

A kutya tele volt aggatva gyönggyel, s a leányocska vett, amennyi kellett, s szépen felrakta magára.

Ment tovább. Mikor odaért a kutacskához, az olyan szép volt, hogy csupa gyönyörűség, csészikék, kancsócskák voltak ott kirakva, amivel lehetett merni. S a leányocska merített, egyet ivott s megnyugodott. Azután szépen felkelt, s jött hazafelé. Mikor odaért a kemencéhez, ott sülték a bélesek, kalácsok. Azt mondja a kemence:

- Gyere ide, egyél, amennyi jólesik, mert a jótettedért visszajár.

Evett is, hozott is. S ahogy jött hazafelé, odaért a szőlőbokorhoz.

Hát ott olyan szép szőlő volt, bor poharakban kitéve, ehetett-ihatott, amennyi kellett. A bélesre éppen jólesett.

Tovább jött hazafele, s odaért a körtefához. Nagyon meleg volt, mikor odaért, s azt mondja a körtefa neki:

- Gyere ide, leányocska, már nagyon sok ideje várlak. Megért a körte. Vegyél és egyél, amennyi jólesik, s haza is vigyél, amennyi kell.

Még közeledett hazafelé, már a kakas meglátta, hogy jön. Felállott a kapu tetejére, és szólani fogott:

- Kukuriku-gángu, jön az én nénikém ezüsttel, arannyal teli futtatva.

Mikor közelebb jött, meghallotta a leány is, s szaladni kezdett, hogy örömet hozzon az apjának. Megint szólott a kakas:

- Kukuriku-gángu, jön az én nénikém arannyal és ezüsttel futtatva.

De az öregasszony azt kiabálta:

- Hallgass te, nem igaz!

Megint kiáltott a kakas:

- Kukuriku-gángu, jön az én nénikém arannyal és ezüsttel futtatva.

Mikor a leányocska bement a kapun, mondta az öregasszony:

- Elég sokat kaptál, de most elmegy az én leányom is, s az sokkal többet hoz, mint te hoztál!

Akkor az asszony süttött neki is egy hamuba sült pogácsát, betette a tarisznyájába, és elment az ő lánya is. Abban a nyomban odaért a körtefához. Azt mondja a körtefa:

- Gyere ide, leányocska, takaríts meg engem a száraz ágaktól, jótettedért jót kapsz!

Akkor a leány azt mondja neki:

- Én a csecsebecse lábacskaimat s vacsavacsa kezecskéimet nem csipkézem meg, akármilyen is lesz! - És továbbment.

Elérte a szőlőbokrot. A szőlőbokor is azt mondta neki, hogy menjen oda, és metssze meg, mert a jótételért jót kap; de a leány neki is azt mondta, hogy ő a csecsebecse lábacskaikat, vacsavacsa kezecskéit össze nem szurkálja, ha akármilyen is lesz.

Akkor továbbment, s elérte a kemencét. A kemence azt mondta neki:

- Gyere ide, te leányocska, gyúrjál földet, s sikkalj meg engem, mert jótettedért jót kapsz.

De a leány azt mondta, hogy ő a csecsebecse lábacskaikat, vacsavacsa kezecskéit nem mártja a sárba, ha akármilyen is lesz.

Akkor továbbment, elérte a kútát, és a kút azt mondta:

- Gyere ide, leányocska, merd ki ezt az állott vizet, mert jótettedért jót kapsz.

De a leány neki is azt mondta:

- Én a csecsebecse lábacskaimat, vacsavacsa kezecskéimet be nem piszkítom, akármilyen is lesz.

Akkor továbbment. Elérte a kutyát. A kutya mondja neki:

- Gyere ide, leányocska, nyírjál meg!

De a leány azt mondta neki:

- Én reád nem teszem a vacsavacsa kezecskéimet, csecsebecse lábacskaimat, én be nem piszkítom, akármilyen is lesz.

Akkor továbbment, és elérte ő is azt a nagy kastélyt, és bekérezkedett, hogy ott aludjék. Őt is megkérdezték, hogy hova megy. Azt mondja a leány, hogy megyen hosszú útra, szolgálatra. Akkor azt mondja az az előbbeni öregasszony neki, hogy maradjon ott náluk, mert ott már volt egy Leány, s az nagyon jól viselte magát, s nagyon jól is járt.

Ott is maradt, és az öregasszony azt mondta neki:

- Itt van ez a hat szoba, seperd ki, de a hetedikbe be ne menj.

A leány a hat szobát kiséperte, s a hetedikbe se ment be egy darabig, de egyszer mégis bement. Még nem telt le fele az esztendőnek, mikor benyitott oda. Akkor látta csak, hogy mi van odabenn: kígyók, békák, s azok úgy összemardosták, hogy véres lett egészen. Mikor kijött onnan, odament a gazdasszonyhoz, s azt mondta, hogy ő nem szolgál tovább. Nem is fizették ki, mert nem fogadott szót, s hazafele indult.

Amint jött, útközben összetalálkozott a kutyával. Odament hozzá, hogy kérjen a gyöngyökből, de a kutya azt mondta:

- Nem akartál megtisztítani, most maradsz a csecsebecse lábacskaiddal s a vacsavacsa kezecskéiddel! Mehetsz utadra!

Jött nagy szomorúan, s odaért a kúthoz. Nagyon szomjas volt, s el akart venni egy kancsót, hogy igyon. De a kancsó elhúzódott tőle, s azt mondta a kút:

- Menj el innen, mert sajnáltad a kezedet s a lábadat. Semmit sem kapsz!

Akkor elért a kemencéhez. Ott süttek már a bélesek, kalácsok.

Mikor nyúlt oda a kemence szájához, hogy vegyen, sütötte a kezét, nem tudott venni. Azt mondja a kemence:

- Menj el innen, nem érdemled, hogy jót egyél, mert sajnáltad, hogy bemártsad a csecsebecse lábacskaidat s a vacsavacsa kezecskéidet.

Akkor továbbment. Elérte a szőlőbokrot, azon szőlő, ott a bor, csak enni s inni kellett volna. Odament, hogy szakítson egy gerezdet, s vegyen egy pohár bort. Akkor a szőlőbokor eltaszította a kezét, s azt mondta neki:

- Menj el, mert nem akartál megmetszeni, s nem akartál megkapálni. Most nem érdemled meg.

Elért a körtefához, de ott sem tudott szakítani egy körtét is. Mikor közeledett haza, akkor a kakas felhágott a kapu tetejére, és szólani fogott:

- Kukuriku-gángu, jön az én nénikém vérrel futtatva!

Akkor az ördögös asszony odament, s azt mondta:

- Nem igaz, arannyal jó futtatva!

De a kakas megint elkezdte:

- Kukuriku-gángu, jön az én nénikém vérrel futtatva!

De az öregasszony megint csak azt mondta:

- Nem igaz, mert arannyal jön futtatva!

Harmadszor is azt mondta a kakas:

- Kukuriku-gángu, jön az én nénikém vérrel futtatva!

Mikor elmondta, akkor belépett a lány a kapun, s akkor meglátta az anyja is.

- Nem igaz, nem igaz! - kiabálta, de az öregember azt mondta:

- Látod, az én leányom jobban szolgált, mint a tied! - S akkor összevesztek, s az öregasszony és a leánya elment a háztól. Az öregember és a leánya, ha meg nem haltak, ma is élnek.

AZ ÖREGEMBER ÉS A POKRÓC

Egyszer volt egy fösvény fiatalember, s annak a fösvény embernek volt egy fösvény felesége, s volt nekik egy öreg-öreg apjuk. Ez az öreg apjuk olyan öreg volt, hogy úgy reszketett a keze, hogy amikor a levest ette, amíg a kanállal a tányértól a szájához vitte, mind kireszketett a kezéből, s az abroszt is mind teleöntözte. Mikor a tányérből ki akarta tölteni a kanálba a levest, a tányért is elejtette, s eltörött. Ezért úgy megharagudott a fiatalasszony az apósára, hogy nagyon. Rábírta a férjét, hogy az öreget csapják el a háztól, eresszék világgá, hogy ne csináljon annyi szemetet náluk. A fiatalember rá kellett szánja magát, mert az asszony annyit duruzsolt, hogy végül is meghajolt az akarata előtt.

Elmentek a vásárba, és vettek két új pokrócot. Elhatározták, hogy a két pokrócot az öregnek a hátára teszik, s úgy indítják világgá. Akárhol elesteledik, az egyik pokrócot leteríti, és a másikkal takarózik, s úgy aludjon.

Mikor hazaérkeztek, hát sem a férfi, sem a fiatalasszony nem tudta rávenni magát, hogy az öreget útnak eressze. Volt nekik egy olyan hatesztendősforma fiuk. Azt mondja neki az apja:

- Fiam, itt van ez a két pokróc, ügyesen össze vannak fogva. Mi elmegyünk a mezőre dolgozni, s mikor te gondolod, hogy már kinn vagyunk a mezőn, akkor a pokrócot tedd nagyapádnak a hátára, fogd meg a kezét, s vezesd ki az utcára. Mondd meg neki, hogy le is út, fel is út, menjen világgá, többet hozzánk ne jöjjön vissza.

Úgy is tett a gyerek. Mikor az apjái elmentek hazulról, akkor gondolt egyet, és csak az egyik pokrócot vette elő. Azt rátette a nagyapjának a vállára, s kivezette az utcára, s azt mondta neki:

- Nagyapám, maga menjen akár le s akár fel, de többet ide nálunk haza ne jöjjön, mert magának itt helye nincs.

Az öreg sírt egy kicsit, s a pokróccal a hátán megindult egyfelé.

Este hazajött az ember és az asszony a mezőről, s látják, hogy a pokróc ott van, néznek szerte, az öreg meg nincs ott. Elészólítják a fiút:

- Mi van nagyapáddal?

- Hát úgy tettem, ahogy maguk mondták.

- Hogy?

- Rátettem a pokrócot a hátára, s megmutattam az utat neki, hogy menjen világgá, s többet ne jöjjön haza, mert nincs reá szükségünk.

- Hát akkor ez a pokróc, ami itt van, miért nem tetted ezt is reá?

Akkor egy kicsit állott a fiú, s azt mondja:

- Tudja, miért nem tettem, édesapám? Eszembe jutott, hogy mikor maguk is úgy megöregszenek, mint ahogy ő van, s utat kell adjak maguknak, akkor én ne kelljen hogy vegyek pokrócot, evvel a pokróccal maga is menjen el.

S akkor összenézett az ember az asszonnyal, elszégyellték magukat, és sírni kezdtek. Hamar kihozta az ember a lovat az istállóból, s ráült, s a kilencedik falu végén utolérte az öreget. Bocsánatot kért tőle, felültette a lóra, s úgy vezette kötőféknél fogva, amíg hazaértek. Hogy hazaértek, mindig az asztalhoz ültették, s a gyereket is úgy tanították s úgy nevelték, hogy

tisztelje az öregeket. Többet nem bánták, ha eltörött a tányér, vagy kiömlött a leves, vagy mi lesz, mi nem lesz, jó szemmel nézték az öreget. Tisztességesen éltek, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

A SZÉL ÉS A NAP

Vitatkozott egy időben a Szél a Nappal. Azon folyt a disputa, hogy melyikük erősebb.

Egyszer azután azt mondta a Nap a Szélnek:

- Tegyük próbát, amott megy egy köpenyeges ember, próbálkozzunk meg rajta, melyikünk az erősebb, melyikünk veszi le a válláról a köpenyeget.

Hozzáfogott először a Szél, megragadta az ember gallérját, tépte, cibálta előre-hátra a köpenyeget, de mentül erősebben rángatta, a szegény ember annál erősebben burkolta bele magát, s nem engedte elvetetni a köpenyeget.

Mikor aztán a Szél hasztalan kifárasztotta magát, akkor hozzáfogott a Nap: elkezdett mosolyogni az utasra melegen, mindig melegebben. A jámbor lassanként kiburkolta magát a köpenyből, azután levetette egészen, később levetette a kabátját és a mellényét is.

- Látod - mondotta a Nap a Szélnek -, hogy én erősebb vagyok, mint te?

KINEK KÖSZÖNT A SZEGÉNY EMBER?

Együtt utazott a Szél, a Hideg meg a Meleg, jött rájuk szemközt a szegény ember, már messziről köszönt:

- Jó napot, nagyságos uram!

Azt mondja a Meleg:

- Kinek köszönt az az ember?

Azt mondja a Szél:

- Nekem!

- Nem teneked, hanem énnekem! - mondja a Hideg.

Addig osztozkodtak, hogy a szegény ember már elment mellettük. Azt mondja a Meleg:

- Menjünk vissza, kérdezzük meg!

Visszamentek megkérdezni. Azt mondja a Meleg:

- Ugye, nekem köszöntél, te szegény ember?

- Nem én, kérem, a Szél nagyságos úrnak.

- Megállj, te szegény ember, jöjjön csak el a kánikula, majd adok én neked, olyan meleg lesz, hogy elolvadsz!

- Bánom is én, csak a Szél nagyságos úr ott legyen!

Azt mondja a Hideg:

- Hát akkor nekem köszöntél?

- Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak!

- Megállj, jöjjön csak el a tél, olyan hideg lesz, hogy megfagysz!

- Bánom is én, csak a nagyságos úr, a Szél nagyságos úr ott ne legyen! Kutya bánja a hideget szél nélkül!

A MADARAK BORT TALÁLNAK

Azt mondja a galamb:

- Van borunk! Van borunk!

Rámondja a kácsa:

- Üsd csapra! Üsd csapra!

A gúnár már türelmetlen:

- Igyunk hááát!

A gerlének nagyon ízlik:

- Ó, ó, ó! Ó be jó!

A LUDAK A BÚZÁBAN

Nyolc lúd aratás után összebeszélt, hogy kimennek búzakaralást szedni a tarlóra, s egy közös kamrába elteszik, hogy egész télen át legyen mit egyenek. Útközben váltig mondogatták egymásnak (lassan ejtve a szót):

- Nyolcan gyűjtsünk egy zsákkal! Nyolcan gyűjtsünk egy zsákkal!

De mikor odaértek, mindenik elkezdett gyűjtögetni a maga begyébe, mialatt egyre hajtják libahangon (sebesen ejtve a szót):

- Ki-ki magának! Ki-ki magának!

A FIATAL PÁR ÉS A KOTLÓS

Egyszer volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl, volt egy szép legény. Elvett feleségül egy szép leányt, de olyan szegények voltak mind a ketten, hogy egyiknek sem volt semmije, csak annyi ruhája, amennyit felvettek magukra. A leánynak volt egy nénje, s az adott nekik ajándékba egy tyúkot. A többi szomszéd meg rokon vitt tojást, lisztet, úgy, mint szokás a lakodalomba.

Mikor elmúlt a lakodalom, hallja a fiatalember, hogy a tyúk rá kezdi:

- Koty-koty-koty...

Azt mondja a fiatalasszonynak:

- Te, tudod, mit gondoltam?

- Mit?

- Ültessük meg ezt a tyúkot - azt mondja -, van tojás elég, tegyük alá tizenkilenc tojást, s mikor kikölti, akkor vele együtt húsz lesz. Felneveljük, s mikor nagyok lesznek, akkor eladjuk a húsz tyúkot, s az árán veszünk egy malacot. Azt is felneveljük, s az malacozik kilencet. A tíz disznót eladjuk, s akkor tudunk venni egy lovat, egy hámot s egy szekeret. Ülünk fel ketten, s megyünk kereskedni. Beleegyezel?

- Bele.

Kerítettek egy kosarat, s tettek belé egy kicsi gizgast, raktak belé tizenkilenc tojást, s a tyúkot ügyesen rátették, s betették az ágy alá. Leültek az ágyra, s kezdtek ott beszélgetni s örvendezni, hogy hát mi lesz, s hogy lesz. Elővesz az ember papírt, ceruzát, s kezdi számolni, hogy egy lovat annyival s annyival lehet venni, egy hámot annyival s egy szekeret annyival; tíz disznót annyival lehet eladni. De hát nem futott a számadás. Azt mondja az asszonynak:

- Te asszony, baj van!

- Miféle?

- Hát - azt mondja -, szekeret s hámot tudunk venni, de lóra csak egy gyengére futja, mert nicsak, mennyi pénzt kapunk a disznókért.

Azt mondja az asszony:

- Hát ez nem baj, majd megerősül.

- Hát megerősülni megerősül, ha jól adunk enni, de eleinte csak ott tudunk felülni a szekérre, ahol egyenes lesz az út, ahol hegyre kell menni, ott le kell szálljunk, mert a ló nem tud kimenni, ha gyenge lesz.

Azt mondja az asszony az embernek:

- Te leszállsz, de én nem!

Azt mondja az ember:

- Dehogynem, leszállsz te is!

- Én nem szállok le!

- Leszállsz!

- Nem szállok le! Úgy összevesztek, hogy az ember kijött a béketúrásából, felugrott, s azt kérdi az asszonytól:

- Leszállsz, vagy nem szállsz le?

- Nem szállok le!

Akkor az ember mérgében megfogta az asszonyt, s akkorát lökött rajta, hogy - zsupsz! - nekidőlt az ágynak. Széttörött az ág, s széttörtek a tojások is mind egy szálig, a kotlós meg menekült, ahogy tudott.

Kárvallották a kotlót s a tojásokat, s élnek máig is, ahogy tudnak, ha meg nem haltak.

KUTYA SZERETNE LENNI

Egyszer volt egy gazdaember s annak egy nagy kamasz fia.

Kimegy ez a gazdaember a mezőre, ment vele a fia is, mentek a cselédei, a napszámosok, gyűjtötték erősen a szénát, hogy csak úgy csurgott le róluk a verejték.

Mindenki dolgozott, csak a gazda kutyája nem. Az ott heverészett a bokor tövében, a jó árnyékban.

Látja a gazda fia, megirigyli a kutya dolgát, sóhajt keservesen:

- Hej, édesapám, de szeretnék kutya lenni!

- Szeretnél-e, fiam? - mondja az ember. - No, ha szeretnél, feküdj a kutya mellé. Ne dolgozz, én nem bánom.

Hiszen a legény kétszer sem mondatta magának, lefeküdt a bokor alá, nagyot aludott, míg a többi ember dolgozott, s esze ágában sem volt, hogy megfogja a villa nyelét.

No, hanem elkövetkezett az ebéd ideje.

A gazda a cselédeivel meg a napszámosaival a tál elé ült, s kanalzták a kaszáslevest, de a legényt közel sem eresztették a tálhoz, csak csontot meg kenyérhéjat dobtak neki, éppen mint a kutyának.

Hiszen a legény nem bánta erősen, mert még nem volt éhes.

Ebéd után megint leheveredett a bokor alá, s ott hevert uzsonnáig.

Eléjönnek a cselédek s a napszámosok az uzsonnához, de bezzeg felkelt a legény is a bokor alól. Odament, hogy neki is adjanak valamit.

- Várj csak a sorodra, fiam - mondotta a gazda -, majd te is megkapod becsületesen a magadét, amikor a kutya. S megint csak kenyérhéjat dobtak neki.

De már estefelé zöldet-vöröset látott a szeme, s azt mondta az apjának:

- Édesapám, elég volt a kutyaságból, nem leszek én többet kutya, mert mégiscsak igaz az, hogy a kutyának kutyául van dolga.

- Látod, fiam, látod - mondotta a gazda -, az ember legyen ember, a kutya legyen kutya.

Bezzeg ezután a legény megfogta a villa nyelét, nem kívánta meg többet a kutya sorsát.

A REST LEÁNY

Egyszer volt egy gazdag leány, aki sohasem dolgozott, mert az anyja kényesen nevelte. Sokan kérték feleségül, de az anyja a kérőket mind lebeszélte. Azt mondta:

- Hagyd el, ne kérd, mert dologtalan, s nem élsz meg vele.

Megint megkéri egy legény, s az anyja azt is le akarja beszélni, de ez azt felelte:

- Hát kigyelmed olyan anya, hogy a leányának nem akarja boldogságát? Jössz-e hozzám, húgom?

- Igen biz én jó szívvel! - feleli a leány.

A legény azt mondja:

- Gyere, menjünk s esküdjünk meg!

A legény a leányt elveszi az anyja ellenére is, elmennek, meg esküsznek.

A leány csak ahhoz tartotta magát, ahogy az anyjánál szokva volt, ott üldögélt egy helyben, szép kényesen, pirimókoson, nem dolgozott semmit álló napestig, csak a lábát lóbázta. Neki az is mindegy volt, ha az ura szidta is érte.

Gondolta az ura: „Hagyd csak el, ifiasszony, mert majd megtanítalak én téged dolgozni, ha az anyád meg nem tanított is!” Mert amikor hazajött a mezőről, az anyja is örökké panaszkolt, hogy a menyasszony semmit sem dolgozik. Azt mondta:

- Evvel, édes fiam, soha meg nem élsz, mert semmi dologhoz nem nyúl. Úgy ül örökké, mint egy nagy grófné! Jobb lesz, ha elválsz tőle.

- Elválni nem válhatok el, anyámasszony, mert tudva úgy vettem el, mint dologtalant. Hanem bízza rám kigyelmed, majd megtanítom én őt dolgozni.

Másnap reggel az ifjú gazda elment ki a mezőre, s mikor hazajött, azt kérdezte:

- Ma hányan dolgoztunk, anyámasszony?

Az anyja azt felelte:

- Ketten, édes fiam!

- Na, hát ketten is együnk! - mondotta a fiú.

Ettek ketten, s az ifiasszony étlen maradt még este is s reggel is.

Reggel, mikor az ura elment, sírt egy jó nótát, azután sóhajtozni s gondolkozni kezdett. Egyszer azt kérdi az anyósától:

- Anyámasszony, ha a tüzet megszítom, dolog-e?

- Dolog, édes lányom, dolog!

Megszította hát a tüzet. Azután azt kérdezte:

- Hát ha a tűzre fát hozok be, dolog-e?

- Dolog az is, édes lányom - felelte az öreg.

Fát is hozott. Azután megint megkérdezte:

- Hát ha vizet hozok, dolog-e?

- Dolog, édes lányom, dolog!

- Hát ha kiséprem a házat?

- Az is dolog!

Vizet hozott, házat sepet, s az öreg megörvendett, hogy jól kezdi majd viselni magát, s elmagyarázta neki, hogy miféle dolgok vannak a ház körül, s azokba beindította, segítette, tanította.

A gazda hazajött, s mikor asztalhoz kellett ülni, kérdi az anyját:

- Ma hányan dolgoztunk, anyámasszony?

- Hárman, édes fiam - mondta nagy örömmel az öreg.

- Na, hát akkor hárman is együnk! - mondta a gazda is örömmel.

Asztalhoz ültek hát, az ifiasszony még nagyobb örömmel, mert másfél nap alatt éppen eléggé megehült.

Aznaptól fogva mindig hárman dolgoztak, s hárman is ettek.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A HÁROM SELYP LEÁNY

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy özvegyasszony. De nem magában élt, volt neki három lánya is. Szépek voltak, csinosak voltak, de mind a hárman olyan selypesen beszéltek, mintha egy foguk se lett volna. Már ugyancsak ott volt az idejük, hogy férjhez menjenek, de amint megszólaltak, minden legénynek elment tőlük a kedve.

Egyszer egy idegen legény jött a faluba leánynézőbe. Elkommendálták az özvegyasszonyhoz is. Az asszony mindjárt kávé tett fel, hogy majd megkínálja a legényt, a lányoknak meg megparancsolta, hogy egyik se szóljon egy szót sem, majd beszél ő helyettük.

Be is állított a legény, még a széket is letörölték neki. Beszélt annyit az öregasszony, hogy a legény alig jutott szóhoz; a leányok meg hallgattak, mint a tojásban a csirke. Egyszer csak elkezdett futni a tej. Elkiáltja magát a nagyobbik leány:

- Put a té, put a té!

A közbülső meg mindjárt rámondja:

- Ne főlj te, nem fabad befélni!

De a legkisebbik se hagyja:

- De drága a té, péndér addák!

A legény csak nézett széjjel, s úgy elment, hogy még a kávé se várta meg. Talán még most is házasodik, ha eddig meg nem házasodott.

A KIS GÖMBEC

Volt egy szegény embernek egy kis malackája. Olyan kövér volt, hogy már repedt ki a kövérségtől. Levágták, s feltették a füstölőre a kis malackát. Tavaszra minden elfogyott belőle, csak a kis gömbec maradt meg.

Egyszer a házigazda elment kapálni a szőlőbe, otthon maradt a három leánya meg a felesége, hogy vacsorát főzzenek. Azt mondta az asszony a nagyobbik leánynak:

- Eredj, lányom, a padlásra, hozd le a kis gömbecet, főzzük meg apádnak.

Mikor a leány felment a padlásra, hozzá akart nyúlni a kis gömbechez, hogy levegye, nagyot kiáltott a kis gömbec:

- Mit akarsz te? Engem megenni? Inkább megeszlek én téged!

Hamm, bekapta a leányt. Az anyja nem tudta elképzelni, hogy miért nem jön a leány a padlásról a gömbeccel. Felküldte a közbelső leányt, hogy hozza le az. Az is úgy járt, azt is bekapta. Küldte a legkisebbik leányt is az anyja, hogy hozza le a gömbecet, az is éppen úgy járt, mint a másik kettő, azt is bekapta a kis gömbec. Közben az asszony mind csodálkozott, hogy hova lettek a lányok, hogy nem jön le egy sem. Felment a padlásra, hogy hozza le ő a gömbecet. Mikor meglátta, hogy milyen nagy, még megörült neki. Mikor le akarta akasztani, rákiáltott a kis gömbec:

- Mit akarsz te? Engem levinni? Inkább megeszlek! - S azt is hamm, bekapta.

A szegény embernek nem volt aki vacsorát főzzön. Közben hazajött a mezőről, nem volt senki sehol a házban, vacsora se volt a tűznél, még tűz se volt. A gazda kezdett kiabálni, a szomszédba átszaladt, mindenfelé kereste a feleségét s a leányait. Gondolta:

„Hát én bizony megéheztem, inkább vacsora után nézek.”

Tudta, hogy egyéb vacsora nem lesz, hát gondolta, hogy a kis gömbecet lehozza s megeszi. Felment a padlásra, le akarta hozni a kis gömbecet, de amint hozzányúlt, rákiáltott a kis gömbec, mint a többiekre:

- Engem akarsz te megenni? Inkább megeszlek én téged! - S hamm, bekapta a gazdát is.

De most már olyan nagy lett, hogy nem bírta tartani a madzagja, leszakadt s lehengeredett, le a padlásról, le a tornácra. Dombon volt a ház, lehengeredett az utcára, s hengeredett végig az utcán. Jöttek haza este a mezőről a kapások, s a kis gömbec mind bekapdosta őket. A faluvégen találkozott a disznócsordával, s azt is mind bekapdosta a kis gömbec. Leghátul jött a kanászgyerek, a bicska ki volt nyitva a kezében, s ette a szalonnát. A kis gömbec azt is bekapta, de hogy a bicska ki volt nyitva, a kis gömbecet kihasította, s így szépen mind kisorakoztak belőle.

Ha a kis gömbec ki nem hasadt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A PULYKA BESZÉDE

A pulyka nem is szól, hanem pityereg. A jérce fázékonyan, kicsinyeit vezetgetve azt pityergi:

- Csak így élünk, csak-csak-csak!

Erre a fiak felelik:

- Még egy ki-csit-csitt-csitt-csitt!

Ekkor berzengésre fogja a pulykakakas, kereket vág a farkával, s odalublubol a jércének:

- Kudulással is eltartalak.

A BIKABORJÚ

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren túl, ahol a tarka malac túr, volt egyszer egy szegény ember. Volt annak egy Riska tehene. A tehén megellett egy bikaborjút.

A bikaborjú nőttön-nőtt, valamennyi széna, szalma volt Magyarországon, mind megette, de nagyon nagyra nőtt.

Volt ennek a szegény embernek három fia is. Elővették a bikát, el akarták hajtani a Tiszára inni, mert a kútból egy hörpintésre kiitta a vizet. De gyalog nem bírtak vele: telefont szereltek a hátára, úgy hajtották. Egyik ült a nyakán, a másik a derekán, a harmadik meg a farán. Aztán úgy hajtották, hogy beleszóltak a telefonba:

- Üssed már a farát!

- Üssed már a derekát!

- Üssed már a fejét!

Olyan nagy volt.

Mikor odaértek a Tiszához, megkínálták vízzel. Mikor ivott, megkötötték egy fűzfabokorhoz. Ők aztán leültek szalonnát sütni.

Ahogy ott sütik a szalonnát, hát arra repült egy nagy sas. Lecsapott, körme közé kapta a bikát, és elragadta.

Útközben, ahogy a sas vitte a bikát, leejtette az egyik hátulsó sódarát. Egy gulyás éppen arra legeltette a gulyát, beleesett a sódar a gulyás szemébe. Három hétig keresték nagyítóval a gulyás szemében a bika sódarát, míg megtalálták.

Bevitték a városba, mert éppen ott volt közel. A város három hónapig nem bírta felemészteni, annyi hús lett belőle. A csontját meg eldobták.

Olyan homokos vidék volt az, a szél mindig fújta a homokot. De az a nagy csont megtartotta a homokot, olyan homokhegy lett, hogy egy várost építettek rá.

A huncut rókák meg bejártak a városszélre tyúkot lopni. Az egyik róka bevájta magát a város alá, meglelte a csontot. Belerágott a végébe, s a fogával kezdte húzni. Addig húzta, húzta, míg kirántotta. Összedőlt a város.

Még most is láthatod, ha arra jársz. Ha nem hiszed, kérdezd meg éntőlem. Olyan igaz, mint az öklöm, bizonyítja a könyököm.

A SÜKET, A VAK ÉS A KOPASZ

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy süket, egy vak és egy kopasz fejű ember. Ezek hárman nagy erős barátságban éltek, mindig együtt jártak-keltek.

Amint egyszer mennek, mendegélnek a rengeteg erdőn keresztül, megszólal a süket ember:

- Hallgassatok csak, én valamit hallok!

Megszólal a vak is:

- Az ám, nézzétek, én valamit látok!

Nagyot kiált erre a kopasz ember:

- Uccu bizony szaladjunk, hadd lobogjon a hajunk!

A SOVÁNY EMBER KÖVÉR MALACA

Volt egyszer, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egyszer egy nagyon sovány ember. Ez a sovány ember nem volt több, mint három mázsa.

Ennek a sovány embernek volt egy nagyon kövér malaca. Ez a malac többet nyomott valamivel, mint három kiló, pedig még csak hároméves volt.

A sovány ember nagyon szeretne volna, hogy a malaca jól meghízzék, s ezért minden három hétben egyszer adott neki moslékot, de még hozzá rengeteget, egy egész literrel. Akár akarta a gazdája, akár nem, a malac mégis állandóan hízott: egy-egy evéskor három dekával is nehezebb lett. A sovány ember ezt nagyon kevesellte, s annyira bántódott, hogy még az ételt is sajnálta magától: csak három kilót hízott minden étkezéskor.

Ennek a sovány embernek volt egy még soványabb felesége, aki körülbelül négy mázsa lehetett. Ez az asszony alig evett. Olyan zsugori volt, hogy reggelire csak három liter tejeskávét tudott meginni, s kenyeret is nagyon keveset evett hozzá. Ritkaság, hogy három kilóval beírta volna, no meg három hosszú szál kolbász melléje - igazán nagyon kevés: hát csak ennyit evett. Délebedje még a reggelinél is gyatrább volt: kilenc darab háromkilós tyúk harminc tojással megsütve. Levest alig evett hozzá. Három harmincliteres üstben főzte, de még ezt is alig bírta megenni, ezért még három harmincliteres fokhagymamártást és harminc kiflit evett hozzá étvágygerjesztőnek. Ilyen szörnyű keveset evett. Az ura nagyon haragudott rá ezért, ő pedig csak napról napra tengette sovány életét. Egyszer a sovány ember úgy felbosszankodott azért, amiért a felesége olyan keveset eszik, hogy így szólt:

- Minek hízlalom én ezt a kövér malacot? Úgysem eszel rendesen, hát én nem kínlódom vele többet! - Ezzel úgy földhöz vágta, hogy száz darabra ment.

Meg kell mondani: a kövér malac már olyan kövér volt, hogy alig győzték lesni, miként tudott akkorára meghízni. Már volt vagy három kiló meg három deka.

Most már mi lesz, ha a malac száz darabra ment? Hetedhét országon is túlra közhírré tették, hogy abból a ménkű nagy malacból óriási nagy, fényes disznótort csapnak.

Jöttek is csöstől a népek, hetedhét országon túlról is érkeztek a vendégek. Volt ott szegény, gazdag, kicsi, nagy, mindenféle rendű meg rangú ember. Én is köztük voltam, egy háromkilós csontot kaptam. Úgy megörültem neki, hogy három napig, amíg a disznótort tartott, mind azt nézegettem.

Ahogy a malacot behozták, a sovány asszony egyből befalta, s három pillanat alatt le is nyelte. Hát a nagy vendégereg? Három napig csodálta, hogy a sovány asszony milyen keveset eszik, s csak akkor hagyták abba a lábatlankodást, mikor már a szemük is kopogott az éhségtől.

A PRÜCSÖK KRAJCÁRKÁJA

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy kis prücsök. Ez a kis prücsök mit gondolt, mit nem magában, elég az, hogy kiugrott a kemence háta mögül, s elindult világot látni.

Ment, mendegélt a kis prücsök, hegyeken-völgyeken átal, erdőkön-mezőkön keresztül, s egyszer csak megáll, néz, néz, csodálkozik: valami fényeskét látott a földön.

- Ugyan mi lehet az a fényeske? - kérdezi magában.

Jobban megnézi, fel is veszi, tél-túl megvizsgálja, s nagyot kiált a kis prücsök:

- Hiszen ez krajcárka!

Az ám, csakugyan krajcárka volt.

Hej, uram teremtőm, örült a kis prücsök, de hogy örült. Tovább ugrált, szökdécselt nagy vígan, s folyton azt cirpegte:

- Csak van, akinek van, csak van, akinek van!

Bezzeg hogy van, akinek van, s nincs, akinek nincs. Ez már aztán szent igazság, ugye, gyerekek?

No, hanem a jókedve hamar búra fordult. Éppen jött az úton vele szemben egy obsitos katona. Ez meglátta a kis prücsöknél a fényes krajcárkát, s gondolta magában: „Ugyan minek a prücsöknek a pénz?”

No, ebben szent igaza volt az obsitosnak!

Hirtelen lehajolt a földre, nyakon csípte a kicsi prücsköt, s elvette tőle a fényes krajcárkát.

Hej, de elszomorodott erre a kis prücsök! Nem is ment tovább, nagy bújában-bánatában visszafordult, s meg sem állott hazáig.

S amint ment, mendegélt hazafelé, folyton azt ciripelte:

- Csak így bánnak a szegénnyel, csak így bánnak a szegénnyel!

Így bizony!

FEJÓNÓTA

Vajon hol van az a kecske,
kit apám vett a vásáron,
fél pénzen, fél garason?
Fejjed, anyám, fejjed.

Vajon hol van az a farkas,
ki megette azt a kecskét,
kit apám vett a vásáron,
fél pénzen, fél garason?
Fejjed, anyám, fejjed.

Vajon hol van az a puskás,
ki meglőtte azt a farkast,
ki megette azt a kecskét,
kit apám vett a vásáron,
fél pénzen, fél garason?
Fejjed, anyám, fejjed.

Vajon hol van az a nagy víz,
ki elnyelte azt a puszkást,
ki meglőtte azt a farkast,
ki megette azt a kecskét,
kit apám vett a vásáron,
fél pénzen, fél garason?
Fejjed, anyám, fejjed.

Vajon hol van az a tehén,
ki megitta azt a vizet,
ki elnyelte azt a puszkást,
ki meglőtte azt a farkast,
ki megette azt a kecskét,
kit apám vett a vásáron,
fél pénzen, fél garason?
Fejjed, anyám, fejjed.

Vajon hol van a mészáros,
ki levágta a tehenet,
ki megitta azt a vizet,
ki elnyelte azt a puszkást,
ki meglőtte azt a farkast,
ki megette azt a kecskét,
kit apám vett a vásáron,
fél pénzen, fél garason?
Fejjed, anyám, fejjed.

Vajon hol van az a halál,
ki elvitte a mészárost,
ki levágta a tehenet,
ki megitta azt a vizet,

ki elnyelte azt a puskást,
ki meglőtte azt a farkast,
ki megette azt a kecskét,
kit apám vett a vásáron,
fél pénzen, fél garason?
Fejjed, anyám, fejjed.

A GYERMEK, A FARKAS ÉS A FAKANÁL

Egyszer volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl, volt egy szegény ember. Az a szegény ember fiatakorától fogva örökkéig minden nyáron a marhákat őrizte a legelőn. Volt annak az embernek egy felesége meg egy fiacskája is, s azt az asszony mindig kivitte magával, mikor az embernek vitt ki ebédet, mert nem volt akire hagyja.

Egyszer, mikor kiérkeztek, hát a csorda egy erdő mellett volt. Lerakodott az asszony, vitt tejet, puliszkát, tálakat s kanalakat. Kitölti a tejet a tálba, s nekifognak hárman enni. Hát amint ott esznek, látja a pásztor, hogy a marhák jobb felől kezdenek bemenni az erdőbe. Azt mondja a feleségének:

- Eredj, fiam, térítsd félre a marhákat, mert ha beszűrődnek, bajosan lehet őket kihajtani az erdőből.

Az asszony elszaladt, s az ember ott maradt a gyermekkel, hogy egyék. Hát amikor bal felé néz, látja, hogy ott is szűrődnek befele a marhák az erdőbe. Hamar töltött még tejet a gyerekeknek, s azt mondta neki:

- Egyél, fiam, futok én is, hogy kihajtsam a marhát az erdőből.

Hát ahogy ott eszi a tejet, az erdőből kijött egy anyafarkas, s nekifogott az is a tálból enni a tejet s a puliszkát, ami még ott volt. Mikor elfogyott az étel, a gyerekek megfogta a derekát, s elvitte be az erdőbe. De a fakanalat a gyerek a kezéből nem eresztette el.

Addig vitte a farkas a gyereket, amíg oda nem érkezett vele az erdő kellős közepébe, ahol volt neki négy kis farkasa. A gyermeket odatette közéjük, s azután elment dolgára. Hát a kicsi farkasok elkezdtek a gyereket böködni. Mikor az egyik megbökte, akkor a gyerek azt mondta:

- Eredj, mert mindjárt kapsz egyet! - S akkor ütött a fakanállal egyet.

Erre a farkas félrehúzódott, s akkor rákezdte a másikat.

- Eredj, mert mindjárt kapsz egyet!

Akkor az is félrehúzódott. De hát a kicsi farkasok négyen voltak, s a kisfiú csak egyedül, kezdett belefáradni a nagy hadakozásba. Szerencsére egy ember járt arra az erdőben, valami görbe fát keresett ekeszarvnak. Ahogy ott válogatja a fákat, hallja, hogy egy gyermek azt mondja:

- Eredj, mert mindjárt kapsz egyet! - de már nagyon sírósan mondta.

Gondolta az ember, hogy itt valami baj lehet, odafutott, s látta, hogy négy kicsi farkas csipdes egy kicsi gyermeket. Gyorsan levágott egy hosszú rudat, közékvágott a kicsi farkasoknak, felkapta a gyermeket, s elfutott, sietve ki az erdőből, nehogy előjöjjön az anyafarkas, mert avval már ő sem bírt volna.

Mikor kiérkezett az erdőből, látja, hogy a falu marhái elszéledtek az egész határon, s az ember s az asszony futottak összevissza, keresték a gyermeket.

Az ember a kicsi gyermeket bevitte a faluba, s ott megismerték, hogy a pásztornak a gyermeke. Szaladtak ki a mezőre az emberek, s kürtöltek a pásztornak, hogy jöjjön elő. A kürtszóra előjött a pásztor s a felesége, hazafutottak, s megkapták a gyermeket. A marhákat összegyűjtötték, s az emberek a kárért megbocsátottak. Örvendtek, hogy a pásztornak megkerült a gyermeke.

A pásztor s a felesége nevelték tovább a kicsi fiút, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

A MÉHEK A VONATON

Egyszer volt, hol nem volt egy közös gazdaság. Abban a gazdaságban volt többek között egy olyan ember is, akinek voltak idegen falubeli rokonai, s azok eljöttek látogatóba hozzá. Azok, hogy ne jöjjenek üres kézzel, hát hoztak neki két nyolcliteres uborkásüvegben mézet. Nagyon jól fogyott akkor az a méz, csak térültek-fordultak, vették elő a jó puha kenyeret, s vágták, mártották és ették.

Közben, amint ott eddegéltek, arról beszélgettek, hogy micsoda érdekes dolog a méhészet, hogy milyen kevés gond van a méhekkal, s a gazdaságnak micsoda nagy hasznót hajtanak.

Alig várta a mi emberünk, hogy legyen a közös gazdaságban gyűlés, és ő indítványozza, hogy a gazdaság vegyen méheket, és gazdálkodjanak azzal is.

Hát meg is lett a gyűlés, s az ember elő is hozta az indítványát, s olyan jól találta elmondani, hogy a vezetők meg is fogadták a szavát. Megkérdezték nyomban, még ott a gyűlésen, hogy van-e olyan ember a tagok közül, aki a méhekkal tudjon bibelődni.

Akkor felállott egy ember, s azt mondta, hogy ő gyerekkorától fogva a méhekkal gazdálkodott, ért is jól hozzájuk. Ha szükséges, be is tudja szerezni őket. Tudja, hogy honnan kell venni a méheket, adjanak neki pénzt, ő elmegy, megveszi, haza is hozza, s a gondjukat is viseli, ameddig él.

Nagy volt az öröm a közös gazdaságban. Kiszámolták, hogy mennyi pénz kell, s az embernek oda is adták, s az ember elment, hogy megvásárolja a méheket.

Messze kellett menjen, vonattal ment, s szerencsésen meg is vásárolt annyi kaptár méhet, amennyit be tudott pakolni egy vasúti kocsiba. Kifizette, kihordatta a kaptárokat az állomásra, berakatta őket a vonatba, s akkor behúzatta az egész kocsit tiszta pirosba, s magának is csináltatott egy egész rend ruhát, még a sapkáját is tiszta pirosból.

Akkor megismertette magát a méhekkal, s kezdett velük beszélgetni, ki-kinyitotta az ajtót, a méhek jöttek-mentek, jól érezték magukat. Mikor eljöttek úgy feleútig, hát egyszer csak a vonatot egy negyedik vágányra félrevitték, s a mozdony elment, otthagya a vonatot. Ezt látta a méhész. Bement az állomásfőnökségre, s megkérdezte a főnöktől:

- Főnök elvtárs, miért ment el a mozdony?

- Mert - azt mondja a főnök - olyan parancsot kapott.

- Hát meddig lesz itt a vonat ezen az állomáson?

- Hát én azt honnan tudjam?

- Velem ne tessék olyan félvállról beszélni, főnök elvtárs, mert én egy vagon méhet viszek, s ha tudom, hogy itt lesz ma egész nap a vonat, akkor kieresztem a méheimet, hogy levegőzzenek s egyenek.

- Itt lesz az még három nap múlva is!

Erre a beszédre kiment a méhész, s ügyesen kinyitotta a kaptár ajtókat.

- Na, gyerekek, kifele, kifele, levegőzni! Keressetek élelmet magatoknak! S este naphaladat előtt egy darab idővel jöjjetek ide vissza!

A méhek zim-zum, zim-zum, zim-zum, szépen kifolytak a kaptárakból mind, s elmentek ki a mezőkre. Alig mentek el a méhek, egyszer csak kapja a főnök a parancsot, hogy küldje a

vonatot. Látja a méhészt a vonat tetejéről, hogy jön a mozdony, összeakasztják a kocsikkal, s várják, hogy a főnök adjon jelt az indulásra. Odaszalad a méhész, s felpanaszolja:

- Hát ez meg mi? Hiszen nem ezt mondta az előbb a főnök elvtárs!

- Parancsot kaptam, hogy indítsam a vonatot.

- De hisz azt nem lehet, az én méheim még kint vannak a mezőn!

- Mi közöm van nekem a maga méheihez - feleli amaz -, én állomásfőnök vagyok, nem méhész!

- De hát nem lehet itt hagyni a méheket, az egy egész vagyon - mondja a méhész.

- Nekem ahhoz semmi közöm!

- Hát ha már el kell küldje a vonatot, legalább a méhek kocsiját hagyja itt ezen az állomáson, s holnap egy másik vonathoz oda csatolják.

- Nem lehet, kérem - mondja a főnök. Azzal jelt adott az indulásra, s elment a vonat, vitte a méhek kocsiját is. Ment vele a méhész is a piros ruhában.

A méhek közben megjárták magukat, gyűjtöttek egy kicsi mézet, nyalakodtak ott a mezőn, s akkor egy csoport visszajött az állomásra, hogy megnézzék, nincs-e valami baj a vonattal, az ő kaptárjaikkal. Hát látják, hogy a vonat nincs ott!

Visszamentek a mezőre, s jelentették a többi méhnek is, hogy baj van, a kocsijuk eltűnt. Akkor jött a többi méh is a mezőről, mind, amennyi volt. Mikor odaértek az állomásra, lefele repültek, felfele repültek, de a vörös kocsit sehol sem látták.

A váróteremnél ott állt egy csomó ember, várták a személyvonatot, hogy elutazzanak vele. Hát a méhek azt gondolták, hogy azok az emberek lopták el a kocsit. Megrohanták őket, csípték-marták, ahol érték. Segítségért kiáltottak az emberek. Meghallja a főnök a nagy kiáltozást, kifut az irodájából, akkor reá is egy csoport méh, kezdtek szúrni. Ő is elkezdett segítségért kiáltozni. Meghallja a felesége fenn az emeleten, kinyitja az ablakot, hogy lássa, mi történik. Verik a férjét, vagy mi van vele? Mikor kinyitotta az ablakot, akkor a méhek mind reá. Visított az asszony is, ahogy a torkán kifért. A főnök meghallotta, felszaladt a lépcsőn, hogy lássa, mi van a feleségével, miért sikoltozik az ott fent.

Hát látja, hogy a szoba is tele van méhekkel. Be kellett bújjanak a pokróc alá, úgy mentődtek meg valahogy, de feldagadt mind a kettőnek az arca, keze, úgy összemardosták őket a méhek.

Azok a szegény emberek, akik a vonatra vártak az állomáson, elfutottak haza a faluba. A méhek utánuk. Amikor az emberek meghallották a nagy kiáltozást, kifutottak az utcára, hogy lássák, mi történt. Hát ahogy kifutottak, azokra is rászálltak a méhek, azok is kezdtek segítségért kiáltozni. Felfutottak a toronyba, s félreverték a harangokat.

- Segítség, vége az egész falunak!

Nagy sokára észbe kapott a főnök, s utána telefonált a piros kocsinak, hogy azonnal küldjék vissza. Utána akasztották egy személyvonat után, s gyorsan visszahozták. S akkor a piros ember, a méhész, fölállott a kocsi tetejére, s elkezdett fűtyörészni, szólogatta a méheket:

- Gyertek, gyertek, gyerekek, itt van a kocsitok, itt van a kaptárotok!

A méhek, mikor meghallották a gazdájuk hangját, odagyülekeztek, odamentek, megnyugodtak, mert beszélgetett velük a méhész. Ügyesen belementek a kaptáraikba, már akik még életben voltak, mert belőlük is sok odapusztult a nagy háborúban.

Mikor mind benn voltak a kaptárakban, akkor a méhészt bezárta a kaptárajtókat, s bement az állomásfőnökhöz. Hát nem ismert a főnökre, ekkora volt az arca (mutatja) neki is meg a feleségének is.

Azt mondja a méhészt:

- Megérdemelte, ami történt, s még ennél rosszabbul is járhatott volna! Ugye, hogy kértem szépen, hagyja itt a méhek kocsiját, de maga nagy büszkén csak foghegyről beszélt velem. Hát nem tudja, főnök elvtárs, hogy ilyen nagy vagyonra hogy kell vigyázni?

Odakerekedett a dolog, hogy a végén a főnök kért bocsánatot a méhéstől. Elbúcsúztak egymástól, s hazament a méhekkel. Mikor hazaérkezett, otthon elmondta nagy kacagva, hogy ebben és ebben a faluban a főnök hogy megjárta a méhekkel. Kacagtak mind, s akkor a méhészt a kaptárakat leszedte, rendet csinált, s kieresztette a méheket a mezőre.

Kezdett velük gazdálkodni. Annyi hasznót hajtottak a méhek annak a közös gazdaságnak, mint az összes többi állat együttléve. S aztán éldegéltek lassan, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

A KECSKE-KATONASÁG

Egyszer volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl, volt egy szegény fiú. Annak a fiúnak kicsi korában elhalt apja is, anyja is, csak ő maradt egyedül. Szegény volt, nem volt senkije-semmije, s ő szegény feje beállott pásztornak a juhokhoz.

Örökké ott pásztorkodott, amíg el nem jött az idő, hogy el kellett menjen katonának. Onnan a juh pásztorságból ment el katonának. Kitöltötte a három évet, s mikor hazajött, hát azt se tudta szegény, hogy merre nézzen; olyan szegény volt. Semmije sem volt, jóformán még ruhája sem.

Volt egy úriember, annak volt harminc fejős kecskéje. Kihirdette, hogy neki kell egy pásztor, aki nappal őrzi a kecskéket a mezőn, este, reggel, délben megfeji, az ólakat rendben tartja.

A fiú éppen arra való volt, beállott hát szolgálni, s kezdett a kecskékkal járni a mezőre. No de a fiú szemes volt, ügyes volt, a katonaságnál rangja volt, felvitte szakaszvezetőségig, kezdett a kecskékkal is katonásan beszélgetni kinn a mezőn. Addig térítgette a kecskéket, s addig beszélgetett nekik, hogy a kecskék kezdték megérteni a beszédjét. Ácsorgatta ide őket, ácsorgatta oda, meg így, meg úgy, úgyhogy kevés idő múlva a kecskék megszokták a vezényszavakat.

Egyszer látja, hogy az úton jön egy négylovas hintó s abban egy nagy uraság. Odahajtotta a kecskéket, intett a kezével, s az úr megállította a kocsissal a lovakat. Azt mondja a fiú:

- Azért állítottam meg, uram, hogy tessék egy kicsit megnézni, hogy ezek a kecskék mit tudnak, amióta én lettem a gazdájuk.

Az úr szívesen hallgatta, s a fiú odakiáltott a kecskéknak:

- Sorakozó!

S akkor a kecskék kezdtek összefutamodni.

- Hármas sorokba szakadozz!

S akkor a kecskék ügyesen, mint a katonák, hármasával sorakoztak, mind a harminc kecske.

Akkor elkiáltotta magát a fiú:

- Vigyázz!

S két lábra állottak a kecskék.

Akkor azt kiáltotta a kecskéknak:

- Tisztelegj!

S akkor szalutáltak a mellső lábukkal.

Akkor azt kiáltotta:

- Pihenj!

S akkor:

- Oszolj!

S akkor szerteoszlottak.

Az úrnak a hintóban nagyon tetszett. Kérdi:

- Kié ez a kecskeosztag?

- Ezé s ezé az uraságé.

- Hol lakik az az uraság, hogy menjek és vegyem meg őket? - kérdezte az az úr.

Annyira megtetszett neki a dolog, hogy megvette a kecskéket, de úgy vette meg, hogy a szolga menjen vele, s egy hónapig lakjék nála. A fiú ment szívesen, mert ő is örvendett neki, hogy masíroznak a kecskék.

Nagy örömben volt az úr is, s mikor hazaérkezett, összehívatta az összes barátait még idegen országokból is, és bemutatta, hogy mire tanította a fiú a kecskéket.

Hát jöttek is a gazdag uraságok mindenfelől, mert azt üzentek nekik:

- Gyertek, mert valami csodát akarok mutatni nektek, olyasmit, amit ti még nem láttatok.

Mikor összegyűltek a vendégek, akkor ügyesen ellátta őket étellel-itallal. S mikor a házigazda látta, hogy a vendégek jókedvükben vannak, akkor kiment, s megmondta a kecskepásztornak, hogy amikor kijönnek, kommandérozza úgy a kecskéit, mint amikor ő látta.

Kigyűltek a vendégek, s a fiú szólott a kecskéknak:

- Sorakozó!

Akkor összefutottak a kecskék. Akkor szólott:

- Hármassorokba szakadozz!

Akkor a kecskék ügyesen felálltak. Akkor kiáltotta nekik:

- Tisztelegj!

Akkor tisztelegtek. Akkor szólott nekik:

- Pihenj, oszolj!

Akkor a kecskék szertefutottak.

Egy idegen országbeli úr annyira megszerette, hogy kérte, adják neki. S az úr odaadta. De előbb az idegen országbeli megkérdezte, hogy mennyit kér érte. Az úr meg ráfeleli:

- Hatvanezer forintot.

S az idegen országbeli úr belenyúlt a zsebébe, és kifizette, amit kért, a házigazda pedig az egész pénzt odaadta a szolgának. Abból a pénzből a szolga egy szép, ügyes kicsi birtokot vásárolt, egy házat csinált, vett ruhákat, és éldegélt tisztességesen, mint a többi ember. Máig is él, ha meg nem halt.

A SZEGÉNY EMBER SZŐLŐJE

Volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy szegény ember s annak három fia.

Ennek a szegény embernek egy darab szőlője volt, egyebe semmi, sem égen, sem földön. No, hanem őrizte is a szőlőjét, akárcsak a szeme fényét. Sorba jártak ki a fiai a szőlőbe, s istrázsálták éjjel nappal.

Egy reggel a legidősebb fiú ment ki a szőlőbe, ott leült, s elkezdett falatozni. Amint ott falatoznék, elejébe ugrik egy béka, s kéri a legényt:

- Adj egy falás kenyeret, te legény, már két hete, hogy egy falatot sem ettem.

- Majd holnapután, vaskedden - mondotta a legény, s elkergette a békát.

A béka elment szó nélkül, de a legény csakhamar elaludt, s mikor felébredt, a szőlő úgy meg volt dézsmálva, hogy a hideg is kirázta nagy félelmében.

Másnap a középső fiú ment a szőlőbe, de az is éppen úgy járt, mint a legidősebb. Attól is kért a béka kenyeret, de a békát ez a legény is elkergette, még meg is dobta egy kövel. Azután lefeküdt, elaludt, s mire felkelt, fele sem volt meg a szőlőnek.

Hej, zsémbelt a szegény ember, nem volt otthon maradása a két idősebb legénynek, kikergette őket az apjuk a házból. Egyebük sincs annál a kis szőlőnél, s arra sem tudnak vigyázni!

Mondotta a legkisebb legény:

- Ne búsuljon, édesapám. Ami maradt, az meg is marad, én megőrzöm.

Kimegy a legény a szőlőbe, leül ő is falatozni, s hát jön a béka, kenyeret kér tőle is.

- Adok én jó szívvel, hogyne adnék.

Letört egy jó darabot a kenyérből, s szépen a béka elé tette.

- Egyél, szegény béka, te is Isten teremtese vagy.

- No, te fiú - mondotta a béka -, jótétet helyébe jót várj. Nesze, adok neked egy rézvesszőt, egy ezüstvesszőt meg egy aranyvesszőt.

Majd az éjjel eljön három paripa, egy rézszőrű, egy ezüstszőrű meg egy aranyszőrű, hogy összerugdossák a szőlődet, de te csak suhints rájuk ezekkel a vesszőkkel, s egyszeribe megszelídülnek. Aztán meglátod, hogy sok hasznukat veszed az életben. Úgy is lett, ahogy a béka mondotta. Eljött éjjel a három paripa, berontottak a szőlőbe, nyertettek, rúgtak-kapáltak, hányták fel a földet a csillagos egekbe. De a legény sem nézte összedugott kézzel, rájuk suhintott magyarosan, s hát abban a pillanatban úgy megszelídültek, úgy állottak előtte, mint három bárány.

- Ne bánts minket - mondták a paripák -, ha valamire szükséged lesz, csak suhints a vesszőkkel, s mi nálad leszünk.

Azzal a paripák elnyargaltak, a fiú pedig hazament. De semmit sem szólt sem az apjának, sem a testvéreinek arról, hogy mi történt. Azok csak csudálkoztak, hogy mi tenger szőlő lett, hogy az egész falunak nem lett annyi bora, mint nekik. Alig tudták leszüretelni.

Na, telt-múlt az idő, egyszer a király mit gondolt, mit nem, egy magas fenyőszálat állíttatott a templom elé, a fenyőszál tetejére tétetett egy aranyrozsmaringot, s kihirdettette az egész

országban, hogy annak adja a leányát, aki a lovával olyan magasra ugrat, hogy a fenyőszál tetejéről lekapja az aranyrozsmaringot. Próbálkozott mindenféle királyfi, herceg, de hiába próbálták, még félig sem tudtak felugratni.

Mikor mind nagy szégyenkezve elkullogtak, jött egy legény rézszőrű paripán. Fején volt, rézsisak, hogy az arcát ne lássa senki, aztán sarkantyúba kapta a lovát, egy ugrással lekapta a rozsmaringot, s úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

Hát bezzeg hogy a szegény ember legkisebb fia volt ez a vitéz. De otthon nem tudtak erről semmit. A rongyos ruhájában ment haza, s mikor az apja meg a két testvére hazakerült - mert azok is oda voltak csudalátni -, ott heverészett a kuckóban. Mondják a bátyjai, hogy ők mi mindent láttak, s mikor mindent elbeszéltek, azt mondja a legény:

- Jobban láttam én azt, mint ti.

- Ugyan honnét láttad volna jobban? - kérdezték a bátyjai.

- Hát fölállottam a kerítésre, s onnét láttam.

A legények még ezért is irigykedtek az öccsükre, s hogy többet ilyesmit ne lásson, a kerítést lebontották.

Következő vasárnap még magasabb fenyőszálra egy aranyalmát tétetett a király. Most is sokan próbáltak szerencsét, de hiába. Hanem mikor nagy szégyenkezve mind elkullogtak, jött ezüstszőrű paripán egy vitéz, akinek ezüstsak volt a fején, a rostélya leeresztve, hogy az arcát ne láthassák. Egy ugrással lekapta az aranyalmát, s úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

Mire a szegény ember két idősebb fia hazakerült, a legkisebb fiú már ott hevert a kuckóban. Mondják neki nagy áradozva, hogy mit láttak, bezzeg olyat a kuckóból nem lehet látni!

- Ó, én jobban láttam, mint ti - mondotta a legény.

- Ugyan honnét láttad?

- Felmásztam az ól tetejére, s onnét láttam.

A legények mérgükben szétszedték az ól tetejét is, hogy az öccsük többet ne lásson onnét.

Harmadik vasárnap még magasabb fenyőszálra arany selyemkendőt tűzetett fel a király. Bezzeg hogy ezt is a szegény legény kapta el. De most sem ismerte meg senki, mert aranyszőrű paripán volt, s aransak fedte az arcát.

Beszélik otthon a legények nagy dicsekedve, hogy milyen csudát láttak.

- Jobban láttam azt én - mondotta a legény.

- Ugyan honnét láttad?

- Honnét? A ház tetejéről.

Mérgelődtek szörnyen a legények, s nagy mérgükben széthányták a ház fedelét is.

Aközben a király kihirdette országszerte, hogy jelentse magát az a vitéz, aki elvitte az aranyrozsmaringot, az aranyalmát és az arany selyemkendőt.

Eltelt egy hét, eltelt két hét, nem jött senki. Akkor a király odahívatta az udvarába, ami valamirevaló legény csak volt az országban. Azok közt sem volt a híres vitéz. Mikor aztán mind eltakarodtak, jött aranyszőrű paripán a legény aranyos ruhában. Kalapjába volt tűzve az aranyrozsmaring, a lóva kantárjába az arany selyemkendő, s egyik kezében tartotta az aranyalmát.

Na, csakhogyl eljött. Örült a király; de még jobban a királykisasszony.
Mindjárt megtartották a lakodalmat, s a király a legénynek adta egész országát.
Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A BOLONDOS LEGÉNY

Volt egyszer egy szegény ember, aki holtá után három fiára egy bikát hagyott.

A fiúk úgy egyeztek meg, hogy mind a hárman építenek egy-egy pajtát, s amelyikbe a bika belefut, azé legyen.

No, építenek is: a két nagyobb olyan cifrát, hogy még a pap is ellakhatott volna benne, a harmadik - az egy kicsit bolondos volt - hitvány nyírfavesszőből font egyet.

Eleresztik a bikát, s hát egyenesen a vesszőpajtába futott.

A két nagyobb legény eleget bosszankodott, de ők akarták így, oda kellett engedni a bikát a bolondnak.

A fiú egyszeribe kötelet vet a bika fejére, s annál fogva vezeti a vásárra.

Amint megy az országúton, nagy szél kerekedik, s egy nagy horgas fűzfa elkezd nyikorogni, mint a csíki szekér.

„Hm - gondolja magában a bolondos legény -, ez bizonyosan meg akarja venni a bikát.”

Odakiált a fűzfának:

- Mit adsz érte, hé?

De a fűzfa csak nyikorgott, nyikorgott.

„Ehe - gondolja a legény -, ennek, látom, úgy kell, ha mind a két szarvát leütöm.” - Kapja magát, s a bikának mind a két szarvát leüti egy szempillantásra.

Hanem a fűzfa csak nyikorgott.

- Hát nincs most pénzed? Nem baj, csak szerencse! Majd eljövök a jövő héten.

Azzal megköti a bikát a fűzfához, ő meg elindul hazafelé.

Kérdik otthon a bátyjai:

- No, te bolond, eladtad-e a bikát?

- Meghiszem azt - felelte a bolondos legény.

- Kinek adtad el, te bolond? Mert tudom, hogy istenesen megcsaltak - kötekedik vele a legnagyobb testvér.

- De hiszen jó helyen van az, hékám! Eladtam egy horgas fűzfának negyven forintért.

- Hát a pénz hol van?

- Megadja majd a jövő héten, ha arra járok.

Kacagni kezd a két legény.

- No, te világ bolondja! Azt ugyan jól eladtad, majd megkapod az árát borjúnyúzó nagypénteken.

A bolondos legény nem is hederített a bátyjaira.

Elmegy egy hét múlva a fűzfához, kéri tőle a pénzt, de az még csak azt sem mondta, hogy Mihály bá!

- Úgy-e! - mondja a legény. - Hát ez a becsület?

Kapja a fejszét, üt egy istenest a fűzfára, s az gyökerestül kidől a földből. Nézi a helyét, hát egy éktelen nagy üst pénz van alatta!

Azt mondja a fűzfának a legény:

- No, hallod-e, ebből már elviszem a tartozásodat, a többit meg elviszem kamatnak. Úgy, amint volt, kiemelte az üstöt, behúzta a fejsze nyelébe, fellódította a hátára, s hazáig meg sem állott.

Amikor megérkezik, meglátja a két másik legény a tenger pénzt, összesúgnak-búgnak, hogy az a pénz jobb volna nekik, mint annak a bolondnak.

Hanem a bolondos legénynek jó füle volt, s meghallotta, hogy miben járnak a bátyjai. Elszökött hazulról éjjel, s reggel egyenesen a királyhoz ment panaszra.

Ennek a királynak olyan lánya volt, hogy soha emberi lélek meg nem tudta kacagtatni, úgy bűnnek ereszkedett.

Mikor a bolondos legény elmondotta a panaszát, olyan hegyesen elkacagta magát, hogy az egész ház tájéka zengett belé.

Azt mondja erre a király:

- No, te legény! Én megfogadtam, hogy aki a lányomat meg tudja kacagtatni, annak adom, és nem is másítom meg a szavamat. Neked adom a lányomat s fele királyságomat, a testvéreidet pedig elkergetem az országból.

- Fölséges királyom! Ne kergesd el szegényeket, majd jók lesznek az udvarban béreseknek.

- Jól van, teljék kedved - mondta a király.

Csaptak aztán olyan vendégséget, de olyant, hogy hét nap és hét éjjel még a ló is bort ivott.

Azután a szerelmes pár felült egy tojáshéjba, letutajozott a Küküllőn, s ha kiszállnak, legyenek a vendégeitek!

KÍGYÓS JANCSI

Volt egyszer egy szegény asszony s annak egyetlen fia: Jancsi volt a neve.

Azt mondja Jancsi egyszer az anyjának:

- Édesanyám, én elmegyek szerencsét próbálni. Talán csak szerzek valamit, s kendnek is jobb lesz az élete.

A szegény asszony pogácsát sütött, feltarisznyálta a fiát, s Jancsi elindult hetedhét ország ellen. Ment, mendegélt hegyeken-völgyeken által, s amint egy rengeteg erdőn menne keresztül, megszólítja valaki.

Néz erre, néz arra, nem lát senkit. Aztán felnéz egy fára, s hát annak a felső ágára rá van tekeredve egy kígyó, az szólott hozzá.

Azt mondotta Jancsinak a kígyó:

- Te legény, végy le a fáról, s vígy haza az édesapámhoz, bizony nem bánod meg.

Jancsi felmászott a fára, a kígyót szépen letekerte az ágról; az meg mindjárt rátekerőzött a nyakára, de nem bántotta Jancsit.

Akkor leereszkedett Jancsi a fáról, továbbindult, s kérdezte a kígyótól:

- Hát hol lakik a te édesapád?

Mondotta a kígyó:

- Látod-e amott azt a nagy tüzet? Ott lakik az én édesapám gyémántpalotában.

Hitte is, nem is Jancsi ezt a beszédet, de azért csak vitte a kígyót, többet nem kérdezősködött.

Tovább mennek, mendegélnek, s egyszerre csak eléjük áll egy disznó nagy rőfögéssel.

Azt mondja Jancsinak a disznó:

- Tedd le azt a kígyót, legény, mert téged is megvarázsol, mint engem! Látod-e, én királyfi voltam, s disznónak varázsolt.

Mondotta Jancsi:

- Nem bánom én, akárminek varázsol; megígértem, hogy hazaviszem: szavamnak állok.

Amint egypár lépéssel továbbmentek, mondja a kígyó:

- Szerencséd, hogy nem hallgattál arra a disznóra! Királyfi lehetne még most is, de megvarázsoltam, mert hiába kértem, hiába könyörögtem, nem vitt haza édesapámhoz.

Még egy kőhajításnyira sem értek, eléjük toppan egy ló, s az is mondja Jancsinak:

- Tedd le azt a kígyót, te legény, mert téged is megvarázsol, mint engem.

- Nem bánom én, ha meg is varázsol - mondotta Jancsi -, megígértem, hogy hazaviszem: szavamnak állok.

Mikor egy kicsit továbbhaladtak, mondotta a kígyó Jancsinak:

- Látod, Jancsi, ezt is azért varázsoltam meg, mert nem vitt haza az édesapámhoz.

Tovább mennek, mendegélnek, s hát jó velük szembe éktelen nagy bömböléssel egy bika.

Mondja ez is Jancsinak:

- Tedd le azt a kígyót, te legény, mert bizony megvarázsol, mint engem.

Mondotta Jancsi:

- Hadd varázsoljon, én nem bánom; megígértem, hogy hazaviszem: szavamnak állok.

Azzal továbbmentek. Mikor egy kicsit eltávolodtak a bikától, mondja a kígyó:

- Látod, te legény! Ez mind a három királyfi volt, s mind a hármát kértem, hogy vegyen le a fáról, vigyen haza édesapámhoz, de egyiknek sem volt annyi szíve, hogy megkönyörüljön rajtam. Azért varázsoltam meg mind a hármát.

Aközben megérkeztek ahhoz a nagy tűzhöz, amelyet messziről láttak. Attól a tűztől nem messze volt a gyémántpalota, abban lakott a kígyó édesapja: a kígyók királya.

A gyémántpalota előtt egy regement katona állott őrt, s mikor Jancsi odaért a kígyóval, szépen két sorba állottak, s úgy szalutáltak.

Felmennek a gyémántgarádicson, s amint mennek, mondja a kígyó Jancsinak:

- Hallod-e, te jó legény! Az édesapám, amiért engem hazahoztál, annyi ezüstöt és aranyat kínál, amennyit csak elbírsz, talán még többet is, de te ne fogadj el semmi egyebet, csak azt a nagy abroszt, amelyik az ebédlőasztalra van felerítve.

Bemennek a palotába, fogadja a kígyókirály nagy örömmel Jancsit, s mondja lelkes szóval:

- Kívánj akármit, te legény! Adok neked aranyat, ezüstöt, gyémántot, amiért visszahoztad egyetlen lányomat.

Mondotta Jancsi:

- Nem kell nekem, felséges királyom, sem aranya, sem ezüstje, sem gyémántja, csak az a nagy abrosz, amelyik az ebédlőasztalra van felerítve!

- Jól van, fiam - mondja a kígyókirály -, neked adom, pedig ez a legdrágább kincsem a lányom után. Mert úgy tudd meg, hogy ennek az abrosznak csak be kell hajtani a négy sarkát, s tele lesz mindjárt étellel-itallal. Ha ezt az abroszt megörszöd, ételre-italra nem lesz gondod az életben.

Ott mindjárt meg is mutatja a király, hogy mit tud az abrosz. Behajtja a négy sarkát, s hát annyi rajta az étel-ital, hogy csak úgy ropogott alatta az asztal, pedig színarany volt mind a négy lába, de még a lapja is. Leülnek az asztal mellé, biztatja Jancsit a kígyókirály:

- Egyél-igyál, fiam!

Esznek-isznak, s egyszer csak mi történik, mi nem - nem egyéb a nagy semminél -, elég az, hogy kerül-fordul az asztal körül a kígyókirály lánya, s hát egy szempillantásra csak eltűnik, mintha a föld nyelte volna el, s ott van helyette egy szépséges szép lány, de olyan szép, hogy Jancsinak szeme-szája tátva maradt a nagy álmélkodástól.

Megszólal a lány:

- Csudálkozol, ugye, te legény, pedig úgy nézz meg, hogy én vagyok az a kígyó, akit hazahoztál.

- Nem bánom én - mondta Jancsi -, ha az vagy, ha az nem vagy, de ha előbb látlak, bizony nem az abroszt kérem az apádtól, hanem téged.

Mondja a kígyókirály:

- Ne búsulj, fiam! Neked adom az abroszt is, neked adom a lányt is, s adok mellé tenger kincset, élhettek vígan, míg a világ s még két nap.

De bezzeg megörült ennek a beszédnek Jancsi, nemkülönben a kígyó-királykisasszony. Mindjárt nagy lakodalmat csaptak, hét álló nap s hét éjjel táncoltak.

Akkor a fiatalok hatlovas hintóba ültek; hatlovas hintó előtt ment egy regement huszár, utána is egy regement huszár; kétfelől a hintó mellett két regement gyalogkatona, úgy indultak a Jancsi hazájába.

De még mi mindent vittek utánuk! Hat szekér ezüstöt, hat szekér aranyat, hat szekér gyémántot. Ahogy megérkeztek a Jancsi hazájába, éppen olyan gyémántpalotát építettek, mint a kígyó királyé.

Beleköltöztették Jancsi anyját is. Bezzeg jó dolga volt azután, kezét-lábát összekalácsolta, úgy élt, mint egy királyné.

Itt a vége, fuss el véle!

VILÁGSZÉP NÁDSZÁL KISASSZONY

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, az Óperenciás-tengeren is túl, de még az üveghegyeken is egy sánta arasszal túl, volt egyszer egy király s annak két fia.

Az idősebbik fiú, ahogy egy kicsit fölcsiperedett, s kiserkedett a bajusza, feleségül vett egy szép királykisasszonyt, de a kisebbiket hiába biztatta az édesapja: azt mondta, hogy ő addig meg nem házasodik, míg kerek e világon a legszebb királykisasszonyt meg nem találja.

- No, azt keresheted - mondotta a bátyja -, mert a legszebb királykisasszonyt én vettem feleségül.

- Hiszen szép a feleséged - mondotta a királyfi -, de nem hiszem, hogy még szebb ne volna ezen a világon.

Hallja ezt a beszédet a kisebbik fiú fölnevelő dajkája.

Mikor az idősebbik királyfi továbbment, azt mondja a kicsi királyfinak:

- Bizony jól mondtad, hogy van ezen a világon a bátyád feleségénél szebb királykisasszony. Csakhogy sem a bátyád, sem a felesége nem árulják el neked, mert az a világszép királykisasszony a te bátyád feleségének a húga.

- No bizony, ha az, megyek is utána.

- Megállj csak, fiam - mondja az öregasszony -, nem találod azt meg az apja házában. El vagyon az rejtve egy nádszálban. Hallottad-e hírét a Fekete-tengernek? Fekete-tengernek a hetvenhetedik szigetében vagyon három nádszál, a középsőben van a világszép királykisasszony, a két szélsőben a két szobalánya. De ezen a szigeten olyan nagy sötétség van, hogy a kardot felakaszthatod rája. Aztán ha odatalálsz is, egy vén boszorkány őrzi a három nádszálat, s jobban vigyáz rájuk, mint a két szeme világára, mert csak addig ég az élete gyertyája, amíg valaki ezt a három nádszálat le nem vágja.

Hiszen a királyfinak sem kellett egyéb, Fölnyergelte a legjobbak lovát, s indult még aznap, hogy fölkeresse a Világszép Nádszál kisasszonyt. Ment hetedhét ország ellen, estére kelve beért egy rengeteg nagy erdőbe, rengeteg nagy erdőben betért egy kicsi házikóba. Nem lakott ott más, csak egy öregasszony.

Köszönti az asszonyt illendőképpen, fogadja az is nemkülönben, s kérdi:

- Ugyan hol jársz itt, fiam, ahol a madár sem jár?

- Világszép Nádszál kisasszonyt keresem, aki a Fekete-tenger hetvenhetedik szigetében egy nádszálba vagyon elrejtve. Ugyan bizony hallotta-e a hírét?

- Sem hírét, sem nevét nem hallottam, édes fiam, de túl a hegyen, a kerek erdő aljában lakik a néném, az talán hallotta hírét. Hé, Mici, hopp elé a sutból! - szólott a macskájának. - Igazítsd útba ezt a legényt!

Kiszökött a macska a sutból, s a királyfi utána ment.

Mire pitymallott, megtalálta a másik öregasszonyt is. Elmondja, hogy mi jóban jár. Hallgat, hallgat az öregasszony, mintha erősen gondolkoznék, s aztán mondja:

- Hej, fiam, nem érsz te oda soha világon való életedben, ha olyan paripát nem szerzesz, amelyik sárkánytejet szopott, égő parazsat evett, s tüzlángot ivott. De nini, mi van a fejedben? Ihol három aranyzál, ezt a három arany hajszálat kihúzom a fejedből, adok hozzá egy kilincs-

madzagot. Mikor aztán kiérsz erre meg erre a magas hegyre, ott a madzaggal csapd meg a három arany hajszálat, s egyszeribe elébed toppan a táltos paripa.

Kihúzza az öregasszony a királyfi fejéből a három arany hajszálat, odaadja a kilincsmadzagot, megköszöni szépen a királyfi, s meg sem állott, míg annak a magas hegynek a tetejére nem ért.

Ott megcsapja a kilincsmadzaggal a három arany hajszálat, s ím, halljatok csudát: ég-föld megzendül, száll levegőégből nagy erős vágatással egy aranyszőrű ménes; aranyszőrű ménesből kiválik egy paripa, szakad a láng a két orralikán, s nyerít hármat egymás után, hogy meg-megcsendült bele az egész világ, s csak elejébe toppan a királyfinak.

- Itt vagyok, kicsi gazdám!

De hallgassatok csak ide, mi lett a madzagból! Szép aranyos kantár, hogy csak úgy ragyogott, hogy csak úgy tündökölt.

- No, kicsi gazdám, hogy menjek? Úgy, mint a szél, vagy úgy, mint a madár, vagy még ennél is sebesebben: úgy, mint a gondolat.

Mondotta a királyfi:

- Mint a gondolat, édes lovam!

- Jól van, kicsi gazdám, tudom én, mi a szíved szándéka. De addig hiába megyünk a Fekete-tenger hetvenhetedik szigetére, amíg meg nem járjuk a Napnak fényes pitvarát, s onnét egy égő sugarat el nem hozunk.

Nekiereszkedik a táltos a levegőnek, felszáll, mint a madár, aztán nekivág, hasítja a levegőt, vágat, mint a gondolat, s egy jó szempillantás nem telt bele, megérkeznek a Föld kapujához. Az ám, csak hogy a Föld kapujában két farkas állott istrázsát, s azt mondták, hogy addig nem eresztik be a kapun a királyfit, míg két font húst nem ad a lovából.

Gondolja a királyfi: „Bizony nem adok én a lovam húsból, inkább adok a magaméból.” Kivette a zsebéből a csillagos bicskáját, kanyarított a combjából két font húst, odavetette a farkasoknak.

- Most már mehettek - mondták a farkasok.

Repült a táltos, s ím, jóformán be sem hunyta a szemét a királyfi, megszólal a táltos:

- Nyisd ki a szemedet, kicsi gazdám, itt vagyunk a Napnak fényes pitvarában.

Leszáll a királyfi, s hát, ott a Nap pitvarában van egy aranykád, aranykádban tűzfürdő: megfürdött abban; gyémántszege aranytörülköző, abban megtörülközött; ezüstpolcon aranyfésű, azzal megfésülködött; s volt ottan egy talpig tükör, odaállott, s nézegette magát.

De halljátok csak, mi történt!

Kijön a pitvarba egy haragos öregember, bizonyosan a Napnak a szolgálja, meglátja a királyfit, amint nézegeti magát a tükörben, nagy mérgesen ráfúj, kerekedik rettentő nagy szélvész, s úgy elfújja lovastul, mindenestül, hogy hetvenhétezer mérföldig sem ért földet a talpuk. Akkor meg leestek egy olyan sötét lyukba, hogy sem eget, sem földet nem láttak.

Hej, bűnük ereszkedik a királyfi! Azt hitte, hogy soha, míg ez a világ s még két nap, meg nem látja az áldott fényes Napot, nem hogy annak egy sugarát a Fekete-tenger hetvenhetedik szigetére vihesse. Csúszva-mászva tapogattak előbb-előbb, hol kígyóra, hol békára léptek; s mikor vagy hét nap s hét éjszaka eltelhetett, akkor egy nagy vaskapuhoz értek. No, ide ugyan

elcsúszhattak-mászhattak, mert itt meg egy százfejű sárkány állott istrázsát. Az ugyan által nem ereszi a kapun!

Sóhajtozott, tűnődött a szegény királyfi, hogy most már mit csináljon. Tapogatott erre, tapogatott arra a kezével, hátha másfelé mehetne, s ím, egyszerre valami pálcácska akad a kezébe. Az ám, nem pálca volt az, hanem furulya. Nagy bújában-bánatában belefűjt a furulyába, s hát az olyan szépen szólt, hogy annál az angyalok sem muzsikálhatnak szebben.

S mit gondoltok, mi történt? Az történt, hogy a százfejű sárkány szépen lefeküdt a földre, egy feje sem mozdult meg, úgy hallgatta a furulyaszót.

De bezzeg nekibátorodott a királyfi is, s a vaskapun szépen besétált.

Hát ahogy keresztülment a vaskapun, nyiladozni kezd a sötétség, s mit látnak szemei? Jön elébe egy szépséges szép lány, aki nem volt más, mint maga a Hajnal, a Napnak legszebb s legkedvesebb lánya. Hogy történt, mint történt, én bizony nem tudom, elég az, hogy megtetszett Hajnalnak a királyfi, maga mellé ültette az ő szárnyas lovára, és vitte hetedhét ország ellen, emberi szem nem látta gyönyörűsége szép tartományokon keresztül. Először levitte a rézerdőbe. Ott dolgoztak a Nap favágói, döntögették a fákat, rakták a szekerekre, s vitték a Nap konyhájára. Innét vitte az ezüsterdőbe. Ottan ezüstmadarak énekeltek szebbnél szebb nótákat, s az ezüsfák háromszor egymás után szépen meghajoltak Hajnal előtt. Ezüsterdőtől az aranyerdőbe vitte. Csengett az is az aranymadarak énekétől, s Hajnal előtt a fák háromszor egymás után szépen meghajoltak.

Ennek az aranyerdőnek a közepén volt Hajnal kertje, ennek a kertnek a közepén Hajnal gyémántpalotája; s ahogy megérkezett Hajnal, összegyűltek mind a ragyogó csillagok, azután intett Hajnal, leszállott a levegőből egy bíboros fellegkocsi, bíboros fellegkocsiban volt aranylóca, arra ült a királyfival, s azután úgy szállottak feljebb, feljebb, mígnem fölértek a Napnak fényes pitvarába. Ott kiválasztott Hajnal egy sugarat, szépen belefonta a királyfi hajába, s azt mondta:

- Na, királyfi, most már mehetsz, megtalálod Világszép Nádszál kisasszonyt.

S ím, abban a szempillantásban, honnét, honnét nem, ott termett a királyfi táltos paripája, föl pattant rá a királyfi, s vágattak hetedhét ország ellen, a Fekete-tenger felé. Hanem egyszer csak megszólal a táltos, s mondja:

- Hallod-e, kicsi gazdám, mindjárt ott leszek a Fekete-tenger hetvenhetedik szigetén, de jól vigyázz, úgy vágj a három nádszálhoz, hogy egyszerre vágd le, mert különben vége az életednek.

Azt a három nádszálat addig fel ne hasítsd, míg valami vízhez nem érünk, mert ha vizet nem tudsz adni nekik, szemed láttára szörnyethalnak mind a hárman.

Hét nap, hét éjjel vágatott a táltos, akkor értek a Fekete-tenger hetvenhetedik szigetére. Na, ez a sziget csakugyan olyan setét volt, hogy a királyfi föl akaszthatta volna rá a kardját. De a királyfi levette a süvegét, megvillant a hajába font napsugár, s lett egyszerre ragyogó világosság. Hát csakugyan ott van a sziget közepén három nádszál, s amint a királyfi odaér, a három nádszál szépen meghajlik előtte, pedig szellő sem fűjt. Kirántja a kardját a királyfi, megsuhintotta, s egy csapásra többől levágta mind a három nád szálat.

S ím, a három nádszál tövéből fekete vér bugyogott ki, s valami keserves jajgatás hallatszott a földből. Az a fekete vér a vén boszorkány vére volt; a keserves jajgatás az ő jajgatása. No, ez ugyan nem árt senki léleknek, bátran visszaindulhatott tőle a királyfi. Szépen az ölébe fektette a három nádszálat, s azt mondta a lovának:

- No most, édes lovam, vigy az én hazámba; rég nem láttam apámat, anyámat.

Vágtatott a táltos hetedhét ország ellen, a királyfi meg csak nézte, nézegette a három nádszálat, szerette volna felhasítani, hadd lássa, csakugyan lány van-e bennük. Hátha csak hiába bolondították ide a Fekete-tengernek hetvenhetedik szigetére. Ő bizony elővette a csillagos bicskáját, felhasított egy nádszálat, s kiesett belőle egy gyönyörűséges szép lány: Világszép Nádszál kisasszony egyik szobalánya. Az volt az első szava:

- Vízet, vizet, mert mindjárt meghalok!

De csak most ijedt meg igazán a királyfi. Adott volna vizet, de nem volt sehol. Egy szempillantás sem telt belé, meghalt a lány, a két nádszálból pedig keserves sírás hallatszott. A szegény lányt siratták bizonyosan.

Búsult a királyfi, majd felvetette a búbánat. Költögette a lányt, ébresztgette, de hiába, nem ébredt az fel. Leszállott a lováról, sírt ázott a kardjával, s eltemette a lányt.

Aztán mentek tovább, s az ördög szállott-e belé, vagy mi, felhasította a másik nádszálat is. Éppen úgy járt, mint először. Nem tudott vizet adni neki, s Világszép Nádszál kisasszonynak meghalt a másik szobalánya is. No de most megfogadta a királyfi, hogy a harmadik nádszállra vigyáz, mint a szeme világára. Hogy azt addig fel nem hasítja, míg valahol forrásvízhez nem érnek. Hej, pedig úgy szerette volna látni Világszép Nádszál kisasszonyt! De amerre mentek, mindenütt szörnyű nagy pusztaság volt. Nem láttak egy csepp vizet, majd meghaltak a nagy szomjúságban.

Hanem egyszerre csak leszállott a táltos a levegőégből, éppen egy forrásvíz mellé.

- No, édes gazdám, most felhasználod a nádszálat. De előbb meríts vizet a süvegedbe.

Telemeríti süvegét a királyfi, aztán szépen felhasítja a nádszálat, nehogy megsértse a Világszép Nádszál kisasszony gyöngé testét, s ím csak kipattan a nádszálból egy olyan szépséges lány, amilyent még emberi szem nem látott.

Ott mindjárt egymás nyakába borultak.

- Te az enyém, én a tied, ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket!

Aztán felültek mind a ketten a táltos paripára, a táltos egyet ugrott, kettőt szökött, leszállott a királyfi apjának az udvarába. Ott ült éppen a király a palota tornácában, ott ült az idősebbik fia is, a menyé is, de bezzeg volt álmélkodás! Már rég el is siratták a királyfit, nem hitték, hogy valaha látják. S íme, megkerült. Elhozta a legszebb királykisasszonyt kerek e világon. Örült az öreg király; s mit csináljon a fia meg a menyé - örültek azok is.

Csaptak lakodalmat, hét országra szólót, húzták a cigányok, járták a legények és lányok, még ma is járják, ha ugyan bírják.

Itt a vége, fuss el véle!

KIRÁLY KIS MIKLÓS

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egy hetvenhét éves nyárfa. Annak a hetvenhét éves nyárfának a hetvenhetedik ágán volt egy hetvenhét éves szoknya. A hetvenhét éves szoknyának a hetvenhetedik ráncában volt egy hetvenhét éves kis könyv. A hetvenhét éves kis könyvnek a hetvenhetedik oldalán, a hetvenhetedik cikkén volt ez a kis mese, amit el akarok mondani.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, volt egyszer egy király. A királynak volt három lánya. Minden reggel kiment az erdőbe sétálni velük. Egyszer feljön egy nagy fekete felleg. Azt mondja:

- Te király, add nekem a legnagyobbik lányodat, mert ha nekem nem adod, elviszem a napot.

Azt mondja a király:

- Ha jó lélek vagy, gyere le, ha rossz lélek vagy, távozz!

Elment a felleg, elvitte a napot.

Másik reggel megint kimentek sétálni. Megint feljön egy nagy fekete felleg. Azt mondja:

- Te király, add nekem a középső lányodat, mert ha nekem nem adod, elviszem a holdat.

A király nem adta, elvitte a holdat.

Harmadik reggel, mikor kimegyen a király újra sétálni, megint feljön a fekete felleg. Azt mondja:

- Te király, add nekem a legkisebbik lányodat, mert ha nekem nem adod, elviszem a csillagokat.

Azt mondja neki a király:

- Ha jó lélek vagy, gyere le, ha rossz lélek vagy, távozz!

Elment a felleg, elvitte a csillagokat.

Na, hát ott nagy sötétség lett, s nagy sötétségben jártak...

Egyszer Király kis Miklós megyen az öccsével a királyudvarra vízért. Azt mondja az öccsének Király kis Miklós:

- Öcsém, én elérném a napot, holdat, csillagokat, hogyha a király nekem adná fele királyságát meg a legkisebbik lányát.

Ezt meg a király meghallotta. Odahívatta.

- Na, fiam - azt mondja -, ha elő nem hozod, amit mondtál, a fejedet levételem.

- Hát, felséges király atyám, tessék adni egy lovat, mind a kettőnknek kardot, útnak indulunk.

Megindultak, mentek hetedhét országon. Egyszer elértek egy ezüsterdőt. Az erdő szélén megkötötték a lovat, a kisebbik fiú ott maradt. Ügyelt a lóra, hogy valami állatok meg ne egyék.

Király kis Miklós elment az ezüsthídra, rávágott, egy szál deszka leszakadt. Arra megy a hétfejű sárkány, megbotlik a lova. Azt mondja a hétfejű sárkány:

- Kutyák, ebek igyák a véredet, hét esztendeje, hogy ezen a hídon járok, sose botlottál meg, mi oka ennek?

Azt mondja a ló neki:

- Nékem tűz, néked víz, mind a kettőnknek el kell pusztulni!

Leszállott a lóról a hétfejű sárkány, s azt mondja:

- Király kis Miklós, gyere ki a híd alól, mert mikor akkora voltál, mint egy köleskásának ezredrészi, akkor tudtam, hogy meg kell veled vívni!

Kimegy Király kis Miklós, azt kérdi tőle a hétfejű sárkány:

- Hogy menjünk? Öltre vagy kardra vagy botra?

Azt mondja rá Király kis Miklós:

- Kutya szokott öltre, kondás pedig botra, vitéz pedig kardra!

Kardra mentek.

Addig birkóztak, addig vágták egymást, hogy a vitéz levágott hat fejet. Azt mondja neki a hétfejű sárkány:

- Király kis Miklós, hagyd meg ezt az egy fejemet, odaadom a csillagokat!

- Na - mondja Király kis Miklós -, hol vannak?

- Ott a nyeregpokróc alatt, vedd ki!

Kivette Király kis Miklós a csillagokat, levágta a sárkánynak a hetedik fejét is. Elment az öccséhez, elkötötte a lovat, mentek tovább.

Elérték az aranyerdőt, ott megint megkötötték a lovat a fához,

Király kis Miklós elment az aranyhídhöz. Rávigott a kardjával, leszakadt két szál deszka. Elbújta a híd alá.

Jön a tizennégy fejű sárkány, menne keresztül rajta, megbotlik a lova. Az is azt mondja megint:

- Mi oka annak, hogy tizennégy éve erre járok, sose bírtál megbotlani, s most megbotlottál?

Az a ló is azt mondja:

- Nékem tűz, néked víz, mind a kettőnknek el kell pusztulni!

Leszállott a sárkány, s azt mondja:

- Király kis Miklós, gyere ki a híd alól, mert mikor akkora voltál, mint egy köleskásának ezredrészi, akkor tudtam, hogy meg kell veled vívni!

Kiment. Kérdi tőle a sárkány:

- Na, hogy megyünk? Öltre vagy kardra vagy botra?

- Kutya szokott öltre, kondás pedig botra, vitéz pedig kardra!

Azzal kardra mentek. Addig-addig verekedtek, vagdalkoztak, hogy Király kis Miklós annak a sárkánynak is levágta tizenhárom fejét. Mikor levágta a tizenhárom fejet, azt mondja a sárkány:

- Király kis Miklós, hagyd meg azt az egy fejemet, odaadom a holdat.

- Hol van? - kérdi a legény.

- Ott van a nyeregpokróc alatt, vedd ki!

Kivette Király kis Miklós a nyeregpokróc alól a holdat, eltette a csillagokhoz, akkor levágta a sárkány tizennegyedik fejét is. Elment az öccséhez, de nem mondotta, hogy már a hold is megvan.

Mennek, mendegélnek, úgyannyira, hogy elérték a gyémánterdőt.

A lovat újra megkötötték egy fához, Király kis Miklós elment a gyémánthídhöz.

Mikor odaért, rávágott a kardjával a hídra, ott már három szál deszka szakadt le. Elbújt.

Megyen a huszonnégy fejű sárkány, menne a hídon keresztülfele, hát megbotlott a lova annak is. Azt mondja:

- Mi oka ennek? Huszonnégy éve rajtad járok, sose botlottál meg!

Azt mondja a ló:

- Nékem tűz, néked víz, mind a kettőnknek el kell pusztulni!

Akkor leszállott.

- Király kis Miklós, gyere ki a híd alól, mert mikor akkora voltál, mint egy köleskásának ezredrészi, akkor tudtam, hogy meg kell veled vívni!

Kiment. Kérdi a sárkány:

- Na, hogy megyünk? Öltre vagy kardra vagy botra?

- Kutya szokott öltre, kondás pedig botra, vitéz pedig kardra!

Addig verekedett a legény a sárkánnyal, hogy annak is levágta huszonhárom fejét. Mikor levágta a huszonhárom fejét, azt mondja a sárkány:

- Király kis Miklós, hagyd meg a huszonnegyedik fejemet, odaadom a napot.

Mikor megkérdezte tőle Király kis Miklós, hol van a nap, azt felelte a sárkány:

- Ott van a nyeregpokróc alatt!

Ennek a sárkánynak háromlábú lova volt, de az a három lábon is sebesebben tudott menni, mint más, akinek négy lába van. Király kis Miklós nem kivette a napot, hanem odatette a csillagokat meg a holdat a naphoz a háromlábú lónak a nyeregpokróca alá. A sárkány huszonnegyedik fejét levágta, felült a háromlábú lóra, s elment az öccséhez.

- Na, öcsém, most már megvan a nap, a hold meg a csillagok, mehetünk! - mondta.

Ahogy kifele értek az erdőből, leszólt egy kis ember egy fa tetejéről:

- Király kis Miklós, azt hiszed, a tied a nap és a hold meg a csillag?

- Hát kié?

- Az enyém!

Na, hát Király kis Miklós fogja magát, felmászik a fára, leveri a kis embert. Az meg, mire ő félig ért, ráugrott a háromlábú lóra, elment vele.

Király kis Miklós elküldte haza az öccsét, mondja meg a királynak, hogy s mint járt, ő meg folytatta egymaga az útját.

Megy, mendegél szegény fiú hetedhét országon keresztül. Egyszer talált egy embert. Sírt. Kérdi tőle:

- Hát te miért sírsz, te ember?

- Hogyne sírnék - mondja az ember -, ha kinyitom a szememet, keresztüllátom a világot, és nem látok tovább!

- Na, gyere velem, majd lesz módodban a nézés!

Mennek tovább ketten. Megint találnek egy másik embert, az is sír.

- Hát te miért sírsz, te ember?

- Hogyne sírnék - mondja az ember -, mikor egyet lépek, keresztüllépek a világot, és nincsen tovább hova menni!

- Na, gyere velem, majd lesz módodban a lépés!

Na, ahogy mennek, mendegélnek hárman, megint találnek egy embert, az is sír.

- Hát te miért sírsz?

- Hogyne sírnék - mondja az ember -, mikor hét öl fa ég mellettem, hét nagy ujjas van rajtam meg hét bunda, mégis majd meg fagyok!

- Na, gyere velünk, majd lesz módodban a melegedés!

Mennek, mendegélnek tovább. Egyszer csak elérték a házat, ahol a kis csepp ember lakott. Bementek. Az öregasszony, a felesége már tudta, hogy az ő urát keresik. Adott nekik szállást, de egy szobát befűtött, mint a katlant, hogy égjenek meg benne mindahányan. De hát a fagyos ember szerette, annak nem volt melege, hanem a többiek, azok meg akartak sülni. Azt mondja Király kis Miklós:

- Hallod, te fagyos ember, ne hagyj bennünket megégni, csinálj velünk valamit.

Hát az csak egyet sóhajtott, egyszeribe olyan langyosság lett a szobában, hogy nem sülték meg.

Reggel, mikor kiengedte őket a vénasszony, azt mondja Király kis Miklós Messzinézőnek:

- Nézzél csak széjjel, nem látod valamerre ezt a bakarasnyi csepp embert a méternyi szakállával?

- Dehogynem - mondja Messzinéző -, a tenger közepén ül egy fűzfának a tetején.

- Na, lépjél csak érte - mondja Messzilépőnek Király kis Miklós.

Messzilépő tüstént odalépett, a kezére tekerte a csepp ember szakállát, odavitte Király kis Miklós elé. Az elvette tőle a napot, holdat meg a csillagokat, s azonnal fel is engedte a csillagokat az égre, hadd ragyogjanak.

Megköszönte a három embernek a segítséget, s megindult hazafelé. Feleúton felengedte a holdat is, s mikor már gondolta, hogy nem olyan messzire van, felengedte a napot is, hogy napvilágon érjen haza.

Mikor hazaért, a király nekiadta fele királyságát, a lányát is nekiadta, csaptak egy nagy lakodalmat, s még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A ZÖLD SZAKÁLLÚ KIRÁLY

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, még azon is túl, ahol a kis kurta farkú malac túr, volt egy zöld szakállú király. Az a zöld szakállú király egyszer fogta magát, elindult vándorolni. Már nagyon sokáig vándorolt, biztosan megjárta már száz tíz hosszát, csak azon vette észre magát, hogy bizony tizenhét esztendeje már annak, amióta ő hazulról eljött. A sok járás-kelésbe nagyon kifáradt, megszomjazott, leült egy patak partjára. Azután lehasalt a víz színéig, hogy majd iszik egy jót. Alig kortyantott egyet-kettőt, valaki megfogta a szakállát. Húzta volna ő vissza, de nem tudta. Bekiált a vízbe:

- Hallod-e, te nemtudomki, ereszd el a szakállamat, amíg szépen vagy!

De még annál jobban húzták. Már rimánkodásra fogta a dolgot, mert annyira húzták befelé, hogy majd megfulladt. Azt mondja egyszer a vízben valaki:

- Ha ideadod nekem, amit az országodban nem tudsz, eleresztem a szakállad.

- Ugyan mit nem tudnék én az országomban? A legutolsó tüt is tudom! - mondta a zöld szakállú király.

- De csak ígérd meg, hogy amit az országodban nem tudsz, az enyém lesz! - mondta a vízben az ördögök királya, mert az volt.

- Hát jól van, legyen a tied! Úgysem sütsz te abból kenyeret, amit én az országomban nem tudok! - mondta a zöld szakállú király.

De már akkor nagyon rossz volt neki a kénytelen-kelletlen hason való fekvés, mikor felelesztette az ördögök királya. Akkor aztán indult hazafelé azon gondolkodva, hogy mi is lehet az, amit ő otthon, az országában nem tud.

Mikor hazaér, eleibe szalad egy szép nagy suhanc legény, a nyakába ugrik, összevissza csókolja.

- Jaj, kedves apám, de sokáig itthagytál bennünket, de jó, hogy végre itthon vagy!

A király csak nézett. Majd eltaszította magától a gyereket.

- Kinek vagyok én az apja? Te meg kinek vagy a fia? Én nem ismerlek!

De odabenn a felesége megmondta neki, hogy bizony az ő gyereke az! Már éppen annyi idő, mint amióta ő elment hazulról.

Csak akkor kapott észbe a zöld szakállú király. Emlékezett, hogy az ördögök királyának ígért ő valamit, amit az országában nem tud. Hát ez a szép legényfia volt az, akiről ő nem tudott. Majd megette magát. Még arra is gondolt, hogy jó volna oda nem adni a gyereket, de a másik percben meg attól félt, hogy akkor maga az ördögök királya jön el érte.

Magához hívatta a fiát. Elmondott neki mindent, ahogy van. A legény meg nemhogy megijedt volna, még maga is azt bizonygatta, hogy jó lesz, ő elmegy. Másnap felkészült, és el is ment.

Megy, megy, mendegél hetedhét ország ellen, ahhoz a patakhoz ér, ahol az apja szakállát megfogták. A vízben gyönyörű szép hét arany vadkacsa úszkált, a parton meg egy inget lobogtatott a szél. Lehajlik, felveszi az inget, már a tarisznyába akarta gyömöszölni, hát a hét aranykacsa közül az egyik tündöklő szép lánnyá változik, s azt mondja a királyfinak:

- Szép királyfi, tudom, ki vagy, meg hogy hová sietsz! Te a zöld szakállú király fia vagy, s még az apámhoz, mert ő téged elnyert az apádtól. Add ide az ingemet, jótett helyébe jót várj!

A királyfi odaadta. A lány felöltözött, lehúzott az ujjáról egy aranygyűrűt, odaadta a királyfinak.

- No, ezt tedd el! Tizenkét várkapun tudsz bemenni anélkül, hogy valaki észrevenné. Csak fordítsd meg a gyűrűt, a kapu magától kinyílik. S ha bejutottál, majd mond neked az apám olyanokat, hogy ha angyal vagy, akkor sem tudod megtenni. Én segítőd leszek. Este nyolc óra tájban dongó képében ott dongok az ablakodnál, te eressz be, aztán ne félj semmit!

A legény ujjára húzta a gyűrűt, a lánytól elbúcsúzott, s ment az ördögök királyának palotája felé. Tizenkét várkapu állta útját, de ha a gyűrűt megfordította, mind kinyílt magától. Utoljára a palota ajtaja nyílt meg, s ekkor előtte állott az ördögök királya.

- Felséges király, grácia fejemnek, itt vagyok előtted!

- Hát ha itt vagy, jól van! - mondta a király. - De nagyon bátran beszélsz, tán nem tudod, kihez jöttél?

- Tudom én - mondta a királyfi -, te sem vagy különb, mint az én apám, az is király, te is király vagy, aztán megvan!

A király nagyon mérges lett.

- No várj csak, három feladatot kell teljesítened; ha azoknak ura tudsz lenni, jó, ha nem, vége az életednek! Itt van ez a káposztalevél, fogd meg! Most majd becsuklak egy szobába, ha ebből holnap reggelre darutollas kalapot nem csinálsz, hát imádkozhatsz!

Azzal mentek egy szobába. A királyfira rázárták az ajtót mind a három oldalról, tettek be neki ételt-italt, hogy ne unja magát. Mikor magára maradt, bizony nagyon szomorú lett ökigyelme!

- Hej, hogy az anyád sirasson meg, ördögök királya - mondogatta magában -, olyat adtál fel, hogy míg a világ, sohasem tudom meg csinálni.

Még tovább is szomorkodott meg gondolkozott volna, de az ablaknál valami dongást hallott. Akkor jutott eszébe a szép leány. Odamegy, hát hallja, hogy a dongó azt mondja:

Eressz be, galambom,
javadat akarom!

Nyitotta is az ablakot mindjárt. A dongó berepült, gyönyörű szép lány lett belőle.

- No, édes szívem, szép szerelmem, mondd meg, miben lehetek segítségedre?

Elmondja János, hogy hogy meg van ő ijedve, mert káposztalevélből kell darutollas kalapot csinálni!

- Csak az a baj? - mondta a lány. - Akkor nincs baj! Hol az a káposztalevél?

- Itt van.

- No nézd csak! - S abban a pillanatban olyan szép darutollas kalap feküdt az asztalon, hogy olyan tán még Ferenc Jósának sincs a fején!

A legény majd kinézte a szemét, úgy nézett. Ő még ilyet életében nem látott! Akkor azt mondja a lány:

- Holnap este is eljövök, de ne váksoztass olyan sokáig, mint ma. Ha a dongásomat hallod, csak eressz be! Most pedig megyek, nyisd ki az ablakot!

Abban a percben kis irinyó-pirinyó dongó lett belőle, s kirepült. A királyfi meg nyugodtan lefeküdt, tudta, hogy majd néz egyet az ördögök királya, ha ezt meglátja.

Másnap jókor reggel ment is a vén Drómó. Alig nyitott be, meglátta az asztalon a szép darutollas kalapot. Azt mondja a legénynek:

- No, hát ennek derekasan megfeleltél!

- Meg biz én! - mondta rá a legény nagy hetykén.

- Ühüm, hát ha olyan büszke vagy, majd adok én fel olyant, hogy azt csakugyan nem bírod megtenni!

Azzal az ördögök királya kiment, hozott egy bögre káposztalevet.

- No, ha ebből holnap reggelre ezüstsarkantyút nem csinálsz, vége az életednek!

A legény arra is csak a vállát rázta.

- Hát majd meglesz az is, ha a jóisten megsegít!

A király azzal kiment, a királyfi meg magára maradt. „Káposztalé meg ezüstsarkantyú! No, ebből már csakugyan nem lesz semmi. De bolond egy esze van ennek a királynak, hogy ilyeneket kitalál!” - gondolkozott magában.

Megvárta az estét, a nyolc órát. Jött a kis dongó.

Eressz be, galambom,
javadat akarom!

Beeresztette, s az megint az a szép leány lett, akit a patakparton látott. Elmondta neki, mit és mit parancsolt az édesapja. De annak ez annyi volt, mint a semmi. A káposztaléből olyan ezüstsarkantyút kanyarított, hogy akárki megnézhetne volna. De boldog volt a királyfi! Meg is ölelte, meg is csókolta a lányt, ahogy szíve vágyása akarta. Azután a lány újra megrázkódott, kis dongó lett belőle, s elrepült.

Másnap az ördögök királya majd hanyatt esett, mikor a gyönyörű ezüstsarkantyút meglátta. De nem is nyughatott a legénytől, mindenáron az életére tört, el akarta veszejteni. Hozott be egy kancsó tiszta szűrött vizet.

- No, ha ebből holnap reggelig rézfokost nem csinálsz, előre megírhatod a testamentumodat!

A királyfi nem szólt semmit. Az estére várt, azt hitte, hogy ha eddig ment minden, ezután is megy. Az ám, de mikor a kis dongó szép lánnyá változott, s megtudta a parancsot, csak a fejét csóválta: már azt ő se tudja megcsinálni!

- Tudod mit? - mondta a királyfinak. - Elmegyünk mi innen, mert itt egyikünknek sem lesz jó a sora. Téged majd megütlek a pálcámmal, változol egy aranygyűrűvé, a szép kis pej lovam aranyalmává, én meg egy madár leszek, s megyünk.

Ahogy mondta, úgy is lett. A királyfiból aranygyűrű lett, a szép kis pej lóból aranyalma, a lány meg madár lett, a gyűrűt a szájába vette, az almát meg a lábába fogta, s ment, ment, mint a gondolat.

Másnap reggel az apja észrevette, hogy se lány, se királyfi. Mindjárt tudta, hogy egy követ fújnak. Azt mondja a szolgájának:

- Eredj csak utánuk, hacsak tudod, hozd vissza őket!

Még olyan szaladást, amit az a szolga tett! Úgy ment, mint a villám. Egyszer azt mondja a madár a gyűrűnek:

- Jaj, de sebes szél fúj a hátam megett! Jönnek utánunk! - Aminthogy igaza is volt.

Látott egy sűrű bokrot, beszállott éppen a közepébe.

A szolga nemsokára a nyomukban volt, de hasztalan keresett-kutatott, nem talált semmit. Megy haza, mondja a királynak:

- Felséges királyom, nem láttam én belőlük annyit sem, mint a körmöm feketéje. Egyedül egy bokor volt a pusztán, annak a közepében meg egy kis madár.

- Az volt az, te számár! - mondta a király. - Látom már, hogy magamnak kell mennem, mert rátok még ezt sem lehet bízni.

De még ha valaki látott sebes menést, látta volna az ördögök királyát! A kis madár is nyomta ám, de hasztalan ment volna akárhogy, ha mindjárt ott nem lett volna az ország határa, meg is fogták volna. De így az ördögök királyának az ereje csak a maga országa határáig tartott, tovább nem. Mikor látta, hogy azok átlépték a határt, olyan mérges lett bele, hogy mindjárt megpukkadt.

A kis madár átváltozott szép lánnyá, a gyűrű királyfi, az aranyalma pedig szép pej ló lett. A lóra felültek mind a ketten, mentek haza a zöld szakállú király országába.

Otthon megesküdtek, lagzit laktak, én is ott voltam a lakodalomban mint kisbőgős, úgy jóllaktam hurkával, kolbásszal, hogy még másnap se kellett az étel. Bandi legyenek, ha nem igaz! Még most is élnek, ha meg nem haltak.

RÓZSAKIRÁLYFI

Rózsakirálynak hadat üzent egyszer egy másik király. Összeszedte az összes katonáját, de mielőtt elindult, leltározta az összes vagyonát.

Amint ott töprenkedik, gondolkodik a katonái között, egyszer eleibe áll egy ősz öregember, s azt kérdi:

- Szeretnéd megnyerni, ugye, ezt a háborút? Tudod mit, én segítek rajtad, ha nekem adod, amiről te nem tudsz.

Elgondolkodik a király, hiszen ő mindent leltárba vett! Kicsi gondolkodás után azt mondja:

- Jól van, neked adom, csak nyerjem meg úgy ezt a háborút, hogy minél kevesebb katonám pusztuljon oda.

Jött az ellenség, annyi volt, mint a réten a fűszál, de Rózsakirály katonái legyőzték őket. Alig esett el közülük kettő-három. Hazamegy a király nagy boldogan, hát a királyi város kapujában azzal fogadják az örök:

- Felséges királyunk, amíg oda volt, született egy fia.

Elszontyolodik erre Rózsakirály, de azután arra gondolt, hátha megfeledez rőla az ősz öregember.

Három év múlva egyszer éppen nagy multság volt a királyi palotában. Egyszer csak megnyílik egy mellékajtó, bejön az ősz öregember, s azt mondja:

- Király, azért jöttem, amit ígértél! - És az összes miniszter szeme láttára felkapta a kisfiút, és eltűnt vele.

Búsult a király és a királyné, nem tudták, hova lett a kisfiuk, de mi nézzünk utána.

Látjuk, hogy az ősz öregember Tündérországba viszi, annak az országnak ő volt a királya, és ott a fiút elnevezték Rózsafiúnak. Az öreg királynak az első felesége meghalt, maradt egy kisleánya, Tulipánnak hívták. Az öreg tündérkirály úgy számított, hogy Rózsakirályfi és Tulipán királykisasszony ha megnőnek, férj és feleség lesznek. Igen ám, de a tündérkirálynak volt egy második felesége is, annak is volt egy leánya, s az azt akarta, hogy Rózsakirályfi az ő leányát vegye el.

Telt-múlt az idő, Rózsafiú betöltötte a tizenhétédik életét. Azt mondja a tündérkirálynak a felesége, aki boszorkány volt:

- Tudd meg, nem engedem, hogy Rózsafiú a te leányodat vegye el! Vegye el az enyémet!

Azt mondja a király:

- De asszony, gondold meg, Rózsafiú az én leányomat szereti!

- Én nem bánom - mondja a királyné -, de nem engedem, hogy elvegye, csak akkor, ha három kívánságomat teljesíti.

- Mi legyen az első?

- Az első az, hogy menjen el a szülővárosába, és hozza el az édesanyja karikagyűrűjét. De ne te hozd el helyette!

Elgondolkodik a király. Kimegy az udvarra, szól a kürtös katonának, hogy fújjon riadót. Összegyűlnek a tündérkatonák. Elővesz a király egy darab kolbászt, és ahányat számolt,

annyit harapott. Még egy kis darab kolbász volt, még mindig hiányzott egy! Ejnye, hol lehet az a Muki? Odakiált a trombitásnak:

- Fújj még egyszer!

A trombitaszóra csak előjön egy sánta katona. Rákiált a király:

- Hol voltál, Muki?!

- A hajnalcsillag jobbik sarkánál, a kedvesemnél.

- Jól van, Muki, tudod, miért hívtalak? Rózsakirályfi mellé adlak, kisegíted őt minden bajból.

- Parancsára, felséges királyom. Már azt is tudom, miről van szó!

Bemegy Muki Rózsakirályfihoz, s azt mondja:

- Rózsakirályfi, engem az öreg király küldött, hogy segítsék neked. Készülj, mert megyünk. Az édesanyád karikagyűrűjét kell elhozzuk.

Két táltos lovat nyergeltettek, mindegyiknek hat lába volt. Mikor mindennel készen voltak, mind a ketten nyeregbe ültek. A két táltos csak felreppen a levegőbe, úgy szelték a levegőt, akárcsak a puskagolyó. Mikor Rózsakirályfi szülővárosának a határába értek, meghúzza Muki a gyeplőket. Mind a két ló leereszkedik a földre. Mit látnak? Egy nagy mocsaras nádas. Azt mondja Muki:

- Na, Rózsakirályfi, a lovakat itt hagyjuk.

Elővesz egy zabostarisznyát, odatartja a ló szájához, az egyik lovat egészen belenyomja, hasonlóképpen a másik lovat is a másik zabostarisznyába. Akkor a két tarisznyát felakasztja egy fáagra.

- Most már mehetünk.

Mennek. Egy kilométert lehaladnak, feltűnik előttük egy szép város. Mondja Muki:

- Látod, Rózsakirályfi, ez a te apád városa. Ide úgy kell bemenjünk, hogy fel ne ismerjenek bennünket. Én vetek egy kecskebukát, lesz belőlem egy szép macska. Akkor te megfogod a farkamat, és tebelőled is egy macska lesz. Aztán csak gyere utánam.

Úgy is történt. Pár perc múlva a város főutcáján két szép macska szaladt végig, megbámulták az emberek, a gyerekek. Mi történik? A két macska szalad a királyi palota felé. Az őrt álló katonák lába között befutnak az udvarra, ott elbújnak, várják a szürkületet.

Mikor beszürkül, mondja Muki Rózsafiúnak:

- El ne nyávogd magad! Gyere utánam! Menjünk fel az emeletre.

Eljött a kilenc óra. A két macskát ott látjuk egy szobaajtó előtt. Mondja Muki:

- Ez a te édesanyád hálósobája. Megvárjuk, amíg elalszik, s akkor bemegyünk.

Mikor bementek a szobába, a királyné le volt feküdve. Odasúgja Muki Rózsafiúnak:

- Nézzük meg, nem tette-e le a karikagyűrűjét az asztalra.

Nincsen ott. Hol lehet? Hol látták meg? A királyné ujján. Szerencsére a karja lecsüngött. Azt mondja Muki:

- Én húzom le. Félek, te meg találod csókolni az édesanyád kezét, felébred, s akkor vége az életünknek.

Odament Muki, szépen megfogta a gyűrűt az ujjon, és lehúzta. Azután kimentek vissza oda, ahol hagyták a zabostarisznyát. Mikor odaértek, Muki keresztülbucskázott a fején, visszaváltozott embernek. Megfogta a másik macska farkát, az visszaváltozott Rózsafiúnak. Leakasztotta a két zabostarisznyát, kirázta belőle a két lovat. Akkor mind a ketten lóra ültek, elmentek vissza Tündérországba. Átadták a gyűrűt az öreg tündérkirálynak, az átadta a feleségének.

- Na, asszony, elhozta Rózsafiú a gyűrűt.

- Igen, mert mellé adta azt a gazember Mukit. Na, meglátom, hogy bírja ki a holnapi próbát.

Reggel, ahogy megvirrad, bemegy Muki Rózsafiúhoz.

- Ide hallgass, Rózsakirályfi - mondja neki -, ma két lovat kell meglóvagnod. Az egyik egy öreg kanca lesz, a másik egy fiatal csikó. A csikóval szépen bánjál, de a másikat sarkantyúzd, vesszőzd, ahogy csak tudod.

Alig egy félóra elteltével hívják Rózsafiút. Ott egy kanca ló, de prüsszög, kapál, vágja a port a levegőbe. Mondja az öreg tündér király:

- Na, fiam, ezt a lovat meg kell lovagnod.

Felül Rózsakirályfi a nyeregbe, elkezd a ló táncolni, kapálni, nyeríteni. Ágaskodott a két hátulsó lábára, hogy ledobja a lovasát, de Rózsafiúnak eszébe jutott, hogy nem kell kímélni. Kezdte sarkantyúzni, vesszőzni, rákényszerítette a vágatásra. Addig hajtotta, hogy a hab csak úgy hullott le róla. Mikor leszállt róla, tiszta fehér lett a habtól, és a ló is csak úgy reszketett.

Hozták a másikat is. Arra is felült, de azt ám nem vesszőzte, nem sarkantyúzta. Szépen ráhajolt a nyakára, megveregette. Akkor a ló iramba indult. Rövid vágatás után leszállt róla, és megkefélte.

Délután azt mondja a király a feleségének:

- Na, asszony, meglóvágta a fiú a lovakat.

- Meg, az igaz, hogy meg! Tönkrehajtott, vasazott, vesszőzött, de láttam, a lányodat csak megsimogatta. Tudom, hogy Muki tanította meg! Megállj, Muki, lesz még neked is nemulass! Tudd meg, ha holnap reggelre el nem hozza az édesanyja hálóingét, ami akkor volt rajta, amikor ő született, vége az életének!

A király, ahogy jön a folyosón végig, szemközt találja magát Mukival. Mondja neki Muki:

- Felséges királyom, a vén boszorkánynak megint kell valami. Tudom is, hogy micsoda.

- Micsoda?! - kérdi a király. - Hát azt te honnét tudod?

- Honnét tudom? Én még azt is tudom, hogy mit gondol. De ne búsuljon, felséges királyom, mindjárt indulunk Rózsakirályfival.

A két ló már felnyergelve várta őket. Nyeregbe ülnek. A két ló megint a levegőbe száll, és száll, száll Rózsakirályfi apjának a városa felé. A mocsár szélén Muki megint tarisnyába dugja a két lovat, és azt mondja Rózsakirályfinak:

- Most már nem mehetünk napvilágnál be a városba, mert tudják, hogy a gyűrűt a két macska lopta el.

Megvárták, amíg sötét lett, akkor megint macskává változtak, bementek a városba, be a királyi palotába, s ott elbújtak. Megvárták megint, amíg a lámpák elalusznak, akkor elmentek a királyné hálószobáajtájához. Megszólal Muki:

- Most már bajosabb lesz, mert az ing a szekrényben van, és a szekrény kulcsa a nyakába van kötve egy selyemszalagra.

- Jó - mondta Rózsafiú -, de azt már nem engedem, hogy a kulcsot te vedd le.

- Hát vedd le te, csak vigyázz, mert ha meg találod csókolni, akkor mi nem menekedhetünk.

Rózsafiú szépen felmászott az ágyra, és elkezdte a két macskalábbal bogozni a szalagot, hogy vegye le a kulcsot. De ebben a percben olyan érzés fogta el, legyen, ami lesz, ő megcsókolja az édesanyját, így gondolta magában. Ezt Muki észrevette. Hamar beharapta a Rózsafiú farkát, és elkezdte rágni. Az nagyot szisszent, hátrafordult, s akkor Muki elkapta a kulcsot, lehúzta Rózsafiút az ágyról. Hamar kinyitották a szekrényt, ott találták a hálóinget, becsomagolták, s futottak kifelé.

Ahogy kilépnek az ajtón, látják, hogy két szuronyos katona jön feléjük a lépcsőn.

- Azt a két macskát láttam, aki a múltkor ellopta a gyűrűt. Biztosan megint valami rosszban sántikálnak. Hacsak lehet, elcsípjük őket.

Meghallotta ezt a beszédet Muki, megfogta Rózsafiút.

- Gyere, a csatornán fogunk felmenni. Kimegyünk a tetőre, ott ha el tudunk menekülni. Úgy is tettek. Felmásztak, a fedélen végigmennek, elérnek egy kéményhez. Rózsafiú menni akar tovább, de Muki megfogja.

- Állj meg, úgy érzem, hogy a vén boszorkány nem messze van, a királlyal együtt jönnek.

Alighogy kimondja ezt Muki, megérkezik a vén boszorkány. Olyan világosságot csinált, hogy a fillért fel lehetett volna venni a földről. Elkezd kiabálni a levegőből:

- Ott a két tolvaj a háztetőn! El kell fogni őket!

Szegény Muki húzódott a kémény árnyékába. Hát ott mit talál? Aznap járt ott a kéményseprő, ottfelejtett egy seprűt. Felkapja, megfordítja. A vén boszorkány elkezd jajgatni:

- Jaj, jaj, jaj a hátam, jaj a derekam! Segíts - mondja az urának -, ez a gazember Muki megöl! Fogd meg hamar a ruhám szélét!

A király megfogja.

- Húzzál magad után!

Odább húzta a király a vén boszorkányt, s megint sötétség lett.

- Így ni - mondja Muki -, látod, ha nincs ez a seprű, most megfogtak volna minket. Most gyere utánam.

Leszállottak a földre, el, ki a mocsárhoz, kirakta Muki a tarisznából a két lovat, hátára pattantak, elvágattak vissza Tündérországba. Muki a csomagot elvitte az öreg királyhoz.

- Felséges királyom, parancsát teljesítettük.

A király elvitte a feleségéhez.

- Mind a három kívánságod teljesült, engedd meg, hogy Rózsafiú elvegye Tulipánleányt.

- Tudd meg, inkább megölöm, de nem engedem meg!

Rózsakirályfi éppen benn volt Tulipánnál, egyszer csak hallják, hogy valaki az ablakon kopog:

- Készüljetek, el kell innen szökni!

Odamegy Rózsakirályfi az ablakhoz, látja, hogy Muki áll ott.

- Készüljetek, mert szökni kell!

Mondja Tulipán:

- Biztosan a vén boszorkány el akar bennünket pusztítani.

Muki elszaladt haza - volt egy öreg édesanyja -, mondja az édesanyjának:

- Édesanyám készüljön, mert én messze országba akarok menni, és magát is viszem.

Az öregasszony készülgetett. Muki visszament a két fiatalhoz.

Mondja Tulipánnak:

- Hát te nem tudsz semmit?

- Dehogynem - mondja a leány -, hiszen én is tündér vagyok.

Elővesz egy fakanalat, odateszi az asztalra.

- Mikor engem kérdeznek, akkor te felelj!

Akkor előveszi a laskanyújtót.

- Mikor kérdeznek, felelj!

Veszi a fésűjét, és az ajtónyílásba teszi.

- A tied lesz az első szó!

Muki kinyitja az ablakot.

- Na, gyertek utánam!

Mind a hárman kimennek az ablakon, el a Muki lakására. Muki a kis házat felemeli, alátesz négy kereket. Akkor kinéz az ablakon, ott egy szép kis virágoskert.

- Ezt csak nem hagyom itt!

Kimegy, megfogja a kis kertnek az egyik szélét, összetekeri, mint egy tekercs papírt, beleteszi a zsebébe - jó nagy zsebe volt! Megtaszítja a kis házat, az aztán elkezdett az úton szaladni, mintha csak a ló húzta volna. Mennek, menekülnek a kis házikóval. A vén boszorkány egyet prüsszent otthon.

- Ejnye, ezek a gazok vajon megszöktek?

Odamegy a Tulipán szobájának az ajtajáig, s beszél:

- Mit csinálsz?

Erre a fésű felelt:

- Most fésülködöm.

Akkor otthagytá a szoba ajtaját, és visszament a szobájába. Egy kis idő múlva megint visszament és kérdezte:

- Most mit csinálsz?

A laskanyújtó felelt:

- Nyújtom a téstát!

Ebbe is belenyugodott a vén boszorkány, de azért csak kételkedett. Egy tíz perc múlva megint beszólt:

- Most mit csinálsz?

Felelt a fakanál:

- Kavarom a kását.

A vénasszony megint lecsendesedett egy kicsit, de csak nem volt nyugta. Megint csak kérdi:

- Most mit csinálsz?

Erre már nem felelt senki. Próbálja kinyitni az ajtót, de nem lehetett. Kiált egyet, szaladnak a lakatosok, az ajtót kinyitják. Nagy a csodálkozás, a szoba üres.

- Tudtam - kiabált a vén boszorkány -, tudtam, hogy meg szöknek!

Jön az öreg király, kérdi:

- Mi baj?

- Nézz ide, saját leányod, nevelt fiad megszöktek! De megyek én utánuk, ahol utolérem, ott ölöm meg!

Hamar előkap egy lapátot, ráül, felemelkedik a levegőbe. Látja ezt az öreg király, ő is azonnal lóra ül, mentek a fiatalok után.

Mukiék a kis házikóval már közeledtek a tündérhatárszélhez. Mondja Rózsakirályfinak:

- Még egy jó félóra, s megszűnik a vén boszorkány hatalma, mert akkor már túl leszünk a tündérhatáron.

Alighogy ezt kimondja, egy nagy sötét felhő kerekedik, elkezd dörögni, csattogni. Akkora jegek hullottak a kis kunyhóra, mint egy-egy tojás.

- Itt a vén boszorkány! - kiáltja Muki. - Még csak öt perc!

Elérik a határt, a két első kerék a határon túl, a két hátsó a határon belül. A vén boszorkány pedig a kunyhó felett van.

- Itt lesz végetek! - kiabálja a levegőből.

Muki szegény éppen a kereket kezdte emelgetni át a határon. Akkor jut eszébe a seprű. Kiáltja az anyjának:

- Hamar a seprűt!

Odaadja Mukinak a seprűt, megforgatja a levegőben vagy kétszer. A vén boszorkány elkezd jajgatni:

- Jaj a derekam, jaj, jaj!

De Muki most nem kímélte. Felhajította a seprűt a vén boszorkánnyal szembe, és az úgy megijedt, a lapátról lecsúszott, leesett a földre, és szörnyethalt. Akkor érkezett oda az öreg tündérkirály.

- Ó, Muki, köszönöm neked, hogy megmentettél ettől a csúf boszorkánytól. Most már én is mehetek veletek.

El is mentek az öreg Rózsakirályhoz, elmondták a történeteket.

Megörült az öreg Rózsakirály, papot hívtak, összeeskették a fiatalokat.

Meghívták az egész ország népét. Én éppen akkor jöttem haza szabadságról mint katona. Odakeveredtem a vendégek közé, pedig az utam sietős volt. Kértem egy lovat és egy kicsi

ennivalót. Adtak is. Egy tarisznyába tettek levest, egy fakanalat és egy darab csontot. A lovamnak a dereka viasz, a lába acél, kender a farka, sárgatök a feje, palacsinta a füle. Jövök be itt a hegyoldalon, jön szembe a szomszéd. Kérdi:

- Honnan jössz, szomszéd?

- Lakodalomból! - kiáltom.

- Nem hozol valamit? - kiáltja.

- Hozok egy kis levest!

- Adj egy kicsit - azt mondja -, olyan éhes vagyok!

Meríték egy kanállal, nyújtom feléje. A fejére találtam önteni.

Mind lement a haja. Odahajítom a csontot. A lábát találtam. Azóta is sántít.

Hát csak lovam lába megbotlik, az acéllába tüzet vetett, kenderfarka meggyulladt, viaszdereka elolvadt, a tökfeje elgurult. A két palacsintafülét megfogtam, megettem, nektek, gyerekek, nem adhatok egy falást sem. Aki nem hiszi, nézze meg a szomszédot!

Tiszta kopasz a feje!

A LAPOS VAS

Volt egyszer, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, még azon is túl, volt egy szegény ember. Ennek a szegény embernek volt három fia. Mikor meghalt, a három fiúnak meg kellett osztani a vagyonán. De nem volt más vagyona, csak egy nagy lapos vas. Azért, hogy el tudják osztani, el tudják vágni, beletették egy cseber vízbe, hogy lágyuljon meg.

Amikor a vas meg fog lágyulni, s a három fiú meg fog osztani, én is a mesémet tovább fogom mondani.

NÉPMESÉK, ÁLLATHANGUTÁNZÓK, MESEMONDÓKÁK ÓVODÁSOK SZÁMÁRA

Népmese- és gyermekjáték-gyűjteményeinkből válogattam össze a kötet anyagát, gyűjtői tapasztalatok alapján, óvodás korú gyermekek részére, pontosabban azok számára, akik három-hat éves gyermekeknek mesélnek: óvónőknek, szülőknek, nagyszülőknek, az olvasásban már jártas nagyobb testvéreknek. Téved azonban, aki azt hiszi, hogy az olvasni tudás, a szövegek pusztá reprodukálása teljes értékű meseélményt nyújt a kicsinyeknek.

A néprajzgyűjtők ismert élménye, hogy egy-egy mese a felolvasónak vagy előszóval elmondónak, esetleg maguknak a hallgatóknak is alkalmat nyújt a fantáziát megmozgató színészkedésre, állatok hangjának az utánzására, emberek - királykisasszonyok, boszorkányok, kalandkereső szegény fiúk - beszédmodorának, viselkedésének az érzékeltetésére.

A kisgyerekek ezt különösen élvezik. Maguk is szeretnek színészkedni. Közismert az óvodás korú gyerek szó-hangutánzás szeretete, a beszédritmus szerepe a gyerek beszédalakulásában. Éppen ezért talál az olvasó kötetünkben annyi állathangutánzó mesét, párbeszédes mondókát, párbeszédet, dramatikus részt a tündérmesékben is; maga a mesék cselekménye is legtöbbször párbeszéd során és nem elbeszélés formájában bonyolódik le. Ortográfiával, a szavak írásmódjával, zárójelbe tett megjegyzésekkel gyakran utaltunk arra, hogy hol kívánatos a szavak elnyújtása, a gyors vagy lassú beszéd, a vastag vagy vékony hangú ejtés; de legtöbbször a mesemondó egyéni elképzelésére bízunk, hogy hol mennyi színészi eszközt alkalmaz.

Leghelyesebb, ha - akár csak a paraszti mesemondók - előre elolvassuk, végiggondoljuk mesénket, eldöntjük nemcsak azt, hogy hogyan fogjuk elmondani, hanem azt is, hogy a cselekmény segítségével mit akarunk bemutatni, mire akarunk nevelni. A szövegekben a gyermekek által ismert tárgyakra, színhelyekre történő utalás meg fogja könnyíteni abbeli törekvésünket, hogy a gyerekek minél jobban beleéljék magukat a mesébe, minél jobban magukévá tegyék a benne elmondottakat.

Az öreg Kokas papó Ketesden, Kalotaszegen így mesélt az unokáinak: „Egyszer volt, hol nem volt egy kisfiú, éppen olyan, mint a mi Ferink, annak volt egy tarisznyája, olyan ni, mint amilyen a szegen lóg...”. A meshős vándorútja során a faluból az erdő felé vezető úton haladt végig, a „Dillónél” (a jószágok delelőhelyénél), a csordakútnál, kiért oda, ahol a gyerekek ősszel papóval rózsét gyűjtöttek, ott szalonnát sütött, a forrásból friss vizet ivott rá, s így megerősítve magát indult tündérországbeli kalandokra.

A fentiekből nyilvánvaló, hogy a mesék elmondása előszóval, a hallgatóság bevonása, ismert tárgyak, helyek említése, a mese szereplőire jellemző hang, beszédmodor, mimika, gesztikuláció olyan mesemondói fogások, amelyekről már a legkisebbeknek mesét mondó felnőtteknek sem szabad lemondania, ha a kívánt hatást el akarja érni.

A szövegeket a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelően csoportosítottuk. A kiscsoportosok meséi közé soroltuk azokat az egyszerű cselekményű, a gyermekek személyes tapasztalataihoz kapcsolódó, a mesei realitás (például emberi hangon beszélő állatok) alapján álló szövegeket, melyek könnyen érthetők, memorizálhatók. Itt találjuk a legtöbb kötött, hangutánzó, versszerű szöveget, hisz itt a hangzás még legalább olyan fontos, mint a mondanivaló.

A középső csoportosok meséi között még szintén sok a hangutánzó, mondókaszerű mese, de ezek már terjedelmesebbek is, kis cselekményük is van. Soroltunk ide azonkívül állatmeséket, melyek az állatvilágban lejátszódó tréfás, mesés eseményeket mondanak el, nem egynek kis tanulsága is van (Két kecske találkozott a pallón, A róka és a kácsák), nagyon egyszerű,

könnyen érthető, tréfás elemeket tartalmazó, színészkedésre is módot nyújtó tündérmeséket (A király nyulai, A Pipakupak gyerek stb.) s néhány reális vagy reális elemeket tartalmazó mesét is (A furulyavevés, A hinta meg a körtefa, A csizmadia disznója, A méhek a vonaton), melyek jó példák arra, hogy jó mesemondó a megszokott mesei eszközökkel hogyan formál kis meséket mulatságos, tanulságos hétköznapi eseményekből, apró kalandokból.

A legnagyobbak meseanyaga a leggazdagabb. Itt is találunk még állathangutánzó meséket, de ezek száma a többi műfajokéhoz viszonyítva sokkal kisebb, s már van egy kis tanulságuk is. Ezt azonban nem kell mindig nekünk magunknak levonni. Néha hasznosabb, ha a hallgatóság maga elgondolkozik az elmondás alkalmával, s csak jóval később, valamely egyéb aktualitás érdekében idézi fel a mese „értelmét”. Az állatmesék között is több az ún. tanító mese (A bűdösbanka fészke, Az agárkutya háza stb.), ezek azonban a tanulság mellett bőven tartalmaznak igen jó természetmegfigyeléseket is arról, hogyan alszik a kutya, vagy milyen a bűdösbanka fészke stb. A tündérmesék száma is megnövekedett. Ezek még mindig egyetlen eseménysort mondanak ugyan el, de már lényegesen több szereplővel, pozitív és negatív hősökkel, tréfás és komoly eseményekkel.

Megtaláljuk ugyanakkor a válogatásban a tündérmesék paródiáját is (Az égis érő paszuly, A három kívánság stb.), amelyek a csodás eseményeket a tündérmesék megszokott eszközeivel a visszájukra fordítják, s ezáltal mesei („hazugság”) voltakra még inkább rámutatnak.

Találunk itt nagyobb számmal ún. reális meséket is, melyek egyes káros emberi vonásokra hívják fel a figyelmet (A fiatal pár és a kotlós - a légvárépítés káros és nevetséges volta), valamint különféle tréfás csalimeséket, mondókákat és meséket is.

A nagycsoportosok meséit azért válogattuk ilyen bőven, mert arra gondoltunk, hogy még az általános iskola alsó tagozatában is használhatók lesznek.

A kötet végén forrásmunkákat sorolunk fel, ezek a gyermekekkel foglalkozó pedagógusnak, felnőtt hozzátartozónak is kínálnak hasznos szövegeket. Közzöljük továbbá ezeknek a meseköteteknek a címét, melyekben tallózgatva az óvónők maguk is találhatnak kedvükre való, a csoportok fejlettségének megfelelő más meséket is.

Kovács Ágnes
néprajzkutató

FONTOSABB FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE*

- Andrásfalvy Bertalan - Kovács Ágnes*: Tyukodi népmesék (Szabolcs-Szatmár m.). Kézirat a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában
- Arany László* Magyar népmesegyűjteménye. Budapest, 1901. Összes művei IV.
- Arany László - Gyulai Pál*: Elegyes gyűjtések Magyarország és Erdély különböző részeiből. Pest, 1872. Magyar Népköltési Gyűjtemény I.
- Balla János* (meséi): Fehér Virág és Fehér Virágszál. Magyardécsei népmesék. Gyűjtötte *Balla Tamás*. Szerkesztette és az utószót írta *Faragó József* Bukarest, 1970.
- Benedek Elek*: Magyar mese- és mondavilág I-V. Budapest, 1894-96.
- Béres András*: Rozsályi népmesék (Szabolcs-Szatmár m.). Budapest, 1967. Új Magyar Népköltési Gyűjtemény XII.
- Berze Nagy János*: Baranyai magyar néphagyományok I-III. Pécs, 1940.
- Büszke Kocsis Miklós* meséi. Marosszéki székely népmesék, gyűjtötte *Kovács Ágnes*. Kézirat a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában
- Dobos Ilona*: Egy somogyi parasztcsalád meséi. Budapest, 1962. Új Magyar Népköltési Gyűjtemény X.
- Erdélyi János*: Népdalok és mondák. I-III. Pest, 1946-48. és Kézirat a Magyar Tudományos Akadémia Kézirattárában
- Faragó József*: Farkas-barkas. Magyar népmesék. Negyedik, bővített kiadás, Bukarest, 1962.
- Farkas Sándor*: Állathangutánzók. Szentes, Csongrád m. Kézirat a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában
- Gönczi Ferenc*: Göcsej népköltészete. Zalaegerszeg, 1948.
- Herman Ottó*: A madarak hasznáról és káráról. Budapest, 1901, és Kézirat a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában
- Istvánffy Gyula*: Palóc népköltési gyűjtemény. Miskolc, 1963.
- Jókai Mór*: A magyar nép élce szép hegedűszóban. Budapest, 1904. Tizedik kiadás
- Kálmány Lajos*: Szeged népe I-III. Arad, Szeged, 1881-1891. és Kézirat a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában
- Kiss Áron*: Magyar gyermekjáték-gyűjtemény. Budapest, 1891.
- Konsza Samu*: Háromszéki magyar népköltészet. Marosvásárhely, 1957.

* A közölt mesék származási helyére a forrásjegyzékben felsorolt gyűjtemények nagy része már címében utal. Ahol ez kellő eligazítást nem ad, a tartalommutatóban is utalunk arra a városra, vidékre, ahonnan szövegünk származik. Kivételt képeznek azok a gyűjtések - ilyen az *Arany László* is -, amelyekben a mesék feljegyzési helyére egyáltalán nem vagy csak bonyolult, közvetett formában történik utalás. Ilyenkor a származási helyet természetesen gyűjteményünk sem tünteti fel.

Kovács Ágnes: Kalotaszegi népmesék I-II. Budapest, 1943. Új Magyar Népköltési gyűjtemény V-VI. és Kézirat a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában

Kovács Ágnes: Moldvai székely népmesék. Kézirat a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában

Kriza János: Székely népköltési gyűjtemény I-II. Budapest, 1956, és Kézirat a Magyar Tudományos Akadémia Kézirattárában

Kriza János - Orbán Balázs - Benedek Elek: Székelyföldi gyűjtés. Budapest, 1882. Magyar Népköltési Gyűjtemény III.

Lázár István: Alsófehér vármegye magyar népe. Nagyenyed, 1896.

Ortutay Gyula - Dégh Linda - Kovács Ágnes: Magyar népmesék I-III. Budapest, 1960.

Sándor László: Magyar népmesék. Uzsgorod, 1958.

Szendrey Zsigmond: Nagyszalontai gyűjtés. Budapest, 1924. Magyar Népköltési Gyűjtemény XIV. és Kézirat a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adat tárában

Török Károly: Csongrád megyei gyűjtés. Pest, 1872. Magyar Népköltési Gyűjtemény II.

Etnographia, Budapest, 1890-

Magyar Nyelvőr, Budapest, 1872-